

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ZEYNEP CEMALİ'NİN ÇOCUK KİTAPLARININ KONU-İLETİ-
KARAKTER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arafet AĞDAĞ

MALATYA - 2019

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ZEYNEP CEMALİ'NİN ÇOCUK KİTAPLARININ KONU-İLETİ-
KARAKTER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arafet AĞDAĞ

Danışman: Doç. Dr. Esra LÜLE MERT

MALATYA - 2019

T.C.

İnönü Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Arafet AĞDAĞ tarafından hazırlanan **Zeynep Cemali'nin Çocuk Kitaplarının “Konu-İleti-Karakter” Bağlamında İncelenmesi** başlıklı bu çalışma, 20/06/2019 tarihinde yapılan sınav sonucunda BAŞARILI bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan : Prof. Dr. Songül TAŞ

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Esra LÜLE MERT

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Bekir KAYABAŞI

ONAY

...../...../2019

Doç. Dr. Niyazi ÖZER

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Esra (Lüle) MERT'in danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırlamış olduğum "Zeynep Cemali'nin Çocuk Kitaplarının Konu-İleti-Karakter Bağlamında İncelenmesi" başlıklı bu çalışmanın bilimsel kurallara ve etik değerlere uygun olarak tarafımdan yazıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Arafet AĞDAĞ

ÖN SÖZ

Zeynep Cemali'nin Çocuk Kitaplarının konu-ileti-karakter özelliklerine göre incelenmesini içeren bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır.

Araştırmanın birinci bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın sınırlılıkları, varsayımlar, tanımlar ve kısaltmalar yer almaktadır. İkinci bölümünde kuramsal bilgiler ve konuyla ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümünde araştırmanın yöntemi, modeli, çalışma materyali, veri toplama aracı ve verilerin analizi ile ilgili bilgi verilmiştir. Dördüncü bölümünde bulgular ve yorum; beşinci bölümünde araştırmanın sonuçları, tartışma, uygulayıcılar ve araştırmacılar için öneriler yer almaktadır.

Tezin her aşamasında en önemli paya sahip olan, görüş ve önerileriyle bana destek olan değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Esra (Lüle) MERT'e; bu çalışmanın tamamlanmasında desteğini benden esirgemeyen değerli arkadaşım Tahsin FIRAT'a; zamanlarından çaldığım, sabır, güven ve destekleriyle daima yanımda olan eşim Ayşegül AĞDAĞ ve oğlum Ali Mirza AĞDAĞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Arafet AĞDAĞ

ÖZET
**ZEYNEP CEMALİ’NİN ÇOCUK KİTAPLARININ “KONU-İLETİ-
KARAKTER” BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

AĞDAĞ, Arafet

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Esra MERT

Haziran 2019,X+ 354 sayfa

Okumak, çocuğun hayal dünyasını geliştirip yaratıcılığını besleyen, eleştirel düşünme becerisi edinmesini sağlayan, kişiliğinin şekillenmesinde önemli bir rol oynayan çok yönlü bir beceridir. Çocuğa farklı yaşanmışlıklar deneyimleme fırsatı sunan okuma kültürünün kazanılması için çocuğun nitelikli kitaplarla buluşturulması sağlanmalıdır. Bu bağlamda bu araştırma, Zeynep Cemali’nin çocuklar için yazdığı sekiz kitabın hazırlanan kuramsal bir çerçeveye ışığında konu, ileti ve karakter bakımından incelenip Türkçe ders kitaplarına seçilecek metin olarak uygunluğunun belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada çocuk, edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramlarına; çocuk edebiyatının genel özelliklerine; çağdaş çocuk edebiyatı ilkeleri bağlamında konu-ileti-karakter öğelerine yer verilmiştir. Bu kuramsal bilgiler eserlerin incelenmesinin temelini oluşturmuştur. Araştırmada kullanılacak model var olan bir durumu olduğu biçimiyle ortaya koymayı amaçladığından betimsel bir çalışmadır. Araştırmada yazılı metinlerin incelenip belirli ilkeler çerçevesinde çözümlenmesini gerektirdiğinden bir nitel araştırma olarak belge inceleme yöntemi ile yürütülmüştür. Araştırmada verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yapılmıştır. Bu bağlamda Canlı (2016) tarafından geliştirilen yönerge kullanılmıştır. Zeynep Cemali’nin kitapları konu-ileti-karakter bağlamında çağdaş çocuk edebiyatının öğelerine uygunluğu değerlendirilmiştir. Kitapların, konu-ileti-karakter bağlamında çocuk gerçekliği göz önünde bulundurularak kurgulandığı, yönergedeki maddelere çoğunlukla uygun olduğu, Türkçe ders kitaplarına metin olarak kullanımının uygun olduğu ve çocuk okurda edebi zevk oluşturabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Zeynep Cemali, çocuk edebiyatı, konu, ileti, karakter.

ABSTRACT
ZEYNEP CEMALİ'S CHILDREN'S BOOKS IN THE CONTEXT OF
SUBJECT-MESSAGE-CHARACTER ANALYSIS

AĞDAĞ, Arafet

Master, Inonu University Institute of Educational Sciences
Department of Turkish Language Teaching

Advisor: Associate Professor Esra (Lüle) MERT

June 2019,X+ 354 pages

Reading is a skill that plays an important role in shaping the child's imagination, nurturing his/her creativity, gaining critical thinking skills and plays an important role in shaping his/her personality. The child should be provided with qualified books in order to goin a reading culture that gives the child an oppurtunity to experience on different experiences. In this context, this research, eight books which written for children by Zeynep Cemali, prepared in the light of a theoretical framework, analyzed in terms of subject, message and character; which was made to determine the suitability of the text as Turkish textbooks. In the study, children, literature and children's literature and children's literature consepts; generated characteristics of children's literature; in the contist of the principles of contemporary children's literature, subject-message-character elements are included. This theoretical knowledge was the basis for the study of Works. The model to be used in the research is a descriptive study since it aims to present the existing situation as it is. Since the written texts required to be analyzed and analyzed within the framework of certain principles, the study was carried out with document analysis as a qualitative research. In the research, content analysis was performed in the analysis of the data. In this context, the directive developed by Canlı was used(2016). Zeynep Cemali's books; in the context of subject-massage-character; the appropriateness to elements of contemporary children's literature was evaluated. It has been concluded that the books are constructed in the context of subject-message-character by considering the reality of the child, they are in conformity with the majority of the articles in the directive, they are suitable for use as text in Turkish textbooks and can create literary pleasure in children's readers.

Key Words: Zeynep Cemali, Children Literature, subject, character, message.

KABUL VE ONAY	i
ONUR SÖZÜ	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Problem Cümlesi	2
1.2.1.Alt Problemler	2
1.4.Araştırmanın Amacı	3
1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.6.Kısaltmalar	3
BÖLÜM II	6
KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1.KURAMSAL BİLGİLER	6
2.1.1.Çocuk Edebiyatı	6
2.1.2.Konu	14
2.1.3.İleti	15
2.1.4.Karakter	17
2.2.İlgili Araştırmalar	19
2.3. Zeynep Cemali'nin İncelenen Çocuk Kitapları	21
YÖNTEM	22
3.1.Araştırma Modeli	22
3.2.Çalışma Materyali	22
3.3.Verilerin Toplanması	22
3.4.Verilerin Çözümlemesi	22

BÖLÜM IV	23
BULGULAR VE YORUM.....	23
4.1. Ballı Çörek Kafeteryası.....	23
4.1.1. İçerik Çözümlemesi	23
4.1.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum	38
4.1.3. İletiyeye İlişkin Bulgular ve Yorum	49
4.1.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum	66
4.2. Gözelce’de Bir Kaçak Memo	72
4.2.1. İçerik Çözümlemesi	72
4.2.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum	89
4.2.3. İletiyeye İlişkin Bulgular ve Yorum	96
4.2.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum	110
4.3. Patenli Kız	116
4.3.1. İçerik Çözümlemesi	116
4.3.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum	133
4.3.3. İletiyeye İlişkin Bulgular ve Yorum	141
4.3.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum	152
4.4. Ankaralı	158
4.4.1. İçerik Çözümlemesi	158
4.4.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum	168
4.4.3. İletiyeye İlişkin Bulgular ve Yorum	175
4.4.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum	185
4.5. Çılgın Babam.....	191
4.5.1. İçerik Çözümlemesi	191
4.5.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum	213
4.5.3. İletiyeye İlişkin Bulgular ve Yorum	218
4.5.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum	233
4.6. Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği	237
4.6.1. İçerik Çözümlemesi	237
4.6.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum	252
4.6.3. İletiyeye İlişkin Bulgular ve Yorum	257
4.6.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum	266
4.7. Gül Sokağı’nın Dikenleri	271

4.7.1. İçerik Çözümlemesi	271
4.7.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum	286
4.7.3. İletiyeye İlişkin Bulgular ve Yorum	291
4.7.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum	299
4.8. Öykü Öykü Gezen Kedi	303
4.8.1. İçerik Çözümlemesi	303
4.8.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum	320
4.8.3. İletiyeye İlişkin Bulgular ve Yorum	325
4.8.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum	340
BÖLÜM V	344
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	344
5.1.Sonuç.....	344
5.2.Öneriler	347
KAYNAKÇA.....	348
a. Zeynep Cemali'nin incelenen kitapları.....	348
a. Yararlanılan Kaynaklar.....	348
EKLER	352
EK 1. Canlı (2016) tarafından geliştirilen yönerge.....	352

TABLolar LİSTESİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 1. Ballı Çörek Kafeteryası Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı	38
Tablo 2. Ballı Çörek Kafeteryası Kitabında Metnin İletisine İlişkin Maddelerin Dağılımı.....	49
Tablo 3. Ballı Çörek Kafeteryası Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı..	66
Tablo 4. Güzelce’de Bir Kaçak, Memo Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı	89
Tablo 5. Güzelce’de Bir Kaçak, Memo Kitabında Metnin İletisine İlişkin Maddelerin Dağılımı	96
Tablo 6. Güzelce’de Bir Kaçak, Memo Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı	110
Tablo 7. Patenli Kız Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı	133
Tablo 8. Patenli Kız Kitabında Metnin İletisine İlişkin Maddelerin Dağılımı.....	141
Tablo 9. Patenli Kız Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı.....	152
Tablo 10. Ankaralı Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı	168
Tablo 11. Ankaralı Kitabında Metnin İletisine İlişkin Maddelerin Dağılımı.....	175
Tablo 12. Ankaralı Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı.....	185
Tablo 13. Çılgın Babam Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı	213
Tablo 14. Çılgın Babam Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı	218
Tablo 15. Çılgın Babam Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı	233
Tablo 16. Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı	252

Tablo 17. Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği Kitabında Metnin İletisine İlişkin Maddelerin Dağılımı	257
Tablo 18. <i>Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği</i> Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı	266
Tablo 19. <i>Gül Sokağı'nın Dikenleri</i> Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı	286
Tablo 20. <i>Gül Sokağı'nın Dikenleri</i> Kitabında Metnin İletisine İlişkin Maddelerin Dağılımı .	291
Tablo 21. <i>Gül Sokağı'nın Dikenleri</i> Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı	299
Tablo 22. <i>Öykü Öykü Gezen Kedi</i> Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı .	320
Tablo 23. <i>Öykü Öykü Gezen Kedi</i> Kitabında Metnin İletisine İlişkin Maddelerin Dağılımı	325
Tablo 24. <i>Öykü Öykü Gezen Kedi</i> Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı	340

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıklarına, varsayımlarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Dil, insanların karşısındakine kendini anlatmasını ve karşdakini anlamasını sağlayan, kültürel özelliklerini sonraki kuşaklara aktarabildikleri, bir bütünün parçası olmasını sağlayan temel yapıtaşdır. Dil, bir toplumun kendi değerlerini korumasını, diğer kültürler karşısında varlığını sürdürebilmesini sağlayan bir kimliktir. Dil, bir kültürün devamını sağladığı gibi yok olmasına da neden olabilecek canlı bir varlık olduğu için kültürel kodların sonraki kuşaklara aktarımı sağlayacak olan çocuklara öğretimi çok büyük bir önem arz etmektedir.

Çocuklardaki dil gelişimi ailede ve içerisinde bulunduğu çevrede başlamaktadır. Çocuk anne babasından ve içerisinde bulunduğu çevrede yer alan akranlarından konuşmayı ve dinlemeyi öğrenmektedir. Çocuğun informal bir şekilde edindiği bu dil eğitimi yerini çocuğun ilköğretime başlamasıyla birlikte formal bir boyuta bırakmaktadır. İlköğretime başlayan çocuklar konuşma ve yazmanın yanı sıra diğer dil becerilerinden olan okuma ve yazmayı edinmektedir. Özellikle okumak çocukların dil gelişiminde çok önemli bir yer teşkil etmektedir.

Okuma, çocuğun kendini anlaması ve anlamlandırmasının kapılarını aralayan, dünyaya eleştirel bir perspektifle bakmasını sağlayan, ruhsal ve zihinsel yönden zenginleşmesini sağlayan bir beceridir. Bu nedenle, ilköğretime başlayan çocukta okuma becerisinin alışkanlığa dönüşmesi arzu edilen bir şeydir. Çocukta okuma sevgisi ve alışkanlığı oluşturmanın en etkili yolu çocuğu gelişim dönemine uygun, estetik bir kaygıyla oluşturulmuş nitelikli çocuk kitaplarıyla buluşturmadır. Edebi bir zevkle kurgulanmış olan bu kitaplar çocukta okuma kültürünün oluşmasını sağlamaktadır.

Günümüzde çocuğun dünyasını kuşatan, çocuğun kolaylıkla ulaşabileceği sayısız kitap mevcuttur. Pedagojik olarak çocuğun gelişim dönemine uygun olmayan eserlerin sayısı azımsanmayacak ölçüdedir. Bu durum da çocuk kitaplarında nitelik sorununu doğurmaktadır. Anne babaların ve eğitimcilerin çocukları nitelikli eserlerle buluşturması ve Türkçe ders kitaplarına metin olarak seçiminin uygunluğunun belirlenmesi amacı bu araştırmaları zorunlu kılmaktadır.

Bu anlamda, özellikle çocukların ilgi ve isteklerini karşılayan, ruhsal ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlayacak olan değerli eserler kaleme almış olan Zeynep Cemali'nin dördü hikaye dördü de roman olmak üzere toplam sekiz kitabı "konu-ileti-karakter" yönlerinden incelenecektir. Bu inceleme sonucunda Zeynep Cemali'nin çocuk kitaplarının Türkçe ders kitaplarına metin olarak seçiminin uygunluğu belirlenecektir.

1.2.Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi "Zeynep Cemali'nin çocuk kitapları Canlı (2016)'nın hazırladığı Türkçe ders kitaplarına seçilecek metinlerin belirlenmesini sağlayan konu-ileti-karakter yönergesinin özelliklerine uygun mudur?" şeklinde belirlenmiştir.

1.2.1.Alt Problemler

1. Zeynep Cemali'nin çocuk kitapları konu bakımından Canlı (2016)'nın yönergesine uygun mudur?
2. Zeynep Cemali'nin çocuk kitapları ileti bakımından Canlı (2016)'nın yönergesine uygun mudur?
3. Zeynep Cemali'nin çocuk kitapları karakter bakımından Canlı (2016)'nın yönergesine uygun mudur?

1.3.Araştırmanın Önemi

Ülkemizdeki çocuk edebiyatının ortaya çıkması ve çocuklar için eserlerin oluşturulması henüz yeni olmasına rağmen çocuklar için yazılan eser sayısı her geçen gün artmaktadır. Çocuklar için yazılan kitap sayısının bu kadar artması beraberinde

nitelikli ve niteliksiz kitap sorunsalını ortaya çıkarmaktadır. Hiç kuşkusuz, çocukların dilsel, bilişsel ve toplumsal yönlerden gelişimini sağlamasında çocuk edebiyatı yapıtları belirleyici bir rol oynamaktadır. Çünkü çocuklara okuma sevgisi kazandırmanın en etkili yolu çocukları düşsel dünyasına hitap eden nitelikli eserlerle buluşturmadır.

Bu gerçeklikten hareketle son dönem Türk Edebiyatı'nda çocuklar için yazdığı eserlerle dikkat çeken Zeynep Cemali'nin eserlerinin incelenmesi önem kazanmıştır. Zeynep Cemali'nin kitapları Canlı (2016)'nın Türkçe ders kitaplarına metin seçimi için "konu-ileti-karakter" özelliklerine yönelik hazırlamış olduğu kuramsal bir çerçeveye göre ilk defa inceleneceği için önem arz etmektedir.

1.4.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, hikâye ve romanlarıyla Türk Edebiyatında önemli bir yer edinen Zeynep Cemali'nin kitaplarının Canlı (2016)'nın konu-ileti-karakter özelliklerine yönelik hazırlamış olduğu kuramsal bir çerçeveye göre incelenip Türkçe ders kitaplarında metin seçimine uygunluğu belirlenecektir.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Zeynep Cemali'nin kitaplarının Canlı (2016)'nın çocuk edebiyatının temel öğelerinden olan konu-ileti-karakter özelliklerine yönelik hazırlamış olduğu kuramsal bir çerçeveye göre incelenmesi bu araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

1.6.Kısaltmalar

ANO: Aileme Neler Oluyor

AD: Altın Diş

ABK: Altınla Beslenen Kaz

A: Ankaralı

AKO: Annem Katil Oldu

AH: Araba Hırsız

BÇK: Ballı Çörek Kafeteryası

BB: Bay Baykuş

BÇAP: Ben, Çınar Ağacı Ve Pufböreği

BE: Benimle Evlenir Misin?

BKD: Beyaz Kale'de Değişiklik

BA: Bisiklet Aşkına

BŞM: Bir Şişe Mürekkep

BO: Büyük Oyun

CD: Canip Dede

ÇÇ: Çalgıcının Çantası

ÇÇ: Çaycı Ve Çocukları

ÇBS: Çekirge Bir Sıçrar

ÇÇ: Çelimsiz Çocuk

ÇADK: Çılgın Adamın Deli Kızı

ÇB: Çılgın Babam

DKB: Deniz Kulübünde Balo

F: Ferdan

FG: Fındıkçı Güzeli

FT: Fosil İle Tüysüz

GSD: Gül Sokağının Dikenleri

GB: Gün Battı

GBKM: Güzelce'de Bir Kaçak, Memo

IGO: Işığım Gel Oyunu

İASS: İncir Ağacı Salkım Saçak

KKTTMM: Kaku Kite Tako Tike Mano Maki

KK: Kaportacı Kardeşler

KAI: Karda Ayak İzleri

KB: Kardeşlik Bağları

KBP: Kırallığımda Bir Prens

KO: Kırmızı Onluklar

KR: Kocakulak Rıza

KSAH: Köprüden Sonrası, Ateş Hattı

KBS: Küçük Bir Serüven

KK: Küçük Kayabalıkları

KP: Küçük Patroniçe

NNT: Natar Naciye'nin Torunu

ÖÖGK: Öykü Öykü Gezen Kedi

PK: Patenli Kız

SB: Siyah Bisiklet

ŞŞB: Şıkır Şıkır Bileziğim

TA: Tanyeri Ağarırken

UT: Uyanık Turizm

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde çocuk, edebiyat ve çocuk edebiyatının tanımı; çocuk edebiyatının amacı ve önemi; çocuk edebiyatının temel öğelerinden olan konu, ileti ve karakter öğelerinin tanımlarına ve bu kavramlarla ilgili bilgilere yer verilmiştir. İlgili araştırmalar bölümünde Zeynep Cemali'yle ilgili daha önce yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

2.1.KURAMSAL BİLGİLER

2.1.1.Çocuk Edebiyatı

Okuma, bilgi kaynağı olmanın yanı sıra insanın kişiliğine şekil veren, hayal dünyasını geliştiren, farklı deneyimleri yaşamasına katkı sağlayan bir beceridir. Çocukların kendilerini sözlü ve yazılı olarak ifade edebilmelerini, ana dilinin kullanım özelliklerine çok iyi bir şekilde vakıf olmalarını sağlamada belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, okuma kültürü edinmiş toplumların birçok alanda başarısız olması düşünülemez.

Günümüzde okuma, öğrenme, bilgiye ulaşma ve onu kullanma kabiliyetleriyle donatılmış bireyler yetiştiremeyen ulusların küreselleşen dünyada kendilerine iyi bir yer edinmeleri mümkün değildir. Bu gerçekliğin farkında olan uluslar özellikle ilköğretimin başlarından itibaren okumayı alışkanlık haline getirmiş bireyler yetiştirmeye öncelik vermektedir. Okuma alışkanlığı çocuklara bilginin yanı sıra akademik başarı, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri kazandırmaktadır. Aynı zamanda okuma alışkanlığı edinmiş birey demek, üreten nesil demektir.

Hiç kuşkusuz okumanın çocuğun dilsel, bilişsel, duygusal ve toplumsal gelişimlerinin şekillenmesinde, çocuğun içinde yaşadığı toplumsal bütünlük içinde kendisine bir yer edinmesinde çok önemli bir rolü vardır. Okuma, çocukların yeni yaşantılar edinerek duygu ve düşünce evreninin zenginleşmesini sağlar ve ana dilini ustaca kullanma kabiliyetini geliştirir. Ana dili etkili bir biçimde kullanan çocuklar duygu ve düşüncelerini ifade etmede ve sağlıklı bir iletişim kurmada sıkıntı yaşamamaktadır. Çocukların bu yönleriyle birer yetişkine evrilmesinde başat rol

oyunayan çocuk edebiyatı bu nedenle çok önemli bir yere sahiptir. Çocukların her anlamda kişiliğinin şekillenmesinde temel yapı taşı durumundaki ‘Çocuk Edebiyatı’nın tanımına geçmeden önce ‘çocuk’ ve ‘edebiyat’ kavramlarının tanımlarına bakılmalıdır.

Türkçe sözlükte “çocuk” kavramı “Küçük yaştaki oğlan veya kız; soy bakımından oğul veya kız, evlat; bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak; genç erkek; büyükler arasında daha az yaşlı olan kişi; büyüklere yakışmayacak daha çok küçüklere yapabileceği gibi davranan kimse; belli bir işte yeteri kadar deneyimi ve yeteneği olmayan kimse.” şeklinde tanımlanmaktadır. Yine bebeklik ve ergenlik arasındaki sürece dikkat çeken Oğuzkan ve Alaylıoğlu’na (1976: 52-53) göre ise “İki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz ergenlik dönemine erişmemiş kız ve erkek.” olarak tanımlanmışlardır. Çocuğu özel bir yere yerleştiren Dilidüzgün (2009: 39) ise çocuğu, “Kendine özgü algıları olan, dünyayı kendi bakış açısıyla değerlendiren; sosyal, dilsel, ruhsal yetileri henüz tam olarak gelişmemiş ya da yetişkinlerin dünyasıyla bütünüyle örtüşmeyen bir varlıktır.” şeklinde ifade etmiştir. İki tanımdan da hareketle çocukluğun bebeklikten çıkış ile ergenliğe giriş dönemleri arasını kapsadığını görülmektedir.

Sever (2015: 7) edebiyatı “Sanatçının yaşamı anlamasına yönelik bir çaba; yaşanılanları, yaşanacakları sözcüklerle var etmeye dönük estetik bir eylem.” şeklinde tanımlamıştır. Edebiyatı kültürün bir taşıyıcısı olarak gören Kavcar (1999: 4) ise edebiyatın tanımıyla ilgili şunları ifade etmiştir: “Çağlar boyunca insanoğlunun duyduğu, düşündüğü ve yaptığı her şeyi en zengin ve en etkili biçimde ortaya koyan bir sanattır.” Edebiyat kavramının tanımlarından yola çıkarak edebiyatı, yaşanan insan gerçekliklerinin yazarın özgün duygu dünyasından geçirilerek yazıya aktarılmasıdır, şeklinde ifade edilebilmektedir.

Yalçın ve Aytaş’a (2002: 5) göre çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayallerine, duyguların, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verilerin tamamıdır. Yine Yalçın ve Aytaş’a paralel bir tanım geliştiren Şirin (2000: 9) çocuk edebiyatını “Çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır.” Sever’e (2015: 17) göre “Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların

dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.” Oğuzkan’a (2006) göre ise “Çocuk edebiyatı çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine seslenen sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar.” Çocuk edebiyatının daha çok işlevsel yönüne vurgu yapan Kıbrıs’a (2016: 8) göre “Çocuk edebiyatıysa edebiyat etkinliklerinin çocukların karakteristik koşullarına uygun bir tutumla ortaya konmuş olan sözlü ve yazılı ürünlerin genel adıdır.” Çocuk edebiyatının çok farklı tanımları bulunmakla birlikte temelde aynı noktalara vurgu yapılmaktadır. Özellikle çocuk edebiyatının, çocukların hayal, duygu ve düşünce dünyalarına seslenen (Oğuzkan, 2006; Yalçın, Aytaş, 2002; Şirin, 2000) yönü birçok bilim insanı tarafından vurgulanmıştır.

Yukarıdaki açıklamalardan hareketle çocuk edebiyatıyla ilgili şöyle bir tanım yapılabilir: Çocuk edebiyatı, çocukluk dönemini kapsayan; çocuğun duygu ve düşünce dünyasına ışık tutan; çocuğun bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimini dikkate alan; eğitirken eğlendiren; çocuklara ait özgün bir dünya yaratan edebi yazınların bütünüdür.

Ana dilin anlam katmanlarını tüm incelikleriyle yansıtan, çocuğun bilişsel, duyuşsal ve toplumsal dünyasına seslenen, çocuğa estetik bir bakış açısı kazandıran çocuk edebiyatının, çocuğun içinde bulunduğu evreni özümseyip ona uyum sağlamasında çok önemli bir yeri vardır. Çocuğun gelişiminde yadsınamayacak düzeyde önem arz eden çocuk edebiyatının bazı niteliklere sahip olması kaçınılmazdır. İşte çoğu bilim insanı çocuk edebiyatının tanımını yaparken aynı zamanda çocuk edebiyatının sahip olması gereken bu nitelikleri de ifade etmiştir.

Okuma yetisinin okuma isteğine ve alışkanlığına evrilmesi şeklinde ifade edilebilecek olan okuma kültürüne vurgu yapan Sever’e (2015: 19) göre “Çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri, çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukları nitelikli metinlere yöneltmeyi başarabilen, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilen bir sorumluluk üstlenmelidir. Başka bir söyleyişle, çocuklar adına üretilen nitelikli yayınlar çocuk-edebiyat-sanat etkileşiminin kapısını aralayan etkili birer uyaran olmalıdır. Çocuklara, yazınsal metinlerin ve resmi iletilerini tanıma ve anlamaya dayalı bilişsel ve duyuşsal boyutlu davranışlarını uygulayabileceği, sınıyabileceği olanaklar sunmalıdır.” Yılmaz (2009: 134), okuma kültürünü şu şekilde açıklar “Bir bireyin, bir toplumsal grubun ya da bir

toplumun okuma eylemi ile ilişkilerinin düzeyi ve niteliği anlamına gelir. Bir başka deyişle, okuma kültürü, sözü edilen birey, grup ya da topluma ait yaşam biçiminin ‘okuma’ alanına yansıyan bölümüdür. Kısaca, okuma kültürü, okuma eylemine ilişkin bireysel ve toplumsal yaşama biçimidir” Yılmaz’ın açıklamaları ışığında okuma kültürünün çocuğun okuma edimini içselleştirmesinde ne kadar önemli olduğu açıkça görülmektedir. Okuma kültürünü edinmiş bir çocuk okumanın tüm kazanımlarından faydalanır. Dolayısıyla çocuk edebiyatı yapıtlarının en önemli işlevlerinden birisi de hiç kuşkusuz çocuğa okuma kültürünü kazandırmaktır.

Çocuklara yönelik yazılan eserlerde estetik duyarlılık geliştirilmeli, çocuğun tercihlerini yaparken bu duygusundan yararlanması sağlanmalıdır. Estetik duyarlılığın geliştirilmesinde nesnel ve öznel değerlendirmelerin birbirinden farklı olduğu gerçeğinden yola çıkarak, çocukların kendilerine özgü bir duyarlılığa sahip olmaları yönünde çocuk edebiyatı eserlerinin katkısı sağlanmalıdır. (Yalçın, Aytaş, 2002: 16-17). Çocuğun dilsel beğenilerini, ana dilinin anlatım olanaklarıyla eğitime anlayışından uzak çocuksu yayınlar ile çocuğu bir yetişkinin kendince oluşturduğu doğrulara bağımlı kılmak isteyen güdümlü yayınlar; çocuklarda kitap ve edebiyat adına yanlış kanıların oluşmasına, zamanla, çocuğun okuma isteğinin körelmesine, sonuçta, çocukla kitap arasında engellerin oluşmasına yol açabilir. Bu nedenle, özellikle, çocuğun dil ve anlama evrenine uygun olmayan, yapay ve çocuksu bir biçimin kullanıldığı kitaplar, ana dili sevgisinin ve bilincinin gelişimini engelleyici birer etken olarak görülmelidir (Sever, 2015: 18). Çocuk edebiyatı ürünleri, sorgulayan, tartışan, bilime, sanata saygı duyan, duygu ve düşünce boyutlarıyla dengeli, okuma kültürü edinmiş duyarlı bireylerin yetiştirilmesi sürecinde etkili birer uyaran olmalıdır. (Sever, 2015: 198).

Çocuk edebiyatı eserlerinin sahip olması gereken özellikleri Yalçın ve Aytaş (2002: 33), şu şekilde ifade etmektedir: “Çocuk edebiyatını yetişkin edebiyatından ayıran belki de en önemli özellik, anlatımın hedef kitlenin anlayacağı biçimde sunulmasıdır. Çocuk kitaplarında anlatımın sadeliğine dikkat edilmeli gereksiz ve bayağı sözcükler yer almamalı, duruluk, akıcılık, açıklık gibi unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır.” Yine çocuk edebiyatının çocuğun anadilinin gelişimine dikkat çeken Dayıoğlu (2000: 528- 529), bu konuda şunları ifade etmiştir: “Kitap okuyan kişide, giderek köklesen bir dil disiplini oluşuyor. Dil disiplini gelişmiş insan, hem ulu orta ve boş konuşmaz hem karsısındakinin söylediklerini söz be söz izler hem bu sözleri

kendi görüşleriyle birleştirerek, anında düşünce oluşturma yetisine sahiptir. Kitaplar çocuğa dilsel eğitimle dil disiplini verirken sözcük dağarcığını da zenginleştirir. Sözcük dağarcığı zengin olan insan, öncelikle kendini çok iyi ifade edebilir. Kitaplar çocuk ve gençlere düzgün tümce kurma eğitimi de veriyor. Düzgün tümcelerle oluşmuş metinleri sürekli okuyan kişi, ayırımında olmadan düzgün tümce kurmaya koşullanıyor. Kitaplar çocuklara, gençlere, düşünme eğitimi de sağlıyor. Düşün ürünlerini sürekli okuyan kişi, giderek düşünce oluşturma ve onu dışa vurma eylemine koşullanmaya başlıyor.”

Yörükoğlu (1983:68-69), çocuk kitaplarında uyulması gereken kimi ölçütlere dikkat çeker: “Çocuk kitapları her türlü kör inanç ve önyargılardan arınmış olmalıdır. Irk üstünlüğü, din ayrılığı, bağnazlık, dolaylı ya da doğrudan aşılammamalıdır. Ülkeler arasında düşmanlık, öç alma duyguları körüklenmemelidir. Yiğitlik abartılmamalı; çocuklara yanılmaz insan, üstün insan, her şeyi bilen insan örnekleri sunulmamalıdır. Başka bir deyişle, etiyle kemiğiyle, olumlu ve olumsuz yanlarıyla insan tanıtılmalıdır. Çocuk, kitaplarda çelişkileriyle, değişen düşünce ve duygularıyla insanı görmeli; başkalarında kendisine benzerlikler bulabilmelidir. Katı ahlak kuralları içinde sıkışıp kalmamalı, hoşgörü ve esneklik kazanmalıdır.” Yaşamın bir yansıması olarak görülen çocuk edebiyatının çocuğun dünyasına dokunabilmesi için hayatta yer alan olumlu, güzel öğelere olduğu kadar olumsuz öğelere de yer vermesi gerektiğini ifade eden Sever (2015: 199), bu konu da şunları ifade etmiştir: “Kitaplarda, yaşamın bir gerçeği olduğu ifadesiyle, şiddet olgusuna da yer verilebilir. Ancak, olay kurgusunda, çocukların yaş ve gelişim özellikleri de göz önünde bulundurularak yer verilen şiddet öğeleri, çocukları şiddete karşı neler yapılması gerektiği konusunda duyarlı kılmalı, onlarda şiddet ve kaba güce karşı bir anlayış oluşturabilmelidir. Özellikle, çocuklara demokratik yaşamın önemi ile bireysel ve toplumsal ilişkilerdeki sorunların çözümünde en etkili yöntemin “iletişim” olduğu gerçeği sezdirilmelidir.”

Birey, temel dil becerilerini edininp geliştirirken, okur kimliği edinirken, toplumsal bilinç kazanırken, temel değerleri öğrenirken doğrudan doğruya çocuk edebiyatından istifade eder (Baş, 2015: 5). Çocukların gerçek ve günlük yaşantılarına uygun düşmeyen, onların kavrayış ve hayal güçlerini aşan konularda yazılan eserler çocukların pek az ilgisini çeker, hatta bazen hiç çekmeyebilir. (Oğuzkan 2001: 368). Bu nedenle, “Çocuğa, kitap okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmanın gerekli olduğu çocukluk dönemlerinde okutulacak kitaplar okumayı sevdirecek nitelikte olmalıdır.

Dolayısıyla da çocuğun okuyacağı kitapların hem içerik hem de biçim bakımından diğer kitaplardan farklı olması ve çocuğun zevkine hitap etmesi; çocuk edebiyatı ayrımının gerekliliğini ortaya koyar. Ayrıca çocuk edebiyatı, çocuğun kişiliğini oluşturmakta olduğu dönemleri kapsadığından, kişilik gelişiminde yardımcı olacak farklı türlerdeki edebî metinleri hedef kitleye sunmalıdır. Çünkü “çocuk edebiyatı türleri, Türkçe öğretiminin özel amaçları içerisinde yer alan kitap okuma zevkinin oluşmasında da önemli yere sahiptir” (Temizyürek, 2003: 97). İyi çocuk edebiyatı çocukların gelişme ve büyüme çağlarına uygun olmak zorunda. Edebiyat ve çizgi-resim, uyum içinde kitapta yer alır, kitabı bütünlüğe ulaştırır. İyi kitap çocuksu dili yansıtan, kendini okutabilen kitaptır. Kitabı okutan ilginç hikâye değildir yalnızca. Çocuğun hoşuna giden bir anlatımla yazılmış olmayı da gerektirir. İyi çocuk kitabı, okuru kendine çekmeyi başarır. Çocukluğun büyüğü çocuk kitabının sadeliğinde aranmalıdır (Şirin, 2000: 29).

Çocuğun dünyasında önemli bir yere sahip olan çocuk edebiyatının bazı ilkelere dayanması gerekir. Sever (2015: 198) bu ilkeleri şu şekilde ifade etmiştir:

- “Kitaplarda, çocuğun kendine özgü içtenliğiyle anlatım dilinin doğallığı buluşturulmalıdır.
- Yazar anlattığı ve kurguladığı olaylarda, çocuklarla arkadaşlık, dostluk kurabilmeyi başarabilmelidir.
- Kitaplar, çocuklara anlamlandıramayacağı ya da yaşama geçiremeyeceği sorumluluklar yüklememelidir.
- Kitaplarda çocukların kavramsal gelişimlerine katkı sağlayacak bir anlatım tercih edilmeli, çocuklara Türkçe’imizin anlatım olanakları ve kuralları sezdirilmelidir.
- Kitaplardaki resimler çocuğun beğeni ve algılama düzeyine uygun olmalı, metnin iletisine görsel bir zenginlik katmalı; estetik nitelikleriyle de görsel algılarını geliştirici bir özellik taşımalıdır. Kahramanların fiziksel portreleri, metinde yansıtılan kişilik özelliklerine uygun bir biçimde çizilmeli; resimler kahramanların temel özelliklerini, yaşadıkları ruhsal durumları, geçirdikleri fiziksel değişimleri çocuklara hissettirebilmelidir.
- Kitaplar, dilsel ve görsel özellikleriyle çocuğun hem sanat hem de düşünme eğitimi sürecini desteklemelidir.
- Kitaplar, çocuğun yaşına, ilgi ve gereksinimlerine uygun olarak insan ve yaşam gerçekliğini anlamasına katkı sağlamalı, her şeyden önemlisi de çocuk ile yaşam

arasında güçlü bir bağ oluşturulmalıdır. Özellikle, çocuğun kendini özgürce gerçekleştirebilmesine (düşünmesine, gülmesine, eğlenmesine, düşlemesine vb) olanak sağlayacak yaşam durumları, dilin anlatım ustalığıyla kurgulanarak çocuklara sunulmalıdır.

- Kitaplarda yazar tarafından kurgulanan gerçeklik, çocuklar tarafından, okuma sonrasında kendi gerçekliklerine dönüştürülebilmeli; yazarın paylaşmak istedikleri, çocukların yaşam gerçeğinden kopuk olmamalıdır.

- Kitaplar, çocukları okumaya isteklendirecek bir tasarım anlayışını yansıtmalı, çocuklar kendileri için üretilen bir araca verilen önemi, gösterilen saygıyı, kitabın dış yapı (biçimsel) özellikleriyle bütünleşmiş olan tasarım özeninden anlayabilmelidir.

- Kitaplarda, yaşamın bir gerçeği olduğu düşüncesiyle, şiddet olgusuna da yer verilebilir. Ancak, olay kurgusunda, çocukların yaş ve gelişim özellikleri de göz önünde bulundurularak, yer verilen şiddet öğeleri, çocuklara şiddete karşı neler yapılması gerektiği noktasında duyarlı kılmalı, onlarda şiddet ve kaba güce karşı bir anlayış oluşturabilmelidir. Özellikle, çocuklara demokratik yaşamın önemi ile bireysel ve toplumsal ilişkilerdeki sorunların çözümünde en etkili yöntemin “iletişim” olduğu gerçeği sezdirilmelidir.”

Ciravoğlu (1999: 10-11), çocuk edebiyatının dayanması gereken ilkeleri şu şekilde ifade etmiştir: “Çocuk edebiyatı ürünleri ‘çocuklara göre’ olmalıdır. Çocuk edebiyatı, çocuğun kendi kişiliğini tanıyıp, değerli ve yetenekli bir varlık olduğunu hissettirebilecek nitelikte olmalıdır. Çocuklar için hazırlanmış edebî eserlerin dili ve anlatımı, çocukların iç dünyasına canlılık getirebilecek özellikte olmalıdır. Oyun döneminde, günlük hayatta, başkalarının sırasına ve haklarına saygıyı öğretecek nitelikleri içermelidir. Merak ve öğrenme duygusunu pekiştirirken, dil gelişimine yardımcı olacak öğeler içermelidir.”

Baş (2015: 6-7) ise çocuk edebiyatının vurgulanması gereken noktalarını şu şekilde ifade etmiştir:

1. “Edebiyat hazzını ve estetiğini taşıyabilecek ve aktarabilecek hüviyete sahip olmalıdır.
2. Çocuğun duygu ve düşünce dünyasını içerebilmeli ve bu yönde amaçlar geliştirebilmelidir.
3. Çocuğu küçük, basit ve yetişkin biblosu olarak görmemelidir.

4. Çocuğun, yeteneklerini keşfetmesine yardımcı olmalıdır. 5. Edebiyatın sözlü ve yazılı bütün ürünlerinden faydalanabilmelidir.

6. Çocuğa seçici ve eleyici olma niteliklerini kazandırmalıdır.

7. Bireyin ve toplumun tecrübelerini yansıtabilmelidir.

8. Kültür aktarımı sağlamalı ve çocuğun evrensel değerleri tanınmasına yardımcı olmalıdır.

9. Diğer disiplinlerle iş birliği içinde olmalıdır.

10. Çocuğa okur hüviyeti kazandırmalıdır.

11. Çocuğun ana dil bilincini kazanmasında örnek ve etken olmalıdır.

12. Çocuk edebiyatının, bireyin çocukluk dönemi ile yetişkin olma süreci arasında kalan ve bir nevi tutuşma dönemi olan gençlik çağına hitap eden gençlik edebiyatına da zemin hazırlayabilmesi önemlidir.”

“Görüleceği gibi, çocuk ve gençlik yazınının, okuma alışkanlığının kazanılmasından yazınsal duyarlılığın gelişmesine ve bireyin kendi kimliğinin oluşmasına değin geniş bir etki alanı vardır. Kendisi de yaşamında bir geçiş süreci yaşayan çocuk ya da genç, yine bir geçiş yazını olarak gördüğümüz çocuk ve gençlik yazını ürünlerinden yararlanarak hem bireysel hem de kültürel gelişimini tamamlayabilir. Bu nedenle, çocuğun gelişiminde çocuk yazını ürünlerine büyük görevler düşmektedir.” (Dilidüzgün, 2018: 26).

Çocuğun her yönüyle sağlıklı bir şekilde yetişmesinde yazınsal çocuk kitaplarının çok önemli bir yeri vardır. Her geçen gün büyük gelişmelerin yaşandığı çocuk yazınında çocuğun nitelikli, hayal dünyasına seslenebilen eserlere ulaşmasında aileye ve öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Dilin zenginliklerini yazarın öznel gerçekliğiyle yansıtan, çocuğun dünyasıyla örtüşen kurgulara sahip, çocuğun dünyasına dokunan kitaplar okulöncesi dönemden ortaöğretim dönemine kadarki süreçte çocuğun bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişiminde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda çocuklara okutulacak eserler büyük bir titizlikle seçilmelidir.

Çocuk edebiyatının temel öğelerinden olan konu-ileti-karakter şu şekilde açıklanmıştır:

2.1.2.Konu

Türkçe sözlükte; ele alınan, üzerinde konuşulan ya da yazı yazılan düşünce, sorun, durum ya da olay, şeklinde tanımlanan konu çocuk edebiyatının önemli öğelerinden bir tanesidir. Bir yazınsal eserin ete kemiğe bürünmesinde hiç kuşkusuz konu başat bir rol oynamaktadır. Sever'e (2015: 119) göre, çocuk edebiyatında, çocuğu metnin anlam evrenine çeken, çocuğun yazınsal eserle bağını sağlayan öğesidir konu. Bu nedendir ki yazınsal eserlerin konusu çocuğun ilgi ve gereksinimleriyle ilişkilendirildiği ölçüde önem kazanır. Dilidüzgün (2004: 93) konuyu, paylaşılmak istenen olay, olgu veya sorunun çocuğun gerçekliğinin göz önünde bulundurularak oluşturulması, şeklinde ifade etmiştir. Çocuk edebiyatı yapıtlarının taşınması gereken yönlerine dikkat çeken Oğuzkan (2001: 368) ise bu konuda şunları ifade etmiştir: "Çocukların gerçek ve günlük yaşantılarına uygun düşmeyen, onların kavrayış ve hayal güçlerini aşan konularda yazılan eserler çocukların pek az ilgisini çeker, hatta bazen hiç çekmeyebilir."

Çocuk edebiyatının en önemli işlevi çocuğa edebiyatın kapılarını aralamaktır. Bu bağlamda, çocukların ilgileri, yaşları, cinsiyetleri, gelişim dönemleri göz önünde bulundurularak konu seçimi yapılması çocukla kitap arasındaki bağın güçlenmesini sağlayacaktır. Dünyaya farklı bir pencereden bakan çocukların kitaplarda kendi seslerinin yankısını duyacak konulara sahip nitelikte yapıtlarla buluşturulması onlara sunulacak en değerli hazinedir.

Çocuk edebiyatının konu alanını belirleyen temel değişkenin çocuk gerçekliği olduğu söylenebilir ancak türü ne olursa olsun seçilen konu bir metnin niteliğini belirlemez. Konu, sanatçının okurla paylaşmak istedikleri için yalnızca bir araçtır. Önemli olan o konunun sanatçının öznel dünyasında kurgulanışı, yeniden yaratılışı ve yansıtılışıdır. (Sever, 2015: 127). Karatay (2011: 96) ise bu konuda şunları ifade etmiştir: "Çocuk kitabında işlenen konunun beğenilmesi kadar yazarın konuyu işleyişi de önemlidir. Okuyucunun dikkati hikâyelerdeki yapının etkililiğine, yazarın sunumundaki açıklığa ve karmaşıklıkları anlamasına dayalıdır. Eğer bir kitap tatmin edici/sağlam bir konuya sahip değilse uzun süre çocuğun ilgisini çekmeyecektir. Çocuk kitaplarında konu orijinal, klasik ve tahmin edilebilenin dışında olmalıdır. Çünkü çocuklar arasında en çok sevilen kitaplar, konusu iyi olanlar değil, akıllarında en çok kalanlardır." Şirin (2000: 13) de "Çocuk kitabı yazarının başarısı, neleri yazmalıyım?"

sorusundan önce, nasıl yazmalıyım? sorusunda gizlidir. Nasıl yazarsam çocukların ilgisini çekebilirim? sorusunu yorumlayabilen yazar çocuk edebiyatı alanı içine girebilir.” şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Dolayısıyla çocuk edebiyatı eserlerinde konudan öncelikli olan konuyu ele alış tarzıdır.

Sever’e (2015: 121) göre çocuk edebiyatının önemli öğelerinden olan konunun şu özellikleri içermesi gerekmektedir:

1. “Çocukların okulöncesi dönemden başlayarak farklılaşan bireysel ilgi ve gereksinmelerine yanıt vermeli,
2. Çocukların yüreklerinde ve belleklerinde sevgi, dostluk, barış... anlayışının gelişmesine katkı sağlamalıdır.”

Temizyürek, Şahbaz, Gürel’e (2016: 29) “Konular işlenirken veya çocuk kitapları için konu seçimi yapılırken şu noktaların göz önünde bulundurulması gerekmektedir:

1. Çocuk kitapları için seçilen konular çocukların yaşlarına uygun olmalıdır.
2. Konular çocukların ilgilerini çekebilecek nitelikte olmalıdır.
3. Konu, çocuğu sürüklemeli ve ona heyecan vermelidir.
4. Kitaplarda işlenen konular çocukta merak duygusu uyandırmalıdır.
5. Konu ele alınırken çocuk, hayat hakkında doğru bilgilendirilmelidir.”

2.1.3.İleti

İleti (ana düşünce), yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşüncedir. Öğretici metinlerde, yazarın savunduğu, vermek istediği düşünce biçiminde de tanımlanabilir. Edebiyat yapıtlarında ileti dendiğinde ise sanatçının okurlarında yaratmak ya da oluşturmak istediği duygu ve düşünce ortaklığı akla gelmelidir. (Sever, 2015:140). İleti; bir ya da birden fazla kişinin bilişsel, duyuşsal ya da psikomotor davranışlarında değişiklik yapmak amacıyla düzenlenen işaretler örüntüsüdür. Başka söyleyişle kaynağın alıcısıyla paylaşmak istediği düşünce, duygu ve davranışları temsil eden sembollerdir (Ergin, 1992: 62). Yine iletilerin önemine dikkat çeken Güleriyüz (2003: 275) bu konuda şunları ifade etmiştir: “Roman ve hikâyeler eğitimsel görevlerini okura verdikleri iletilerle yerine getirirler. Bu iletiler ekonomi, toplumbilim ve felsefi anlamda olabilir. Yazar vermek istediği düşünceyi değişik olayları ele alarak, kahramanları konuşturarak ya da yaşatarak verir.”

Hemen her edebi eserin bir hedef kitlesi ve bu kitleye iletteği bir mesajı vardır. Çocuk edebiyatı ürünlerinin hedef kitlesi ağırlıklı olarak çocuklardır. Çocuk edebiyatı ürünleri, genellikle çocuğa doğru davranış kalıplarını ve toplum içinde uyması gerekli kuralları öğretmek; iyilik, dürüstlük, yardımlaşma gibi birtakım değerleri kazandırmak; özetle çocuğu hayata karşı hazırlamak amacını gütmektedir. Bu amaç doğrultusunda yazılan her ürün, farklı mesajlar içermekte ve çocuğun dünyasında bir yer edinmeye çalışmaktadır (Arseven, 2005: 42). Sever'e (2015: 142) göre çocuk edebiyatı ürünlerinin temel amacı öğretmek değildir. Çocuklara duyarlık kazandırmak, çocukların güzele olan duyarlılıklarını geliştirmektir. Çocuk edebiyatının öncelikli görevi, çocuğun duygu ve düşünce evrenini genişletmek, çocuklara dilin ve çizginin imkânlarıyla yaşam ve insan gerçekliğini tanıtmaktır. Dolayısıyla çocuk kitaplarında yer alan iletilerinde çocuğa bir şeyleri öğretmek yerine bu çerçevede şekillenmesi gerekmektedir.

Demirel (2010: 61), çocuk edebiyatı ürünlerindeki iletilerde bulunması gereken özellikleri şu şekilde sıralamaktadır:

1. "İletiler, çocuğun bilişsel, duyuşsal gelişim özelliklerine uygun olmalı, çocuğun söz konusu gelişim boyutlarına olumlu katkıda bulunmalıdır.
2. İletiler ile konu-tema arasında yakın bir ilişkinin olmasına dikkat edilmeli.
3. İletilerin aktarımında önemli bir araç olan konu, dil ve anlatım gibi özellikler kendi içlerinde bir uyumu barındırmalıdır.
4. İletilerin aktarımında anlatılan metnin özelliği de dikkate alınarak, elden geldiğince zengin bir yola başvurulmalıdır. Yani sadece örtük iletiler şeklinde değil, yerine göre doğrudan, dolaylı ve soru şeklindeki iletileri de metnin içine yedirmiş olmalıdır.
5. İletiler tıpkı tema/ana fikir gibi bir bakıma eserin yazılma nedeni hâline gelebilmektedir."

Çocuk edebiyatı ürünlerinde işlenecek iletilerin niteliği kadar dikkate alınması gereken bir husus da söz konusu iletilerin nasıl aktarılacağı ile ilgilidir. Çünkü yazar/şair tarafından çok iyi bir biçimde düşünülmüş iletiler kimi zaman okur/çocuk tarafından yeteri derecede algılanmayabilmektedir, ortaya o edebi ürünün çocuğa göreliği ile ilgili ciddi soru işaretleri çıkmaktadır (Demirel, 2010: 58). "Çocuğa görelik" kavramını Şirin (2000: 19) şu şekilde açıklamıştır: "Çocuk edebiyatı kültürü içinde en duyarlı yaklaşımları çocuğa görelik ilkesi belirler. Çocuğa göre, deyince, çocuklar için

yapılacak edebiyatın çocuğun büyüme ve gelişme çağlarına, psikolojisine, sözcük ve kavram bilgisine, algılama düzeyine uygun bir duyarlık anlaşılmalıdır. Hangi yaş grubu dikkate alınarak edebiyat yapılıyorsa çizgi-resimden edebiyata çocuk dünyasının yansıtılması gerekir. Çocuğa göreliğin ölçüsü ise çocuk bakışı ile belirlenir.” Yazınsal metinlerde ileti, önerme biçiminde daha doğrusu kesin bir yargıya dönüştürülerek verilmez. Metnin dokusuna sindirilir. Bu bağlamda yazınsal metnin iletisi örtük iletidir. Yazınsal metinlerde ileti belki bir sorunu, bir insanlık durumunu ya da bir olay ve olguyu aydınlatmaya yönelik olur. Bir bakıma yazarla paylaştığımız ya da metinden yaşantımıza kattığımız şeydir (Özdemir, 2002:115). Yener (2007:153), tek anlamlı, tek yorumlu metinlerin sakıncalarına dikkat çeker. Masal, şiir ve öykülerle duygu eğitimi verilirken metinlerin tek anlamı, tek yorumu olmadığı, aksine okuma sayısınca anlamı olduğunu bilmesi gerekir eğitimcinin. Tek bakış açılı yorumlar hem metni öldürür hem de çocuktaki yaratıcı yorum gücünü yok eder. Dilidüzgün’e (2004: 97) göre: “Kitap, yazarın otoriter yaklaşımından arınmış olmalı ve okuruna geniş alımlama olanakları sunabilmelidir. Yani yazar, çocuğu küçümseyecek derecede her şey bilen yetişkinden çok, okuruyla birlikte düşünen bir konumda olmalı. İdealize edilmiş yaklaşımlardan kaçınmalı ve çocuğa belli erdemleri, dünya görüşlerini zorla benimsetmeye çalışmamalı.” Sonuç olarak, metinde verilmek istenen ileti didaktik bir şekilde verilmemeli ve çocuğun duyuşsal ve bilişsel yetilerinin gelişmesinde olumlu bir etkiye bulunmalıdır.

2.1.4.Karakter

Roman, öykü, masal, anı vb. gibi olaya dayalı türlerde, başından olay geçen en önemli kişidir kahraman. Karakter, “Roman, öykü, oyun gibi bir yazınsal üründe duygu, düşünüş, davranış ve tutkuları yönünden işlenen kişi” (Püsküllüoğlu, 1994: 453) olarak genellikle kahramanla birlikte anılır. Özdemir’e (2002: 109) göre tip ise benzerlerinin ortak yönlerini bünyesinde toplayan, onları gösteren kişilerdir. “Tip geneldir, karakter ise özeldir. Buna bağlı olarak karakterin kendine has özellikleri olur; ama tipteki özellikler herkeste bulunabilen özelliklerdir.” (Demirel, 2010: 62).

Yalçın ve Aytaş’a (2008: 47) göre: “Çocuk hangi yaş grubunda olursa olsun, okuduğu kitapların kahramanlarıyla özdeşleşir. Yazar bunu bilmek, kahramanlarını seçerken de bu özdeşleşme yönünü sürekli göz önünde bulundurmak zorundadır. Çocuk kitaplarında gereğinden fazla kahraman bulunmamalı, diğer kahramanlar bir ana

kahraman çevresinde açık tanımlarla ilgilendirilerek anlatılmalıdır. Çünkü çocuk karmaşık yapıları anlayabilecek, karmaşık ilişkileri yorumlayabilecek düzeyde değildir.” Sever (2015: 104-105) karakterleri kapalı (geliştirilmemiş), açık (geliştirilmiş); devingen ve durağan karakterler olarak gruplandırmıştır. Açık karakterler, yazar tarafından birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtılan, gerçeklik yönü ağır basan, okuyucunun geniş bilgiler edindiği karakterdir. Yazar, okuyucuya vermek istediği iletileri ana kahraman aracılığıyla verir. Bu nedendir ki, metnin ana karakterlerini açık karakterler oluştururlar. Kapalı karakterler ise yüzeysel olarak okuyucuya tanıtılan, dolayısıyla okuyucunun iyi tanımadığı karakterdir. Çocuklara yaşam gerçekliğini kavratmada kapalı karakterlerin çok az etkisi vardır. Yazınsal eser içerisinde değişim gösteren karakter devingen ya da dinamik, herhangi bir değişim göstermeyen karakter ise durağan ya da statik karakter olarak adlandırılır. Devingen ve durağan karakterler ise eserin taşıdığı mesajın güçlendirilmesi açısından önemlidirler. Yanlış bir davranışını geçirdiği tecrübeler sonucunda değiştiren bir karakter çocuğun mesajı daha iyi kavranmasında etkin rol oynar. Sever’e paralel bir açıklamada bulunan Gülyüz’e (2006: 163) göre: “Kahramanların çocuklar için birer model olacakları düşünülürse, kahramanların fiziksel ve psikolojik özellikleri açık, seçik ve güçlü olarak anlatılmalıdır. Kitabın kahramanları birbirine denk ve çok kahramanlı olarak çocukları anlama karışıklığı sokmamalıdır.” Sever’in (2015:114-115) de ifade ettiği gibi bu değişimin inandırıcı olmalı ve okuru ikna etmelidir. Birden bire gerçekleşen, bir dirençle karşılaşmadan oluşan ya da olayda bir nedensellik bağı kurulmadan gerçekleştirilen değişimler çocuk okurda karaktere karşı bir güvensizlik oluşturulmasına neden olabilir.

Çocuk edebiyatı, çocuklara farklı yaşamışlıklar deneyimleme fırsatı sunan zengin bir hazinedir. Çocuklar, yazınsal eserlerde yer alan karakterler yardımıyla farklı özelliklerdeki insanları tanır, gene bu karakterlerden seçtikleriyle düşsel arkadaşlıklar kurarlar. Hayatının her anında kendisine bir rol model arayan çocuk, okuduğu kitabın kahramanıyla özdeşim kurup onu model olarak almaya eğilimlidir. Dolayısıyla çocuğun karakterinin şekillenmesinde önemli bir yer tutan çocuk yapıtlarında karakterin sahip olduğu özellikler ve bu karakterlerin yaşadıkları olaylar karşısındaki duruşu, bu anlamda çocuk okuyucuyu derinden etkileyecektir.

Çocuğun karakterle özdeşleşmesine dikkat çeken Yavuzer (2001: 188) bu konuda şunları ifade etmektedir: “Çocuk, kişiliğinin gelişiminde bir modelle kendini özleştirir. Bu model başlangıçta anne, baba ve yakın akrabayken, zamanla yerini arkadaşına, film ve kitap kahramanlarına bırakır. Bu bakımdan kitap kahramanlarının ahlâkî ve sosyal açıdan sağlıklı olması, çocuğun kendisini kötü bir modelle özleştirmesine neden olur. Bu da çocuk kitabı yazarlarının yüklendikleri görevin ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır.” Aynı noktaya dikkati çeken Demirel (2010: 62), çocukların etkileşim içinde bulunduğu çocuk kitaplarının iletisiyle, konusuyla, resimleriyle ve kahramanlarıyla çocuğun yaşamında derin etkiler bıraktığını, dolayısıyla bu kitapların büyük titizlikle oluşturulması gerektiğini belirtir. Bu konuda Sever (2015: 77), şunları ifade etmiştir: “Kişilik özellikleri iyi oluşturulmuş olan, çocukta gerçeklik duygusu uyandıran, çocuğun kahramanla tanışma, karşılaşma isteğini yoğunlaştıran kitapların okuma kültürü edinmede önemli bir işlevi yerine getirdiğini; özellikle baş kişinin, merak ögesiyle beslendiği kurgularda özdeşim kurmaya değer özellikler, kitap-çocuk ilişkisini kalıcı kılmada belirleyici bir faktördür. Çocuklar, yaş düzeyine uygun, kendi cinsiyetlerinde, duygu ve düşünce yönünden gelişim dönemlerine uygun çocuklarla özdeşim kurmada daha isteklidirler. Dolayısıyla metinler kurgulanırken çocukların bu özellikleri dikkate alınarak karakterler tasarlanmalıdır.”

2.2.İlgili Araştırmalar

Yapılan araştırma sonucunda Zeynep Cemali'yle ilgili bir doktora iki de yüksek lisans tezi tespit edildi. Yüksek lisans tezleri sırasıyla: Sevgen Özbaşı tarafından yazılan, Zeynep Cemali'nin çocuk edebiyatı yapıtlarının sözvarlığı öğeleri açısından incelenmesi (Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, 2016). Yasemin Erdoğan tarafından yazılan, Zeynep Cemali'nin öykü ve romanlarında çocuk ve eğitim teması (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, 2008). Doktora tezi, Arife Erdoğan Horosan tarafından yazılan “Zeynep Cemali'nin çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi (Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı 2015).

Sevgen Özbaşı tarafından yazılan “Zeynep Cemali'nin çocuk edebiyatı yapıtlarının sözvarlığı öğeleri açısından incelenmesi” adlı teziyle ilgili şunlar

söylenbilir: “Bu araştırmada, Zeynep Cemali'nin çocuk edebiyatı yapıtlarındaki sözvarlığı öğelerini belirleme ve bu öğelerin yazınsal metne sağladığı anlamsal katkıları değerlendirme amaçlanmıştır. Kurgusal bir yapı üzerinde tarama yönteminin kullanıldığı bu çalışma, betimsel bir araştırmadır. Var olan bir durumu, var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan bu yaklaşımla ilişkisel türden bir tarama yapılarak kitaplarda yer alan sözvarlığı öğeleri incelenmiştir. Öncelikle, Cemali'nin yazdığı bütün yapıtlardaki (dört öykü kitabı, dört roman) sözvarlığı öğeleri (atasözü, deyim, ikileme, ilişki sözü, yansıma sözcük, yansıma ikileme) saptanmış ve bu öğeler sözlüksel alan çalışmasıyla bölümlendirilmiştir. Belirlenen sözvarlığı öğeleri, yazınsal metne olan anlamsal katkıları yönünden değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda, Cemali'nin yapıtlarının Türkçenin sözvarlığı ve anlatım olanaklarını yansıttığı; bu öğelerle anlatıma birçok yönden katkı sağlandığı; yapıtların, çocuk okurun söz evrenini geliştirebilecek nitelikte olduğu değerlendirilmiştir.”

Yasemin Erdoğan tarafından yazılan “Zeynep Cemali'nin öykü ve romanlarında çocuk ve eğitim teması” adlı teziyle ilgili şunlar söylenbilir: “Amacı düşünen, özdeşim kurabilen, sorgulayan, bilinçli okurlar yetiştirmek olan çocuk edebiyatı; çocuklar için yazılmış, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayabilen, dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun ve sanatsal niteliği olan, dilsel ve görsel iletilerle zenginleştirilmiş, ulusal ve evrensel değerleri içinde barındıran, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır. Türkiye'de çocuk edebiyatının gelişimi, dünyada çocuk edebiyatının gelişimi ile yakından ilgilidir. Edebiyatçılar tarafından bütün yeniliklerin başlangıcı sayılan Tanzimat dönemi, çocuk edebiyatının başlangıcı sayılır. Tanzimat'tan önce çocuklar için yazılan eserler, yalnızca öğüt verici nitelikte ve çocuklardan çok büyüklere yönelik olması sebebiyle, çocuk edebiyatı kavramı içinde değerlendirilmezler. Meşrutiyetin ilanından sonra yazarlarımız, geçmişte yapılan hatalardan ders alarak çocuk edebiyatı tanımına uygun eserler ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Ancak çocuk edebiyatı gerçek yerini 1970'lerden sonra bulmuştur. Çocuk edebiyatı eserlerinin çocuğa uygunluğu, yazarının niteliğiyle ilintilidir. İyi bir çocuk edebiyatı yazarının çocuğun iç dünyasını tanıyan, nasıl düşündüğünü tahmin eden, onun ilgi ve isteklerine seslenecek, çocuk edebiyatının niteliğini bilen kişiler olması gerekmektedir. Günümüzde çocuk edebiyatı alanında eser veren birçok yazarımız vardır. Bunlardan biri de Zeynep Cemali'dir. Zeynep Cemali eserlerinde çocuğu önemsemekte; ona yardımseverlik, paylaşma, fedakârlık gibi evrensel değerler yanında düşünme, irdeleme, eleştirme gibi yetiler de

kazandırmaktadır. Zeynep Cemali, eğitimin bir aracı olan çocuk edebiyatının eğitsel işlevini yerine getirirken aynı zamanda anadilin güzelliklerini, edebiyatın estetik ve hazzını da eserlerinde ihmal etmemiştir.”

Arife Erdoğan Horosan tarafından yazılan “Zeynep Cemali'nin çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi” adlı teziyle ilgili şunlar söylenebilir: “Bu araştırma, son dönem çocuk edebiyatı yazarlarından Zeynep Cemali'nin roman ve öykülerini çocuk edebiyatının temel öğeleri olan biçim, içerik, dil anlatım ve ileti bakımından inceleyerek, yazarın eserlerinin değerini ortaya koymayı ve onun çocuk edebiyatımızdaki yerini belirlemeyi amaç edinerek hazırlanmıştır. Bu amaç kapsamında, yazarın bütün çocuk roman ve öykülerinin biçim çözümlemesinde kapak, resimleme, boyut, kâğıt, sayfa düzeni, harfler, yazım ve noktalama unsurlarına; içerik çözümlemesinde konu, ana düşünce, olay, kahramanlar, yer ve zaman, bakış açısı ve anlatıcı, ileti unsurlarına yer verilmiştir. Eserlerin dil ve anlatım özellikleri incelenirken atasözleri, deyimler ve ikilemeler tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan doküman incelemeye dayalı nitel bir çalışmayı içeren yöntem uyarınca elde edilen veriler, yazarın ele alınan tüm eserleri, çocuğa ve çocuk edebiyatına bakış açısı göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır. Bu yorumlamada eserlerde değerlendirmeye alınan içerik, dil anlatım ve ileti özellikleri göz önünde tutulmuştur. Zeynep Cemali edebiyat yaşamı boyunca sadece çocuk edebiyatıyla ilgilenmiştir. Çocuk romanı ve öykülerinden başka türde eserler vermemiştir. Yazarın çocuk roman ve öyküleri ile ilgili yaptığımız bu çalışma; onun çocuklara ve çocuk edebiyatına bakış açısını göstermesi, eserlerinin değerini ortaya koyması bakımından önemlidir.”

2.3. Zeynep Cemali'nin İncelenen Çocuk Kitapları

- Cemali, Z. (2012). Ankaralı. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Cemali, Z. (2018). Ballı Çörek Kafeteryası. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Cemali, Z. (2018). Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Cemali, Z. (2018). Çılgın Babam. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Cemali, Z. (2017). Gül Sokağı'nın Dikenleri. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Cemali, Z. (2018). Güzelce'de Bir Kaçak Memo. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Cemali, Z. (2017). Öykü Öykü Gezen Kedi. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Cemali, Z. (2018). Patenli Kız. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde “Zeynep Cemali’nin Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğelerinden Olan “Konu-İleti-Karakter” Bağlamında İncelenmesi” çalışmasının araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanma araçları, verilerin toplanması ve verilerin analiz edilmesine ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.1.Araştırma Modeli

Araştırmada kullanılacak model, var olan bir durumu olduğu biçimiyle ortaya koymayı amaçladığından betimsel bir çalışmadır. Araştırmada yazılı metinlerin incelenip belirli ilkeler çerçevesinde çözümlenmesini gerektirdiğinden bir nitel araştırma olarak belge inceleme (doküman inceleme) yöntemi ile yürütülmüştür. “Doküman incelemede çalışma ile ilgili kayıtların ve belgelerin toplanarak belirli bir sistem içinde sınıflandırılıp çözümlenmesi işlemi yapılmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 187) .

3.2.Çalışma Materyali

Araştırmanın materyalini Zeynep Cemali’nin çocuklar için kaleme aldığı eserleri oluşturmaktadır.

3.3.Verilerin Toplanması

Çalışmanın başlangıcında çocuk edebiyatı ve çocuk kitaplarında bulunması gereken öğelerden olan “konu, ileti ve karakter” kavramlarına ilişkin tarama yapılmıştır. Zeynep Cemali’nin çocuk kitapları Günışığı Kitaplığı’ndan temin edilmiştir. Çalışmanın yol haritasını belirlemek amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Yapıtların incelenmeleri çocuk edebiyatının temel ilkeleri göz önüne alınarak yapılmıştır.

3.4.Verilerin Çözümlemesi

Bu araştırmada verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yapılmıştır. Bu bağlamda Canlı (2016) tarafından geliştirilen, Türkçe ders kitaplarında kullanılacak metinlerin seçiminde konu-ileti-karakter öğelerinin taşıması gereken özelliklerle ilgili yönerge kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Ballı Çörek Kafeteryası

4.1.1. İçerik Çözümlemesi

Özet

Sıla, annesiyle birlikte mutlu bir hayat sürmektedir. Tek eksiklikleri yurtdışında çalışan babasının yanlarında olmamasıdır. Ama Sıla akşamları o gün neler yaptıklarını ayrıntılı bir şekilde babasına yazar. Sıla'nın annesi Esra Hanım, sosyal sanatsal birçok etkinliğe kızıyla birlikte katılır, her işlerinde anne kız birlikte hareket ederlerdi. Sıla, annesine ev işlerinde yardımcı olmaktadır, annesi ise Sıla'ya ödevlerinde yardımcı olmaktadır. Beraber tiyatroya, sergiye giderler ve açacakları Ballı Çörek Kafeteryasının düşünüyü kurarlardı.

Sıla ilkokul dördüncü sınıftayken babası yurtdışındaki işini bırakıp evine döner. Artık Sıla çok mutludur. Annesinin günden güne kötüleşen durumunun farkına bile varmaz. En sonunda durumu kötüleşen Esra Hanım hastaneye yatırılır. Bir ay gibi kısa bir sürede hayatını kaybeder. Sıla annesinin ölümünden çok etkilenir. Bu durumun farkına varan Arda Bey kızının kafasını dağıtmak için evden uzaklaştırır. Arda Bey, Sıla'yı annesine evlenme teklif ettiği salaş aşevine, baba olacağını öğrendiği dönme dolaba götürür, kısacası Esra Hanım'a olan büyük aşkını anlatır. Sıla, başta babasına inanmak istemez, çünkü babasını sadece işinin düşünen bir işkolik olarak görür. Arda Bey, Sıla'ya annesinin hasta olduğunu, tedavisi için çok para gerektiğini, bu nedenle yurtdışında kaldığını anlatınca Sıla'nın babasına olan öfkesi diner.

Sıla'yla Esra Hanım'ın açmayı düşündükleri Ballı Çörek Kafeteryasının farkında olan Arda Bey, alt katlarında yer alan elektrikçi dükkânını alıp, orayı evle birleştirerek Ballı Çörek Kafeteryasını açmayı planlar. Bunu öğrenen Sıla, annesinin hayalinin gerçeğe dönüşüyor olmasına çok sevindir. Fakat herkes Sıla'yla babasının açmayı düşündüğü kafeteryaya karşıdır. Sıla'yla babası kendilerine ikisinden başka güvenen olmadığını düşünürken Sıla'nın teyzesi Rana çıkagelir. Rana, tüm eşyalarını toplayıp geldiğini, onları artık yalnız bırakmayacağını ve onlara her konuda destek olacağını

söyler. Bu durum Sıla'yla Arda Bey'i çok mutlu eder. El ele veren üçlü hızlı bir şekilde hazırlıklara başlayıp kısa bir süre içerisinde Ballı Çörek Kafeteryasını tamamlarlar. Mahalledeki dostlarının katılımıyla kafeteryanın açılışını yaparlar. Kafeteryanın tamamlanıp hizmete açılmasıyla annesinin düşünüyü gerçeğe dönüştürmüş olmanın verdiği büyük mutluluk Sıla'nın üzüntüsünü yenmiştir.

Kafeteryanın açılmasından sonra okula devam eden Sıla bir yandan da ballı çöreklerini yapıp kafeteryayı işletir. Güzel sanatlar fakültesinde okuyan Rana ise veterinerlik fakültesinde okuyan Zeynel'le tanışıp onunla evlenmeyi düşünür. Muğla'nın küçük bir köyü olan Yerkazık'ta doğup büyüyen Zeynel anne ve babası olmadığı için köylü tarafından okutulur.

Sıla'nın babası Arda Bey, işini bıraktığı için zamanın çoğunu kafeteryada eş dostuyla geçiriyordu. Bir gün Sıla'nın okuldan arkadaşı olan Onur'un annesi Lale Hanım'la birlikte kafeteryaya gelir. Arda Bey, liseden sınıf arkadaşı olan Lale Hanım'ı tanıyıp onla yakın bir arkadaşlık kurar. Bu durum Sıla'nın hiç hoşuna gitmez. Babasının Esra Hanım'ın ölümünden sonra başka kadınlarla samimi bir arkadaşlık kurması Sıla'ya kabul edilir bir şey olarak görülmez. Lale Hanım'ı gördüğü zaman ona soğuk davranır. Bir gün Arda Bey, Sıla'ya Lale Hanım'ın yetiştirme yurdunu çalıştığı gazete aracılığıyla başlattığı kampanyadan toplanan paralarla onardığını, kalan eksikleri de düzenleyeceği kermesten gelen gelirlerle tamamlayacağını, Sıla'dan da katkı için çörek yapmasını isteyeceğini söyler. Sıla, annesinin sahip olduğu bu duyarlılığa Lale Hanım'ın da sahip olmasına çok sevinir. Arda Bey, Sıla'ya annesini çok sevdiğini Lale Hanım'la ise sadece arkadaş olduklarını açıklar. Bu olaydan sonra Sıla'yla Lale Hanım arasında sıcak bir dostluk oluşur.

Sıla'nın günleri okulla kafeterya arasında mekik örerken sürer. Her gün farklı maceralar yaşayarak günlerini geçirir. Arda Bey, Sıla'nın ilkokulu bitirmesinin şerefine Ballı Çörek Kafeteryasında bir kutlama düzenler. Kutlamaya Kaptan Özgür Bey, Bülent Amca, Nihal Teyze, Lale Hanım, Yiğit, Aliş, Musti katılır. Arda Bey'le evlilik koşulları yüzünden tartışan Rana kutlamaya katılmaz. Daha sonra Rana döner ve Arda Bey'den özür diler. Arda Bey, Rana'ya gelenek ve göreneklere uygun olarak evlendirileceğini söyler.

Askerden dönen Zeynel'i tüm köylü karşılamaya gider. İstanbul otobüs garajında Zeynel'i karşılamaya gidenlerden biri de Rana'ydı. Zeynel, Rana'yı köylüyle tanıştırdı. Köylü Zeynel'i Fırıncı Ali'nin torunu Nazlı'yla evlendirmeyi düşünüyordu. Köylü başta şehirli gelin Rana'ya sıcak bakmıyordu. Ama zamanla Rana'nın görüldüğü gibi bir kız olmadığını fark edince durumu kabullenirler.

Arda Bey, Rana'yı gelenek ve göreneklere uygun bir şekilde evlendirmek istiyordu. Bu nedenle bilmemesine rağmen tüm gelenek ve göreneklere sorup öğrendi. Zeynel ise gelenek ve göreneklerin gereksiz olduğunu, iki insanın birbirini sevmesinin yeterli olduğunu düşünüyordu. Bu nedenle köylüsüne Rana'yı istemeye gideceğini söyledi. Köylü, bu durumun uygun olmadığını, her şeyin bir usulünün olduğunu Zeynel'e ifade etmeye çalıştı; ama Zeynel bunlara gerek olmadığını ifade ederek Arda Bey'den Rana'yı istedi. Arda Bey, bu konunun sanıldığı gibi basit olmadığını her şeyin bir geleneğinin olduğunu Zeynel'e ifade ederek düşüncelerinin açıkladı. Üzgün bir şekilde köyüne dönen Zeynel'i gören köylüler Arda Bey'in Rana'yı vermeyeceğini düşünür. Günlerce gelecek haberi beklerler. Yaklaşık iki hafta sonra Arda Bey, köye elli tepsi baklava gönderir. Tatlılık denilen bu geleneğe göre kız tarafı kızını vermeyi kabul edince, gençlerin işleri tatlı başlasın, tatlı sürsün diye baklava yollar. Tüm köylünün Zeynel'in ailesiymiş gibi görülerek hepsine yetecek sayıda baklavanın yollanması köylüyü mutlu eder. Bunun üzerine köylü düğün hazırlıklarına başlar. Adetlere uygun bir şekilde köylü her şeyi hazırlar. Tüm hazırlıklar tamamlandıktan sonra muhtar önderliğinde bir minibüs tutularak hazırlanan bohçalarla birlikte kız evine gidilir. Geleneklere uygun bir şekilde kız ailesi çarşıya alış veriş için götürülür. Bu gelenekler Sıla'yı çok şaşırtıp çok mutlu eder.

Köylüler köye döndükten sonra içerisinde havluların, yastık kılıflarının, cezvelerin, kupaların, saç tokalarının, kemerlerin, kravatların ve daha birçok eşyanın bulunduğu torbalar köye gönderilir. Torbaların ağzına: "Rana ile Zeynel düğünlerine beklerler. 18 Temmuz, İlçe Belediye Parkı." yazılı not iliştilmişti. Okuntu adı verilen bu gelenekle köylü düğüne davet edilmiş olur.

Arda Bey, belediye çay bahçesini düğün için tutar. Geleneklere uygun bir şekilde düğün yemeği hazırlıkları yapılır ve davulcu, zurnacı tutulur. Zeynel'in köylüsü çoluk çocuk otobüs tutarak düğüne gelirler. Davulcu zurnacı çalmaya başlar. Tüm konuklar gün boyu eğlenir. Yemekler yenilir. En son gelin damattan kaçırılarak damattan değerli

bir şey karşılığında gelini alabileceği söylenir. Gelin kurtarma adeti adı verilen bu gelenekle düğün daha da eğlenceli bir hale getirilir. Zeynel, yurttan kalırken yapmış olduğu teneke kumbaraları Sıla'ya vereceğine söz verir. Zeynel'in bu duyarlılığı Sıla'nın çok hoşuna gider. Teyzesi Rana'nın neden Zeynel'i seçtiğini anlar.

Teyzesi Rana'nın evlenip Sıla'yı yalnız bırakacak olması onu çok üzmektedir. Ama duyarlı düşünceli bir insan olan Zeynel'le güzel şeyler yapacak olması Sıla'yı biraz da olsa mutlu etmektedir. Rana'nın evliliğinden sonra Sıla liseye başlayıp okul ve kafeterya hayatı devam etmeye başlar.

Konu

Kitapta, annesini kaybeden Sıla'nın annesiyle birlikte düşünce kurdukları Ballı Çörek Kafeteryasını babasıyla açması ve kafeteryayı babası ve Rana teyzesiyle işletirken başından geçen türlü olaylara yer verilmiştir. Kitapta çocukların beklentilerine yanıt verecek ve onların ilgisini çekebilecek düzeydeki konulara yer verilmiştir. Kitap, farklı öykülerin toplamından oluşan bir eser olduğu için her bölümde farklı olaylara, yerlere, kişilere yer verilerek çocuk okuyucunun ilgisini canlı tutulmuştur.

İleti

Sıla ve Arda Bey yaşadıkları tüm olumsuzluklara rağmen yaşama ümitlerini yitirmezler. Hayallerini gerçeğe dönüştürmek için büyük mücadeleler verirler. Etraflarındaki tüm insanların olumsuz düşüncelerine rağmen en sonunda Ballı Çörek Kafeteryasını açmayı başarırlar. Bu süreçte insanlar bütün konularda birbirlerine yardımcı olmaya çalışırlar. Kitapta, yaşadığımız tüm olumsuzluklara rağmen ümidimizi yitirmeyip mücadeleye devam etmemiz; sevgiye, arkadaşlığa, dayanışmaya önem vermemiz gerektiği vurgulanıyor.

Karakterler

Sıla: Kıvrıkcık ateş renginde saçları, parlak yeşil gözleri, ince uzun burnu ve çilleri olan bir kız çocuğudur Sıla. Fiziksel özellikleri yönünden aynen annesine benzemektedir. *“Kıvrıkcık ateş rengi saçlar, parlak yeşil gözler, ince uzun burun ve onlarca çil. Sen de, annen gibi çirkin bir kızsın.”* (BÇK 2018: 35) Sıla, ilköğretim dördüncü sınıftayken annesi Esra Hanım hastalanıp hayatını kaybeder. Bu durum

Sıla'yı derinden etkilemiştir. Annesinin ölümüyle yaşadığı büyük sarsıntıyı babasının ve Rana teyzesinin desteğiyle zorda olsa aşar.

Sıla, annesiyle düşünüyü kurdukları Ballı Çörek Kafeteryasını babasıyla birlikte açar. Sıla'nın annesiyle düşünüyü kurduğu Ballı Çörek Kafeteryasını gerçeğe dönüştürmesi; hem okula gidip hem de kafeteryayı işletmesi onun kendini gerçekleştiren, mücadeleci bir kişiliğe sahip olduğunu göstermektedir. *“Göreceksin, baba,” dedim, “bu işi yapamazsın diyenler, yarın hasetlerinden turnaklarını kemirecek.”* (BÇK 2018: 46) Aynı zamanda, Sıla'nın, devingen ve inandırıcı karakter özellikleriyle taşıdığı bütünlük okuyucu tarafından bir özdeşim ögesi olmasını sağlıyor.

Sıla, çalışkan, akıllı, yardımsever bir kişidir. Mahallede yer alan kimsesiz çocukların çoğu sefer kafeteryada karınlarını doyurmasını sağlar. Sıla, mahallede yer alan yakın çevresiyle de iyi ilişkileri olan; dostluğa, arkadaşlığa önem veren güler yüzlü bir kişiliktir.

Sıla, birçok özelliğiyle okura tanıtılan, okurun iyi bildiği biri olduğundan açık (geliştirilmiş) karakter özelliği taşımaktadır. Sıla'nın eniştesi Zeynel ve kimsesiz çocuklar konusundaki fikri değiştiği için devingen bir karakterdir. *“...Alkış sesleri kulaklarımda uğuldarken, eniştem bana elini uzattı. Elini avucumun içine bırakırken, “Özür dilerim,” diye fısıldadım ona. “Senden nefret ediyordum ben...”* (BÇK 2018: 236).

Arda Bey: Sıla'nın babasıdır. Uzun süre yurt dışında mimar olarak çalışmıştır. Eşi Esra Hanım'ın hastalığının ağırlaşmasıyla yurda dönmüştür. Eşinin ölümünden sonra yurt dışındaki işini bırakıp kızının yanında kalmıştır. Çalışkan, akıllı, duyarlı bir kişidir. *“Sen sakar ve sevecen bir palyaçosun, biliyor musun? Sıla'n seni çok, ama çok seviyor!”* (BÇK 2018: 67).

Arda Bey, mahalledeki komşuları arasında çok sevilirdi. Arkadaşlığa, dostluğa önem veren arkadaşlarıyla zaman geçirmekten hoşlanan iyi yürekli, duyarlı bir kişiydi. *“Arda Bey şeker gibi adamdır. O sizin gibi – keçi diyecekti, yutkundu- inatçı değildir.”* (BÇK 2018: 197). Sıla'nın mutluluğu için işini bırakıp, Sıla'nın açmayı çok istediği

Ballı Çörek Kafeteryasını açar. Yetiştirme yurdunda bulunan çocuklara çoğu zaman yardımında bulunur.

Arada Bey, aynı zamanda gelenek ve göreneklerine bağlı bir kişidir. Baldızı Rana'nın evliliğinde her şeyin usulüne uygun bir şekilde yapılması için elinden geleni yapar. Bu konuda çoğu zaman Rana ile sorunlar yaşar. *“Yok, gelinlik neymiş; düğün saçmalıkmiş; iki şahit, bir memur yetermiş; o tantanadan hoşlanmazmış...”* (BÇK 2018: 178). Gelenek ve göreneklerimizin toplumsal yaşamımızdaki önemi, kültürel kimliğimizin oluşmasındaki yeri vurgulanmış olur.

Arda Bey, birçok yönüyle okura tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) bir karakterdir. Arda Bey'in yurt dışındaki işini bırakması ve kızının mutluluğu için kafeterya açması onun devingen bir karakter olduğunu göstermektedir. *“Ben işten ayrıldım. Mesleğimi bırakmıyorum. Kızımla kafeteryamızı işletirken, bir yandan da iç mimarlığı sürdüreceğim.”* (BÇK 2018: 41).

Rana: Sıla'nın teyzesidir. Rana, başına buyruk, istediği gibi hareket eden, bir yere bağlı olmayan, bir görünüp bir kaybolan deli dolu bir kızdır. Rana, sevimli, yardımsever, fedakar bir insandır. *“Rana dik başlıdır, inatçıdır, ama vefalıdır.”* (BÇK 2018: 68). Ablasının ölümünden sonra Sıla ve eniştesini yalnız bırakmamak için tüm eşyalarını toplayarak onlarla beraber yaşamaya başlar. *“Ne bakıyorsunuz öyle alık ördekler gibi,” dedi gülererek, “kurtlar sofrasında sizi yalnız mı bırakacaktım?”* (BÇK 2018: 41).

Rana, güzel sanatlar fakültesini bitirip, takı tasarımları yaparak bunları kafeteryada sergiler. Fakültede okurken Zeynel'le tanışıp, evlenmeye karar verirler. Zeynel'in köylüsü farklı giyim tarzından dolayı başta bu olaya sıcak bakmazlar, ama zamanla fikirleri değişir. *“Yerkazık'ın erkekleri, Rana'nın daracık pantolonundan, kısacık meşin ceketinden, belini açık bırakan kazaklarından hoşlanmasalar da, açık sözlülüğünü, dürüstlüğünü, tavladaki ustalığını tuttular. Sonunda karar verdiler: Evet; şehirli kız, iyi bir arkadaş, güvenilir bir dosttu.”* (BÇK 2018: 190).

Gelenek ve göreneklere pek önem vermez. Evlenmek için iki şahit bir memurun yeterli olduğunu düşünür. Bu nedenle eniştesi Arda Bey’le çoğu zaman anlaşamazlar. Açık sözlü, dürüst, güvenilir, yardımsever bir insan olan Rana herkes tarafından sevilir.

Rana, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) bir karakterdir. Yine, Rana’nın yaşam tarzında köklü bir değişiklik olduğu için devingen bir karakterdir. *“Bize, bizden başka inanan yok, diyorduk ki, iki elinde birer bavulla teyzem Rana çıkıp geldi. “Sağda solda ne kadar eşyam varsa topladım. Bundan sonra burada kalacağım.” dedi. Onun takı yapıp satarak başına buyruk yaşamasına hepimiz çok alıştık.”* (BÇK 2018: 41).

Esra Hanım: Sıla’nın annesidir. Kıvrıkcık ateş rengi saçları, parlak yeşil gözleri, ince uzun burnu ve yüzünde çilleri olan bir bayandır. Hastalığından dolayı Sıla henüz dördüncü sınıftayken hayatını kaybeder. Sosyal sanatsal faaliyetlere katılan; gezmeyi, eğlenmeyi seven düşünceli, duyarlı bir insandır. Kızının gelişimi için elinden geleni yapan, babasının yokluğunu aratmayan fedakâr bir annedir. *“Annem, bizim okulun aile birliğinin en çalışkan üyesiydi. Geziler, şenlikler, kermesler düzenler; velilerle konuşur, öğrencilerin sorunlarıyla ilgilenirdi.”* (BÇK 2018: 36). *“Onunla sinemaya, tiyatroya gider, sergileri gezer; resim çizer, çizdiğimiz resimlere öyküler uydurur ve sürekli “Ballı Çörek Kafeteryası” düşünüyü kurardık.”* (BÇK 2018: 36).

Esra Hanım, birçok yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) bir karakterdir. Esra Hanım’ın sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığı için durağan bir karakterdir.

Zeynel: Rana’nın evleneceği gençtir. Muğla’nın küçük bir köyü olan Yerkazık’ta büyümüş, anne babasını kaybedince dedesi tarafından yetiştirilmiştir. Akıllı, çalışkan ve girişken bir gençtir. *“Zeynel’se akıllı ve saygılı bir delikanlı.”* (BÇK 2018: 68). Dedesinin maddi imkânları yetersizliğinden dolayı Zeynel’i ilkokuldan sonra okutmaz. Köylünün yaşadığı tuhaf olayları gidereceğini karşılığında kendisini okutmalarını ister. Zeynel’in akıllı bir kişi olduğunu bilen köylüler başta muhtar olmak üzere bunu kabul ederler ve Zeynel’i okuturlar. Zeynel, İstanbul Üniversitesi veterinerlik fakültesini bitirir. Tüm köylünün guru duyduğu bir kişi olur. Okulu bitirdikten sonra köyüne dönüp, köyünün gelişmesi için mücadele etmeye çalışan vefakâr bir gençtir. Muhtarla birlikte kaymakamlığa gidip köye et ve süt kombinesinin

açılması için tasarımı sunarlar. *“Biraz sonra birlikte Mumcular Kaymakamlığı’na gidecekler, Yerkazık köyüne kurmak istediği et ve süt kombinasına ilişkin tasarılarını Kaymakam Bey’e sunacaktı Zeynel.”* (BÇK 2018: 70).

Zeynel, birçok yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) bir karakterdir. Zeynel’in sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Kaptan Özgür Bey: Emekli bir kaptandır. Sıla’nın mahalleden komşusudur ve Ballı Çörek Kafeteryasının daimi müşterilerindedir. Kaptan Özgür Bey, Sıla ve Arada Bey’le bir aile gibidir, her konuda onlara yardımcı olur. Yardımsever, cana yakın bir insandır. Mahallede yer alan kimsesiz çocuklara birçok konuda yardımcı olur. *“Kaptan Özgür Bey içini çekti; “Pekala,” dedi. “Onlara da günlük beş lira vereceğim. Ziyaretlerine gidecek, velileri, vasileri olacağım. Amcanız, dedeniz, kabul ederseniz, babanız olacağım.”* (BÇK 2018: 171).

Kaptan Özgür Bey, birçok yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) bir karakterdir. Kaptan Özgür Bey’in sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığı için durağan bir karakterdir.

Bülent Amca: Aslen Çankırılıdır. Emekli tarih profesörüdür. Kültürlü, bilgili bir insandır. *“Şiir sevdiğini biliyorum,” diyen Bülent Amca, üç kitap uzattı elime. Kaşla göz arasında şairlerin adlarına baktım: Can Yücel, Ahmet Arif, Cahit Külebi.”* (BÇK 2018: 175). Ailesi yıllarca kerestecilik yaptığı için “Keresteciler” diye anılırlar. Sıla’nın komşusudur. Eşi Nihal Hanım’la birlikte her konuda Sıla ve Arda Bey’e yardımcı olurlar.

Bülent Bey, birçok yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) bir karakterdir. Bülent Bey’in sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığı için durağan bir karakterdir.

Nihal Teyze: Bülent Amca’nın eşidir. Ballı Çörek Kafeteryasının daimi müşterilerindedir. Zamanının büyük çoğunluğunu burada geçirmektedir. Sıla’ya her konuda yardımcı olan iyi niyetli, yardımsever bir kadındır.

Nihal Hanım, farklı yönleriyle okuyucuya tanıtılmadığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığı için durağan bir karakterdir.

Lale Hanım: Arda Bey'in liseden arkadaşıdır. Onur'un annesidir. Eşinden ayrılmış, oğluyla birlikte yaşamaktadır. Gazetecidir. Çalışkan, yardımsever bir insandır. Yetiştirme yurdunun onarımı için çalıştığı gazetede bir kampanya başlatması toplumsal konulardaki hassasiyetini göstermektedir. “*Şu E5'in üstündeki yetiştirme yurdu var ya... Hani depremde hasar görmüştü de pek umursanmamıştı. Lale, çalıştığı gazete aracılığıyla kampanya başlatmıştı. İyi para topladı. Binanın onarımı bitti, ama eksikleri çok. Bu Pazar, yurdun bahçesinde kermes düzenliyor. Senden de çörek yapmanı isteyecek... Çöreklerin tanesini beş liradan satacakmış.*” (BÇK 2018: 157).

Nihal Hanım, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtılmadığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığı için ise durağan bir karakterdir.

Yiğit: 17 Ağustos Marmara depreminde ailesini kaybetmiştir. İstanbul'da yetiştirme yurdunda kalır. Sarışın, dik saçlı, ela gözlü bir çocuktur. “*Sarı, dik saçlı, ela gözlü Zıpızıp, keskin nazarlarla arkadaşlarını süzdü.*” (BÇK 2018: 159). Yetiştirme yurdunda barınabilmek için hırsızlığı öğrenmiştir. Hırsızlık yaparken ihtiyacı kadar olanı alır; kadınlara, çocuklara dokunmazdı. “*Ayrıca Zıpızıp, dükkân soymaz, kasa açmazdı; kızları, kadınları, çocukları çarpmazdı. Banka önlerinde garip emeklilere dokunmazdı.*” (BÇK 2018: 165). Ballı Çörek Kafeteryasına takılan çocuklardandır. Kaptan Özgür Bey'le konuştuktan sonra hırsızlığı bırakmış Sila'nın yanında çalışmaya başlamıştı.

Yiğit, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), Özgür Bey'e artık hırsızlık yapmayacağına söz vererek değişim yaşadığı için devingen bir karakterdir.

Musti: Yiğit'in yetiştirme yurdundan arkadaşıdır. 17 Ağustos depreminde o da ailesini kaybetmiştir, ama hala yaşadıklarını düşünmektedir. “*Musti, 17 Ağustos günü İstanbul'da, amcasının yanındaymış. “Korkunç sallandım,” der, başka şey demez. Ailesinin sağ olduğuna inanıyor. Para biriktirip, onları bulacakmış.*” (BÇK 2018: 171).

Musti, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Aliş: Yiğit'in yetiştirme yurdundan diğer arkadaşıdır. O da ailesini 17 Ağustos depreminde kaybetmiştir.

Aliş, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Muhtar: Yerkazık köyünün muhtarıdır. Yardımsever, iyi yürekli bir kişidir. Köylü gibi hurafelere inanan bir kişi değildir, ama bazen unlara uymak zorunda kalır. *“Muhtarın dili damağı kurudu. Kuşkusuz bunların hepsi safsataydı; ancak köyde tuhaf şeylerin olduğu da bir gerçektir.”* (BÇK 2018: 84). Köyün gelişmesi için mücadele eden, okuya destek olan biridir. Zeynel'in okutulmasında büyük etkisi olan biridir. Köyü et ve süt kombinesinin kurulması için kaymakamlığa müracaat etmiştir.

Muhtar, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Yengeç Hıdır: Yerkazık köylülerindendir. Cahil, hurafelere inanan bir kişiliktir. *“Hıdır gözlerine mi, yoksa Hoca'ya mı inansın, bilemiyordu. “Dün akşam yatsı ezanını şerefede okumadın mı, Hoca? Ezan bittiği anda da buraya ışınlanmadın mı?” diye sordu.”* (BÇK 2018: 72).

Yengeç Hıdır, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Şuayp Hoca: Yerkazık köyünün eski imamıdır. Köylüdeki cehaletle, hurafe inancıyla mücadele etmeye çalışmıştır. *“Köylerinin eski imamı Şuayip Hoca bir de, “Cahil hoca adamı dininden eder!” derdi sık sık.”* (BÇK 2018: 70). Yaşlılığından dolayı minareye çıkıp ezan okuyamadığı için köylü tarafından eleştirilmiştir. Bunun üzerini köyü terk etmiştir.

Şuayp Hoca, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Tabansız Hayri: Yerkazık köylülerindendir. Cahil, hurafelere inanan bir kişiliktir.

Tabansız Hayri, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Uyuz Rıza: Köy ahalisinden biridir. Sedef hastalığından dolayı sürekli kaşındığı için köylü “Uyuz” lakabını takmıştır. Tembel, uykuya, yemeye içmeye düşkün birisidir.

Uyuz Rıza, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Seher Ana: Uyuz Rıza'nın eşidir. Çalışkan, becerikli, yardımsever bir kadındır. Zeynel'in düğün hazırlıklarında gerekli olan malzemenin hazırlanmasında öncülük etmiştir.

Seher Ana, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Memiş: Eski bir sünger avcısıdır. Vurgun yediği için dengesini biraz yitirmiş, çalışkan bir kişidir. Köylü, Kuran'ı bilmesinden ve sesinin güzelliğinden dolayı Şuayip Hoca'nın yerine yeni imam gelene kadar geçici olarak imamlığa onu görevlendirmiştir. *“Memiş'in rahmetli anası hafızdı. Oğluna da belletmişti Kuran'ı. Üstelik, sesi de güzeldi.” (BÇK 2018: 75).*

Memiş, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Fırıncı Ali: Yerkazık köylülerindendir. Üç oğluyla birlikte köyün fırınını işletmektedir. Cahil, çıkarıcı bir kişidir.

Fırıncı Ali, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Yusuf: Zeynel'in yakın arkadaşıdır. Her konuda Zeynel'e yardımcı olmaya çalışan, onun dertlerine ortak olan yardımsever bir kişidir.

Yusuf, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Nazlı: Fırıncı Ali'nin torunudur. Zeynel'den hoşlanmakta, onunla evlenmek istemektedir. Zeynel'in Rana'yla evleneceğini öğrenince Rana hakkında kötü haberler çıkarmaya başlar.

Nazlı, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Dişlek Deniz: Memiş'in oğludur. Meraklı, köyün tüm olanlarından haberi olan bir çocuktur. Yuvarlak yüzlü, kahverengi gözlü, basık burunludur. *“Yuvarlak yüzlü, parlak kahverengi gözleri, basık bir burnu vardı. İri ön dişleri, iki dudağının arasından dışarı fırladığı için “Dişlek” derlerdi ona. Adı Deniz'di aslında. Yerkazık camisinin hocası Memiş'in oğluydu. Bütün köy ondan yaka silkerdi. Girmedığı kapı, dalmadığı pencere, geçmediği delik yoktu.”* (BÇK 2018: 182).

Dişlek Deniz, birçok yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Efsun Abla: Sıla'nın komşusudur. Fal baktırmaya çok meraklı bir bayandır. *“Efsun Hanım daha ilkokula gittiği günlerde, papatya yapraklarıyla başlamıştı fal bakmaya. Ortaokulda iskambil kağıtlarını sıralıyordu yan yana; bir kırmızı, bir siyah...*

Lisede kahve tiryakisi olmuştu. Fincanın içinde kurumuş telve kalıntılarına kendince anlamlar yükliyordu.” (BÇK 2018: 137).

Efsun Abla, sadece fala olan ilgisiyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Bilge: Efsun ablanın altı yaşındaki küçük kızıdır. Sevimli, akıllı, konuşkan bir kız çocuğudur. Annesinin fal merakından dolayı Bilge’de fal meraklısı olmuştur. Bir gün annesi Bilge’yi kafeteryaya bırakır. Müşterilerin fallarına bakan Bilge herkesi çok eğlendirir. Arda Bey, Bilge’yi fal bakmaktan vazgeçirmek için onu sultan falcısı yapmış. *“Yalnız iyi düşün. Benden başka kimsenin falına bakmayacaksın. Sultan falcısı olduğunu unutmayacaksın.” (BÇK 2018: 148).*

Bilge, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir

Sallabaş Sami: Kimsesiz, akli dengesi yerinde olmayan, mahallelinin yardımıyla yaşamını sürdüren biridir. Boş arazide terk edilmiş altmışlı yıllarda kalma hurda bir araba onun evidir. Sallana sallana yürüdüğü için mahalleli ona ‘‘Sallabaş’’ lakabını takmıştır. *“Kaptan illa da birine yardım edecekse, zavallı bön Sallabaş’a yardım etse ya! Kimi kimsesi yoktur Sallabaş’ın. Verirsin yer, vermezsen yemez. Çarşıya, sabahın köründe esnafla gelir, sıralardan birine demir atar otururdu. İmbata yakalanmış taka benzeri sallana sallana akşamı eder, sonra da ayağını sürüye sürüye yürür, gözden kaybolurdu.” (BÇK 2018: 93).*

Sallabaş Sami, birçok yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Kuyumcu İdris: Mahallenin kuyumcularındandır. Pinti, kendisinden başka kimseyi düşünmeyen bir insan olduğundan mahalleli tarafından pek sevilmez. *“İlahi adaletin geçişiz, pinti kuyumcuya biçtiği ceza olduğuna inananlar da vardı.” (BÇK 2018: 110).*

Kuyumcu İdris, sadece cimri yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Onur: Lale Hanım'ın oğludur. Okul basketbol takımında yer almaktadır. Sıla'yla aynı okulda okumaktadır. Kaba, düşüncesiz bir çocuktur. *“Yoz eşekliğini” kermeste de göstermişti Onur. Davet ettiği basketbolcu gelmedi diye zıvanadan çıkmış, bütün öfkesini annesinden almıştı. Lala Abla'nın emeğini, içtenliğini, saygınlığını hiçe saymış, satması gereken iki küfe dolusu topu bırakıp gitmişti.*” (BÇK 2018: 173).

Onur, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Mahire: Sıla'nın mahallesinde oturan ilkokul üçüncü sınıfa giden küçük bir kızdır. Ailesine büyüdüğünü kanıtlamak için bir gün okul servisçisi Recep Efendi'ye annesinin kendisini almaya geldiği yalanını söyleyerek servise binmez. Eve yürüyerek ulaşmaya çalışırken başına çeşitli işler gelir. Akıllı, sevimli, yaramaz bir kız çocuğudur.

Mahire, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Emine Teyze: Sıla'nın mahallesinde oturan, akli dengesi tam olarak yerinde olmayan bunamış yaşlı bir kadındır. Mahallede yer alanların birçoğu onu tanımaktadır. Emine Teyze, Mahire'yle çeşitli serüvenler yaşamıştır.

Emine Teyze, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Recep Efendi: Mahire'nin servis şoförüdür. Dikkatli, sorumluluk sahibi bir kişidir. *“Recep Amca! Recep Amca!” Şoförün yanına vardığında, “Annem beni almaya geldi,” dedi soluk soluğa. Gizem'i minibüse bindirmekle meşgul Recep Efende kuşkuyla, “Hani, nerede annen?” diye sorunca, Mahire sesini yükseltti. “Off, Recep Amca! İşte, bak orada... Siyah topuzlu olan... Öğretmenimle konuşuyor.” “Annen gelsin,” diye*

buyuran Recep Efendi, tam o sırada sendeleyeyen Batur'u tutmak zorunda kaldı. Başını çevirip baktığındaysa, küçük kızı, arkası dönük topuz saçlı kadına doğru koşarken gördü.” (BÇK 2018: 22).

Recep Efendi, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

Kaptan Özgür Bey’in anne ve babası: Geç evlendikleri için geç çocuk sahibi olmuşlardır. Çocuklarının başarısı için tüm fedakârlıklarda bulunan bir çifttir. Kapalı (geliştirilmemiş) ve durağan karakterlerdir.

Yıldırım Ağabey: Özgür Bey’ ilkokula giderken özel ders aldığı öğretmenidir. İyi niyetli, sorumluluk sahibi bir gençtir. Özgür Bey’in babası Yıldırım Ağabey’den şöyle bahseder: *“Üniversitede okuyor. Babayığit bir Anadolu delikanlısı,” diye anlattı eşine.” (BÇK 2018: 51).* Kapalı (geliştirilmemiş) ve durağan karakterlerdir.

Fırıldak Murat: Kaptan Özgür Bey’in okul döneminden arkadaşıdır. Tembel, oyun müptelası bir gençtir. Bir gün Özgür’le karşılaşip onu kahvede oynanan oyuna alıştırmıştır. Kapalı (geliştirilmemiş) ve durağan bir karakterdir.

Emmi: Fırıldak Murat’ın emmisidir. Murat ve arkadaşlarının takıldığı kahvenin sahibidir. Kapalı (geliştirilmemiş) ve durağan karakterlerdir.

Yaşar: Mahalledeki barın sahibidir. Kapalı (geliştirilmemiş) ve durağan karakterlerdir.

Tövbekar Ergün: Yaşarın barana gelenlerden biridir. Yardımsever bir kişidir. *“Sallabaş çömeldiği yerde o kadının kim olduğunu düşünürken, Töbekar Ergün başında bitti. İçinde köfte, soğan, domates, biber olan yarım ekmeği uzattı. “Bu benim vebalim, Sallabaş. Afiyetle ye,” dedikten sonra tekrar bara girdi.” (BÇK 2018: 97).* Kapalı (geliştirilmemiş) ve durağan karakterlerdir.

Komiser Fethi: Mahallenin çalışkan komiseridir. Mavi gözlü, sert bakışlıdır. *“Meraklı gözler Komiser’in açık mavi gözlerine dikildi.” (BÇK 2018: 98).* Kapalı (geliştirilmemiş) ve durağan karakterlerdir.

Hoca: Mahalle camisinin hocasıdır. Salabaş Sami'ye birçok konuda yardımcı olan, onun temizliğini sağlayan, iyi niyetli bir kişidir. *“Hoca, Sallabaş'ı görür görmez gerisingeri dönüp, bir kalıp sabunu kapıp getirir, “Temizlik imandandır,” diyerek eline tutuştururdu.”* (BÇK 2018: 103). Kapalı (geliştirilmemiş) ve durağan karakterlerdir.

Gülay, Tülay: Mahire'nin ablalarıdır. Kapalı (geliştirilmemiş) ve durağan karakterlerdir.

Fırıncı Emin: Mahallenin fırıncısıdır. Çalışkan, yardımsever biridir. Kapalı (geliştirilmemiş) ve durağan karakterlerdir.

Genç Eczacı Anıl: Mahallenin genç eczacısıdır. Yardımsever, iyi niyetli bir kişidir. Kapalı (geliştirilmemiş) ve durağan karakterlerdir.

Ay Hanım: Ballı Çörek Kafeteryasına bir şeyler yemeye gelen hayvan sever bir kadındır. *“Portakal suyu istedikten sonra, çantasından soğan kabuğu renginde ,uzun gagalı, şirin mi şirin bir ördek yavrusu çıkararak öpmeye başladı. “Bu Lokum Hanım,” dedi kıvançla. “Bir Pekin ördeği.”* (BÇK 2018: 113). Kapalı (geliştirilmemiş) ve durağan karakterlerdir.

Kitapta yer alan diğer karakterler şunlardır: Madam Suprik, Tombul Melda, Bülent Bey'in dedesi, Zeliha nine, Sülük ile Çömez. Kapalı (geliştirilmemiş) ve durağan karakterlerdir.

4.1.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 1. Ballı Çörek Kafeteryası Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı¹

Kitap Adı: Ballı Çörek Kafeteryası	Sayı
------------------------------------	------

¹ Metnin konusuna ilişkin maddeler kullanım kolaylığının sağlanması açısından özet başlıklar haline getirilmiştir.

A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	<p>1. Metinlerin iletileri aracılığıyla okumanın, araştırıp-sorgulamanın, yazarak ya da konuşarak duygu ve düşünceleri paylaşmanın, yaşamı ve insanı anlama sürecinde önemli etkinliklerin olduğu duyumsatılmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir</p>	17
	<p>2. Seçilen metinlerin çocuğu diğer dilsel becerileri kullanmaya dönük bir çabaya yönlendirmelidir. Yeni bir metni okuma ya da herhangi bir dilsel üretimde/ yaratımda bulunma isteği uyandırmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir</p>	1
	<p>3. İletiler, örtük bir biçimde sezinleterek duyumsatılmalıdır. Özellikle anlatı metinlerinde iletiler doğrudan ve tek bir yargı biçiminde çocuğa sunulmamalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır</p>	27
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	<p>1. Metnin içeriğinde, çocuğa neyi yapıp yapmayacağını söylemekten çok sözü edilen davranışları neden ya da niçin yapıp yapmaması gerektiğine ilişkin insan ve yaşam durumları kurgulanarak bu gerçekleri çocuğun bulması/ duyumsaması sağlanmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir</p>	2
	<p>2. Çocuk okur, kahramanın yaşadıklarına, yetişkinleri algılayışına, yetişkinlerin kahramanı algılayış biçiminin yansıtılışına, kahramanın ailesiyle kurmaya çalıştığı iletişime ve inişli-çıkışlı duygularına, karşılaştığı zorluklar karşısında gösterdiği çabaya, hemcinsleriyle ve karşı cinsle kurduğu arkadaşlarına tanıklık etmeyi ister. Tüm bu tanıklıkların sonucunda çocuğun metni okurken gülmesi, düşünmesi ve metni inandırıcı bulması istene ama çok zor ulaşılan bir durumdur. Bu özelliklerden bir ya da birkaçına sahip metnin iletileri de örtük bir biçimde çocuğa duyumsatılmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir</p>	6

C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1. Ergenlik döneminin geçici bir dönem olduğunu ve bu sorunların aşmada birçok çözüm yolunun ve etkinliğin bulunduğunu sezinleten iletiler yeğlenebilir. Bu süreçte yalnız olmadığını ve umutsuzluğa kapılmaması gerektiğini duyumsatan metinlerle buluşturulabilir.	---
	Çocuk Okuyucuya Ergenlik Döneminin Geçici Olduğunu Sezintelen Metinlerle Buluşturulabilmelidir	
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	2. Yaşamda bireyin kendini gerçekleştirebilme yollarını keşfetmesinde ve demokratik kültürün kazanılmasında; okuma sürecinin ve okuma alışkanlığı kazanmış olmanın önemi belirtilebilir.	1
	Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir	
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1. Toplumsal düzenin sürdürülmesi adına yasa ve kuralların yerinin, sınırının ve gerekliliğinin ne olduğu duyumsatılmalıdır.	6
	Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir	
	2. Toplumdaki farklılıklara, azınlıklara saygı, çocuk ve insan haklarının önemine ilişkin iletiler çocukla paylaşılabilir.	2
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir	
	3. Diğer kültürleri anlama, onlara saygı duyma ve önyargılı olmama gibi özelliklerin olumlandığı metinler de yeğlenebilir.	5
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir	
	Toplam	59

Zeynep Cemali'nin *Ballı Çörek Kafeteryası* adlı romanında metnin konusuna yönelik "Çocuk Okuyucuya Ergenlik Döneminin Geçici Olduğunu Sezintelen Metinlerle Buluşturulabilmelidir" maddesi hariç diğer maddelerini örnekleyecek öğelere rastlanmıştır. *Ballı Çörek Kafeteryası* adlı romanda metnin konusuna yönelik toplam 59 öge belirlenmiştir. Belirlenen öğelerin 27'sini "Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır" başlığını, 17'si "Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir" başlığını,

6'sını "Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir" ve "Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir" başlıklarını, 5'ini "Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir" başlığını 2'sini "Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir" ve "Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir" başlıklarını, 1'ini de "Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir" ve "Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir" başlıklarını oluşturmaktadır.

Ballı Çörek Kafeteryası adlı romanda çalışmanın ve hayalini gerçekleştirmenin yaşattığı mutluluğa ve zorlukların üstesinden ailece bir araya gelerek baş edilebileceği konularına yer verilmiştir. Romanda işlenen konular çocuk okuyucunun düzeyine uygun, onun ilgisini çekebilecek niteliktedir.

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

"Tam o anda, karşı sırada "Semerkant Kebapçısı 2" tabelasını okuyunca gözleri parladı." (BÇK 2018: 25).

"Tabelasında "Ballı Çörek Kafeteryası" yazan dükkâna yaklaşırken, kısa süre sonra ailesi onu almaya geldiğinde kopacak kıyamet düştü aklına." (BÇK 2018: 34).

"Kütüphane gibi. Yaşlıların gazete, dergi okuyacağı, öğrencilerin kaynak kitapları bulacağı, gençlerin gelebileceği bir yer." (BÇK 2018: 40).

"Kitaplığı, rahat sarı koltukları, gazetelikleri, minik sehpalarıyla okuma köşesi." (BÇK 2018: 45).

"Arkadaşı, tıpkı bir ağabey sevecenliği sırtına şaplaqları indirip, "Oku, oğlum, oku!" diye onaylayarak dinledi onu." (BÇK 2018: 56).

"İşte, okumuş adam olmuştu oğlan." (BÇK 2018: 70).

“Köyde ortaokul, lise olsa, kuşkusuz okuturdu torununu.” (BÇK 2018: 77).

“Kasabadaki okula yollasın beni. Sonra liseye gideceğim. Daha sonra da İstanbul’a, üniversiteye.” (BÇK 2018: 87).

“Kabul be!” dedi. “Yeter ki, sen oku.” (BÇK 2018: 87).

“Uyuz Rıza, çocuklarının okumasını çok istemişti” (BÇK 2018: 89).

“Büyükbaba kasılarak, yeleşinin cebinden çıkardığı kağıdı ona uzatıp buyurdu: ‘Oku!’” Sonra, şaşkınlıkla kendisine bakan oğullarına, gelinlerine döndü. “Yeni Türkçe yazdım,” dedi. “Bizim okulun muallimesinden öğrendim.” (BÇK 2018: 121).

“Önümüzdeki yıl okula başlayacağım...” (BÇK 2018: 144).

“Onun bildiği, babasının yirmisinden sonra imamlık sertifikası aldığı, haftada bir hatim indirdiği ve kan kardeşim dediği Zeynel’den aldığı kitapların birini bitirip diğerine başladığıydı. Yetmişini geçmiş Muhtar Emmi bile, gazeteden başka bir şeycik okumuyordu köyde. Elbette, bir de Zeynel Ağabey vardı. Köyün gözbebeği! İstanbul’da okumuş, hayvan doktoru-yani veteriner çıkmıştı.” (BÇK 2018: 182-183).

“Zeynel şehirde okudu, koskoca veteriner oldu. Ne yapsın köylü kızını? Kendi gibi, gün görmüş, okumuş birini alır,” diyerek şehirli kızdan yana çıkıyorlardı.” (BÇK 2018: 191-192).

“Minibüsün üstündeki “Baklavacı Yunus” yazısını okuyan Dişlek’in yüreği ağzına geldi.” (BÇK 2018: 201).

“Muhtarlığın önünde oturmuş gazete okuyan Muhtar, gözlüğünün üstünden bakınca gördü yaşlı kadını.” (BÇK 2018: 206-207).

“Girişine gerili bez afişi okuyan çağrılı çağrısız herkes, “Ballı Çörek Kafeteryası’nın Rana’sı ile öğrenci yurdumuzun eski öğrencilerinden Zeynel’in düğününe tanıklık etmek üzere belediye parkını dolduruyordu.” (BÇK 2018: 230).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir

“Ben akşam yazdığım kompozisyona şöyle bir göz atıyordum ki, Arda Bey odasından çıktı.” (BÇK 2018: 13).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir biçimde Duyumsatılmalıdır

“Artık yelkovanın peşine düşme zamanıydı.” (BÇK 2018: 12).

“Bu sabah yüzünde güller açıyor.” (BÇK 2018: 20).

“O kadar mutluydum ki, annemin günden güne süzülüşünün, sararıp solduğunun bile ayırdına varmadım. Annem hastaneye yattı. Bir aydan bile kısa sürede kaybettik onu.” (BÇK 2018: 37).

“Ne bakıyorsunuz öyle alık ördekler gibi,” dedi gülerek, “kurtlar sofrasında sizi yalnız mı bırakacaktım?” (BÇK 2018: 41).

“Kasa tamtakır!” diye fisildadım.” (BÇK 2018: 47).

“Sizi de çarptı, değil mi?” dedim heyecanla.” (BÇK 2018: 49).

“Ben varken, içeri girmiyor cepçi.” (BÇK 2018: 49).

“Memiş’in rahmetli anası hafızdı.” (BÇK 2018: 75).

“Vakittir, yola düşelim, diye ahıra gittim; bizimki nalları dikmiş.” (BÇK 2018: 81).

“Bana, ‘Yarın yeni hoca atanınca, seni kapıya koyacaklar,’ dediler.” (BÇK 2018: 88).

“Ama, sınıfta çakmak yok!” (BÇK 2018: 89).

“Cepçi konusunda pek duyarlı olan Özgür Amca hemen ayaklandı.” (BÇK 2018: 92).

“Eli ayağına dolanan Hoca pek çenebazdı” (BÇK 2018: 107).

“Ha, içerdekine de söyleyin. Artık yakasını hiç kurtaramaz.” (BÇK 2018: 108).

“Sona kalan yakın komşular da gittikten sonra büyükbaba, “Vakittir,” diyerek ayağa kalkar; popoları henüz minder yüzü gören gelinler yine ayaklanır, elbirliği ederlerdi.” (BÇK 2018: 124).

“Ninesi, açık bırakılan tek şinanayın loş ışığında, sağa sola yalpalayan dev bir balona benziyordu.” (BÇK 2018: 124-125).

“Herhalde ayakyoluna gidiyordu.” (BÇK 2018: 125).

“Daracık yolaklardan, dikenli çalılıarın arasından koşarak geçerken, “İyi ki sattı beni,” diye mırıldandı.” (BÇK 2018: 128).

“İki yaşlının bu dünyadan göçüp gitmesiyle Keresteciler’in Ilgaz eteklerindeki bağ evi, Bülent Bey dışında, ailenin üç beş gün kafa dinlemek için gittiği baba ocağı olarak kaldı.” (BÇK 2018: 130).

“Arda Bey çakırkeyif eve döndüğünde, biz de boşalan bardaklarımızı parmaklayarak televizyon izliyorduk.” (BÇK 2018: 131-132).

“Sonunda dama düşmeniz garanti.” (BÇK 2018: 159).

“Hepsini en azından bir kez çarpmışımır mutlaka,’ dedi içinden.” (BÇK 2018: 160).

“Çocuklar elbette çevresinde pervane olurdu.” (BÇK 2018: 164).

“Ayakları yerden kesilen oğlan iyi bir şey yapmışçasına, “Kırdım!” diye kurumlandı.” (BÇK 2018: 186).

“Besbelli, Zeynel Abey’de gözü vardı!” (BÇK 2018: 187).

“Dişlek Deniz o gün, Zeynel’in gölgesi olmaya karar verdi.” (BÇK 2018: 189).

“Açıkçası, hatunların hangi kibleye secde ettikleri pek belli değildi.” (BÇK 2018: 191).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir

“Tülay, kapa şu alarmı. Ufaklığı uyandıracaksın!” ‘Ufaklıkmuş!’ Dişleri kenetli, sağından soluna döndü. “Bugün göreceksiniz ufaklığı, bıcırığı, küçüğü...” diye söylendi içinden. Aslında, adını ünlemedikleri için ablalarına kızmıyordu. ‘Mahire’ çirkin bir isimdi. Onu çileden çıkararak, dokuz yaşında olmasına rağmen dokuz aylık bebek gibi davranmalarıydı.” (BÇK 2018: 18).

“Yarın demirciye masaların ayaklarıyla sandalyelerin siparişini vereceğim.”

“Nasıl yani?” diye sordum. “Ayaklar hasır olacaktı! Annemle öyle karar vermiştik.”

“Hasır olmaz, camı taşımaz.”

Taşır-taşımaz tartışmasına, “Olacak işte!” diye kestirip atarak son noktayı koydum. Arkama bakmadan odama geçtim. Kapıyı Arda Bey’le Rana’nın yüzüne çarpıp, yüzükoyun yatağa attım kendimi.

Uyandığımda gün ışımıştı. Belleğimde dünden kalma, bölük pörçük sözler döneniyordu. Yatağın içinde esneyerek doğrulurken, gördüklerimle ağzım bir karış açık kaldı.

Ayakucumda, elbise dolabının önünde, hasır ayağın üstüne oturtulmuş, yuvarlak camlı bir masa duruyordu. Üstünde de, babamın eskizlerinden bir vardı. İşte, dediğimi yaptırmıştım! Kasılarak kalkıp, eskizi elime aldım. Bu küçük harekette bile masa sallanıverdi. Yatağın kenarına ilişerek, elimdeki eskizi incelemeye koyuldum.

Çizimde, toprak rengi yuvarlak ayağın rengi yeşile dönüyor ve yukarı doğru bir papatyaya sapı gibi uzuyordu. Sarı göbekli beyaz mayıs papatyasının süslediği cam masa üstü, yeşil çanak yapraklara monte edilmişti. Gözlerim eskizden üç adım ötedeki masaya kaydı. Hasır ayak çok dandikti. Ayrıca rengi de camın altında pek soluktu. Besbelli, kısa sürede tozlanacak, daha da berbat görünecekti.

Derin bir soluk aldım, ayağa kalkarak odadan çıktım. Süngüsü düşmüş asker gibi, babamdan ve dandik hasır ayağı bulmak için dükkân dükkân dolaşmış olan teyzemden özür diledim.” (BÇK 2018: 42-43).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir.

“Asıl beceri isteyen, 4 kişilik ölçüleri, 40 kişi için tutturmak. İnanın, zamanında çok uğraştım. Ter, gözyaşı, sümük karışımı berbat bir suratla dolaştım günlerce. Komşularımız yanık kokuları soludu, tonlarca taşlaşmış beze, kömürleşmiş hamur topağı çöpe gitti. Çırpı gibi kollarımda pazular oluştu. Ama sonuç ortada!!!” (BÇK 2018: 12).

“Sana söylüyorum! Şu saçlarını kısacık kestirirsen, iki fırça darbesiyle işi bitirirsin. Kafan bedeninden büyük...”

Genelde bu sabah vaazlarına kulaklarımı tıkarım; ama bu kez dayanamadım ‘Neden anlamıyorsun?’ dedim kışım ile dönerek. Ortadan ayırdığım saçlarımdan bir yanını örerken devam ettim. Saçlarımdan senin gibi kazıtmak istenmiyorum. Kafamın yumurta gibi cascavlak çıkmasını istemiyorum. Hem annem-”

“Ne olmuş ablama?”

“Kızlaar, sofrayaa!”

“Babam çağırıyor. Yerde sürünmeyi bırak da, yüzünü yıka!” (BÇK 2018: 15).

“Aslında, adını ünlemedikleri için ablalarına kızmıyordu. ‘Mahire’ çirkin bir isimdi. Onu çileden çıkararak, dokuz yaşında olmasına rağmen dokuz aylık bebek gibi davranmalarıydı.” (BÇK 2018: 18).

“Yürüyerek gitse, en fazla yarım saatte varacağı okula, servis kapı kapı dolaştığı için bir saatte ulaşır. Kim bilir kaç kez annesine babasına söylemişti bunu. İkisi de gözlerini pörtletip, ‘Ama tatlım,’ diye başlamışlar, sırtarak devam etmişlerdi: ‘Ablaların aynı okuldaydı. Gülay liseye geçene kadar birlikte gidip geldiler. Hele biraz

daha büyü de!..” Bugün göreceklerdi büyüdüğünü. Bakalım, o zaman ne bahane bulacaklardı!” (BÇK 2018: 19).

“Akşam, nişanlandıkları otelin restoranında yemek yerken, daha fazla dayanamadım: Bizi bu kadar seviyordun da, neden... neden hep uzaktaydın, baba?” (BÇK 2018: 39).

“Sen sakar ve sevecen bir palyaçosun, biliyor musun? Sila’n seni çok, ama çok seviyor!”

Hemen şımarı. Çocuk gibi yalanarak, “Kahvaltıyı aşağıda edelim; müşteri gibi. Ballı çörek ve süt.” (BÇK 2018: 67).

Konu Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir

“Yerkazıklılar arasında dininden olan yoktu; ama cahillikleri yüzünden, rahmetli kocamış Şuayip Hoca’yı işinden etmişlerdi.” (BÇK 2018: 70).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir

“Trafik lambaları yanıp söniyordu; ama ortada, ağzında düdüğüyle bir polis duruyordu. “Bu durumda, polisin verdiği komut geçerlidir.” (BÇK 2018: 23).

“Yaya geçitlerinden geçerken, kurallara uyarsan, trafikten korkman gerekmez.” (BÇK 2018: 27).

1-“Bahçe sınırlarının dışına çıkmak yasak.

2-Ham meyveleri koparmak yasak.

3-Kümesine girip, yumurta aşırarak, yerden bile olsa tavuk tüyü almak yasak.

4-Kuyunun başına gitmek, çırıkla oynamak yasak.

5-Sebze bahçesine dalmak yasak.

6-Ağaçlara çıkmak yasak.

7-Kurallara uymayanlar, kız ya da erkek fark etmeden ceza alarak ahıra kapatılacak. Biline.” (BÇK 2018: 122).

“Mumcular’a! Mumcular’a! Belediye kapanmadan yetişmem gerek.’ Bir an sanki yalnızca salkımsöğütlerin hışırtısı duyulur oldu. ‘Nikah günü almaya gidiyorum. Yarın Rana geliyor.” (BÇK 2018: 194).

“Masaları sokağa çıkarmak istediğimiz için belediyeden izin alınması gerekiyordu.” (BÇK 2018: 215).

“İki tanık, dört evet’le, teyzemin baba adının ardına yeni bir ad ekleniverdi.” (BÇK 2018: 232).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemini İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Çayın kahvenin yanında dut şerbeti, gelincik şurubu, tükenmez gibi geleneksel içeceklerin de bulunduğu” (BÇK 2018: 40).

“Bu köyde hiçbir zaman çocuklara, gençlere söz hakkı tanımadılar,” diye yakındı Zeynel. ‘Onun için, azıcık mürekkep yalayan köyden kaçtı. Keşke ben de kaçsaydım.” (BÇK 2018: 204).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir

“Bu, Lokum Hanım,’ dedi kıvançla. ‘Bir pekin ördeği” (BÇK 2018: 113).

“Ayrılmışlar. Adam Fransa’da yaşıyormuş.” (BÇK 2018: 132).

“Babamın lise yıllarında halk oyunları ekibinde olduğunu biliyordum da, Leyla Abla’yla aynı ekipte dans ettiklerini bilmiyordum. İkisi, Kafkas yöresinden Kıskaç adlı oyunu oynadılar.” (BÇK 2018: 180).

“Kadıncağz da her seferinde hep aynı yanıtı verdi. ‘Oğlum, bu bizim yörenin adeti. Onlar İstanbul’da yaşıyor. Nerden bilsinler tatlılığı.’” (BÇK 2018: 199).

“Rana’nın, Nihal Teyze ve Lale Abla’yla başlayan çeyiz alışverişini abartılı bulurken, henüz ‘pusat’ dedikleri çılgınlıktan haberim yoktu. Meğer, düğün arifesinde erkek tarafı, kız tarafını alır çarşıya götürürmüş.” (BÇK 2018: 215).

4.1.3. İletişim İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 2. Ballı Çörek Kafeteryası Kitabında Metnin İletişime İlişkin Maddelerin Dağılımı²

Kitap Adı: Ballı Çörek Kafeteryası		Sayı
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1.Çocuğun (özellikle kızların) bu dönemde bedenindeki değişimleri, fiziksel özelliklerini ve kendi ruhsal, düşüncel değişimini anlamaya, kabullenmeye ve keşfetmeye çalıştığı bir dönemdir. Kendisini bulma yönünde onunla aynı dönemi paylaşan karakterlerin sorunlarının paylaşıldığı metinler yeğlenebilir. Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir	3
	2.Kendilerini ifade etmeye (yazılı ve sözlü) ve sağlıklı iletişim yolları kurmaya dönük yüreklendirecek ve destekleyecek metinlerle buluşmaları sağlanmalıdır. Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir	239
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1.Soyut işlem döneminin özelliklerinin görülmeye başlanmasıyla benzetmelerin, soyut konu ve kavramların, imgesel anlatımların kullanıldığı yazınsal yapıtları daha iyi anlamaya başlarlar. Sevgi, dostluk, aşk, arkadaşlık, adalet, haksızlık gibi konularda artık çocuğun okuma evreninde daha yoğun biçimlerde yer alabilir. Bu konuların metinlerde işleniş ve sunumu; temel anlamı önceleyen bir kavram örüntüsü yerine metinlerarası ilişkilerin kurulduğu, yan anlam, deyimsel anlam gibi anlamsal boyutlarla oluşturulmuş bir kavram örüntüsüyle oluşturulmuş olabilir. Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir	84

² Metnin iletişime ilişkin maddeler kullanım kolaylığının sağlanması açısından özet başlıklar haline getirilmiştir.

C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1.Bu dönemde ergenliğe adım atan çocukların duyumsadıkları kaygıları, duygu ve düşünceleri paylaşan, dile getiren konular yeğlenebilir.	1
	Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir	
	2.Düşlerin insanı sağaltan gücüne, zorluklarla mücadele etmenin, emek vermenin değerine ilişkin konular çocukla buluşturulabilir.	3
	Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir	
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	3.Cinsellik ve karşı cinsle yakınlaşmaya ilişkin konuların sevgi ve aşk bağlamında yalın bir biçimde ele alındığı metinler yeğlenebilir.	4
	Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir	
	1.Alanında başarılı oyuncu, yazar, şair, ressam, müzisyen, modacı, sporcu, iş adamı gibi ünlülerin yaşam öyküleri çocuklarla buluşturulabilir. Ancak metinlerin yavan bir dil ve anlatımdan uzak, anadilinin yetkin bir biçimde kullanılmış olması önemlidir.	5
	Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir	
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	2.Mesleklerin tanıtıldığı, bir mesleğe ilişkin yeterliliklerin anlatıldığı bilgilendirici metinlerde yeğlenebilir.	19
	Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir	
	3.Hem şehir hem kırsal yaşamı konu edinen, farklı yaşam ortamlarının varlığını çocuğa duyumsatan, oradaki yaşamların, insanların özelliklerini işleyen metinler gündeme getirilebilir.	4
	Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir	

	<p>4.Canlıların bir arada yaşama durumunu, toplumsallaşmayı, toplumsallaşan bireyin doğayla olan ilişkisini irdeleyen, eleştirel bir yaklaşımla ele alan, insanların buldukları ortamları nasıl kendilerince yeniden düzenlediklerini, ne tür düzenlemeler ve kurallar oluşturduklarını, bunların neden var olduğunu, insanların doğaya nasıl müdahale ettiklerini işleyen metinler seçilebilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişkisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir</p>	3
Toplam		365

Zeynep Cemali'nin Ballı Çörek Kafeteryası adlı romanında metnin iletisine yönelik özelliklerin tüm maddelerini örnekleyecek ögelere rastlanmıştır. Ballı Çörek Kafeteryası adlı romanda metnin iletisine yönelik toplam 365 öge belirlenmiştir. Belirlenen ögelerin 239'unu "Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı, 84'ünü "Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı, 19'unu "Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir" başlığı, 5'ini "Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı, 4'ünü "Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir" ve "Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir" başlıklarını, 3'ünü "Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir", "Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir" ve "Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişkisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir" başlıklarını, 1'ini de "Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı oluşturmaktadır.

Ballı Çörek Kafeteryası adlı romanın akıcı ve duru bir anlatımı vardır. Türkçe'nin zengin anlatım gücü ve olanakları okuyucuya sezdirilmeye çalışılmıştır. Yazar günlük hayatta kullanılan dili benzetmelerden de yararlanarak edebi bir üslupla yoğurarak, soyut işlem döneminin özelliklerinin görülmeye başlandığı okuyucu kitesinin yaş düzeyine uygun bir eser ortaya çıkarmıştır.

Ballı Çörek Kafeteryası adlı romanda yazar deyimlerden, ikilemelerden ve benzetmelerden çokça faydalanmıştır. Bu yolla yazar, okuyucu kitlesine Türk dilinin anlatım inceliklerini sezdirmeye ve onların sözcük evrenini genişleterek kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlamaya çalışmıştır.

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Fiziksel ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir

“Servisi kaçırmış. Kuyruklu yalan! Yüreğimden belli belirsiz bir kıskançlık dalgası geldi geçti.” (BÇK 2018: 16).

“Birkaç yıl önce izci obalarının başı olan arkadaşının boyu uzamış, dudağının üstünde ince siyah tüyler belirmiş.” (BÇK 2018: 56).

“Suratım ne biçimdeyse, daha ilk basamağa ayağımı atmıştım ki, “Neyin var, kızım?” diye sordu babam arkamdan. Başımı çevirdim. Onun kaygılı yüzüne bakarak, “Bir şeyim yok baba,” dedim. “Körlerle sağırlar birbirini ağırlar. İkiniz de denginizi bulmuşsunuz.” Keşke, keşke sussaydım! Ama oldu bir kere... Babam irkildi, Emine Teyze alık alık baktı: Rana’ysa aptal kahkahasını atarak cırladı. “Kıskandı, enişte, kıskandı!” Sinir! Sinir işte, ne olacak?” (BÇK 2018: 17).

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Yazılı ve Sözlü Olarak Kendini İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir

Romanda kullanılan başlıca atasözleri şunlardır: Körler sağırlar birbirini ağırlar (BÇK 2018: 17), Temizlik imandandır (BÇK 2018: 103), Su testisi su yolunda kırılır (BÇK 2018: 165), Kendi düşen ağlamaz (BÇK 2018: 179).

Romanda kullanılan başlıca deyimler şunlardır: Çocuk oyuncağı (BÇK 2018: 12), Başa iş açmak (BÇK 2018: 14), Hevesi kursağında kalmak (BÇK 2018: 15), Beti benzi atmak (BÇK 2018: 16), Ağzı kulaklarında (BÇK 2018: 16), Kuyruklu yalan (BÇK 2018: 16), Kapı kapı dolaşmak (BÇK 2018: 19), Yüzünde güller açmak (BÇK 2018: 20), Çarçur etmek (BÇK 2018: 20), Yüreği pırpır etmek (BÇK 2018: 21), Papara yemek (BÇK 2018: 23), Gözü ilişmek (BÇK 2018: 25), Dili damağı kurumak (BÇK 2018: 28), Kıyamet kopmak (BÇK 2018: 30), Ters dönmek (BÇK 2018: 30), Tabana kuvvet (BÇK 2018: 30), Yüreği burkulmak (BÇK 2018: 32), Kulaklarına inanmamak

(BÇK 2018: 33), Çenesi açılmak (BÇK 2018: 34), Aklına düşmek (BÇK 2018: 34), Kırk yılın başı (BÇK 2018: 36), Sararıp solmak (BÇK 2018: 37), İç çekmek (BÇK 2018: 37), (bir yer) kazan (biri) kepçe (BÇK 2018: 38), Gözleri dolmak (BÇK 2018: 38), Yüreğe akmak (BÇK 2018: 39), Boynunu bükmek (BÇK 2018: 40), Bas bas bağırmak (BÇK 2018: 41), Başına buyruk (BÇK 2018: 41), Tek yürek olmak (BÇK 2018: 41), Kurtlar sofrası (BÇK 2018: 41), Ağzı bir karış açık kalmak (BÇK 2018: 42), Göz ucuyla bakmak (BÇK 2018: 47), Başından savmak (BÇK 2018: 48), Şeytan tüyü (BÇK 2018: 49), Eli ayağına dolanmak (BÇK 2018: 51), Külahları değişmek (BÇK 2018: 54), Burun buruna gelmek (BÇK 2018: 56), Gözlerinde şimşek çakmak (BÇK 2018: 59), Hayal kırıklığına uğramak (BÇK 2018: 60), Üç buçuk atmak (BÇK 2018: 60), Başını alıp gitmek (BÇK 2018: 64), Dudağı uçuklamak (BÇK 2018: 64), Sırta kadem basmak (BÇK 2018: 64), El koymak (BÇK 2018: 65), Akli başından gitmek (BÇK 2018: 66), Akli almamak (BÇK 2018: 66), Dik başlı (BÇK 2018: 68), Gözünde canlanmak (BÇK 2018: 70), Dili tutulmak (BÇK 2018: 72), Eski köye yeni adet olmaz (BÇK 2018: 74), Pıllını pırtısını toplamak (BÇK 2018: 74), Sarpa sarmak (BÇK 2018: 74), Takaza etmek (BÇK 2018: 78), Kafasında şimşek çakmak (BÇK 2018: 78), Kanı çekilmek (BÇK 2018: 80), Karınca kararınca (BÇK 2018: 86), Göz kulak olmak (BÇK 2018: 87), Kafayı yemek (BÇK 2018: 91), Göz göze gelmek (BÇK 2018: 91), İçi ezilmek (BÇK 2018: 92), Kıtır atmak (BÇK 2018: 137), Gözden kaybolmak (BÇK 2018: 93), El ayak çekilmek (BÇK 2018: 94), Yolunu tutmak (BÇK 2018: 94), Ödü patlamak (BÇK 2018: 95), Adamakıllı (BÇK 2018: 95), İçler acısı (BÇK 2018: 96), Soluk kesilmek (BÇK 2018: 98), Buz kesmek (BÇK 2018: 98), İş tutmak (BÇK 2018: 101), Çene yarıştırmak (BÇK 2018: 111), Kafayı sıyırmak (BÇK 2018: 111), Ense kökünde bitmek (BÇK 2018: 111), Can kulağıyla dinlemek (BÇK 2018: 114), Elini ayağını çekmek (BÇK 2018: 115), Turp sıkmak (BÇK 2018: 120), Dilini eşekarısı sokmak (BÇK 2018: 124), Ayvayı yemek (BÇK 2018: 127), Kafa dinlemek (BÇK 2018: 130), Başında kavak yelleri esmek (BÇK 2018: 132), Göz atmak (BÇK 2018: 135), Kulağına gitmek (BÇK 2018: 138), Kapıya koymak (BÇK 2018: 138), Karalar bağlamak (BÇK 2018: 138), Gözünü dikmek (BÇK 2018: 139), Araya kara kedi girmek (BÇK 2018: 150), Keçileri kaçırmak (BÇK 2018: 153), Dut yemiş bülbül (BÇK 2018: 154), Ağız değiştirmek (BÇK 2018: 154), Kafası basmamak (BÇK 2018: 155), At gözlüğüyle bakmak (BÇK 2018: 155), Ağız aramak (BÇK 2018: 156), Cana yakın (BÇK 2018: 157), Yüreği kararmak (BÇK 2018: 158), Kulaklarını dört açmak (BÇK 2018: 159), İğne atıp yere düşmemek (BÇK 2018: 159), Yakayı ele vermek (BÇK 2018:

165), Kanını emmek (BÇK 2018: 168), Toz olmak (BÇK 2018: 169) Dört köşe olmak (BÇK 2018: 175), Kanı donmak (BÇK 2018: 179), Kan çanağına dönmek (BÇK 2018: 181), Ağızını bıçak açmamak (BÇK 2018: 187), Ağız birliği etmek (BÇK 2018: 190), Eline su dökmemek (BÇK 2018: 191), Kulak kabartmak (BÇK 2018: 191), Yel yepelek yelken kürek (BÇK 2018: 193), Burnundan solumak (BÇK 2018: 196), Lafi ağzına tıkamak (BÇK 2018: 198), Ocağa incir ağacı dikmek (BÇK 2018: 202), Nalinci keseri (BÇK 2018: 203), Akli yatmamak (BÇK 2018: 203), Mürekkep yalamak (BÇK 2018: 204), Kapı dışarı edilmek (BÇK 2018: 204), Dört kol çengi olmak (BÇK 2018: 205), Suratından düşen bin parça (BÇK 2018: 208), Canı sıkılmak (BÇK 2018: 213), Ayakları yere değmemek (BÇK 2018: 215), Yelkenleri suya indirmek (BÇK 2018: 223), İş başa düşmek (BÇK 2018: 225), Havalara uçmak (BÇK 2018: 225), Yan çizmek (BÇK 2018: 226), Burnunu sokmak (BÇK 2018: 229), Suratını ekşitmek (BÇK 2018: 231), Çiçeği burnunda (BÇK 2018: 233), Dili çözölmek (BÇK 2018: 235), Cin olup adam çarpmak (BÇK 2018: 235), Ciğeri yanmak (BÇK 2018: 236), Göklere çıkarmak (BÇK 2018: 236).

Romanda kullanılan başlıca ikilemeler şunlardır: Ufak tefek (BÇK 2018: 12), Derli toplu (BÇK 2018: 12), Vızır vızır (BÇK 2018: 13), Sabah sabah (BÇK 2018: 14), Yer gök (BÇK 2018: 15), Sağ sol (BÇK 2018: 17), Alık alık (BÇK 2018: 17), Salına salına (BÇK 2018: 19), Seke seke (BÇK 2018: 20), İtiş kakış (BÇK 2018: 21), Kıpır kıpır (BÇK 2018: 22), Soluk soluğa (BÇK 2018: 22), Cıvıl cıvıl (BÇK 2018: 25), Pırlıl pırlıl (BÇK 2018: 29), Şen şakrak (BÇK 2018: 30), Buruş buruş (BÇK 2018: 30), Hırlı hırsız (BÇK 2018: 31), Öpe koklaya (BÇK 2018: 38), Köşek bucak (BÇK 2018: 45), Bile bile (BÇK 2018: 48), Kasım kasım (BÇK 2018: 53), Hop hop (BÇK 2018: 54), Bol bol (BÇK 2018: 55), Süklüm püklüm (BÇK 2018: 55), Yaya yaya (BÇK 2018: 56), Allak bullak (BÇK 2018: 58), Ağır ağır (BÇK 2018: 59), Kem küm (BÇK 2018: 60), Kakara kikiri (BÇK 2018: 62), Zıp zıp (BÇK 2018: 66), Çekine çekine (BÇK 2018: 67), Sık sık (BÇK 2018: 70), Derin derin (BÇK 2018: 75), Boş boş (BÇK 2018: 76), Foşur foşur (BÇK 2018: 78), Söve söve (BÇK 2018: 78), Güm güm (BÇK 2018: 79), Geri geri (BÇK 2018: 80), Karga tulumba (BÇK 2018: 80), Renkten renge (BÇK 2018: 81), Pul pul (BÇK 2018: 82), Kulaktan kulağa (BÇK 2018: 84), Yer yer (BÇK 2018: 84), Fakir fukara (BÇK 2018: 85), Yersiz yurtsuz (BÇK 2018: 88), Düşüne kura (BÇK 2018: 91), Hoş hoşnut (BÇK 2018: 91), Yarım yamalak (BÇK 2018: 92), Sallana sallana (BÇK 2018: 93), Sürüye sürüye (BÇK 2018: 93), Peş peşe (BÇK 2018: 95),

Birer ikişer (BÇK 2018: 97), Bön bön (BÇK 2018: 99), Şaşkın şavalak (BÇK 2018: 105), Apar topar (BÇK 2018: 107), Çan çan (BÇK 2018: 111), Puf puf (BÇK 2018: 112), Eşikte beşikte (BÇK 2018: 117), Bağrıış çağrıış (BÇK 2018: 118), Sarmaş dolaş (BÇK 2018: 118), Allı güllü (BÇK 2018: 119), Çoluk çocuk (BÇK 2018: 119), Boğum boğum (BÇK 2018: 120), Hurda murda (BÇK 2018: 121), Uykulu uykulu (BÇK 2018: 123), Horul horul (BÇK 2018: 125), Hıçkıra hıçkıra (BÇK 2018: 128), Çeke çeke (BÇK 2018: 130), Kıvıl kıvıl (BÇK 2018: 133), Kolay kolay (BÇK 2018: 133), Lapa lapa (BÇK 2018: 135), Yan yana (BÇK 2018: 137), Kasıla kasıla (BÇK 2018: 144), Bilmiş bilmiş (BÇK 2018: 144), Bol bulamaç (BÇK 2018: 147), Vır vır (BÇK 2018: 151), Aç açığa (BÇK 2018: 184), Baş başa (BÇK 2018: 191), Yaka paça (BÇK 2018: 197), Kös kös (BÇK 2018: 201), Yuvarlana atlaya (BÇK 2018: 201), Hoplaya zıplaya (BÇK 2018: 201), Bağ bahçe (BÇK 2018: 209), İri iri (BÇK 2018: 211), Buram buram (BÇK 2018: 212), Allı pullu (BÇK 2018: 213), İvir zıvır (BÇK 2018: 214), Alaz alaz (BÇK 2018: 219), Geri geri (BÇK 2018: 223), Ciyak ciyak (BÇK 2018: 224), Çığlık çığlığa (BÇK 2018: 224), Cırıl cırıl (BÇK 2018: 225), Usul usul (BÇK 2018: 229), Saça saça (BÇK 2018: 234), Çakmak çakmak (BÇK 2018: 235), Öve öve (BÇK 2018: 236), Yapış yapış (BÇK 2018: 238).

“Ben akşam yazdığım kompozisyona şöyle bir göz atıyordum ki, Arda Bey odasından çıktı.” (BÇK 2018: 13).

“Henüz boş olan servis arabasına binerken, Recep Efendi’ye günaydın demeyi unutmadı.” (BÇK 2018: 20).

“Kendisine teşekkür eden Mahire’ye bir dizi uyarıda bulunup, kalabalığa karıştı sonra.” (BÇK 2018: 24).

“Mahire başını sallayarak teşekkür etti.” (BÇK 2018: 26).

“...Her akşam yatmadan önce mutlaka bilgisayarın başına geçer, o gün neler yaptığımızı babama yazardık...” (BÇK 2018: 36).

“Duvarlarda, annemin imzasını taşıyan gravürler asılıydı.” (BÇK 2018: 46).

“Onları izlerken, insanın öykü yazası gelir.” (BÇK 2018: 139).

“Torbaların ağzı ince kırmızı kurdeleyle büzülmüş, küçük birer de not iliştilmişti: Rana ile Zeynel düğünlerine beklerler. 18 Temmuz, İlçe Belediye Parkı.” (BÇK 2018: 210).

İleti Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Bataryanın mavi noktalı topunu kavrayan robotlaşmış parmaklarımın küçük hareketiyle, yüzüm buz gibi akan suyla buluştu.” (BÇK 2018: 11).

“Buz gibi sütü mideme indirip, hamur tekneme uzandım.” (BÇK 2018: 12).

“Ne yalan söylemeli, gençlerin takıldığı, müzik sesinin dışarıya taşıdığı, arı kovunu gibi vızır vızır kaynayan kafelere bakıp, kafeteryamı sessiz ve ruhsuz bulduğum günler olmuyor değil.” (BÇK 2018: 13).

“Ballı Çörek Kafeteryası’ni sıradanlıktan çıkaran, müşterilerimizle aramızdaki güvenilir, sıcak ve içten bağı kuran da o sessizlik değil mi zaten?” (BÇK 2018: 13).

“Kafamın yumurta gibi cascavlak çıkmasını istemiyorum.” (BÇK 2018: 15).

“Yüreğimden belli belirsiz bir kıskançlık dalgası geldi geçti.” (BÇK 2018: 16).

“Yalnızca Mahire, tutukluymuş gibi, annesinin gözetiminde servis arabasına binerdi.” (BÇK 2018: 19).

“Daha birinci derste başladı yüreği pır pır etmeye...” (BÇK 2018: 21).

“Geniş bahçe kapısının önüye karınca yuvasından farksız, kıpır kıpırdı.” (BÇK 2018: 22).

“Kalabalığın ortasında, tıpkı bir yılan gibi, sağa sola kıvrılarak koşmaya başladı.” (BÇK 2018: 26).

“Doğal olarak, annemle yapışık ikizler gibi yaşıyorduk.” (BÇK 2018: 36).

“Teyzem Rana, yumruk gibi şişmiş gözleriyle kapımda nöbet tutuyordu; ama boşuna!” (BÇK 2018: 37).

“Bez bebek gibiydim; aralarında bir o yana, bir bu yana devrilip duruyordum.”
(BÇK 2018: 37).

“Gözlerimden girip, yüreğime akmak istercesine, “Bundan sonra o mutluluğu seninle sürdüreceğiz,” dedi.” (BÇK 2018: 39).

“Tadına ilk ben bakmak istedim,” dediğinde, kozasından çıkmış kelebek gibi havalanıverdim.” (BÇK 2018: 43).

“Zifir gibi karanlıkta parmaklarımın ucuna basarak, babamın odasının önünden geçtim.” (BÇK 2018: 45).

“Çok hareketli, şimşek gibi; bir anda çakıyor ve yok oluyor.” (BÇK 2018: 49).

“Gri gökyüzüyle kurşuni denizin birleştiği çizgiden kopup gelen dalgalar, siyah beyaz fotoğraf karelerini, kopuk film şeritlerini getiriyordu sanki ayaklarına kadar.”
(BÇK 2018: 50).

“Hindi gibi kabarıyor, arkadaşlarına tepeden bakıyordu.” (BÇK 2018: 53).

“Göğsü kürek gibi inip kalkarak kapıyı yumrukladı, yumrukladı.” (BÇK 2018: 55).

“Buz gibi bir gazoz getir hele,” diye seslendi kahveciye.” (BÇK 2018: 77).

“Ulan, eşek sıpaları, kör müsünüz?..” (BÇK 2018: 78).

“Bilenmiş çelik, kalın budağa iner inmez kol gibi dal sallandı. İşte tam o anda, kovukta yuvalanmış binlerce arı havalandı ve tıpkı bir bulut gibi fırıncıyı sardı.” (BÇK 2018: 79).

“Bedeninden bin volt elektrik geçmiş gibi titredi.” (BÇK 2018: 79).

“Zeynel korkmuş gibi gözlerini açtı.” (BÇK 2018: 79).

“Korku, Fırıncı Ali karga tulumba sağlık ocağına kaldırılırken, karabasan gibi çöktü köyün üstüne...” (BÇK 2018: 80).

“Kuş sesleri ninni gibi geldi kulağına...” (BÇK 2018: 82).

“O henüz ilk düşünüyü görürken, karısı Seher buz gibi yayık ayranını testiye doldurdu.” (BÇK 2018: 82-83).

“Telefonda ya çan çan çene yarıştırtıyor ya da tikli gibi başparmağı sürekli tuşların üstünde işliyor. Bana da tavuk gibi yatmanın dışında, şu andaki gibi, elimdeki kumandayla televizyon kanallarında turlamak kalıyor.” (BÇK 2018: 111-112).

“Suda süzülen bulut gibiler; bembeyaz, puf puf!” (BÇK 2018: 112).

“Gözü telefonunun minyatür ekranındaki Rana, rüyada gibi yanıtladı: “Hı-hı... Çok güzel.” (BÇK 2018: 112).

“Ninesinin boynunda sallanan anahtara bakarak, sessiz kedi gibi yalandı.” (BÇK 2018: 119).

“Mis gibi ekmeklerin, düğün çorbasının, kavurmanın, tereyağlı pilavın, ağız sulandıran turşuların ve nar gibi kızarmış kaymaklı baklavanın kokusu adamı deli ederdi.” (BÇK 2018: 120).

“Herkes baston yutmuş gibi, onun kaşığı eline alıp, “Haydi bakalım, afiyet olsun,” demesini beklerdi.” (BÇK 2018: 120-121).

“Sofrada konuşulmaz, gülünmez; tabak, ayna gibi parlamadan ikinci yemek alınmazdı.” (BÇK 2018: 121).

“Sucuğu alırken, aradığını bulamamış biri gibi fisıldadı kuzeni.” (BÇK 2018: 126).

“Aşağıda büyükbabasının ve Sütçü Abbas ’ın evleri, yanaşmaların damları birer oyuncak gibi kalmıştı.” (BÇK 2018: 129).

“Yersiz kuruntular, kemirgen kurtlara benzer,” dedi.” (BÇK 2018: 133).

“Un adam”, “un kumsalı”nın ortasında çömelmiş, çakıl taşı toplar gibi, bir eliyle yerden aldığı cam parçacıklarını öbür elinde biriktiriyordu.” (BÇK 2018: 134).

“Babam, ayakta duracak gücü kalmamış gibi tezgaha yaslandı. “Becermişim,” dedi ağlamaklı. “Tıpkı onun yaptığı gibi olmuştu.” (BÇK 2018: 135).

“Bilge tıslarken, sesi de, gözleri de buz gibiydi.” (BÇK 2018: 142).

“Kapının önündeki Efsun Hanım pancar gibi kızardı.” (BÇK 2018: 143).

“Yan gözle Rana’ya bakarak, boş sandalyeye beşlik simit gibi kuruldu.” (BÇK 2018: 144).

“Cıva gibi şu velet. Tam yakaladım dediğim anda, kayıp gidiyor elimden,” diye mırıldandı.” (BÇK 2018: 145).

“Balon gibi şişen Bilge, “Unutmam!” dedi.” (BÇK 2018: 148).

“Rana içinden, “Yandın kızım, Sıla. Hem de çıra gibi,” diye söylenerek, eniştesinin kahvesini pişirmek üzere ayaklarını sürüdü.” (BÇK 2018: 149).

“Birer tosbağa gibiler; çekmişler kafalarını kabuklarına, öylece duruyorlar!” (BÇK 2018: 153).

“Babama gelince; sorduğumda, “Turp gibiyim,” diyerek göğsünü yumrukluyor.” (BÇK 2018: 154).

“Tavla oynamaları bile, horoz dövüşü gibi.” (BÇK 2018: 155).

“Çocuklar gibi gülüşmeleri, hala kulaklarımda.” (BÇK 2018: 155).

“İki can dost gibi sarmaş dolaş çıkmışlardı televizyon odasından.” (BÇK 2018: 163).

“Okulda notları düşerken, parmakları hızlanmıştı. Çarpmayı, sürtünmeyi, değmeyi, hatta esenlemeyi, gülümsemeyi bellemişti.” (BÇK 2018: 163).

“...Saklanabilir, sinebilir, hatta yürüttüğünü yeni bulmuş gibi, geri verebilirsin; ama asla kaçmayacaksın.” (BÇK 2018: 163).

“Beyazlar içinde, melek gibiydi kadın.” (BÇK 2018: 164).

“Arabadan koca bir hasır sepet indirmişler, dört bir yanı mis gibi çörek kokusu sarmıştı.” (BÇK 2018: 165).

“Dalın üstünde bir süre kedi gibi ilerledikten sonra bedenini, sımsıkı kavradığı daldan aşağı bıraktı.” (BÇK/ 166).

“Aralarından yıldırım gibi geçip gitmişti.” (BÇK 2018: 167).

“Zıpzip gibi cepçilik yapmazdı o.” (BÇK 2018: 168).

“Aynı anda arkasından dolanan kollar bedenini mengene gibi kuvvetle sıkarken, çok iyi tanıdığı bir sesin, “Ben de öyle düşünüyorum,” dediğini duydu.” (BÇK 2018: 168-169).

“Onun benimle konuştuğu gibi, ben de seninle konuşmak istiyorum.” (BÇK 2018: 169).

“Soluğum kesilir gibi oldu, yüreğim sıkıştı.” (BÇK 2018: 176).

“Çaylarını yudumlayan iki müşteri bile, geçen tatsız bir olayın tanığı olmuşlar gibi sessizleşti. Tam o anda, Aliş’in sesi kulaklarımda tokat gibi patladı.” (BÇK 2018: 177).

“Çeşme başına mis kokulu havlular astılar, döşeğine sakız gibi çarşafklar serdiler.” (BÇK 2018: 183).

“Genç kız ayaklarını geri çekip, küçük çocuklar gibi salamaya başladı.” (BÇK 2018: 185).

“Kel gibi kısacık saçlı, yanık tenli Abey’i otobüsten indi.” (BÇK 2018: 186).

“Zevzek karılar gibi vır vır etmeyin, ayıptır!..” (BÇK 2018: 195).

“Buz gibi suyun terli bedenine değmesinden ürpererek yıkandı.” (BÇK 2018: 196).

“Abey’inin yüzü çarşamba pazarı gibiydi.” (BÇK 2018: 196).

“Arda Ağabey şeker gibi adamdır.” (BÇK 2018: 197).

“İki gün sonra Zeynel, süt dökmüş kedi gibi döndü İstanbul’dan.” (BÇK 2018: 197).

“Köyün çil horozu gibi kabardı Muhtar Emmi.” (BÇK 2018: 198).

“Bunlar şehirli ağzı! Onlar seninle kedinin fareyle oynadığı gibi oynuyorlar.” (BÇK 2018: 198).

“Tıpkı bir barut fiçisi gibiydi genç adam.” (BÇK 2018: 200).

“Deniz’in göğsü körük gibi inip kalkıyordu.” (BÇK 2018: 202).

“Dişlek geceleri uykuya yattığında, kuşkuları da sinsî bir yılan gibi başucuna çörekleniyor, tıslamaya başlıyordu.” (BÇK 2018: 206).

“Önceleri esip gürleyen babam, sudan çıkmış balık gibi alıklaştı.” (BÇK 2018: 214).

“Rana’cığımın güzel ellerini eldiven gibi boyamışlardı!.” (BÇK 2018: 220).

“Kıskançlık tıpkı bir alev gibi yaladı yüzümü.” (BÇK 2018: 222).

“Yalçın Ağabey, yüzü kireç gibi olan Lale Abla’ya bir bardak su uzattı.” (BÇK 2018: 224).

“Özgür Amca çocuklarla geldiğinde, ne yapacağını bilmeden deli danalar gibi kafeteryanın içinde döneniyordum.” (BÇK 2018: 227).

“Sanki iyiyle kötünün savaş alanı gibiydim.” (BÇK 2018: 229).

“Her günün altın gibi değerli, takıların kadar bereketli olsun, teyzem,’ diye diledim içimden.” (BÇK 2018: 231-232).

“Tepinmeye pek isteksiz başlamışken, biraz sonra keklik gibi sekmeye, hatta zılgıtlar çekmeye başladım.” (BÇK 2018: 232).

“Gözlerini koca koca açarak kedi gibi yalandı.” (BÇK 2018: 232).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularına İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Jeton ancak ikinci basamakta düştü. Bir çocuk neden masa altında kitap okurdu? Sessizce geri döndüm ve bir anda masanın altına eğilerek, elindeki kitabı çekip aldım. ‘Doğru yukarı! Koş, Musti’ye yardım et!’ Pancar gibi suratla masanın altından çıktı, Aliş Efendi. Merdivenin başına varmasıyla yok olması bir oldu. Kitabı rafla koyarken ismine baktım: Erotizm ve Kişilik Bozukluğu. Aptal şey, ne anlayacaksa!.. Hatırlıyorum, onun yaşlarındayken ben de bakmıştım adı ilgimi çeken böyle bir kitaba. Beni de teyzem yakalamış, ‘Okuduğunda bir şey anlıyor musun?’ diye sormuştu. Suratım alaz alaz başımı sallayınca, kitabı elimden çekmiş, ‘Öyleyse, anlayana kadar bekle,’ demişti Rana.” (BÇK 2018: 218-219).

Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir

“İlk kez deneyecekler, sakın yılmayın; yapacağınız alt tarafı bir ölçü çörek.” (BÇK 2018: 12).

“Mutluluğum, büyük acımı yendi.” (BÇK 2018: 46).

“Kurulacak et ve süt kombinası, köyün kalkınması, kazanacakları kaymeler ve elbette, önderleri genç Zeynel’le köyün en güzel kızı Nazlı’nın düğünü.” (BÇK 2018: 184).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir

“Onur-Onur Ağabey yani- lise ikide; basketbol takımının gözbebeği ve beni, “Tarçın” diye ünleyebilecek tek kişi! Kırdım, sırdım, kızardım.” (BÇK 2018: 15-16).

“...Düşünsenize; benim Onur’umun annesi, babamın liseden sınıf arkadaşımış. Ne rastlantı ama!” (BÇK 2018: 65).

“...Kalabalıkla kadının ilgisi yok. Yalnızca, Sila Abla’m ondan hoş-“ Pancar gibi kızardı, gerisini getiremedi.” (BÇK 2018: 151).

“Dişlek onun gözlerinin ışıldadığını, yanaklarına al bastığını fark etti.” (BÇK 2018: 186).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Müzik mağazasının önünden geçerken, Bulutsuzluk Özlemi'nin posterini ilişti gözüme.” (BÇK 2018: 46).

“Şiir sevdiğini biliyorum,’ diyen Bülent Amca, üç kitap uzattı elime. Kaşla göz arasında şairlerin adlarına baktım: Can Yücel, Ahmet Arif, Cahit Külebi.” (BÇK 2018: 175).

“Bu da benim kıyağım!” diyen babam, Bülent Ortaçgil dinletisine götürdü beni.” (BÇK 2018: 180).

“Şair Nedim Sokağı'na döndüğümüz sırada, aniden frene bastı.” (BÇK 2018: 181).

“Bir zamanlar ona hissettiğim yakınlığı bilen kızlarla arkadaşları, ardım sıra kim bilir neler düşünmüştür!” (BÇK 2018: 238).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir

“Avukattır, Basmane'de bürosu var...” (BÇK 2018: 30).

“Polis! En iyisi, polisti!..” (BÇK 2018: 31).

“Kızımın kafeteryamızı işletirken, bir yandan da içmimarlığı sürdüreceğim.” (BÇK 2018: 41).

“Zeynel Ağabey- o sıralarda Veterinerlik Fakültesi'nde öğrenciydi- yapımı tamamlanmış merdivenin tırabzanını boyuyordu.” (BÇK 2018: 43-44).

“Kaptan Özgür Amca, müzik mağazasının kapısını itti ve bana yol vermek için kenara çekildi.” (BÇK 2018: 49).

“Öğretmeni konuk odasına aldılar.” (BÇK 2018: 51).

“Garson uzaklaşırken, ‘‘Rahmetli Şuayip Hoca da ‘padişah kahvesi’ derdi,’’ diye geçirdi içinden Muhtar.” (BÇK 2018: 70).

‘‘Bir şey daha var!’’ diye sözünü kesti oğlan. ‘‘Ne olursa olsun, Memiş Ağabey’i jandarmaya şikâyet etmeyeceksiniz.’’ (BÇK 2018: 87).

“İlçede en erken işbaşı yapanlardan biri de Fırıncı Emin’di.” (BÇK 2018: 103).

“Polis merkezini ilk arayan Anıl Eczanesi oldu. Çalınan malların bu şekilde bulunacağını hiç ummayan Komiser Fethi, memurlarını yanına çağırırken, caminin hocası içeri girdi.” (BÇK 2018: 107).

“İkinize de psikolog lazım!” (BÇK 2018: 138).

“Görümcesi nazikçe özür diledi. “O gün dışçiyile randevum var,” dedi” (BÇK 2018: 138).

“Sabah Keyfi’nin geveze sunucusu, “Yarın yine keyfinize keyif katmak için burada olacağız,” derken, Efsun Hanım telaşla mutfığa girdi.” (BÇK 2018: 141).

“Babama söylerim falcıya gittiğini.” (BÇK 2018: 142).

“Yarın ya da öbür gün kuaföre gider, o makyajın aynısını yaptırırız.” (BÇK 2018: 142).

“Orta masada oturmuş kahve içen dispanser çalışanı iki hemşire kız, Bilge’yi işaret edip birbirlerini dürttüler.” (BÇK 2018: 143).

“Bir sahaf, üç takı, bir vitray, bir el örgüsü standı... Hepsi iyiydi de, sehpa, tuvali, kalemleri, boylarıyla bir ressam kermeste ne yapacaktı?..” (BÇK 2018: 166).

“O adam ressam değil, karikatüristti” (BÇK 2018: 166).

“Aralarında kimler yoktu ki: kuaförler, manikürcü kızlar, dispanserin genç doktorları, satıcı kızlar, yufkacı Melek Teyze, köfteci Zafer...” (BÇK 2018: 167-168).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Bir ıslık tutturup, davarının peşi sıra otağa seğirtti. Yerkazık’taki kümeslerde hemen her gün bir iki tavuk telef olurdu. Zavallılıklar, ya komşu köpeğinin gazabına uğrar ya hastalanır ya da sahibinin canı tavuk çorbası çekerdi.” (BÇK 2018: 82).

“Ağaçlardan birinin dibine oturdu. Yükselen güneşe, cıvı cıvı ötüşen kuşlara baktı. Önü sıra bir tavşan zıplayarak uzaklaştı. Cırcırböcekleri, kelebekler... Cennette olduğunu düşünürken, midesi guruldadı.” (BÇK 2018: 129).

“İki yaşlının bu dünyadan göçüp gitmesiyle Keresteciler’in Ilgaz eteklerindeki bağ evi, Bülent Bey dışında, ailenin üç beş gün kafa dinlemek için gittiği baba ocağı olarak kaldı.” (BÇK 2018: 130).

“Gitti, gördü; ‘şehirli’ diye küçümsediler onu,” dedi. “Geleneklere, göreneklere sımsıkı bağlı bir avuç insanın arasında ne saygınlığı olacak? Tutuculuğa, hoşgörüsüzlüğe ne kadar dayanacak?.. Zeynel’in de kimsesi yokmuş. Ama, oğlan toprağına ölesiye bağlı; köylüsü onun kanı, canı. Onlara göre, bizim kızımız ‘baldırı çıplak şehirli gelin!..’ (BÇK 2018: 178-179).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir

“Rahmetli büyükbabası, kesim zamanı gelen ağaçları belirler, kesilecek her ağacın yerine bir fidan diker, sonra da Ilgaz’ın eteklerindeki çiftliğine çekilirmiş.” (BÇK 2018: 117).

“Onlar da benim gibi Marmara depremini yaşadı. Ben selis saat göçük altında kaldım. Aliş ablasıyla iki gün kalmış göçükte. Musti’ye gelince...” Zıpzip başını önüne eğdi. “Musti, 17 Ağustos günü İstanbul’da, amcasının yanındaymış. ‘Korkunç sallandım,’ der, başka bir şey demez.” (BÇK 2018: 171).

“Et ve süt kombinasyonunun şantiyesine dikti gözlerini Dişlek. İnşaatın, tavşanların, kekliklerin, tilkilerin barınağı olan sessiz ve dingin doğayı bozmadan, ürkitmeden ilerlemesi için ne gerekiyorsa yapıyordu.” (BÇK 2018: 201).

4.1.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 3. Ballı Çörek Kafeteryası Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı³

Kitap Adı: Ballı Çörek Kafeteryası		Sayı
Destekleyen	<p>1. Bu dönemde de açık ve devingen özellikteki karakterlerin düşsel dünyası, araştıran sürekli soru soran çocuk bakış açısı çocuk okuru karaktere/ başkahramana yakınlaştıracaktır. Metinde yer alan durağan özellikteki karakterlerin de davranış özellikleri bağlamında neden bu karakter özelliğinde olduğu iyi bir biçimde kurgulanmalı ve gerçekleştirilmelidir. Çocuk okur bu karakterin neden durağan özellikte olduğunu ve inandırıcılığını duyumsayabilmelidir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin de İnanırcılığını Duyumsayabilmelidir</p>	7
	<p>1.Anlatısal ve bilgilendirici metinlerde bu dönem çocuklarının düşünebileceği – sorabileceği türden sorular metnin temel soruları/ sorunları durumuna getirilerek kahramanın belleğinde belire bir soruya yanıt bulma çabası, kendini kanıtlaması/ gerçekleştirmesi için de sık sık düş kurması, araştırması, sorgulaması çocuk okurun dilsel ve bilişsel becerilerini devindirmesine olanak sağlayacaktır.</p> <p>Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır.</p>	4
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	<p>2.Bu dönemde de çocuklar çevresini keşfetmeyi sever; çocukların evreni dünyayı, insanları kafa yorarak ya da büyüklere sordukları sorularla anlamlandırma çabası, kısaca sorma-bilme (öğrenme) özellikleri karakterlere yansıtılabilmelidir.</p> <p>Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır</p>	8

³ Metindeki karakterlere ilişkin maddeler kullanım kolaylığının sağlanması açısından özet başlıklar haline getirilmiştir.

C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	<p>1.Karakterlerin güldüren, eğlendiren, kendini iyi ifade eden, zekice davranan, zorluklar karşısında yılmayan, serüvenlere atılan açık ve devingen karakterler olması önemlidir ve bu tür metinler yeğlenebilir. Ancak tüm karakterlerin ya da tüm başkahramanların böyle olması gerekmez. Çünkü çocuklar kusursuz bir biçimde bu denli olumlu özelliklerle donatılmış karakterleri inandırıcı bulmayabilir; öte yandan kendilerine ilişkin güven duygularında da eksikliklere neden olabilir. Çocukların mükemmel ve kusursuz olmalarından çok devingen, yeniliğe ve değişikliğe açık olması önemlidir. Bu tür karakter özelliklerinin sunulması, bu dönem çocuğunun ergenlik döneminde duyumsanan olumsuz duyguları aşmasında ve yalnız olmadığını duyumsamasında önemlidir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir</p>	6
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	<p>1.Akran olan karakterlerin arasındaki ilişkilerin yansıtılışı, çocuğun arkadaşlarıyla olan ilişkilerini de etkiler, örnek olur. Özellikle okuyan, okuduklarını paylaşan, birlikte serüvenler yaşayan, ergenlik dönemine ilişkin sorunlarını, duygularını ve düşüncelerini paylaşan, gezi ve etkinlikler düzenleyen karakterler ergenliğe geçiş sürecinde olan çocuk okurun karakterler özdeşim kurmasını sağlayabilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir</p>	2
	<p>2.Karakterlerin özellikle de başkahramanın; diğer kültürleri anlama, onlara saygı duyma ve önyargılı olmama gibi özelliklere sahip olması önemlidir. Metnin bütünsel yapısı içinde bu özelliklere sahip olmayan; kapalı ve durağan nitelikteki karakterler oluflanmamalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir</p>	2
Toplam		29

Zeynep Cemali'nin Ballı Çörek Kafeteryası adlı romanında metindeki karakterlere ilişkin özelliklerin tüm maddelerine örnekleyecek ögelere rastlanmıştır. Ballı Çörek Kafeteryası adlı romanda metindeki karakterlere ilişkin özellikleri ifade edecek toplam 29 öge belirlenmiştir. Belirlenen ögelerin 8'ini "Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır" başlığını 7'sini "Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin de

İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir” başlığını, 6’sını Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlıklarını, 4’ünü “Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır” başlığını, 2’sini ise “Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir” ve “Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir” başlıklarını oluşturmaktadır.

Ballı Çörek Kafeteryası adlı eser yazar tarafından iyi kurgulanmış, okuyucu kitlesinin doğasına uygun olaylar dizisinden oluşturulduğundan okuyucunun yeni yaşantılar deneyimlemesine olanak sağlamaktadır. Romandaki kahramanlar yazar tarafından iyi bir şekilde geliştirilmiş inandırıcı özelliğe sahip, kahramanlar yaşamın zorlukları karşısında ümidini yitirmeyip yaşama bağlanan, karşılaştığı güçlüklerin üstesinden gelen, mücadeleci bir yapıya sahiptir. Tüm bu etkenler okuyucunun kahramanlarla özdeşim kurmasını sağlayacaktır.

Ballı Çörek Kafeteryası adlı romanda Sıla, Arda Bey, Rana, Esra Hanım, Zeynel, Kaptan Özgür Bey, Bülent Amca, Yiğit, Dişlek Deniz ve Sallabaş Sami birçok özellikleriyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) karakterlerdir. Nihal Teyze, Lale Hanım, Musti, Muhtar, Yengeç Hıdır ve romanda yer alan diğer kahramanlar okuyucuya birçok yönüyle tanıtılmayıp sadece belirli yönleriyle tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş) karakterlerdir. Sıla, Arda Bey, Rana ve Yiğit olay akışında bazı değişimler yaşadıkları için devingen karakterlerdir. Nihal Teyze, Lale Hanım, Muhtar ve romanda yer alan diğer karakterler herhangi bir değişim yaşamadıkları için durağan karakterlerdir.

Karakter Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin De İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir

“Küçük bir kızın taksiye binmesi ne kadar güvenliydi?” (BÇK 2018: 27-28).

“Kimden yardım isteyeceğiz? Hırlıdan hırsızdan mı, yoksa kaçaktan mı?..” (BÇK 2018: 31).

“Kimi kimsesi yoktu Sallabaş'ın. Verirsin yer, vermezsen yemez. Çarşıya, sabahın köründe esnafla gelir, sıralardan birine demir atar otururdu. İmbata yakalanmış taka benzeri sallana sallana akşamı eder, sonra da ayağını sürüye sürüye yürür, gözden kaybolurdu.” (BÇK 2018: 93).

“Dünyanın en yakışıklı, en özverili ve en sakar babasına zor da olsa gülümsedim.” (BÇK 2018: 135-136).

“Yapma, baba! Doğru, önceleri ondan hoşlanmadım; ama şimdi seviyorum. Sevimli, cana yakın” (BÇK 2018: 157).

“Elbette, bir de Zeynel Ağabey vardı. Köyün gözbebeği! İstanbul'da okumuş, hayvan doktoru-yani veteriner çıkmıştı.” (BÇK 2018: 183).

“Yerkazık'ın erkekleri, Rana'nın daracık pantolonundan, kısacık meşin ceketinden, belini açık bırakan kazaklarından hoşlanmasalar da, açık sözlülüğünü, dürüstlüğünü, tavladaki ustalığını tuttular. Sonunda karar verdiler: Evet; şehrli kız, iyi bir arkadaş, güvenilir bir dosttu. Ama, bir adama eş olur muydu?..” (BÇK 2018: 190).

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır.

“Annesi eve gelmediğini görünce, mutlaka Recep Efendi'nin bağlı olduğu şirketi aramıştır. Mutlaka okula gitmiş, babasına telefon etmiş, ablalarını da sokağa salmıştır... Offf!” (BÇK 2018: 31).

“Onunla sinemaya, tiyatroya gider, sergileri gezer; resim çizer, çizdiğimiz resimlere öyküler uydurur ve sürekli “Ballı Çörek Kafeteryası” düşünüyü kurardık.” (BÇK 2018: 36).

“Biliyorum, annenle senin, ikinizin düşüydü bu.” (BÇK 2018: 40).

“Bülent, büyükbabasının eline tutuşturduğu çeyrek altınını annesine vermek yerine, ceketinin iç cebine attı. Bayram sofrasına otururken kararını vermişti. Onu satacak, hurda murda bir bisiklet alacaktı.” (BÇK 2018: 121).

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır

“Kasetini imzalayan sanatçı kimdi acaba?” (BÇK 2018: 24).

“Affedersiniz, Mimoza Sokak nerede?” diye sordu.” (BÇK 2018: 26).

“Küçük bir kızın taksiye binmesi ne kadar güvenliydi?” (BÇK 2018: 27-28).

“Sahiden, Lale Abla neredeymiş?” (BÇK 2018: 157).

“Ulan, bugün okul yok mu?” diye takılarak, Dişlek’i kucakladı.” (BÇK 2018: 186).

“O akşam Dişlek, annesinin eteklerine yapışıp, hep aynı soruları sordu. “Anne, sence tatlılık gönderecekler mi?” (BÇK 2018: 199).

“Durdu durdu sordu: İçinde ne var? Kaç koli var? O kağıtta yazmıyor mu? Nerden geliyor?..” (BÇK 2018: 209).

“Ne diyorsun sen? Ne kaldırması?” (BÇK 2018: 232).

Karakter Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Sıla, tepsileri çıkarayım mı?’ ‘Sakin ha!’” Sabah sabah başıma iş açacak, sakar.” (BÇK 2018: 14).

“Üçüncü ders, RECEP Efendi’ye oynayacağı oyunun ayrıntılarını tasarladı. Dördüncü ders, tüm cesaretini yitirdi...” (BÇK 2018: 21).

“Sınfa döndüğümüze göre, küçükhanım- sesi de pek sertti- bize coğrafi bölgelerimizi sayar mısınız?’ ‘Üfff, sırası mıydı şimdi! ‘Marmara, Ege...’ Yedi bölgenin de iklimini, kentlerin, dağlarını, ovalarını, akarsularını saydı döktü. Doğrusu, böyle sular seller gibi yanıt verebilmesine kendi de şaşıtı. Öğretmenin kutlamasıyla kasıldı.

Güzel bir gün geçirmeyi hak ettiğine ilişkin inancı pekişti. Moralini bozacak ne varsa, silip attı aklından.” (BÇK 2018: 21).

“Yine kıvrıla kıvrıla koşarak, caddenin sonuna vardı. Gördüklerine inanamıyordu. Sağlı sollu vızır vızır geçen arabalar, deniz, martılar ve sahil boyunca yürüyüş yapan insanlar... Dizlerinin bağı çözüldü, soluk almaz oldu. Onun evi sahile öyle uzaktı ki, damların üstünde martılar değil, yalnızca kargalar uçardı. Deniz kokusu yerine, otoyoldan gelen mazot kokusunu solurlardı. Kesin kaybolmuştu!!!” (BÇK 2018: 26-27).

“Hayır, yok! Yok! Parası hiçbir yerde yoktu. Oysa kebabçıdan çıkarken elinde tuttuğundan emindi.” (BÇK 2018: 28).

“Evet, O dükkânı evle birleştirirsem...” Gözlerinde pırıltılar, gülümsedi. “Ballı Çörek Kafeteryası’ni açabiliriz!” (BÇK 2018: 40).

Karakter Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Cemre’yle Yeşim’in kamp düşlerini dinlerken, bir yandan da Tombul Melda’nın dediği şu bilmeceyi düşünüyordum işte.” (BÇK 2018: 173).

“Hatırlıyor musun” diye sordu Yusuf arkadaşına. “İlkokul öğretmenimiz, ‘Bir köyü kalkındırmanın temeli, imecedir,’ derdi. ‘Köylünün ocağının mutlu, bereketli, şen tütmesi için, imece!’ der dururdu.” (BÇK 2018: 204).

Karakter Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir

“Elbette sıkı delikanlı olacaktı. Çalışacak, daha çok çalışacak, Yıldırım Ağabey’i gibi olacaktı. Üstelik, Fransızca’yı ana dili gibi bilecekti.” (BÇK 2018: 53).

“Defterini, kitabını, kalem kutusunu, annesinin amerikandan diktiği torbaya koyarak başından geçirip, kulunun altına aldı.” (BÇK 2018: 55).

4.2. Güzelce’de Bir Kaçak Memo

4.2.1. İçerik Çözümlemesi

Özet

Yirmi birinci asır kutlamalarının sürdüğü günlerin birinde gazetelerde iri harflerle verilen bir haber vardı. Yetmiş beş yaşındaki dede yirmi yıl sonra kardeşinin katilinin alnının ortasından vurmuş, daha sonra da olay yerinde kalp krizi geçirerek ölmüştü. Bu haber en çok Karadeniz sahilindeki balıkçı köyü Güzelce’yle, Toroslar’ın Pozantı yaylasındaki dağ köyü Yeşilhisar’da sarsıcı bir etki oluşturmuştu.

Köyün camisinin avlusunda Hüsnü Yılmazoğlu’yla kanlısı Ahmet Aksen’in cenazeleri yan yana duruyordu. Köyün imamı yaşanan bu duruma bir anlam veremiyordu. Hüsnü Yılmazoğlu’nun oğlu Halil, yaşanan olayları imama anlatıp kan davalarının son bulmasını temenni eder.

Aynı saatlerde Güzelce köyünde meraklı bir bekleyiş başlamıştı. On iki yıl boyunca Güzelce köyünde yaşayan Memo, gazeteden okuduğu haberle tekrar geçmişle yüz yüze gelmişti. Abisi Ahmet Aksen, kanlısı Hüsnü Yılmazoğlu tarafından öldürülmüştü. Kan davası yüzünden Memo, abisi Ahmet Aksen’in cenaze törenine katılmamıştı. Gerçi Yeşilhisar’da iki aileden kalan kimse yoktu; ama Yılmazoğlu ailesine güven olmazdı. Sadece Memo değil yeğeni Ulaş’la yengesi Sultan’da aynı duygular içerisindeydi. Memo’nun gözünün önünden on iki yıl önce Güzelce köyüne gelmesiyle başlayan kaçış serüveni, sevdaları, sevinçleri, anıları geçti.

Memo, İstanbul’un Harem otogarından, kendini İnebolu otobüsüne attığında, yüreği ağzından fırlayacakmışçasına çarpıyordu. İçi rahatlamış bir şekilde pencereden dışarı baktı. Hüsnü Dayı, Halil ve İbrahim insanları ite kaka otobüs bürolarına doğru koşuyorlardı. Bu kez izini bulmaları uzun zaman alacaktı. İnebolu’dan ayrılmayı düşündüğü günlerin birinde yolu Küre Dağları’nın eteklerinde yer alan Güzelce ormanına düştü. Doğal görünüm açısından Yeşilhisar’ı anımsatıyordu. Ormanın içinde ilerlerken bir karaltı fark etti. İyice yaklaşınca bunun terk edilmiş bir kulübe olduğunu fark etti. Kulübeyi onararak orda kalmaya karar verdi.

Birden aklına yavuklusu Cemile geldi. O gün Yengesi Sultan, köyün en güzel kızına dünür gitmeye hazırlanıyordu. İkisinin de sevinçten içi içine sığmıyordu. Ta ki Çoban Dursun kötü haberi getirene katar. Memo'nun abisi Ahmet Aksen, kasabada Hüsnü Dayı'nın kardeşi Rüştü'yü bıçaklamıştı. Rüştü ölmüş, abisi de tutuklanmıştı. Hüsnü Dayı, kardeşinin kanına karşılık istiyordu. Çoban Dursun, cebinde ne varsa hemen Memo'nun eline tutuşturup önüne çıkan ilk otobüse binip oradan uzaklaşmasını söylemişti.

Ulaş, muhtarın oğlu Volkan ailesiyle ilgili kötü sözler söyleyince kavga etti ve Volkan'a bir yumruk attı. Fitne Pembe, bu olayı hemen Ulaş'ın annesine yetiştirdi. Bunu öğrenen Sultan oğluna bir tokat attı.

Memo, Güzelce ormanındaki kulübesinde uzun süredir sessiz bir yaşam sürüyordu. Bu sürede dört tane zembil tamamlamıştı. Kasabaya gidip bu zembilleri satması gerekiyordu; ama bir taraftan da kasabalıların kendisini fark etmesinden ya da bazı işgüzar insanların Hüsnü Dayı'nın verdiği paraya karşılık yerini söylemesinden korkuyordu. Üstelik kasabalar köylere pek benzemezdi. Kasaba pazarlarında satıcılar da alıcılar da birbirilerini çok iyi tanırlardı. Ama kasabaya gidip malları elinden çıkarıp yaşamını sürdürmek için biraz erzak alması gerekiyordu.

Rüstem Çavuş, annesinin canının tavşan yahnisi çekmesi üzere anasının yakınmalarından arkadaşlarının da alaylarından kurtulmak için ormana ava çıktı. Avcılık konusunda pek yetenekli olsa da bir tavşanın ürkek gözleriyle karşılaşınca havaya ateş ediyordu. Ormanda ilerlerken Kodaman Rıza'nın virane kulübesiyle karşılaştı; ama bunun Kodaman Rıza'nın viranesiyle ilgisi yoktu. Pencerelerinde perde bile vardı. Birilerinin burada yaşadığından emindi. Rüstem Çavuş hızla köye döndü. Gördüklerini köylüye anlattı; ama kimse ona inanmadı, inananlar da onu pek dikkate almadı. Ama çocuklardan Mustafa'yla Doğan anlatılanları dinliyorlardı. Orada birilerinin yaşadığına inanmışlardı.

Ulaş, köydeki zamanın çoğunu yaşlı çoban Dursun Emminin yanında geçiriyordu. Ama anası onu aşağı otlığa yollamıyordu, onu okula da yollamaz diye fena halde korkuyordu. Çoban Dursun, Ulaş'ın asık suratını görünce nedenini sordu. Ulaş, annesinin kendisini okula yollamayacağından korktuğunu söyledi. Çoban Dursun,

annesinin kendisini mutlaka okutacağını, korkmamasını söyleyince Ulaş az da olsa rahatlamıştı.

Memo, neredeyse üç aydır Güzelce ormanındaki terk edilmiş kulübede yaşıyordu. Bu süre zarfında kimseye rastlamamıştı. Dışarı çıkıp biraz ot topladıktan sonra tekrar içeri girecekken arkasını döndüğünde bir çocukla karşılaştı. Çocuk, Memo'ya kim olduğunu sordu. Sayıları on dördü bulan çocukları görünce başından geçen tüm olayı çocuklara anlattı. Abisi Ahmet Aksen'in, Hüsnü Yılmazoğlu'nun kardeşi Rüştü'yü bıçakladığını, Rüştü'nün öldüğünün anlattı. Bunun üzerine Hüsnü Yılmazoğlu'nun kardeşinin kanına karşılık kendisini öldürmek istediğini ve bundan dolayı kaçak yaşadığını çocuklara bir bir anlattı. Çocuklar Memo'nun anlattıklarına çok üzüldüler ve Memo'ya bundan sonra yardım edeceklerini söyleyip oradan ayrıldılar.

Sultan, oğlunun okula gönderip göndermeme konusunda çok kararsızdı. Çünkü Hüsnü Yılmazoğlu'nun emmioğulları kasabadaydı ve Ulaş'a zarar verebilirlerdi. Ulaş ilkokulu köyde okumuş bundan sonra kasabaya ortaokula girmesi gerekiyordu. Bu düşünceler içerisinde acı çeken Sultan, oğlunun kendisine anlattıklarına dikkatini veremiyordu. Bunu fark eden Ulaş üzgün ve sinirli bir şekilde dışarı çıkıp otlakta sohbet eden Alişan'la Cemal'in yanına gider. Olanları onlara anlatır. Arkadaşlarının Ulaş'ı koruyacağını ve Sultan annesiyle konuşacaklarını söylemeleri üzerine Ulaş rahatlamıştı.

Güzelce'nin kekik, çam, ardıç kokulu ormanında Memo'nun yaşamı değişmişti. Mutluydu. Yaşamında olmadığı kadar mutluydu. Yüreğindeki Güzelceli on dört arkadaşına açmış, içinde biriken öfkeden eser kalmamıştı. Her gün ikişer üçer gelip Memo'yla zaman geçiriyor, onu yalnız bırakmıyorlardı. Memo, kaçış öykülerini, sevdasını, çocukluğunu kısacası tüm yaşamını onlara anlatıyordu. Gene o gün Doğan'la Niyazi gelmiş, Memo'nun yaptığı güzel kurabiyeleri yiyip, sohbet etmişlerdi.

Sultan son günlerde kendini tamamıyla çalışmaya vermişti. Ulaş'ın kasabaya ortaokula gitme düşüncesi kendisini bir türlü rahat bırakmıyordu. Çünkü Hüsnü Yılmazoğlu'nun emmioğulları kasabadaydı. Ulaş'a zarar verebilecekleri düşüncesi kendisini çok korkutuyordu. Bu nedenle Ulaş'ı kasabaya okula göndermemeye karar verdi. Annesinin kendisini okula göndermeyeceğinden iyice emin olan Ulaş durumu Dursun Emmi'yle paylaşır. Dursun Emmi, Sultan'a cehaleti ortadan kaldıracak en büyük gücün okumak olduğunu, bu nedenle Ulaş'ı okula göndermesi gerektiğini detaylı

bir şekilde anlatır. Aldığı kararın yanlış olduğunun farkına varan Sultan, Ulaş'ı okula göndermeye karar verir.

Memo, Güzelceli küçük çocukların kendisini sürekli ziyaret etmelerinden gittikçe rahatsız olmaya başlıyordu. Çocukların başlarına bir şey gelmesinden inanılmaz endişe duyuyordu. Çocukları defalarca uyarmasına rağmen onlar bunu dikkate almıyorlardı. En sonunda Memo bu sorunu kökten halletmeye karar verir. Güzelce köyüne inip köy muhtarı Recep Efendi'ye başından geçen tüm olayları anlatır. Muhtar da köy meydanında tüm köylüye yaşanan hadiseyi anlatır. Köylü Memo'nun içten ve dürüst davranışından çok etkilenip Memo'yu koruyup kollamaya karar verir. Memo da elinden gelen her konuda köylüye yardımcı olur. O günden sonra Yeşilhisar'ın dağlı, yiğit Memo'su, Güzelce'nin can Memo'su olmuştu.

Ulaş, kasabadaki okula iyice alışmıştı. Sultan'ın, Ulaş'ı kasabadaki okula göndermesini eleştirenler de olmuştu, bu kararı doğru bulanlar da olmuştu. Sultan verdiği kararın doğruluğundan kuşku duymuyordu. Okulun açıldığı ilk gün hissettiği kıvancı yaşamı boyunca unutmaması mümkün değildi.

Memo, köye indiğinden bu yana düzenli olarak birçok konuda Güzelce köylüsüne yardımcı oluyordu. Bir gün Kamil Reis ile Haymana'nın bordasında bir iki yeri onarıyorlarken sürücü Ramazan köy meydanına fişek gibi daldı. Ramazan'ın frene basmasıyla "Memo nerede?" diye bağırması bir oldu. Rüstem Çavuş, Memo'nun ördüğü hasırlardan birini İnebolu'dan köfteci arkadaşına verir. Memo'nun kanlısı Hüsnü Yılmazoğlu bu hasırın Memo tarafından yapıldığını anlar ve bunun peşine düşerek Memo'nun yerinin öğrenir. Hüsnü ve iki oğlunun yerinin Ramazan'dan öğrenen Memo, bir tepeden diğerine geçerek Güzelce'yi gözledi uzun süre. Güzelceliler köyde hasır ören birinin bulunmadığını ne kadar söyleser söylesinler, Atmaca Hüsnü Dayı bunun doğru olmadığına emindi. Memo'nun küçük dostları Memo'ya haberi ulaştırmak için plan yaptılar. Tümü anlaşarak evlerine dağıldılar.

Hüsnü Yılmazoğlu'nun iki oğlu da Memo'yu öldürmek istemiyorlardı ama babalarından çekiniyorlardı. Hüsnü Yılmazoğlu gecenin geç saatlerinde iki oğlunu uyandırarak Güzelce tepelerine doğru ilerlediler. Ormanın içinde ilerlerken Memo'nun kaldığı kulübeyi fark ederler. Hüsnü, Memo'nun kesinlikle burada saklandığına emindi. Hüsnü Dayı ve iki oğlu kulübeye varmadan önce Mustafa ve köyün diğer çocukları

kulübeye gelerek Memo'yu bağladılar. Memo'nun saklanmayacağından emindiler çünkü. Hüsnü Dayı ve iki oğlu kulübeye iyice yaklaşıncı Mustafa'yla Doğan kulübeden çıkar ve Memo'yu onlara vermeyeceklerini ve çekip gitmelerinin söylerler. Halil ve kardeşi İbrahim çocukların Memo'yu korumak için gösterdikleri bu çabayı görünce babalarına bu kan davasında yer almadıklarını söylerler. Söylenenleri kabullenemeyen Hüsnü Dayı çocuklarına birer tokat atarak oradan uzaklaştı. Memo, arkadaşı Halil ve İbrahim'e sıkıca sarıldı.

Hüsnü Dayı, çocuklarının kan davasına son vermeleri üzerine köye dönmüştü. Hüsnü Dayı'nın köye döndüğünün öğrenen Sultan oğlu Ulaş için daha da endişelenmekteydi ama gene de Ulaş'ı okula göndermekten vazgeçmedi.

Güzelce'de Memo'nun yanında kalan Halil ve kardeşi İbrahim yeni bir hayata başlamışlardı. Halil kasabanın garajında çalışıp hafta sonları Güzelce'ye geliyordu. İbrahim Kamil Reis'in yanında ona yardımcı oluyordu. Memo da bir marangoz dükkânı açmıştı. Halil, eşi ve çocuğunu; İbrahim, annesini; Memo ise yiğeni Ulaş ve yengesi Sultan'ı özlemişti. Ailelerine kavuşmak için baharı beklemeye karar verdiler.

Kışın ortalarında Güzelce köyüne Yıldız adında genç bir kız gelir. Bu köydeki sağlık ocağına atanan hemşireydi. Memo ve çocukların yardımıyla köyün sağlık ocağı iki gün içinde onarılır. Bu şekilde sağlık ocağı da faaliyete girmiş olur.

Çoban Dursun, Hüsnü Yılmazoğlu'nun neden köye geldiğini merak ediyordu. Bir akşam Memo'nun da yerinin öğrenmek için Hüsnü Dayı'nın evinin yolunu tutar. Günlerdir kimseyle konuşmayan Hüsnü Dayı, Çoban Dursun'u görünce mutlu olur ve oğullarının döneceğini anlattı. Ertesi günler de Çoban Dursun Hüsnü Dayı'nın yanına gitmeye devam etti. Bir gün Hüsnü Dayı, Çoban Dursun'dan köydeki evini ve bağını satmasını istedi. Çoban Dursun'da Memo'nun yerini söylemesi karşılığında teklifini kabul etti.

Kamil Reis, fırtınalı bir gün denize açılır ve bir daha dönmez. Bu ölüm Halil ve Memo'yu derinden etkilemişti. Halil Memo'ya, Yeşilhisar'a gidip ailelerini getirmeye karar verdiğini söyledi. Memo'da geleceğini söyleyince tartışma çıktı. Sabahleyin kulübeye gelen Yıldız Hemşire durumun farkına varınca, onlara şubat tatilinde

Yeşilhisar'a gidip ailelerini getirme teklifinde bulundu. Bu kararın mantıklı olduğunu anlayan Memo ve Halil, kararı kabul eder.

Çoban Dursun söz verdiği gibi Memo'nun yerini öğrenme karşılığında Hüsnü Dayı'nın evini ve bağını satmıştı. Parayı alan Hüsnü Dayı, o gün sabaha doğru köyü terk etmişti.

Şubat tatili geldiğinde Memo, Halil, İbrahim, Yıldız Hemşire, Doğan ve Niyazi Ramazan'ın minibüsüyle Yeşilhisar'ın yolunu tuttular. Sultan'la Ulaş, Memo'yu görünce çok sevindiler. Tüm misafirleri eve davet ettiler. Halil ve İbrahim, babalarının evi ve bağı satıp köyden ayrıldıklarını öğrenince çok üzüldüler. Akşamleyin babalarının nereye gittiğini öğrenmek için Çoban Dursun'un evine gittiler. Çok hasta olan Çoban Dursun, Hüsnü Dayı'nın çocuklarını isterlerse beni bulurlar dediğini söyledikten sonra son nefesini verdi. Sabahleyin Çoban Dursun'un cenaze namazını kıldırdıktan sonra köyden ayrıldılar.

Hüsnü Dayı köydeki evini ve bağını sattıktan sonra Bursa'ya gitmişti. Kapalıçarşı'daki arkadaşı Aktar Veysel Efendi yardımıyla bir ev bir de dükkân satın almıştı. Bir gün çocukları Halil ve İbrahim'in dükkâna geldiklerini gördü. Ev ve dükkânın anahtarlarını onlara verdikten sonra sık sık seyahatlere çıkıyordu.

Hüsnü Dayı on bir yıl sonra kanlısı Ahmet Aksen'i cezaevinden çıkar çıkmaz öldürmüş ve kendisi de orada kalp krizi geçirerek ölmüştü. Halil, babasının cenazesiyle Ahmet'in cenazesini Yeşilhisar köyüne götürüp ikisinin cenaze namazını beraber kıldırılmıştı. Memo, ağabeyinin cenazesine ailesinin ve Güzelce köylüsünün ısrarı üzerine katılmamıştı.

Memo, Güzelce'ye atanan Yıldız Hemşireyle evlenmiş, Sinem ve Sanem adında ikiz çocukları olmuştu. Memo'nun yiğeni Ulaş'la Halil'in kızı Özlem Üniversitede okuyorlardı. Memo, yıllarca yaşanan kan davasının bitmesinin verdiği sevinçle ördüğü zembili denize fırlattı.

Konu

Eserde, toplumu derinden etkileyen kan davası konu edinilmiştir. Anadolu'nun Yeşilhisar köyünde yaşayan Memo'nun hayatı, abisinin köylülerinden birini

öldürmesiyle tamamen değişir. Sevdiği kızı istemenin tatlı telaşını yaşayan Memo, gelen kötü haberle kendisini kanlılarından kaçan bir konumda bulur. En sonunda Karadenizin Güzelce köyüne yerleşen ve köylülerin yardımıyla kan davasından kurtulması işlenmiştir.

İleti

Eserde, geçmişten günümüze Türk toplumunun yaşamında büyük bir yer edinen, toplumun kanayan yarası olan kan davasının ve buna bağlı olarak törelerin neden olduğu olumsuzluklar işlenmiştir. Romanın kahramanı Memo, abisinin köylüsünden birini vurması üzerine kanlılarından uzun yıllar kaçmak zorunda kalmıştır. Memo, en sonunda Karadeniz’de yer alan Güzelce köyüne yerleşmiştir. Köyde yer alan çocuklar Memo’nun yaşamını sürdürmesinde ona yardımcı olmuşlardır. Romanın sonunda birbirilerini seven insanların kan davasının üstesinden geleceğini anlatmaya çalışılmıştır. *“Sevgi, ’ diyordu, ‘töre möre dinlemez. Biz kazandık!’” (GBKM 2018: 160).*

Ayrıca eserde, dayanışma, yardımlaşma ve okumanın bireysel ve toplumsal yaşamda büyük değişimler yaratarak önemli bir yere sahip olduğunu ve kötü alışkanlıkların olumsuz sonuçlarının bireylerin yaşamlarında ne gibi kötü sonuçlar doğurdu okuyucuya aktarılmaya çalışılmıştır.

Karakterler

Memo: Memo romanın başkahramanıdır. Memo’nun abisi Ahmet Aksen’in köylüsü Hüsnü Yılmazoğlu’nun kardeşi Rüştü’yü öldürüp cezaevine girmesiyle Memo köyden kaçmak zorunda kalır. Memo, on iki yıl boyunca ailesini, sevdiklerini bırakarak Hüsnü Yılmazoğlu’ndan kaçmak zorunda kalmıştır. Memo köyde sevdiği Cemile’sini de kan davası yüzünden bırakmak zorunda kalmıştı. *“Cemile’sini anımsadı. Billur sesi geldi kulaklarına. ‘Memo, bana ne zaman zembil öreceksin?’ ‘Öreceğim, Cemile’m. Sana Yeşilhisar’ın, Pozantı’nın değil, bütün Çukurova’nın en güzel zembilini öreceğim.’ Örmemişti, örememişti...” (GBKM 2018: 22).*

Memo, uzun boylu, kıvrıcık siyah saçlı, yakışıklı bir gençti. *“...Aralarındaki uzun boylu, kıvrıcık siyah saçlı, genç bir adamda camları taşıyordu.” (GBKM 2018: 167).* *“...Otuz yaşında var yoktu; yakışıklı bir adamdı...” (GBKM 2018: 93).* İçten, dürüst, iyi niyetli, yardımsever bir kişi olduğundan insanlar tarafından seviliyordu.

“...Otuz yaşında var yoktu; yakışıklı bir adamdı.” (GBKM 2018: 93). “Şimdiye kadar kimseden bir şey istemedim. Bulaşıkçılıktan hamallığa, ne iş bulduysam çalıştım. Nafakamı çıkardım. Haram tek lokma geçmedi boğazımdan.” ... “Çocuklara anlatamıyorum. Benim varlığım onlara zarar verebilir. Bunu göze alamam.” (GBKM 2018: 94).

Memo, birçok yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) bir karakterdir. Memo'nun sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Ulaş: Ahmet Aksel'in oğlu, Memo'nun da yeğenidir. Yeşil gözlü, yakışıklı, gözü pek bir çocuktur. “...Ulaş'ın yaşla dolu, iri yeşil gözlerine baktı...” (GBKM 2018: 106). Babası cezaevine düşüp amcası da Memo da kanlılarından kaçmak zorunda kalınca köyde annesiyle yaşamını sürdürmüşlerdir. “Yaşamı boyunca üç ya da dört kez ziyaret etmişti babasını. Onun yüzüne bakmamasına, gözlerini kaçırmamasına aldırılmazdı. Bunun, hissettiği pişmanlığın sonucu olduğunu düşünür, hatta gizli bir memnuluk bile duyardı... Şimdi ise içinde bir sızı hissediyordu Ulaş. Babasını neredeyse hiç tanııyordu. Çocukluk günleri aklına geldikçe, onu sevmeye fırsatı olmadığını fark ediyordu. Ulaş'a amcası Memo, babalık etmişti.” (GBKM 2018: 12).

Ulaş, okumaya çok istekli, büyüyünce yargıç olmak isteyen bir çocuktur. Ama kanlılarıyla birlikte köyde yaşadığı için annesi Sultan onu zor koşullarda okutmuştur. “...Çocukluğunun tek düşü yargıç cüppesini giyebilmek için sınava hazırlanan yeğeni Ulaş...” (GBKM 2018: 11-12).

Ulaş, birçok yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) bir karakterdir. Ulaş'ın sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Sultan: Ulaş'ın annesi, Memo'nun da yengesidir. Kocasını Ahmet Aksel, cezaevine girdikten sonra oğluyla köyde tek başına yaşamını sürdürmeye çalışan çalışkan, dirayetli, fedakâr bir kadındır. “...Anası üstüne titrerdi. Güler yüzlü, sevecendi. Kocasının ayyaşlığından çok çektiği halde, onu kötülemedi, işlediği suçun cezasını damda yatarak ödeyeceğine inanmıştı. Törede kan gütmemin asırlar öncede kaldığını söylerdi. Cezayı mahkeme verir diye belletmişti ona. Kuşaktan kuşağa

aktarılan gelenek görenekleri öğretmişti. Konuksever, yardımlaşmayı seven, insancıl biri olmasını istemişti oğlunun.” (GBKÇ 2018: 46-47).

Sultan, birçok yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) bir karakterdir. Sultan’ın sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Ahmet: Ulaş’ın babası, Memo’nun da abisidir. Esmer, kara yağız, yakışıklı bir delikanlıdır. *“Pozantı’da teyzesinin kızının düğününde görmüştü Ahmet’i. Damadın askerlik arkadaşıydı. Esmer, kara yağız, yakışıklı bir delikanlıydı.” (GBKÇ 2018: 30).* Babasının öldürülmesinden sonra çalışmayan, kendisini içmeye veren bir kişidir. *“...Ama ağabeyim böyle ilenmeleri kendine yediremedi. İçmeye başladı. Garip yengem, bir gün düzelir diye avundu. Ulaş’ın doğumu bile onu bu alışkanlıktan kurtaramadı. Anamın ölümünden sonra da eve uğramaz oldu.” (GBKM 2018: 58).*

Ahmet, Memo’ya göre daha inatçı, sert bir yapıya sahiptir. *“...Ancak, Ahmet inatçıdır. Adalet yerine gelmezse oğlumu zor tutarım.” (GBKM 2018: 56).*

Ahmet, birçok yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) bir karakterdir. Ahmet’in yaşamında, babasının ölümünden sonra büyük bir değişim gerçekleştiği için devingen bir karakterdir.

Hüsnü Yılmazoğlu: Ahmet tarafından vurulan Rüştü’nün abisidir. Töreyi yaşamının merkezine yerleştiren, kardeşi Rüştü’nün ölümünden sonra yıllarca Memo’nun peşinden giden, çoluğunu çocuğunu bu uğurda harcayan kindar ve inatçı bir kişidir. *“Memo, can arkadaşı Halil’in babası Hüsnü Yılmazoğlu’nun kindarlığını, tilki gibi kurnazlığını unuttuğu için hayıflanıyordu.” (GBKM 2018: 14).* *“Hüsnü Dayı’nın kindarlığını köyde bilmeyen yoktu.” (GBKM 2018: 66).* *“Hüsnü Dayı suratsız, kindar, inatçıdır; ama laf söz bilmez, dedikodudan nefret eder, kimsenin işine de karışmaz. Kardeşi ölene kadar, bir gün ağzından ne ben, ne de anam kem söz duymadık.” (GBKM 2018: 78).* *“Kininin de, inadının da ölçüsü yoktu bu herifin.” GBKM 2018: 200).*

Hüsnü Dayı, birçok yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) bir karakterdir. Hüsnü Dayı’nın sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Halil: Hüsnü Yılmazoğlu'nun oğludur. Memo'nun en yakın arkadaşıdır. Baştan beri töreye karşı çıkan, babasının zoruyla Memo'yu öldürmek zorunda kalınca babasına karşı çıkan iyi niyetli, hoşgörülü bir kişidir. *"Bu köy töreden çok çekti, hoca efendi. Dilerim bu son olur. Yeşilhisar'da bir daha kan davası yaşanmaz."* (GBKM 2018: 11). *"...Can arkadaşı, can düşmanı olmuştu. En güzel günlerini, babasının kör inadı uğruna harcamıştı. Biricik kızından, sevgili karısından ayrı kalmıştı..."* (GBKM 2018: 136).

Halil, birçok yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), bilinen özelliklerinde ise bir değişiklik yaşamadığı için durağan bir karakterdir.

İbrahim: Hüsnü Yılmazoğlu'nun oğlu, Halil'in de kardeşidir. Babasının sözünden çıkmayan, uysal bir gençtir. *"...Bak, Allah için, İbrahim bir gün olsun gık dememişti."* (GBKM 2018: 135). *"...On yaşından bu yana tepesinde baba yumruğuyla yaşamış, ağabeyinden başka kimsesi olmamıştı. Güzelce balıkhanesinde çalışan yaşlıları vardı. Onların arkadaşlığı, uçup giden ilk gençliğini geç de olsa yakalamasını sağlayacaktı. Öte yandan, Reis'in anası Gülsüm Ana'nın sevecenliği, evine duyduğu özlemi azaltıyordu..."* (GBKM 2018: 162).

İbrahim, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), kan davası olayına bakış açısındaki değişiklikten dolayı devingen bir karakterdir.

Çoban Dursun: Yeşilhisar köyünün çobanıdır. İyiniyetli, dürüst, etrafındaki insanların yardımına koşan fedakâr bir insandır. Memo'ya, Sultan'a, ve Ulaş'a zor zamanlarında hep yardımcı olmuştur. *"Çoban Dursun cebinde ne varsa Memo'nun eline tutuşturup, "Acele et evlat!" demişti..."* (GBKM 2018: 23). *"Tamam, inatçı keçi!" diye başını salladı. "İstediyini yapacağım. Ama sen de bana Memo'nun yerini söyleyeceksin."* (GBKM 2018: 180).

Töre adı altında yaşanan kan davalarına ve bunların olumsuz sonuçlarına karşı çıkan, insanın ve dolayısıyla toplumun sevgiyle, okumayla, yardımlaşmayla ve dayanışmayla gelişeceğine inanan insancıl bir kişidir. *"...Yaşlı adam içinden, kim bilir kaçınıcı kez, köyünün kör töresine lanet okudu."* (GBKM 2018: 108).

Çoban Dursun, birçok yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Memo'nun Annesi: Sessiz, içten, hoşgörülü, töreye karşı çıkan güçlü ve kararlı bir kadındır. Eşi öldürüldüğünde çocuklarının kan davası gütmemesi için elinden geleni yapmıştır. *“Her zaman sessizliğini, içtenliğini, hoşgörüsünün örnek aldığı kaynanasının sağduyusu, gösterdiği direnç ve kararlılık şaşırtmıştı Sultan’ı. Kadıncağz acısını yüreğine gömmüş, çoluğunu çocuğuna kol kanat germiştir. Hayran olmamak mümkün değildi...”* (GBKÇ 2018: 32).

“Anam çok güçlü bir kadındı. Yalnızca Yeşilhisar değil, tüm Pozantı tanırdu onu. Töreye sahip çıkmanın, çağlar ötesinde kalmış, geçersiz ve amansız bir yasayı benimsemek olduğunu savundu hep, Törede, kan gütmekten öte, güzel geleneklerimiz ve göreneklerimiz olduğunu anlattı. Asıl onlara sarılmalyız, dedi durdu. Yaşamını, kan gütmeye illetini köyden söküp atmaya adadı...” (GBKM 2018: 58).

Sultan, birçok yönüyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), bilinen özelliklerinde bir değişiklik olmadığı için durağan bir karakterdir.

Yıldız Hemşire: Güzelce köyü sağlık ocağına atanan, iyiniyetli ve yardımsever bir kadındır. Memo’yla evlenmiştir.

Yıldız Hemşire, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Sinem ile Senem: Memo’nun ikiz çocuklarıdır.

Sinem ile Senem, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldıklarından kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan karakterlerdir.

Cemile: Memo’nun Yeşilhisar köyündeki sevdiğiidir. Kan davası yüzünden köyden ayrılınca ondan ayrılmak zorunda kalmıştır.

Cemile, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Rüştü: Hüsnü Yılmazoğlu'nun kardeşidir. Memo'nun abisi Ahmet, onu bıçaklayarak öldürmüştür.

Rüştü, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Muhtar Haydar: Yeşilhisar köyünün muhtarıdır. Töreyle, kan davalarına karşıdır. *“Muhtar Haydar, ‘Ben köyümde kan istemem!’ diye köy meydanında bas bas bağıırıyordu.” (GBKÇ 2018: 23).*

Muhtar Haydar, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Volkan: Muhtar Haydar'ın torunudur.

Volkan, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Fitne Pembe: Yeşilhisar köyü sakinlerindedir. Köyde ne olup bittiğinden haberi vardır. İnsanları birbirine düşüren fitne bir kadındır.

Fitne Pembe, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Rüstem Çavuş: Güzelce köyü sakinlerindedir. Annesiyle birlikte yaşayan, iyiniyetli, yardımsever bir insandır.

Rüstem Çavuş, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Kamil Reis: Güzelce köyü sakinlerindedir. İbrahim'i yanına alarak, onu koruyup kollayan yardımsever bir insandır.

Kamil Reis, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Mahir Efendi: Güzelce köyü sakinlerindedir. Olayları olumsuz yönden değerlendiren ters bir insandır.

Mahir Efendi, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Mustafa: Güzelce köyü çocuklarından. Arkadaşlarına her konuda önderlik yapan, akıllı, iyiniyetli bir çocuktur. *“Çök şuraya!’ dedi Mustafa eliyle yeri göstererek. Küçük bir dal parçasıyla bir şeyler çizmeye başladı. Hepsi dikkat kesilmiş, onun anlattıklarını dinliyor, çizdiklerini inceliyor, arada bir başlarını sallayarak onaylıyorlardı.” (GBKM 2018: 132).*

Mustafa, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Doğan, Niyazi: Güzelce köyü sakinlerindedir.

Doğan ile Niyazi, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan karakterlerdir.

Alişan, Cemal: Ulaş’ın Yeşilhisar köyünden arkadaşlarıdır. Ulaş’ın okula devam etmesi için ona destek olan iyiniyetli, içten gençlerdir. *“Cemal, Ulaş’ın kan çanağına dönmüş gözlerinin içine bakarak, ‘Deli misin senya?’ dedi. ‘Pes etmek yok! Hele kayıtlar başlasın, Sultan Teyze ile biz de konuşuruz. ‘Doğru ya, giderken de, dönerken de birlikte olacağız. Bizim aramızda kimse sana bir şey yapamaz!’ diye onayladı Alişan.” (GBKM 2918: 70).*

Alişan ile Cemal, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan karakterlerdir.

Selvi: Halil'in karısıdır.

Selvi, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Özlem: Halil'in kızıdır. Akıllı ve dedesi gibi inatçı bir kızdır. Okula gitmeyi çok istemektedir fakat evin erkekleri kan davasının peşine düşünce onu okula gönderemezler. “...Ama, biliyorsun işte; Cennet Ana, Özlem'i okula yollamadı. O da her sabah sarnıcın üstüne çıkıyor, biz otobüsle geçene kadar ayakta dikiliyor. Dönüşte yine aynı yerde...” (GBKM 2018: 106-107). “...Töreyle göre bir evin erkekleri kanlarını almak için gurbete çıkmışlarsa, geride bıraktıkları eşleri, kızları onlar dönene kadar kapı dışarı çıkamazlar.” (GBKM 2018: 107).

Özlem, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Cennet Ana: Hüsnü'nün eşi, Halil ile İbrahim'in analarıdır. Eşi Hüsnü gibi inatçı ve sert bir yaratılışa sahiptir.

Cennet Ana, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Muhtar Recep Efendi: Güzelce köyünün iyiniyetli, yardımsever muhtarıdır. “...Nicedir sağlık müdürlüğüne bıkmış usanmadan dilekçe üzerine dilekçe yollamıştı...” (GBKM 2018: 165).

Muhtar Recep Efendi, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Seher: Muhtar Recep'in karısıdır.

Seher, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Kasap Yakup: Güzelce köyünün kasabıdır.

Kasap Yakup, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Galip Dede: Güzelce köyü sakinlerindedir.

Galip Dede, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Kahveci Yusuf: Güzelce köyü kahvecisidir.

Kahveci Yusuf, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Bakkal Gürbüz: : Güzelce köyünün bakkalıdır.

Bakkal Gürbüz, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Salih: Ulaş'ın arkadaşıdır.

Salih, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Hilmi Ağabey: Yeşilhisar'ın servis şoförüdür.

Hilmi, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Kadir Usta: Güzelce köyünün tekne ustasıdır.

Kadir Usta, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Gülsüm Ana: Kâmil Reis'in annesidir. İyiniyetli, yardımsever bir kadındır. İbrahim'e sahip çıkmıştır.

Gülsüm Ana, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Sürücü Ramazan: Güzelce köyünün servis şoförüdür.

Sürücü Ramazan, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Ali: Kahveci Yusuf'un çırağıdır.

Ali, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Kahveci Musa: Yeşilhisar köyünün kahvecisidir.

Kahveci Musa, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Sefer Efendi: Güzelce köyünün eski sağlık memurudur.

Sefer Efendi, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Aktar Veysel Efendi: Bursa Kapalıçarşı'da dükkân işleten yardımsever biridir. Hüsnü Dayı'nın Bursa'ya yerleşmesinde ona yardımcı olmuştur. “*Aktar Veysel Efendi aslan Antepli idi. Bursa'nın kapalı çarşısında küçük bir dükkânı vardı. Anadolu'nun dört bir yanından getirdiği şifalı otları, doğal boyaları, sabunları satardı. Tekirdağ'dan Kars'a neredeyse tanımadığı yoktu.*” (GBKM 2018: 227). “*Eli açık, hoşsohbet, konuksever, mert bir adamdı.*” (GBKM 2018: 227).

Aktar Veysel Efendi, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Celep Hasan: Yeşilhisar köyünde Çoban Dursun'un davalarını almak isteyen köylüdür.

Celep Hasan, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Mühendis Mustafa: Özlem'in nişanlısıdır.

Mühendis Mustafa, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

İmam: Yeşilhisar köyünün imamıdır. İmam, köye yeni geldiği için Halil ve İbrahim'in babalarının cenazesiyle birlikte babalarının öldürdüğü kanlıları Ahmet'in de cenazesini kaldırmalarına pek bir anlam veremez.

İmam, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

Emin: Muhtarın kardeşidir. Avlanırken yanlışlıkla Ahmet Aksen'in babasını öldürmüştür.

Emin, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), bilinen özelliklerinde bir değişme olmadığından durağan bir karakterdir.

4.2.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 4. Güzelce'de Bir Kaçak, Memo Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı⁴

Kitap Adı: Güzelce'de Bir Kaçak Memo		Sayı
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1. Metinlerin iletileri aracılığıyla "okumanın", "araştırıp-sorgulamanın", "yazarlık ya da konuşarak duygu ve düşünceleri paylaşmanın", yaşamı ve insanı anlama sürecinde önemli etkinliklerin olduğu duyumsatılmalıdır.	10
	Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir	
	2. Seçilen metinlerin çocuğu diğer dilsel becerileri kullanmaya dönük bir çabaya yönlendirmelidir. Yeni bir metni okuma ya da herhangi bir dilsel üretimde/ yaratımda bulunma isteği uyandırmalıdır.	5
	Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir	
B. Bilissel Gelişimi	3. İletiler, örtük bir biçimde sezinleterek duyumsatılmalıdır. Özellikle anlatı metinlerinde iletiler doğrudan ve tek bir yargı biçiminde çocuğa sunulmamalıdır.	10
	Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır	
	1. Metnin içeriğinde, çocuğa neyi yapıp yapmayacağını söylemekten çok sözü edilen davranışları neden ya da niçin yapıp yapmaması gerektiğine ilişkin insan ve yaşam durumları kurgulanarak bu gerçekleri çocuğun bulması/ duyumsaması sağlanmalıdır.	4
	Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir	

⁴ Metnin iletilerine ilişkin maddeler kullanım kolaylığının sağlanması açısından özet başlıklar haline getirilmiştir.

	<p>2. Çocuk okur, kahramanın yaşadıklarına, yetişkinleri algılayışına, yetişkinlerin kahramanı algılayış biçiminin yansıtılışına, kahramanın ailesiyle kurmaya çalıştığı iletişime ve inışli-çıkışlı duygularına, karşılaştığı zorluklar karşında gösterdiği çabaya, hencinsleriyle ve karşı cinsle kurduğu arkadaşlarına tanıklık etmeyi ister. Tüm bu tanıklıkların sonucunda çocuğun metni okurken gülmesi, düşünmesi ve metni inandırıcı bulması istene ama çok zor ulaşılan bir durumdur. Bu özelliklerden bir ya da birkaçına sahip metnin iletileri de örtük bir biçimde çocuğa duyumsatılmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir.</p>	1
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	<p>1. Ergenlik döneminin geçici bir dönem olduğunu ve bu sorunların aşmada birçok çözüm yolunun ve etkinliğin bulunduğunu sezinleten iletiler yeğlenebilir. Bu süreçte yalnız olmadığını ve umutsuzluğa kapılmaması gerektiğini duyumsatan metinlerle buluşturulabilir.</p> <p>Çocuk Okuyucuya Ergenlik Döneminin Geçici Olduğunu Sezinleten Metinlerle Buluşturulabilmelidir</p>	---
	<p>2. Yaşamda bireyin kendini gerçekleştirebilme yollarını keşfetmesinde ve demokratik kültürün kazanılmasında; okuma sürecinin ve okuma alışkanlığı kazanmış olmanın önemi belirtilebilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir</p>	2
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	<p>1. Toplumsal düzenin sürdürülmesi adına yasa ve kuralların yerinin, sınırının ve gerekliliğinin ne olduğu duyumsatılmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir</p>	9
	<p>2. Toplumdaki farklılıklara, azınlıklara saygı, çocuk ve insan haklarının önemine ilişkin iletiler çocukla paylaşılabilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir</p>	1
	<p>3. Diğer kültürleri anlama, onlara saygı duyma ve önyargılı olmama gibi özelliklerin olumlandığı metinler de yeğlenebilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir</p>	6
Toplam		48

Zeynep Cemali'nin Güzelce'de Bir Kaçak, Memo adlı romanında metnin konusuna yönelik özelliklerin “Çocuk Okuyucuya Ergenlik Döneminin Geçici Olduğunu Sezinleten Metinlerle Buluşturulabilmelidir” maddesi hariç diğer maddelerine örnekleyecek ögelere rastlanmıştır. Güzelce'de Bir Kaçak, Memo adlı romanda metnin konusuna yönelik toplam 48 öge belirlenmiştir. Belirlenen ögelerin 10'unu “Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir” ve “Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır” başlıkları, 9'unu “Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 6'sını “Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 5'ini “Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı 2'sini “Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı , 1'ini “Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir” ve “Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir” başlıkları oluşturmaktadır.

Güzelce'de Bir Kaçak Memo adlı romanda yüzyıllarca Türk toplumunun kanayan yarası haline gelen, insanların ve toplumların yaşamını derinden etkileyen töre konusuna yer verilmiştir. Romanda işlenen konu toplumun kanayan yarası olan töre hakkında çocuğun bilinçlenmesini sağladığı için olumlu bir niteliktedir.

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“...gazetelerde iri harflerle verilmiş bir haber vardı.” (GBKM 2018: 9).

“Memo ilkokula yeni başlamıştı.” (GBKÇ 2018: 31).

“Ben yüksekokullara gidesin, doktor mühendis olasın istemez miyim?” (GBKM 2018: 65).

“Ulaş, ilkokulu köyde bitirmişti.” (GBKM 2018: 65).

“Ama ne olursa olsun, oğlunu okutacaktı. Gecikse de okutacaktı. Bir yolunu bulacaktı.” (GBKM 2018: 81).

“Yavuklumdan, kanlımdan, sevdiklerimden!” (GBKM 2018: 91).

“Şu köye, okumanın önemini gösterdi ya, helal olsun!” (GBKM 2018: 102).

“Uzakdoğu sporlarıyla ilgili bir dergiye dalmışlardı.” (GBKM 2018: 147).

“Yıldız Hemşire, köyde yediden yetmişe herkes için birer dosya hazırlayarak, sağlık durumlarını bunlara not etmiş; gerekli ilaç ve aletleri gidip kasabadan kendisi getirmişti.” (GBKM 2018: 182).

“Önünde kitabı, defteri çalışıyordu çocuk.” (GBKM 2018: 203).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir

“Sonra da, ta çocukluğundan, o karlı Pazar gününden başladı öyküsünü anlatmaya.” (GBKM 2018: 56).

“Şimdiye kadar en çok, Cemile’sinin yazdığı ucu yanık mektubu ağaç kovuğundan alırken, arıların gazabına uğramasına gülmüşlerdi Memo’nun.” (GBKM 2018: 73).

“...ve Memo’dan bir öykü...” (GBKM 2018: 74).

“Evet, seni dinliyorum... Memo!” dedi.

“Çocukluğundan başladı Memo anlatmaya.” (GBKM 2018: 94).

“Söz veriyorum, gideceğimiz yerde seni okula yollayacağım.” (GBKM 2018: 227).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir biçimde Duyumsatılmalıdır

“Açıkçası korkuyorum, Dursun Emmi,’ dedi. Anam beni okula da yollamayacak diye 4korkuyorum. Sonunda onun gibi cahil kalacağım.” (GBKÇ 2018: 44).

“...işlediği suçun cezasını damda yatarak ödeyeceğine inanmıştı.” (GBKÇ 2018: 46).

“O damda hapis, ben köyde!..” (GBKM 2018: 69).

“Yavrucak arkadaşlarına camgözlerin geldiğini bildirdi.” (GBKM 2018: 119).

“Sağ olduğum sürece evlatlarımın elini kana bulamam.” (GBKM 2018: 153).

“Altı yaşına geldiğinde anaları da göçüp gidivermişti.” (GBKM 2018: 155).

“Halil, ailesinde en son nenesinin göçüşünü hatırlıyordu.” (GBKM 2018: 190).

“Gerçi konuşacak dermanı yoktu; ama kefeni yırttığından emindi.” (GBKM 2018: 204).

“Gözünün önünde Kamil Reis, ‘Sen de ölümsüzler arasına katıldın be Dursun Emmi?’ diye geçirdi içinden...” (GBKM 2018: 224).

“Vakit gelip göçtüğümde beni köyüme götürecek, kardeşim Rüştü’nün yanına yatıracaksınız, söz mü?” (GBKM 2018: 230).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir

“Yaşamı boyunca üç ya da dört kez ziyaret etmişti babasını. Onun yüzüne bakmamasına, gözlerini kaçırmamasına aldırılmazdı. Bunun, hissettiği pişmanlığın sonucu olduğunu düşünür, hatta gizli bir memnuluk bile duyardı. Son gittiğinde babası, uzun uzun yüzüne bakarak, ‘Bir daha buraya gelme evlat,’ demişti. ‘Bir kanun adamına katil babasını ziyaret etmek yakışmıyor.” (GBKM 2018: 12).

“Üç Yeşilhisarlı gencin, çocuk yüreklerinde filizlenen arkadaşlıkları, büyüyen sevgileri, kin ve nefretle beslenen töreyi yenmişti.” (GBKM 2018: 146).

“Ve bütün gücünü derslerine verdi. Öyle ki, hafta sonlarında bile otlakta arkadaşlarıyla oynamak yerine, evde okul kitaplığından aldığı kitapları okuyordu. Daha birinci dönem bitmeden okulun en başarılı öğrencisi olmuştu. Ulaş otobüsün buğulanan camını silerken, ‘Anamın yüzünü güldürmeyi başardım,’ diye düşündü.” (GBKM 2018: 174).

“Güzelce’nin o yıl kasabaya yolladığı öğrenciler arasında notu kötü olan yoktu. Muhtar Recep sonuçtan çok hoşnuttu ve çocukların başarısında Memo’nun payının

büyük olduğunu söylüyordu önüne gelene. Genç adam çocuklara iyi örnek olmuş, ödevlerinin bitirmeyene atölyesine sokmamış, üstlendiği her işin en iyisini yaparak onları da etkilemişti. Ayrıca, önlerinde bir örnek de Yıldız Hemşire'ydi. Özellikle kızlar ona hayrandı.” (GBKM 2018: 214).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir.

“Ulaş sınıyı alırken öfkeden çıldırmak üzereydi. ‘Beni dinlemiyorsun, boşuna konuşuyorum. Benim babamdan ne farkım var. O damda hapis, ben köyde!’ diye bağırdı.” (GBKM 2018: 69).

Konu Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir

“Koskoca köyde bir ben okula gidemiyorum. Aptal Hüsnü Dayı, gelsin beni öldürsün. Okula gidemedikten sonra.” (GBKM 2018: 69).

“Böylece köyünde kan güden aile kalmamıştı. Gerçi köyde hala töreler egemendi; ama gençler okuyordu artık.” (GBKM 2018: 208).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir

“Üstelik o, düşlere bile gelemezdi. Suçluymuş ve damdaydı.” (GBKÇ 2018: 26).

“Cezayı mahkeme verir, diye belletmişti ona.” (GBKÇ 2018: 47).

“Yakalandı, Yirmi yıl ceza yedi. Sekiz yılı geçti, daha on iki yılı var.” (GBKM 2018: 61).

“Oğlu, Dursun Emmi'nin elini tutarak kayıt için kasabaya giderken, onların arkasından uzun uzun bakmış, kaygılarının yersiz olması için yakarmıştı.” (GBKM 2018: 88).

“Kaçak dediysem, hırsız falan değilim. Hiçbir vukuatım yoktur,” dedi ve cebinden çıkardığı kimliği uzatarak ekledi. ‘Buyrun, araştırın.’ (GBKM 2018: 94).

“Jandarmaya burada olduğunu bildirmek zorundayım.” (GBKM 2018: 95).

“Benim jandarmadan da yasalardan da korkum yok. Göreceksin, seni utandırmayacağım.” (GBKM 2018: 96).

“Gözelce’deki sakin yaşam, askere gidene kadar ilaç gibi gelecekti delikanlıya.” (GBKM 2018: 162).

“Gözelce benim ilk görev yerim. Atama emrini alır almaz yola çıktım,” diye açıkladı.” (GBKM 2018: 165).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Ama ne olursa olsun, oğlunu okutacaktı. Gecikse de okutacaktı. Bir yolunu bulacaktı.” (GBKM 2018: 81).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir

“O kadar öfkeliydin ki, güzel Mine Almanya’dan dönse, onu bile görmezdin,” diye eklemişti.” (GBKÇ 2018: 26).

“Hem bir gün güzel Mine Almanya’dan dönecekti.” (GBKM 2018: 68).

“Muhtar Recep’se yıllar önce Almanya’ya giden oğlunu yerine koydu Memo’yu.” (GBKM 2018: 99).

“...kalın amerikandan yapılmış torbanın içine yerleştirdi.” (GBKM 2018: 103).

“Biliyor musun Dursun Emmi, İngilizce de öğreniyoruz.”

“İngilizce öğretmenimiz genç bir bayan. Öyle güzel ki, anlatamam. Beni de çok seviyor. Bazen öğle tatillerinde beni yanına çağırıp, İngilizce konuşuyor. Adı Gül. Biz onu Miss Gül diyoruz.”

“Yaşlı adam suratını astı. ‘Aman torunum, öğretmene mis denir mi?’ diye çıkıştı.

“Mis değil, Miss, ’ diye güldü Ulaş. Gözlerini bilmiş bilmiş açarak ekledi. ‘Miss, İngilizce de baya demek, Dursun Emmi.” (GBKM 2018: 106).

“Uzakdoğu sporlarıyla ilgili bir dergiye dalmışlardı.” (GBKM 2018: 147).

4.2.3. İletişim İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 5. Güzelce’de Bir Kaçak, Memo Kitabında Metnin İletişime İlişkin Maddelerin Dağılımı⁵

Kitap Adı: Güzelce’de Bir Kaçak Memo		Sayı
E. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1.Çocuğun (özellikle kızların) bu dönemde bedenindeki değişimleri, fiziksel özelliklerini ve kendi ruhsal, düşüncel değişimini anlamaya, kabullenmeye ve keşfetmeye çalıştığı bir dönemdir. Kendisini bulma yönünde onunla aynı dönemi paylaşan karakterlerin sorunlarının paylaşıldığı metinler yeğlenebilir. Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir	2
	2.Kendilerini ifade etmeye (yazılı ve sözlü) ve sağlıklı iletişim yolları kurmaya dönük yüreklendirecek ve destekleyecek metinlerle buluşmaları sağlanmalıdır. Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir	188
F. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1.Soyut işlem döneminin özelliklerinin görülmeye başlanmasıyla benzetmelerin, soyut konu ve kavramların, imgesel anlatımların kullanıldığı yazınsal yapıtları daha iyi anlamaya başlarlar. Sevgi, dostluk, aşk, arkadaşlık, adalet, haksızlık gibi konularda artık çocuğun okuma evreninde daha yoğun biçimlerde yer alabilir. Bu konuların metinlerde işleniş ve sunumu; temel anlamı önceleyen bir kavram örüntüsü yerine metinlerarası ilişkilerin kurulduğu, yan anlam, deyimsel anlam gibi anlamsal boyutlarla oluşturulmuş bir kavram örüntüsüyle oluşturulmuş olabilir. Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir	90

⁵ Metnin iletişime ilişkin maddeler kullanım kolaylığının sağlanması açısından özet başlıklar haline getirilmiştir.

G. Kişilik Gelişimini Destekleyen	<p>1.Bu dönemde ergenliğe adım atan çocukların duyumsadıkları kaygıları, duygu ve düşünceleri paylaşan, dile getiren konular yeğlenebilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir</p>	---
	<p>2.Düşlerin insanı sağaltan gücüne, zorluklarla mücadele etmenin, emek vermenin değerine ilişkin konular çocukla buluşturulabilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir</p>	4
	<p>3.Cinsellik ve karşı cinsle yakınlaşmaya ilişkin konuların sevgi ve aşk bağlamında yalın bir biçimde ele alındığı metinler yeğlenebilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir</p>	3
H. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	<p>1.Alanında başarılı oyuncu, yazar, şair, ressam, müzisyen, modacı, sporcu, iş adamı gibi ünlülerin yaşam öyküleri çocuklarla buluşturulabilir. Ancak metinlerin yavan bir dil ve anlatımdan uzak, anadilinin yetkin bir biçimde kullanılmış olması önemlidir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir</p>	---
	<p>2.Mesleklerin tanıtıldığı, bir mesleğe ilişkin yeterliliklerin anlatıldığı bilgilendirici metinlerde yeğlenebilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir</p>	19
	<p>3.Hem şehir hem kırsal yaşamı konu edinen, farklı yaşam ortamlarının varlığını çocuğa duyumsatan, oradaki yaşamların, insanların özelliklerini işleyen metinler gündeme getirilebilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir</p>	4

	<p>4.Canlıların bir arada yaşama durumunu, toplumsallaşmayı, toplumsallaşan bireyin doğayla olan ilişkisini irdeleyen, eleştirel bir yaklaşımla ele alan, insanların buldukları ortamları nasıl kendilerince yeniden düzenlediklerini, ne tür düzenlemeler ve kurallar oluşturduklarını, bunların neden var olduğunu, insanların doğaya nasıl müdahale ettiklerini işleyen metinler seçilebilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişkisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir</p>	2
Toplam		312

Zeynep Cemali'nin Güzelce'de Bir Kaçak, Memo adlı romanında metnin iletisine yönelik özelliklerin tüm maddelerine örnekleyecek ögelere rastlanmıştır. Güzelce'de Bir Kaçak, Memo adlı romanda metnin iletisine yönelik toplam 312 öge belirlenmiştir. Belirlenen ögelerin 188'ini "Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı, 90'ını "Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı, 19'unu "Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir" başlığı, 4'ünü "Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir" ve "Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir" başlıkları, 3'ünü "Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı, 3'ünü "Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir" ve "Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişkisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir" başlıkları oluşturmaktadır.

Güzelce'de Bir Kaçak Memo adlı romanda yazar deyimlerden, ikilemelerden ve benzetmelerden çokça faydalanmıştır. Bu yolla yazar, okuyucu kitlesine Türk dilinin anlatım inceliklerini sezdirmeye ve onların sözcük evrenini genişleterek kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlamaya çalışmıştır.

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Ögeler/ Çocuk Okuyucu Fiziksel ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir

"Artık kocaman bir ortaokul öğrencisisin. Düşlerle avunacak yaşı geçtin,' demişti." (GBKM 2018: 173).

“Suçlunun zaten yakalandığını, damda olduğunu hiç düşünmemişti o zamanlar. Bunu akıl edip de babasına söylediğinde kaç yaşındaydı. On iki, on üç?..” (GBKM 2018: 137).

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Ögeler/ Çocuk Okuyucu Yazılı ve Sözlü Olarak Kendini İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir

Romanda kullanılan başlıca atasözleri şunlardır: Su testisi su yolunda kırılır (GBKM 2018: 155), Gün doğmadan neler doğar (GBKM 2018: 175), Acı patlıcanı kırağı çalmaz (GBKM 2018: 176).

Romanda kullanılan başlıca deyimler şunlardır: Dudak bükme (GBKM 2018: 9), Kanı donmak (GBKM 2018: 10), Gün yüzü görmemek (GBKM 2018: 11), Soluk tutmak (GBKM 2018: 11), Yüz yüze gelmek (GBKM 2018: 11), Gözlerini kaçırmak (GBKM 2018: 12), Yüreğine söz geçirememek (GBKM 2018: 15), İçi titremek (GBKM 2018: 16), Yolu düşmek (GBKM 2018:), Yüreğini dağlamak (GBKM 2018:), Göz göze gelmek (GBKM 2018: 20), Tüylerini diken diken etmek (GBKM 2018: 21), Şansı yaver gitmek (GBKM 2018: 21), Canı burnundan gelmek (GBKM 2018: 22), İçi içine sığmamak (GBKM 2018: 22), Bas bas bağırarak (GBKM 2018: 23), Kanı çekilmek (GBKM 2018: 29), Dili damağına yapışmak (GBKM 2018: 29), Gözlerini dikmek (GBKM 2018: 30), Kol kanat germek (GBKM 2018: 32), Yolunu tutmak (GBKM 2018: 35), İçini çekmek (GBKM 2018: 35), Canından bezdirmek (GBKM 2018: 37), Kan ter içinde kalmak (GBKM 2018: 40), Kanı beynine sıçramak (GBKM 2018: 41), İçi yanmak (GBKM 2018: 43), Yüzünden düşen bin parça (GBKM 2018: 44), Dert yanmak (GBKM 2018: 44), Gözbebeği (GBKM 2018: 46), Diken üstünde (GBKM 2018: 50), Yüreği ısınmak (GBKM 2018: 62), Lafı ağzına tıkmak (GBKM 2018: 62), Surat sarkıtmak (GBKM 2018: 62), Kulak asmak (GBKM 2018: 62), Kan çanağına dönmek (GBKM 2018: 70), Ağzı kulaklarında (GBKM 2018: 68), Gönlünü almak (GBKM 2018: 77), Ağzı bir karış açık kalmak (GBKM 2018: 77), Nuh demek, peygamber dememek (GBKM 2018: 82), Ağzını bıçak açmamak (GBKM 2018: 84), Paraya para dememek (GBKM 2018: 87), Kulak arkası etmek (GBKM 2018: 90), Kafası şişmek (GBKM 2018: 93), Akli almamak (GBKM 2018: 94), Ser verip sır vermemek (GBKM 2018: 95), Öküz altında buzağı aramak (GBKM 2018: 99), Gözü yolda beklemek (GBKM 2018: 102), Gözlerine inanmamak (GBKM 2018: 102), Göz açtırmamak (GBKM 2018: 103), Gözdağı vermek (GBKM 2018: 107), Başını yemek

(GBKM 2018: 107), Ayakları yerden kesilmek (GBKM 2018: 109), Kıs kıs gülmek (GBKM 2018: 115), Tabana kuvvet (GBKM 2018: 115), Tepeden tırnağa süzmek (GBKM 2018: 121), Kulakları kırışte beklemek (GBKM 2018: 123), Pestilini çıkarmak (GBKM 2018: 123), Ağzından laf almak (GBKM 2018: 124), Ağzını sıkı tutmak (GBKM 2018: 124), Şeytan tüyü olmak (GBKM 2018: 127), Bülbül kesilmek (GBKM 2018: 129), Gözü dönmek (GBKM 2018: 129), Suratı asmak (GBKM 2018: 130), Kafa kafaya vermek (GBKM 2018: 131), Kulak kabartmak (GBKM 2018: 131), Haber uçurmak (GBKM 2018: 132), Dost canlısı (GBKM 2018: 134), Yan gelip yatmak (GBKM 2018: 135), Ödü patlamak (GBKM 2018: 137), Akla zarar (GBKM 2018: 139), Dik dik bakmak (GBKM 2018: 140), Kılına zarar gelmek (GBKM 2018: 142), Gözlerinde şimşek çakmak (GBKM 2018: 144), Boynuna atılmak (GBKM 2018: 145), Yüreği sızlamak (GBKM 2018: 146), Beti benzi atmak (GBKM 2018: 150), Ciğeri yanmak (GBKM 2018: 152), Elini kana bulamak (GBKM 2018: 153), Bir baltaya sap olamamak (GBKM 2018: 155), Çıngar çıkarmak (GBKM 2018: 158), Göz hapsinde tutmak (GBKM 2018: 160), Canı sıkılmak (GBKM 2018: 164), Ağzı kulaklarına yayılmak (GBKM 2018: 164), Baltayı taşa vurmak (GBKM 2018: 172), İçi cız etmek (GBKM 2018: 172), Kafa tutmak (GBKM 2018: 173), Gözü kara (GBKM 2018: 175), Gözünü budaktan esirgememek (GBKM 2018: 175), Dilini mühürlemek (GBKM 2018: 179), El ayak çekilmek (GBKM 2018: 179), Burun buruna gelmek (GBKM 2018: 183), Eli kolu bağlanmak (GBKM 2018: 196), Bir deri bir kemik kalmak (GBKM 2018: 197), Göz gezdirmek (GBKM 2018: 202), Kefeni yırtmak (GBKM 2018: 204), Sırta kadem basmak (GBKM 2018: 208), Dikkat kesilmek (GBKM 2018: 219), Hâl hatır sormak (GBKM 2018: 230), Defterden silmek (GBKM 2018: 230).

Romanda kullanılan başlıca ikilemeler şunlardır: Uzun uzun (GBKM 2018: 12), Peş peşe (GBKM 2018: 14), Söylene söylene (GBKM 2018: 16), İte kaka (GBKM 2018: 17), Şırl şırl (GBKM 2018: 18), Kıvrıla kıvrıla (GBKM 2018: 18), Ürkek ürkek (GBKM 2018: 19), Yerli yerinde (GBKM 2018: 19), Lime lime (GBKM 2018: 20), Birer ikişer (GBKM 2018: 20), Uzaktan uzaktan (GBKM 2018: 19), Üç beş (GBKM 2018: 20), Ağır ağır (GBKM 2018: 20), Hafif hafif (GBKM 2018: 21), Süslenmiş püslenmiş (GBKM 2018: 22), Avaz avaz (GBKM 2018: 23), Çipil çipil (GBKM 2018: 25), Sağ sol (GBKM 2018: 25), Efil efil (GBKM 2018: 28), Çoluk çocuk (GBKM 2018: 32), Doğru dürüst (GBKM 2018: 37), Ovula ovula (GBKM 2018: 39), Şamata gırgır (GBKM 2018: 40), Soluk soluğa (GBKM 2018: 40), Alık alık (GBKM 2018: 40),

Gevrek gevrek (GBKM 2018: 41), Kararlı kararlı (GBKM 2018: 44), Çok çok (GBKM 2018: 46), İsteksiz isteksiz (GBKM 2018: 47), Azar azar (GBKM 2018: 49), Gelen giden (GBKM 2018: 50), Kendi kendine (GBKM 2018: 50), Bağıra bağıra (GBKM 2018: 51), Şaşkın şaşkın (GBKM 2018: 53), Baş başa (GBKM 2018: 54), Kıpır kıpır (GBKM 2018: 54), Art arda (GBKM 2018: 64), Mırıl mırıl (GBKM 2018: 65), Sabah sabah (GBKM 2018: 68), Çeke çeke (GBKM 2018: 70), Bildi bileli (GBKM 2018: 71), İklaya sıklaya (GBKM 2018: 73), Güle oynaya (GBKM 2018: 75), Kıkır kıkır (GBKM 2018: 77), Alaycı alaycı (GBKM 2018: 79), Tekrar tekrar (GBKM 2018: 80), Dur durak (GBKM 2018: 80), Bile bile (GBKM 2018: 81), Çeşit çeşit (GBKM 2018: 82), Renk renk (GBKM 2018: 82), Endişeli endişeli (GBKM 2018: 90), Pırıl pırıl (GBKM 2018: 91), Kös kös (GBKM 2018: 91), Baka baka (GBKM 2018: 92), Zar zor (GBKM 2018: 94), Kasım kasım (GBKM 2018: 99), Konuşa konuşa (GBKM 2018: 102), Tek tük (GBKM 2018: 102), Mışıl mışıl (GBKM 2018: 103), Yan yan (GBKM 2018: 110), Bıcır bıcır (GBKM 2018: 110), Allak bullak (GBKM 2018: 110), Aval aval (GBKM 2018: 121), Sinsi sinsi (GBKM 2018: 122), Büke büke (GBKM 2018: 122), Fısır fısır (GBKM 2018: 129-130), Saz söz (GBKM 2018: 135), Işıl ışıl (GBKM 2018: 138), Basa basa (GBKM 2018: 140), Yavaş yavaş (GBKM 2018: 140), Adım adım (GBKM 2018: 143), İçten içe (GBKM 2018: 145), Ürkek ürkek (GBKM 2018: 145), Sessiz sessiz (GBKM 2018: 153), Al al (GBKM 2018: 176), İştahsız iştahsız (GBKM 2018: 176), Derin derin (GBKM 2018: 177), Üst baş (GBKM 2018: 188), Lapa lapa (GBKM 2018: 192), Çekine çekine (GBKM 2018: 193), Sıkı sıkı (GBKM 2018: 200), Kesik kesik (GBKM 2018: 200), Boğum boğum (GBKM 2018: 207), Boncuk boncuk (GBKM 2018: 207), Çalı çırpı (GBKM 2018: 220).

“Dur, baba! Bu iş bitti...”

“Evet, oydu. Halil! Karar bir ifadeyle karşısına dikilmişti, koluna yapışmıştı...”

“Şu halimize bak!’ Halil neredeyse yalvaran gözlerle bakıyordu babasına. ‘Töre dedin, kardeşimin kanı dedin, tutturdun...” (GBKM 2018: 142-143).

İleti Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Gökten sırça gibi buz yağıyor ve köyün imamı yaşamının en zor namazını kıldırmaaya çalışıyordu.”(GBKM 2018: 10).

“Arada bir gözleri büyüyen öfke genç imamın kanını donduruyordu..” (GBKM 2018: 10).

“Avluda iki cenaze, töre adına harcanan yaşamların simgesi gibi, sessiz duruyordu.” (GBKM 2018: 10).

“Evde kaldığı sayılı günlerde de eskisi gibi kimseyle konuşmuyordu” (GBKM 2018: 13).2

“Memo, can arkadaşı Halil’in babası Hüsnü Yılmazoğlu’nun kindarlığını, tilki gibi kurnazlığını unuttuğu için hayıflanıyordu.” (GBKM 2018: 14).

“Yeşilhisar’a gitmek, üstüne kül dökülen kora benzinle gitmek gibi.” (GBKM 2018: 14).

“Sürüklenir gibi gitti, sedire oturdu.” (GBKM 2018: 16).

“İstanbul’da Harem otogarında, kendini İnebolu’ya giden otobüse attığında, yüreği ağzından fırlayacakmışçasına çarpıyordu Memo’nun.” (GBKM 2018: 17).

“Deli gibi sudan fırlayarak koşmaya başladı.” (GBKM 2018: 18).

“Bütün gece yığın yağmurunda kalan son damlacıklar, yapraklara takılmış elmas tanecikleri gibi parlıyordu.” (GBKM 2018: 21).

“Pala elinde mekik gibi gitti geldi.” (GBKM 2018: 22).

“...Yeşilhisar’daki çocukluğunu, bir su gibi akıp giden delikanlılığını düşünüyordu.” (GBKM 2018: 22).

“Ulaş gözlerini fal taşı gibi açarak zıpladığı gibi yatağın içinde oturdu...” (GBKM 2018: 26).

“Sonra da yeğenini pınarın buz gibi sularına çekmişti.” (GBKM 2018: 27).

“Dolunay tüm ormanı gündüz gibi aydınlatıyordu” (GBKÇ 2018: 34).

“Coşkulu bir türkünün nakaratları gibi şıkır şıkır akan derenin buz gibi suyuna bedenini bırakmak geldi içinden ya, vazgeçti.” (GBKÇ 2018: 35).

“Ne o, arpacı kumrusu gibi düşünüyorsun?” (GBKM 2018: 27).

“Ulaş’ın gözleri büyüdü, yüzü kireç gibi oldu.” (GBKM 2018: 29).

“Volkan da tıpkı muhtar dedesi gibi yalancı ve ikiyüzlü.” (GBKM 2018: 27).

“Dolunay tüm ormanı gündüz gibi aydınlatıyordu.” (GBKM 2018: 30).

“Dediğim dedik, kaya gibi sert bir kadındı.” (GBKM 2018: 45).

“Tıpkı hiçbir zaman ulaşamayacağı umutları gibi” (GBKM 2018: 49).

“Ya bu günlerin tadını çıkarırsın, ya da kurbanlık koyun gibi beklersin.” (GBKM 2018: 51).

“İnsana, dosta hasretlik içinde yumruk gibi büyüyordu.” (GBKM 2018: 51).

“Kirpi gibi dik sarı saçlı, ela gözlü olanı...” (GBKM 2018: 55).

“Adalet yerine gelmezse, oğlumu zor tutarım...” (GBKM 2018: 56).

“İkimizin de yüreği kuş misali.” (GBKM 2018: 59).

“...korkunun o buz gibi soğuğunu eritmişti...” (GBKM 2018: 63).

“Onlar sinsi yılana benzerler.” (GBKM 2018: 67).

“Bütün gece kedi gibi mırıldanmandan uyuyamadım.” (GBKM 2018: 68).

“Biri diğerinden akıllı on dört cin.” (GBKM 2018: 73).

“Boş çuval gibi yere düştüm.” (GBKM 2018: 76).

“İçeri giren buz gibi dağ havasına aldırmadan...” (GBKM 2018: 83).

“Havada ne var ki? Mis gibi...” (GBKM 2018: 83).

“Çoban Dursun, bahçe kapısından delice fırlayıp, yanına doğru tazi gibi koşan oğlana güldü.” (GBKM 2018: 85).

“Karadeniz’in karayeliyle savaşa girmiş gibiydi.” (GBKM 2018: 89).

“Soluğu kesilir gibi oldu Memo’nun.” (GBKM 2018: 95).

“Kazık kadar adam oldunuz, adam gibi konuşmayı öğrenemediniz.” (GBKM 2018: 97).

“Yeşilhisar’ın yiğit Memo’su yıllar sonra köyüne dönen sılacı gibi hissediyordu kendini.” (GBKM 2018: 97).

“Bezi bohça gibi bağlayarak...” (GBKM 2018: 103).

“Gökyüzü boncuk gibi masmaviydi.” (GBKM 2018: 104).

“Yumruklarını boks yapar gibi sallayarak, “Bunlar konuşmuyor, değil mi?” diye sordu.” (GBKM 2018: 106).

“Toroslar’ın doruklarını tutan kar, bembeyaz bir duvak gibi yamaçlardan aşağıya iniyor...” (GBKM 2018: 108).

“Toroslar’ın doruklarını tutan kar, bembeyaz bir duvak gibi yamaçlardan aşağıya iniyor, üstünde güneşin parlak ışıkları gelin telleri gibi yansımalar yapıyordu.” (GBKM 2018: 94).

“Övünçle, tıpkı yaşlı çoban gibi başını dikleştirdi.” (GBKM 2018: 110).

“Sürücü Ramazan minibüsüyle olmadık bir saatte köy meydanına fişek gibi dalana dek tabii.” (GBKM 2018: 115).

“Göğsü körük gibi inip kalkıyordu.” (GBKM 2018: 117).

“...tilki gibi kurnaz adama yetmişti.” (GBKM 2018: 128).

“...dalgalarla beşik gibi sallanan sandala baktı” (GBKM 2018: 135).

“İlerdeki bir bahçe ise arı kovanından farksızdı.” (GBKM 2018: 104).

“...kırk yıllık aktörler gibi söyleşilerine, piştilerine devam ettiler.” (GBKM 2018: 105).

“Mahir Efendi, elindeki gazeteyi büke büke oklava gibi yapmış, bacaklarına vurup duryordu.” (GBKM 2018: 106).

“Mustafa kömür karası gözlerini kıstı.” (GBKM 2018: 107).

“Ramazan baktı ki, üçü de tutkalla yapıştırılmış gibi, oturdukları yerden kalkmıyorlar.” (GBKM 2018: 113).

“En az bir hafta düşlerinde, bu adamın atmacaya benzeyen suratını göreceğinden emindi.” (GBKM 2018: 113).

“Denizden çıkmış balık gibi debeleniyordu.” (GBKM 2018: 138).

“Beni kurbanlık koyun gibi bağladınız.” (GBKM 2018: 138).

“Hüsnü kartal gibi keskin gözlerini kısarak çevreyi taradı.” (GBKM 2018: 139).

“Ulaştılar da, toprağa çakılı kazık gibi kaldılar.” (GBKM 2018: 139).

“Onu neden aradığımızı biliyoruz, dedi balyoz gibi bir sesle.” (GBKM 2018: 140).

“Bir kâbusun ortasında kalmış gibiydi.” (GBKM 2018: 143).

“Bir anda çil yavrusu gibi dağılan çocukların arasında...” (GBKM 2018: 149).

“Çoban Dursun kömür gibi kara gecede ara sokaklara daldı.” (GBKM 2018: 153).

“Yengesine haber salmaksa, uyuyan yılanı uyandırmaya benziyordu” (GBKM 2018: 161-162).

“Güzelce’deki sakin yaşam askere gidene dek ilaç gibi gelecekti delikanlıya.” (GBKM 2018: 162).

“Hemşire diye bacak kadar kızı yollamışlar.” (GBKM 2018: 164).

“Yeşilhisar’ı kalın, beyaz bir yorgan gibi kaplayan kar, o yıl her yanı yamalı bohçaya çevirmekten öteye geçememişti henüz.” (GBKM 2018: 170).

“Dağ gibi iki evlattan olmuştu.” (GBKM 2018: 174).

“Soluğu kesilmiş, yüreği sıkışır gibi olmuştu.” (GBKM 2018: 177).

“Yalnızca sundurmada mum gibi küçücük bir ampul yanıyor.” (GBKM 2018: 177).

“Kapı gibi adam parmak kadar kalmış.” (GBKM 2018: 177).

“...kuşbaşı büyüklüğünde kar taneleri Yeşilhisar’ın üstüne iniyordu.” (GBKM 2018: 179).

“Aynı babam gibi; göz açtırmıyor.” (GBKM 2018: 183).

“Yel, ağaçların kuru dallarını kıracaktı gibi zorluyor.” (GBKM 2018: 185).

“İskelede ceviz kabuğu gibi çalkalanan kayıklarla da koca teknenin peşine düşülmezdi.” (GBKM 2018: 186).

“...heykel gibi dikiliyordu saatlerdir.” (GBKM 2018: 187).

“Yanında Rüstem Çavuş çömelmiş; başı omuzlarının arasında, koca bir kaya kütesini andırıyordu.” (GBKM 2018: 187).

“Tıpkı çocukluklarında olduğu gibi, birbirilerine dayatıp durdular.” (GBKM 2018: 192).

“Böyle dövüşür gibi tartışmaları Yıldız Hemşire’nin aklını karıştırmıştı.” (GBKM 2018: 194).

“Yaşlı çobanın sırtına bıçak saplanır gibi oldu.” (GBKM 2018: 200).

“... sedirin üstündeki yatağı, yorgun bedenini mıknatıs gibi çekmişti.” (GBKM 2018: 203).

“Yaşlı adamın kafasının içi kazan gibi, gözlerinin önünde de Zeliş vardı.” (GBKM 2018: 203).

“Adamda para kum gibi.” (GBKM 2018: 209).

“... burada olduğu gibi kümes kadar ağıla tıklı kalmayacaktı.” (GBKM 2018: 210).

“Sözünün bitmesini beklemiş gibi.” (GBKM 2018: 216).

“... karanlıkta iki göz gibi parlayan farlardan bir şey göremez oldu.” (GBKM 2018: 218).

“... büyük bir duygu seli içinde tek bir beden gibi dertop olmuş Ulaş, Memo ve Sultan’a bakıyordu.” (GBKM 2018: 219).

“Tıpkı rüyalarımındaki gibi,” diyordu Ulaş.” (GBKM 2018: 220).

“Sana da küçük bir dükkan açalım,” der dururdu dostu.” (GBKM 2018: 228).

“Halil’in avucuna anahtarları bırakırken de umarı yokmuş gibi ekledi.” (GBKM 2018: 230).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir

“Viraneydi, dökülüyordu. Ama olsun, onarabilirdi. Ayrıca içinde yok yoktu.” (GBKÇ 2018: 18).

“Sırtında sazlar, dizlerinin üstünde kolları, kollarının arsında başı, gözlerinin önünde yavuklusu.” (GBKÇ 2018: 22).

“Ne gözdağları ne de aşağılamalar yıldırmaştı Ahmet’i. Sultan da babasının baskısına iyi dayanmıştı doğrusu.” (GBKÇ 2018: 31).

“Bu anı çok düşünmüştü.” (GBKM 2018: 229).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir

“Yavuklusunu, Cemile’sini andı.” (GBKM 2018: 125).

“Memo son kez yıldızları saydı ve düşünde Cemile’yi görmek umuduyla kulübesine giderek, sedire uzandı.” (GBKM 2018: 133).

“Yavuklusunu, Cemile’sini andı.” (GBKM 2018: 125).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir

“...köyün imamı yaşamının en zor cenaze namazını kıldırılmaya hazırlanıyordu.” (GBKM 2018: 10).

“Çocukluğunun tek düşü yargıç cübbesini giyebilmek için...” (GBKÇ 2018: 11).

“Çobanlıktan bıktığını, benden sıkıldığını fark etmemiştim,’ dedi yaşlı çoban gülerek.” (GBKÇ 2018: 44).

“Ortanca oğlu, ırgatlık yapmayacağım, yol işçisi olacağım, diye tutturdu.” (GBKÇ 2018: 45).

“...kardeşini jandarmaya teslim edeceğine söz verdi.” (GBKM 2018: 57).

“Unutmadan, bu arada Haydar Ağa da köye muhtar olmuştu,’ diyerek sürdürdü öyküsünü...” (GBKM 2018: 59).

“Sağ olsun, teğmenim durumumu biliyor, kimsenin soru sormasına izin vermiyordu.” (GBKM 2018: 60).

“Köyünün doktoru, mühendisi, yargıcı olmak istiyordu” (GBKM 2018: 68).

“Jandarmaların ki gibi...” (GBKM 2018: 68).

“Yetmezmiş gibi, öğretmeniyle Muhtar Haydar’ı da birlikte görmüştü.” (GBKM 2018: 82).

“Balıkçılıktan başka hiçbir şeyden anlamayan...” (GBKM 2018: 98).

“Sürücü Ramazan minibüsüyle olmadık bir saatte köy meydanına fişek gibi dalana dek tabii.” (GBKM 2018: 115).

“...otobüs garajında kâhyalığa başladı.” (GBKM 2018: 162).

“Bakkal Gürbüz, Kasap Yakup...” (GBKM 2018: 164).

“Ben, Yıldız Hemşire,’ diyerek gülümsedi.” (GBKM 2018: 164).

“...elbette turizm müdürü olacaksın.” (GBKM 2018: 209).

“Ama önce bir doktora...” (GBKM 2018: 223).

“...Tekirdağ Lisesi’nde sosyoloji öğretmenliği yapıyordu.” (GBKM 2018: 232).

“Üstelik, Özlem’in nişanlısı genç mühendis Mustafa da gelecekti.” (GBKM 2018: 232).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Karadeniz sahilindeki şirin balıkçı köyü Güzelce’yle, Toroslar’ın Pozanti yaylasındaki dağ köyü Yeşilhisar’da yaşandığı kadar sarsıcı olmadı.” (GBKM 2018: 10).

“Yılın bu mevsiminde beyazın yeşili yendiği Yeşilhisar köyü o gün kara bulutlarla kaplıydı...” (GBKM 2018: 10).

“Güzelceliler, ilk kez onların yanına koşarak çevrelerini sarmaladılar. Sevgilerine, acılarına, hatta nefretlerine duydukları saygıyla beklemeyi yeğlediler.” (GBKM 2018: 11).

“İşte, İnebolu’dan da ayrılmayı düşündüğü günlerde birinde yolu Küre Dağları’nın eteklerindeki Güzelce ormanına düştü. Çam, ardıç, kestane, meşe ve gürgen kaplı yemyeşil orman ona, sekiz yıl önce ayrılmak zorunda kaldığı köyü Yeşilhisar’ı anımsatmaya yetti.” (GBKM 2018: 18).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir

“Memo bata çıka kulübeye vardığında, kapının önünde yarım metre kar birikmişti. ‘Güzelce’de bir kar yağdı mı, kulübenin bacası bile gözükmüyor. Tek başına burada yaşayamazsın,’ demişti çocuklar.” (GBKM 2018: 15).

“Toroslar’ın doruklarını tutan kar, bembeyaz bir duvak gibi yamaçlardan aşağı iniyor, üstünde güneşin parlak ışınları gelin telleri gibi yansımalar yapıyordu.” (GBKM 2018: 108).

4.2.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 6. Güzelce’de Bir Kaçak, Memo Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı⁶

Kitap Adı: Güzelce’de Bir Kaçak Memo		Sayı
Destekleyen	<p>1. Bu dönemde de açık ve devingen özellikteki karakterlerin düşsel dünyası, araştıran sürekli soru soran çocuk bakış açısı çocuk okuru karaktere/ başkahramana yakınlaştıracaktır. Metinde yer alan durağan özellikteki karakterlerin de davranış özellikleri bağlamında neden bu karakter özelliğinde olduğu iyi bir biçimde kurgulanmalı ve gerçekleştirilmelidir. Çocuk okur bu karakterin neden durağan özellikte olduğunu ve inandırıcılığını duyumsayabilmelidir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin de İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir</p>	10
Destekleyen	<p>1. Anlatısal ve bilgilendirici metinlerde bu dönem çocuklarının düşünebileceği – sorabileceği türden sorular metnin temel soruları/ sorunları durumuna getirilerek kahramanın belleğinde belire bir soruya yanıt bulma çabası, kendini kanıtlaması/ gerçekleştirmesi için de sık sık düş kurması, araştırması, sorgulaması çocuk okurun dilsel ve bilişsel becerilerini devindirmesine olanak sağlayacaktır.</p> <p>Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır.</p>	4

⁶ Metnin iletisine ilişkin maddeler kullanım kolaylığının sağlanması açısından özet başlıklar haline getirilmiştir.

	<p>2.Bu dönemde de çocuklar çevresini keşfetmeyi sever; çocukların evreni dünyayı, insanları kafa yorarak ya da büyüklere sordukları sorularla anlamlandırma çabası, kısaca sorma-bilme (öğrenme) özellikleri karakterlere yansıtılabilmelidir.</p> <p>Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır</p>	12
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	<p>1.Karakterlerin güldüren, eğlendiren, kendini iyi ifade eden, zekice davranan, zorluklar karşısında yılmayan, serüvenlere atılan açık ve devingen karakterler olması önemlidir ve bu tür metinler yeğlenebilir. Ancak tüm karakterlerin ya da tüm başkahramanların böyle olması gerekmez. Çünkü çocuklar kusursuz bir biçimde bu denli olumlu özelliklerle donatılmış karakterleri inandırıcı bulmayabilir; öte yandan kendilerine ilişkin güven duygularında da eksikliklere neden olabilir. Çocukların mükemmel ve kusursuz olmalarından çok devingen, yeniliğe ve değişikliğe açık olması önemlidir. Bu tür karakter özelliklerinin sunulması, bu dönem çocuğunun ergenlik döneminde duyumsanan olumsuz duyguları aşmasında ve yalnız olmadığını duyumsamasında önemlidir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir</p>	2
D. Toplumsal Gelişimini Destekleyen	<p>1.Akran olan karakterlerin arasındaki ilişkilerin yansıtılışı, çocuğun arkadaşlarıyla olan ilişkilerini de etkiler, örnek olur. Özellikle okuyan, okuduklarını paylaşan, birlikte serüvenler yaşayan, ergenlik dönemine ilişkin sorunlarını, duygularını ve düşüncelerini paylaşan, gezi ve etkinlikler düzenleyen karakterler ergenliğe geçiş sürecinde olan çocuk okurun karakterler özdeşim kurmasını sağlayabilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir</p>	4
	<p>2.Karakterlerin özellikle de başkahramanın; diğer kültürleri anlama, onlara saygı duyma ve önyargılı olmama gibi özelliklere sahip olması önemlidir. Metnin bütünsel yapısı içinde bu özelliklere sahip olmayan; kapalı ve durağan nitelikteki karakterler olumlanmamalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir</p>	6
Toplam		38

Zeynep Cemali'nin Güzelce'de Bir Kaçak, Memo adlı romanında metnin karakterine yönelik özelliklerin tüm maddelerini örnekleyecek ögelere rastlanmıştır. Güzelce'de Bir Kaçak, Memo adlı romanda metnin karakterine yönelik toplam 38 öge belirlenmiştir. Belirlenen ögelerin 12'sini "Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır" başlığı, 10'unu "Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin de İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir" başlığı, 6'sını "Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir" başlığı, 4'ünü "Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır" ve "Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir" başlıkları, 2'sini "Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı oluşturmaktadır.

Romandaki kahramanlar yazar tarafından iyi bir şekilde geliştirilmiş inandırıcı özelliğe sahip, kahramanlar yaşamın zorlukları karşısında ümidini yitirmeyip yaşama bağlanan, karşılaştığı güçlüklerin üstesinden gelen, mücadelecilerdir. Tüm bu etkenler okuyucunun kahramanlarla özdeşim kurmasını sağlayacaktır.

Güzelce'de Bir Kaçak, Memo adlı romanda Memo, Ulaş, Sultan, Ahmet, Hüsnü Yılmazoğlu, Halil, Çoban Dursun ve Sultan birçok özellikleriyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) karakterlerdir. İbrahim, Yıldız Hemşire, Sinem, Senem, Cemile ve romanda yer alan diğer kahramanlar okuyucuya birçok yönüyle tanıtılmayıp sadece belirli yönleriyle tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş) karakterlerdir. Ahmet ve İbrahim olay akışında bazı değişimler yaşadıkları için devingen karakterlerdir. Memo, Ulaş, Sultan, Hüsnü ve romanda yer alan diğer karakterler herhangi bir değişim yaşamadıkları için durağan karakterlerdir.

Karakter Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Ögeler/ Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin De İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir

"Olacak iş mi?" (GBKM 2018: 10).

“Yalnızca o mu?” (GBKM 2018: 11).

“Nasıl olsa yaşamı namludan çıkan bir kurşunla son bulayacak mıydı?” (GBKM 2018: 18).

“Ama amcası öyle mi?” (GBKÇ 2018: 26).

“Ben yüksekokullara gidesin, doktor mühendis olasın istemez miyim? Diye fııldadı.” (GBKM 2018: 65).

“Ama ana yüreği, kayılanmasın mümkün mü?” (GBKM 2018: 66).

“...bacak kadar çocuktan kan almaya kalkarlarsa, ne yapardı Sultan?” (GBKM 2018: 66).

“Şimdi kalkıp da, onu niye öldürsünlerdi?” (GBKM 2018: 67).

“O, bu köyün çocuğu değil miydi yani?..” (GBKM 2018: 82).

“Ne diyebilirdi Memo? Hangi sözlükte duygularını anlatacak sözcük vardır?” (GBKM 2018: 145).

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır.

“Nasıl olsa yaşamı namludan çıkan bir kurşunla son bulmayacak mıydı?” (GBKM 2018: 19).

“Hem, Memo’nun ağabeyi senin kardeşini neden bıçakladı? Hiç düşündün mü?” (GBKM 2018: 142).

“...törenin acımasız kaskacındaki yakınlarına ne olacaktı?” (GBKM 2018: 146).

“Ahmet’in ayyaşlıkla alevlenen bir anlık öfkesi hepsinin yaşamını nasıl da alt üst etmişti? Bütün bu olaylar, onca insanın yazgısı mı, yoksa yıllar önce çiğnedikleri törenin gazabı mıydı?” (GBKM 2018: 207).

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır

“Sen nereden biliyorsun?” (GBKÇ 2018: 26).

“Sen de kimsin be? Kodaman Rıza'nın kulübesinde ne işin var?” (GBKÇ 2018: 53).

“Sen kimsin? Nerden geldin?” (GBKM 2018: 54).

“Yani, Haydar Ağa kardeşini kaçırdı mı?’ diye sordu Doğan.” (GBKM 2018: 57).

“O günden beri kaçıyor musun?” (GBKM 2018: 60).

“Nesi var?’ diye kaygıyla sordu Ulaş. Anasının yanıtını beklemeden de art arda sıraladı. ‘Kasabaya doktora götürelim mi? Yoksa, Fitne Pembe’ye soralım?’ (GBKM 2018: 104-105).

“Neye inanamıyorsun? Akıllı olduğumuza mı, hala yaşadığına mı? Yoksa, Atmaca Hüsni’yü benzettiğimize mi?” (GBKM 2018: 144).

“Nerden biliyorsun?’ dedi Ulaş.” (GBKM 2018: 149).

“Bu onun, değil mi?” (GBKM 2018: 204).

“Ana, bunlar da kim?’ diye fısıldadı.” (GBKM 2018: 219).

Karakter Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Okula gidemese de direnecek, hiç olmazsa, aralarındaki dayanışmayı anasına gösterecekti. ‘Haklısınız, direneceğim,’ diyerek gülümsedi.” (GBKM 2018: 71).

“Onu almaya ancak birkaç arkadaşını geleceğini sanıyordu Sultan. Oysa, kasabaya gide çocukları çoğu bahçe kapısının önünde birikince gözlerine inanamadı.” (GBKM 2018: 102).

Karakter Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Ulaş, başını iki yana salladı ve ağlamaklı bir sesle, ‘Artık eminim. Annem beni okula yollamayacak,’ dedi... Cemal, Ulaş’ın kan çanağına dönmüş gözlerinin içine bakarak, ‘Deli misin sen ya?’ dedi. ‘Pes etmek yok! Hele kayıtlar başlasın, Sultan Teyze ile bizde konuşuruz.” (GBKM 2018: 70).

“Ulaş arkadaşlarıyla birdirbir oynuyordu.” (GBKM 2018: 148).

“Cengiz arkadaşlarının arasından geçerek, ‘Sakın korkma, Ulaş! Sultan Teyze’ye de söyle, yarın sabah hep birlikte seni almaya geleceğiz,’ dedi güven dolu bir sesle...” (GBKM 2018: 150).

“Sundurmadan bahçeye inmek üzereydi ki, Memo’nun pırıl pırıl temizlenmiş kızağı üstünde beş çocuk yokuş aşağıya hızla kaydıklarını gördü.” (GBKM 2018: 217).

Karakter Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir

“O kadar öfkeliydin ki, güzel Mine Almanya’dan dönse, onu bile görmezdin,’ diye eklemişti.” (GBKÇ 2018: 26).

“Hem bir gün güzel Mine Almanya’dan dönecekti.” (GBKM 2018: 68).

“Muhtar Recep’se yıllar önce Almanya’ya giden oğlunu yerine koydu Memo’yu.” (GBKM 2018: 99).

“...kalın amerikandan yapılmış torbanın içine yerleştirdi.” (GBKM 2018: 103).

“Biliyor musun Dursun Emmi, İngilizce de öğreniyoruz.”

“İngilizce öğretmenimiz genç bir bayan. Öyle güzel ki, anlatamam. Beni de çok seviyor. Bazen öğle tatillerinde beni yanına çağırıp, İngilizce konuşuyor. Adı Gül. Biz onu Miss Gül diyoruz.”

Yaşlı adam suratını astı. ‘Aman torunum, öğretmene mis denir mi?’ diye çıkıştı.

“Mis değil, Miss,’ diye güldü Ulaş. Gözlerini bilmiş bilmiş açarak ekledi. ‘Miss, İngilizce de baya demek, Dursun Emmi.” (GBKM 2018: 106).

“Uzakdoğu sporlarıyla ilgili bir dergiye dalmışlardı.” (GBKM 2018: 147).

4.3. Patenli Kız

4.3.1. İçerik Çözümlemesi

Özet

Kasım ayında, Postacı Erkan imza karşılığında verilmesi gereken zarfları kaydediyordu. Her gün uzun mesafeler yürümek Postacı Erkan’ı yormuyordu; ama işinin teknolojiye yenik düşmesi onu inanılmaz üzüyordu.

Postacı Erkan, çantasına yerleştirdiği altı zarfın içerisinde kitap olduğunu fark etti. Zarf, Şerare Aydoğdu tarafından Suadiye’den postalanmıştı. Şerare Aydoğdu kimdi, bu altı köylüyle ne ilgisi vardı.

Postacı Erkan köydeki altı kişiye gelen zarfları dağıtmak üzere iş yerinden ayrılır. İlk önce Yaşar Aslan’a ait olan zarfı vermek için Tiryaki çay bahçesinin yolunu tutar. Tiryaki çay bahçesinde elindeki ıhlamurdan ikinci yudumu alırken Yaşar Aslan’ı görür. Yanına giderek zarfı kendisini uzatır. Zarfın Şerare Aydoğdu’dan geldiğinin öğrenden Yaşar Dede evin yolunu tutar. Ona zarfını verdikten sonra Gülizar sokağına yönelir. Gezgin Neşe’nin zarfını kapıya tutturulmuş postaya bıraktıktan sonra Leyla Hanım’ın bahçesine yönelir. Postacı Erkan, Leyla Öğretmene zarfı uzattığında zarfın Şerare Aydoğdu’dan geldiğini gören Leyla Öğretmen, Şerare’nin çok iyi bir insan olduğunu heyecanla ifade edince Postacı Erkan şaşırır. Şerare’nin kim olduğunu öğreneceği sırada içeriden telefon sesinin gelmesiyle Leyla Öğretmen özür dileyerek kapıyı kapatır. Elinde üç zarf kalan Postacı Erkan Dürbün Nimet’in zarfını vermek üzere Esenlik sokağının yolunu tutar. Dürbün Nimet, zarfın Şerare’den geldiğini

öğrenince söylenerek kapıyı kapatır. Zarfların gizemini çözemeyen Meraklı Postacı, Mırmır Nine'nin kapısını çalar. Mırmır Nine'nin torunu Ege kapıyı açar. Ninesinin çok hasta olduğunu söyleyince Postacı Erkan geçmiş olsun dileklerinde bulunarak oradan ayrılır. Elindeki son zarfı da teslim etmek için Kargabaş Ömer'in evine yönelir. Kargabaş Ömer'in evine vardığında zarfın Şerare'den geldiğini öğrenen Kargabaş Ömer, tek kelime etmeden evine girer.

Meraklı Postacı Erkan, günlük postayı dağıttıktan sonra soluğu Tiryaki Çay Bahçesinde alırdı. Ama Şerare Aydoğdu'nun kim olduğunu öğrenemediği için çay bahçesine gitmekten vazgeçti. Eve gitmeye karar verir. Evde o gün yaşadıklarını eşiyile ve çocuklarıyla paylaşır. Çocukları, Şerare'nin Nil'in kuzeni olduğunu, yazın köye geldiğini söylerler. Bunun üzerine Postacı Erkan Şerare'yi hatırlar. Postacı Erkan'ın eşi Esmâ, Şerare'nin annesinin gebeyken ilaç kullanması yüzünden Şerare'nin duymadığını ve bunu bağlı olarak konuşamadığını eşine anlatır.

Öğretmen Leyla, arkadaşı Gülten'le konuştuğundan sonra Meraklı Postacı Erkan'ı hatırladı. Gülten'in gevezeliğinden her şeyi unutmuştu. Öğretmen Leyla'nın bir tane oğlu vardı. O da lisansüstü eğitim için gittiği Alman'da evlenip, oraya yerleşmişti. Torunları Berta ve Berna'yla konuşabilmek için eve bilgisayar almıştı. Bilgisayar kullanmayı tam olarak bilmediği için köyün çocuklarından yardım istemişti. Çocuklar arasında zekâsına, direncine, özgüvenine hayran olduğu Şerare'de vardı. Şerare'yi anınca Postacı Erkan'ın getirdiği zarfı hatırladı. Zarfı açıp kitabı çıkardı. Şerare'ye anlattığı çocukluk anısı olan "Hanımnesi'nin Masalları"nı okumaya başladı.

Leyla Öğretmen ne zaman çocukluğunu ansa, hanımnesi gözünün önünde canlanırdı. Hanımnesi oyun oynamazdı; ama okuduğu masallar Leyla'nın yalnızlığını unutturmaya yeterdi.

Leyla'nın babası avukat olduğu için sabah erkenden evden ayrılırdı. Annesi de ev hanımıydı. Sabah kahvaltılarında sonra öğle yemeği hazırlıklarını yapar, bazen de eşinin dosyalarını temize çekerti. Akşam evde genellikle misafirler olduğundan Leyla, hanımnesisiyle odalarına çekilir, hanımnesisinin kendisine okuduğu güzel masalların büyülü dünyasına bırakırdı kendisini. Leyla'nın abileri hanımnesinin masallarından pek hoşlanmazlardı. Bir gün Leyla'ya hanımnesinin o masalları uydurduğunu söyleseler de Leyla buna inanmaz.

Aradan altı ay geçtikten sonra Leyla okula başladı. Her gün düzenli olarak okulda öğrendiklerini hanımninesiyle birlikte temize çekiyordu. Okulda olduğu zamanlarda hanımninesi Leyla'nın notlarını tekrarlayıp çalışıyordu. Üç ay sonra Leyla okuma yazmaya geçmişti. Bir gün herkes bir aradayken Leyla hanımninesinin masal kitabını okumak istediğini söyler. Babası başta buna karşı çıksa da hanımninesinin üstelemesiyle kabul eder. Leyla, babasının odasından hanımninesinin okuduğu masla kitaplarından birini getirir. Kitabı Leyla'nın elinden alan hanımninesi heceleyerek kitabın ismini okur. Leyla şaşkınlık içerisinde hanımninesinin geceler boyu okuyup kendisini uyuttuğu kitabın masal kitabı olmadığını fark etmişti. Hanımninesi, okuma yazma bilmemesinin kendisine çok ağır geldiğini bu nedenle böyle bir yola başvurduğunu anlatır. Ama torunu Leyla'nın ödevlerini tekrarlayarak çalıştığını bu sayede okuma yazma öğrendiğini ifade etti. Bu nedenle Leyla'nın kendisinin öğretmeni olduğunu söyleyerek ona mutlulukla sarıldı. İşte, o gün Leyla , ilerde öğretmen olmaya karar verdi.

Ömer Haktanır, masanın üzerinde duran kitaptan gözlerini alamıyordu. Sanki küçük arkadaşı Şerare geri gelmişti. Haziran ayının son günlerinde tanışmıştı Şerare'yle. Şerare, Kargabaş Ömer'in köyün dışındaki evinin bulunduğu yere dolaşmaya gitmişti. Evin bahçesinde köpekleri görünce onlarla oynamaya başladı. Şerare'nin iştmediğini fark eden Kargabaş Ömer onla sohbet etmeye başlar. Tanışma gününden sonra Şerare her gün Kargabaş Ömer'i ziyarete gidiyordu. Bu sayede aralarında sıcak bir dostluk oluştu.

Şerare, Kargabaş Ömer'e neden bahçesinde çocuk istemediğini sorar. O da çocukların yaramazlık yaptığını, bahçesindeki hayvanlara zarar verdiğini söyledi. Ayrıca kızı Meltem'i trafik kazasından kaybettikten sonra bu bahçeye hiç çocuk girmedeğini anlattı.

Yaz tatilinin bitimine doğru Ömer Haktanır, Kargabaş unvanının yafta gibi üstüne nasıl yapıştığını Şerare'ye anlattı.

Ömer, çocukluk yıllarında ailelerin çocuklarını mühendis oğlum, doktor kızım diye sevdiğini, babasının da kendisin eczacı oğlum diye sevdiğini ifade etmişti. Ömer, ilkokulu başladığım yıl, babam bunun hayal olduğunu anladığını, üçüncü sınıftayken onu hayvanat bahçesine vermeyi, kurtlara kuşlara bekçilik yapması gerektiğini

söylemişti. Ömer'in babası oğlunun hayvanlara çok düşkün olduğunu bildiği için bunları söylemişti.

Bir gün, Ömer'in babası, oğlunun dışarıda hayvanların peşinden koşarken kendisine zarar vereceğini düşündüğünden elinde bir kafesin içerisinde iki kanaryayla çıkagelmişti. Oğlunun çok sevineceğini düşünen baba, oğlunun üzüldüğünü görünce şaşırmişti. Ömer, kanaryaların kafesin içerisinde esir gibi olduğunu babasına söylemişti. Babası, bu kuşların özgür yaşamaya alışkın olmadığını ne kadar ifade etse de Ömer, sabah ezanında kuşları serbest bırakmıştı. Özgürlüğe alışkın olmayan kanaryalardan biri yere düştü ve evin kedisi Tekir onu afiyetle yedi.

Bir gün Ömer okuldan dönerken kanadı kırık bir kuş gördü. Onu alıp eve getirdi. Ömer'in elinde bir kargayla eve geldiğini gören annesi başta bu duruma karşı çıkar; ama Ömer'in vazgeçmemesi üzerine durumu kabullenmek zorunda kaldılar. Yaraları yavaş yavaş iyileşen kargayla Ömer arasında güçlü bir bağ oluştu. Ömer, karga başının üstündeyken okula gidip geliyordu. O olaydan sonra Ömer'in adı Kargabaş Ömer olarak anılmaya başlandı.

Kargabaş Ömer, kitaptan okuduğu bölümü bitirdikten sonra küçük arkadaşıyla yapacağı bahçe düzenlemesinin hayalini kurarken köpeklerin havlama seslerini duydu. Bahçe kapısına baktığında Tık Tık Yaşar'ın içeriye girmeye çalıştığını gördü. Köpekleri sakinleştirdikten sonra Yaşar Dede'yi içeriye aldı. Tık Tık Yaşar, Kargabaş Ömer'de Şerare'nin kitabını görünce aynı kitabın kendisine de geldiğini, Şerare'nin çok başarılı olduğunu ve en kısa zamanda onu ziyaret etmeleri gerektiğinin ifade etti. Başta Kargabaş Ömer buna karşı çıksa da sonradan o da kabul etti. Telefon rehberinden Şerare'nin anne ve babasını arayan Yaşar Dede'yle Kargabaş Ömer onlara ulaşamadılar. Telaşlanan ikili ev telefonunu arayıp evde olmadıklarını öğrenince biraz da olsa sakinleşip kahvelerini içmeye koyuldular.

Geçen yaz Şerare'yi Yeşilbağlar'da ilk görenlerden biri de Tık Tık Yaşar'dı. Diğer çocuklarla dolaşırken genelde patenlerini kullanırdı. Tık Tık Yaşar'da onu büyük bir hayranlıkla izlerdi. Bir gün Tık Tık Yaşar çarşıda alışveriş yaptıktan sonra ellerindeki poşetlerle eve doğru yürüyordu. Şerare, Yaşar Dede'nin ellerindeki poşetleri alıp evine kadar götürdü. İşte Şerare, o günden sonra bazen işaretlerle bazen de yazarak Yaşar Dede'yle sohbet etmeye başladı. Şerare, ne zaman Yaşar Dede'nin elinde bir

poşet görürse evine kadar ona yardım ediyordu. Bir gün Yaşar Dede'ye tatil ödevinden bahsetti. Tık Tık Yaşar'dan çocukluğuyla ilgili bir anısını anlatmasını istedi. Yaşar Dede de o an kan kardeşi Yavuz'u hatırladı. Getirdiği albümlerden Yavuz'u göstererek işte bu 'Mükemmel Efendi,' deyip anlatmaya başladı.

Yaşar, çocukluk döneminde ele avuca sığmayan haytanın tekiydi. Evden okula diye çıkar, bulduğu kafa dengi bir arkadaşıyla İstanbul'un çeşitli semtlerinde gezmeye giderdi. Bir gün yer hafifçe sarsıldı, oysa aynı anda Ilgaz yöresinde üç bine yakın insan ölmüştü. Yaşar'ın babasının askerlik arkadaşı ve eşi de depresyon de ölmüşlerdi ve geride Yaşar'dan bir yaş büyük olan çocukları Yavuz kalmıştı. Yaşar'ın babası Yavuz'u kimsesiz bırakamayacağı için onu alıp eve getirmişti. Yaşar'la Yavuz aynı okula gidiyorlardı. Yavuz, derslerinde çok başarılıydı. Kısa sürede tüm ailenin sevgisini kazandı. Yaşar birçok konuda Yavuz'un gerisinde kaldığı için onu gittikçe kıskanmaya başlıyordu. En sonunda bir gün erik toplamak için bir ağaca tırmandıklarında Yaşar, Yavuz'un ayak bileğini tutunca dengelerini yitirip yere düştüler. Yavuz'un kolu çatlamıştı. Durumun gittikçe kötüleştiğini fark eden Yavuz, Yaşar'ın babasına yatılı okumak istediğini söyledi. Yaşar, Yavuz'un yatılı okumak istemesine çok üzüldü. Artık, tatillerde bir araya geliyorlardı. Ortaokuldan sonra Yavuz okumaya devam edip inşaat mühendisi olmuştu, Yaşar'da bir marangoz ustası olup dükkân açmıştı.

Kargabaş Ömer, Tık Tık Yaşar'a çok iyi mıhlama yaptığını, isterse akşam yemeğe kalabileceğini söyledi. Tık Tık Yaşar da kahvelerini içtikten sonra yemeğe kalıp kalmayacağını düşüneceğini söyledi.

Meraklı Postacı Erkan, postalara verilen zarfları gidecekleri kentlere göre ayırırken içeriye Doktor Sinan Bey girdi. Veznedar Ali'ye faturaları ve parayı verdi. Aydın Bey'in de faturasını verdi. Meraklı Postacı, Aydın Bey lafını işitince Aydın Bey'in dükkânının bugün kapalı olduğunu, Aydın Bey'in bir sıkıntısı olup olmadığını Doktor Sinan Bey'e sordu. Doktor, bir sorun olacağını sanmadığını ifade etti.

Mutfakta annesiyle dertleşen Ege, annesine uzun süredir kendilerinde kalan ablasının, eniştelere dönmesi üzerine evden ayrılmasının ninesini çok etkilediğini bu nedenle kimseyle konuşmadığını söylüyordu. Annesi de, eniştesinin işlerinin İstanbul'da olduğunu ve kendileriyle yaşayamayacaklarını ifade eder. Ege, ninesinin

‘‘Ponpuni’’ hikâyesini okurken akşamleyin ninesine aynı oyunu oynamayı planlar. Annesini de tembihledikten sonra hazırlıkları tamamlamak için dışarı çıkar.

Mırmır Nine, 1940’lı yılların başında Beykoz’da büyük bir konakta on sekiz kişiden oluşan geniş bir aile içerisinde yaşıyordu. Paşa dedesi, çocukların eğlenmeleri için ‘‘Ponpuni’’ adını verdiği bir oyun oynardı. Paşa dedesi, hıçk hıçk eder, kendi etrafında döner ve ardından kahkaha attıktan sonra Ponpuni’nin yerini çocuklara söylerdi. Çocuklar Ponpuni’nin getirdiği hediyeleri almak için koşarlardı.

Mırmır Nine, gök gürültüsüyle kendine geldi. İçerden kalabalık seslerin geldiğini işitti. Sofra hazırlandığında herkes masaya geçti. Yemekler yenilirken torunu Ege’yi bir hıçkırık tuttu. Ayağa kalkarak kendi etrafında döndü. Mırmır Nine, yüreği ağzında Ege’nin dönüşünü izlerken Ege, dudaklarının arasından ‘Ponpuni!’ diye fısıldadı. Ege, ‘Ponpuni, odada!’ diye bağırdı. Daha sonra, çocuklar ellerinde baklava tepsiyle çıkageldiler. Mırmır Nine, gelinin ve torunlarının kendisini gerçekten sevdiklerini düşünüp baklavalardan afiyetle yedi.

Ege, çocukları evlerine bırakıyordu. Sıra Ferhat’la Aslı’ya geldi. Meraklı Postacı Erkan, onları kapıda karşıladı. Postacı Erkan, Ege’yi bir köşeye çekerek Şerare’nin bacaklarının kesildiğini söyleyince Ege’nin yüreği atmaz oldu. Ege, Meraklı Postacı Erkan’a bu haberi nereden duyduğunu sorduğunda Postacı Erkan, Leyla Öğretmenin söylediğini ifade eder. Kafası iyice karışan Ege, Leyla Öğretmene uğramayı düşünür; ama geç bir saat olduğundan sabahı beklemeye karar verdi.

Neşe Tezel her gezi dönüşünde, bir daha geziye çıkmayacağını, bu yaşta bu kadar yorgunluğu çekemediğini söyler; ama eve geçtikten sonra yeni bir gezinin hazırlıklarını yapardı. Eve girmeden önce Postacı Erkan’ın getirdiği sarı zarfla birlikte ne varsa aldı. Sarı zarfın üzerinde Şerare ismini görünce çok sevindi. Gezgin Neşe, anlattıkları anıların bir kitaba dönüşeceğini Leyla Öğretmeninden öğrenmişti.

Bir gün Leyla Öğretmenin evindeyken içeriye çocuklarla birlikte Şerare’de gerdi. Gezgin Neşe, Şerare’ye patenleri kullanırken çok hızlı gittiğini, daha dikkatli olması gerektiğini ifade etti. Şerare’de bu söze alınıp kör olmadığını ifade etti. Gezgin Neşe, Şerare’yi üzdüğü için çok üzüldü. Şerare’nin günlünü almak için bir anısını yazıp Leyla Öğretmeninden Şerare’ye vermesini istedi. Şerare, Gezgin Neşe’nin verdiği anıyı

kendi sözcükleriyle yeniden yazdı. Gezgin Neşe, Şerare'nin kitabında yer alan anısını okumaya koyuldu.

Neşe Tezel'in çocukluğu ailesiyle İzmir'in Göztepe ilçesinde iki katlı bir yalıda geçmişti. Neşe, üst katlarında oturan Lerzan ve Rezzan'dan ayrılmazdı. Bu üçlü, zamanlarını hayvanları sevmekle, komşu bahçedeki balıkları izlemekle, komşu bahçedeki meyve ağaçlarındaki meyveleri yemekle geçiriyorlardı.

Üç kafadar komşuları Ferit Bey'in kiracısı Matmazel Eleni'ye hayrandılar. Onun gibi güzel olmak için veremeyecekleri şey yoktu. Kadınlar kendi aralarından konuşurken Matmazel Eleni'nin yüzündeki güzelliğin sırrının bir bulamaç olduğunu ifade etmişlerdi. Bunu öğrenen kızlar Matmazel Eleni'nin güzelliğinin sırrını öğrenmek için ona, yüzüne ne sürdüğünü sormaya karar verdiler. Neşe, Matmazel Eleni'ye yüzüne ne sürdüğünü sordu. Matmazel Eleni gülererek kireç yanıtını verdikten sonra güzellik için su ve sabunun yeterli olduğunu söyledi. Üç kız, Ferit Bey'in kulübesindeki kireci bulup yüzlerine sürdüler. Yüzlerinin yandığını fark eden kızlar havuza koşup başlarını suya sokarlar. Bu nedenle havuzda yer alan balıklar ölmüş ve bu durum Ferit Bey'i çok üzmişti. Kızlar yüzleri iyileştikten sonra Ferit Bey'den özür dileyerek kendilerini affettirmeye çalışmışlardı.

O gece Yeşilbağlar Köyü'ndeki altı kişi, farklı biçimlerde de olsa Şerare'yi düşünüyordu. Öğretmen Leyla, Kargabaş Ömer, Tık Tık Yaşar, Mırmır Nine ve Gezgin Neşe Şerare'nin büyük eseriyle gurur duyup, Şerare'yi merak ediyorken Dürbün Nimet, Şerare'nin kendi anlattıklarının kitaba dönüşeceğini söylemediğini, dolayısıyla kendisini kandırıldığını düşünüyordu.

O sabah Dürbün Nimet, Postacı Erkan'ın kendisine uzattığı sarı zarfı görünce, kendisini çok kötü hissetti. Ne olursa olsun bu kitap torunlarının ellerine geçmemeliydi.

Bir gün Dürbün Nimet, köyü arşınlayıp, günlük denetimini yaptıktan sonra çardaktaki kerevete oturdu. Dostcanlar'ın bahçe duvarında konuşan çocuklara kulak misafiri olur. Şerare'nin okul ödevi için Ömer Dede'nin, Yaşar Dede'nin, Mırmır Nine'nin birer anısını kaleme aldığını öğrendi. Onları kıskanan Dürbün Nimet, Şerare'ye torunlarına okutmaması kaydıyla kendisine bir anısını anlatacağını ifade eder. Şerare bunu kabul edince Dürbün Nimet anısını anlatmaya başladı.

Dürbün Nimet'in babası, tersanede ustabaşıydı. Sabah erkenden evden çıkar, geç saatlerde eve dönerdi. Nimet'in bir kardeşi olacağından abisi yeni kardeşleri doğduğunda onun pabuçlarının dama atılacağını söylerdi hep. Nihayet kardeşinin doğum günü geldi. Ebeyi çağırılmaya giden Nimet, gitmeden önce babasının kendisine aldığı kırmızı rügan ayakkabılarını banyonun sobasına sakladı. Eve geldiklerinde kardeşinin doğmuş olduğunu gördü. Ayakkabılarının yerinde olup olmadığına bakmaya gittiğinde sobanın yandığını fark eder. Basına ayakkabılarını görüp görmediğini sorar. Durumun farkına varan abisi, babasına Nimet'in ayakkabılarını doğan kardeşinin dama atmaması için sobaya sakladığını, soba yanınca ayakkabıların da kül olduklarını gülerек anlattı. Nimet'in abisinin yaptığı bu şakaya öfkelenen babası abisine alacağı ayakkabının yerine Nimet'e ayakkabı aldı.

Kasım ayının o cuma sabahı, Meraklı Postacı Erkan, kahvaltı sofrasına bir karış suratla oturdu. Şerare'den bir haber alamadığı için çok üzgündü. Bir şeyler yedikten sonra postaneye gitti. Postanede, postaları masasına saçtı ve günlük çalışmasına başladı.

Aynı saatlerde Öğretmen Leyla kahvaltı sofrasını hazırlayıp Gezgin Neşe'yi arayarak onu kahvaltuya beklediğini söyledi.

Tık Tık Yaşar hazırlanırken televizyon alt yazısında bir haber okudu ve bağırarak dışarı fırladı.

Kanal 24'te Karamelalar programının konukları Şerare Aydoğdu ve Nil Hasoğlu'ydu. Sunucu, Şerare'ye başarısının sırrını sordu. Şerare'de başarısında en büyük faktörün 'yaşama bağlılık' olduğunu ifade etti. Ayrıca Şerare, insanların engelli bireylere karşı daha duyarlı olmaları gerektiğini, ailelerin engelli çocuklarını iyi yetiştirmeleri için başta kendilerini geliştirmeleri gerektiğini ifade etti.

O akşam herkes Öğretmen Leyla'nın evinde Şerare'nin videosunu izlemek için bir araya gelmişti. Aralarında sadece Dürbün Nimet yoktu. Zaten Dürbün Nimet, kimi seviyordu ki?

Konu

Eserde, işitme engelli bir kızın Yeşilbağlar Köyünde geçirdiği yaz tatili sırasında okul ödevini hazırlamak için köyün altı kişininin anlattığı anıları yazması, bu anıların

okul tarafından beğenilerek kitaplaştırılması ve bu süreçte başından geçenler anlatılmıştır.

İleti

Eserde, yaşama büyük bir aşkla bağlı olduktan sonra hiçbir engelin insanı başarısızlığa sürükleyemeyeceği, insan isterse her şeyin üstesinden gelinebileceği vurgulanmaktadır. Ayrıca, engelli bir bireyin isterse her konuda başarılı olabileceği ifade edilmektedir.

Karakter

Şerare Aydoğdu: Romanın başkahramanıdır. Siyah saçlı, yanık tenli, siyah gözlü ve minicik kalkık burunlu bir kız çocuğudur. *“Uzun siyah saçlı, yanık tenli, kapkara gözlü, minicik kalkık burunlu kızın yüzüne kocaman bir gülücük yayıldı.”* (PK 2018: 61). Şerare, annesinin kullandığı ilaçtan dolayı işitme engelli olarak dünyaya gelmişti. İşitme engelli olmasına rağmen yaşama bağlı, hayat dolu, enerjik bir çocuktur. Yardım sever, akıllı ve duyarlı bir kişidir. Bu özelliklerinden dolayı tüm köylü tarafından sevilen bir çocuktur. *“Zarifti; yaşıtlarına hiç benzemezdi. Yardımseverdi, gönül almasını bilirdi.”* (PK 2018: 86). *“Şerare'nin zekâsına, direncine, özgüvenine hayrandı Öğretmen Leyla. O kızın yüreğindeki sevinç ve coşku kara gözlerinde parıldar, çevresindeki herkesi yaşama bağlardı.”* (PK 2018: 42).

Babası doktor annesi avukat olan Şerare ailesi tarafından çok iyi bir şekilde yetiştirilmişti. Çevresindeki insanlara birçok konuda örnek olan bir kızıdır. *“Aaa, Şerare'den!.. Örnek alınacak, olağanüstü bir kız!”* (PK 2018: 19).

Şerare Aydoğdu, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Postacı Erkan: Yeşilbağlar köyünün işini seven, çalışkan postacısıdır. Her şeyi merak etmesinden dolayı ismi Meraklı Postacı Erkan'a çıkmıştı. *“Ah baba! Senin derdin, işinin teknolojiye yenik düşmesi değil,” diyorlardı. “Senin derdin, kim-nerde-nasıl, bilmemek!”* (PK 2018: 10).

Teknolojinin insan hayatına getirdiği olumsuzluklardan büyük bir üzüntü duyan Postacı Erkan eski günlerin özleminin çekiyordu. *“Televizyona da karşıydı o. Teknoloji geliştikçe, insancıl duygular azalıyordu. Nerede o eski komşu ziyaretleri? Sohbet edilir, mısır patlatılır, kestane kebabı yapılırdı. Şimdi insanlar ziyaretlerini televizyon dizilerine göre ayarlıyor.”* (PK 2018: 10).

Postacı Erkan, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Esmâ: Postacı Erkan’ın eşidir. Akıllı, nerde nasıl davranılması gerektiğini bilen bir kadındır. *“...Hiç dinlemiyorsun çocuklarını. Üstelik arkadaşlarına ‘deli’ diyorsun; o çok saydıkları Aydın Bey’e ‘sorumsuz’ diyorsun.”* (PK 2018: 35).

Esmâ, okuyucuya yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Leyla Öğretmen: Yeşilbağlar köyünde yaşayan emekli bir öğretmendir. Çocuklar üzerindeki büyük emeğinden ve yetişkinlere derslerdeki yardımlarından dolayı köy halkı tarafından çok sevilip sayılan bir kişidir. *“...Sözün kisası, güler yüzlü, sevecen, tatlı dilli Öğretmen Leyla köyün bir tanesiydi...”* (PK 2018: 18).

Çocukluğu, hanımnesinin anlattığı masalları dinlemekle geçen Öğretmen Leyla Hanım’ın babası avukat annesi de ev hanımıydı. Kültürlü bir ortamda büyüyen Leyla Hanım okumaya, öğrenmeye ve öğretmeye tutkuyla bağlı bir kişidir. *“...sahafların gediklisi olduk hanımınemle. Her akşam berjerlerimize kurularak kitaplarımızı okuduk. Sonra da okuduklarımızı birbirimize anlattık.”* (PK 2018: 57).

Öğretmen Leyla, okuyucuya birçok yönüyle tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Öğretmen Leyla’nın oğlu: Leyla Öğretmen’in oğludur. Üniversiteyi bitirdikten sonra Almanya’ya yerleşmiş bir kişidir. *“Öğretmen Leyla’nın bir tanecik oğlu vardı. Yıllar önce üniversiteyi bitirip, lisansüstü öğrenim için Almanya’ya gitmiş; sonra da el memleketin de evlenip kalmıştı.”* (PK 2018: 40).

Öğretmen Leyla'nın oğlu, okuyucuya yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Gezgin Neşe Gezmeyi seven, enerjik, kolay incinir, aklına estiği gibi yaşayan bir kadındır. Altmış yaşını aşmasına rağmen enerjisini hiç yitirmemişti. *“Ailesinin tek çocuğuydu Neşe Tezal. Hiç evlenmemişti, yalnız yaşıyordu. Altmışaltı yaşını doldurmuştu, ama kendini öylesine dinç, enerjik ve genç hissedirdi ki, yaşını soranlara gülerdi. ‘Ailem beni hiç yetişkin olarak görmedi, ben de hep on üçümde kaldım.’ derdi. Gerçekten tıpkı bir çocuk gibiydi Gezgin Neşe. Kolay incinir, çabuk unuttur, dünyayı oyun alanı gibi görür, olmadık şeylere tutkuyla bağlanır, aklına geleni anında yapar, çabuk bıkar, vara yoğa gülerdi. Çevresindekiler az buçuk kaçık gözüyle baksalar da, onu çok severlerdi.”* (PK 2018: 155). *“...Onun için yaz, kış ya da güz, hiç fark etmezdi; gidecek bir yerler bulurdu mutlaka. Yıl boyunca üç ay evinde oturduğu görülmemişti Gezgin Neşe'nin.”* (PK 2018: 18).

Gezgin Neşe, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Tık Tık Yaşar: Yeşilbağlar köyünde yaşayan, emekliliğe ayrılan eski bir marangoz ustasıdır. *“Yaşar Aslan bir zamanlar, İstanbul'un sayılı marangoz ustalarından biriydi. Birkaç yıl önce marangozhanesini kalfasına devrederek kendini emekliye ayırmıştı... Musti, çayını getirene dek bastonu yere vurmaya sürdürürdü. Tık tık tık... Bu nedenle, adı Tık Tık Yaşar'a çıkmıştı.”* (PK 2018: 15).

Tık Tık Yaşar, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Dürbün Nimet: Meraklı, köyde ne olup bittiğini sürekli araştıran yaşlı bir kadındır. *“Dürbün Nimet, on beşinde gelin geldiği bu köyden bir daha ayrılmamıştı. Yeşilbağlar'ı öylesine benimsemişti ki, kendini köyün sahibi sanıyordu. Olanı biteni bilmek zorundaymış gibi, esir aldığı dakikalarca sorgulardı. Neden? Kimler? Nerede? Niçin? Ne zaman? Nasıl olmuş? Kiminle gitmiş?... Daha neler!”* (PK 2018: 20-21). *“...Her gün, ekmek almak bahanesiyle evden çıkar; bakkalı, kasabı, manavı kontrol eder, konu komşunun bağıni bahçesini gözden geçirirdi...”* (PK 2018: 21).

İnsanlarla iletişimi zayıf olan, köylü tarafından seilmeyen bir kadındır. “...*Nemrut suratlı, aksi kadının biri, ’ diyordu onun için...*” (PK 2018: 21).

Dürbün Nimet, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Mırmır Nine: Konuşkan, sürekli bir şeyler mırıldayan, gelini ve torunuyla birlikte yaşayan yaşlı bir kadındır. “*Yanındaki sepette renk renk kukaları, elinde tığı, burnunun ucuna dek indirdiği gözlüğüyle Mırmır Nine hiç susmaz, sürekli kendi kendine konuşurdu. Onun için çocuklar ona Mırmır Nine adını takmışlardı.*” (PK 2018: 24).

Mırmır Nine, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Kargabaş Ömer: Köyün dışında yaşayan, insanların içerisini girmeyi pek sevmeyen, yalnız başına yaşayan yaşlı bir adamdır. “*Karısını kaybettikten sonraysa, büsbütün ortalığa çıkmaz oldu.*” (PK 2018: 26).

Hayvansever bir kişidir. Küçükken yaralı bir kargayı iyileştirip, onunla yakın bir dostluk kurduğu için ‘Kargabaş Ömer’ diye anılmıştır. “*Artık nereye gitsem, o başımın üstündeydi. Böylece, Kargabaş Ömer olarak ünlenmeye başlamıştım.*” (PK 2018: 81).

Karkabaş Ömer, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), Şerare Aydoğdu’yla tanıştıktan sonra çocuklara yönelik duygularında değişiklik yaşadığı için devingen bir karakterdir.

Yavuz: Yaşar’ın babasının askerlik arkadaşının oğludur. Ağırbaşlı, çalışkan, duyarlı bir gençtir. Zamanla Yaşar’ın çok sevdiği bir arkadaşı olur. Ailesini depremde kaybedince Yaşar’ın ailesiyle birlikte yaşar. “*Nazar değmesin, benim kızlardan bile daha derli toplu. Yatağını bir düzeltiyor, mum gibi! Üstüne üstlük, çalışkan!*” (PK 2018: 106).

Yavuz, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

İlhan Aydoğdu: Şerare'nın babasıdır. Doktordur. Kızının gelişimi için elinden gelen her Şeyi yapan fedakâr bir kişidir. “...Daha kızları doğmadan, onu ve kendilerini eğitmek için ne gerekiyorsa yapmışlar. Kurslara gidip dudak okumayı öğrenmişler. O bitmiş, işaret dilinin öğrenmişler. Şerare dünyaya geldiğinde, anne babası hazırlıklıymış. Anlayacağın, doğduğu günden başlayarak kızlarını eğitmişler. İki yaşında dudak okumaya başlamış Şerare...” (PK 2018: 36).

İlhan Aydoğdu, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Meral Aydoğdu: Şerare'nın annesidir. Avukattır. Kızı henüz doğmadan, kızının gelişimi için tüm çabasını sarf eden bilinçli, fedakâr bir annedir.

Meral Aydoğdu, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Aslı, Ferhat: Postacı Erkan'ın çocuklarıdır. Akıllı, çalışkan, duyarlı çocuklardır. “...Dilleri biraz uzundu ya, olsun. Dürüst, çalışkan, insan canlısı çocuklardı...” (PK 2018: 30).

Aslı ile Ferhat, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldıkları için kapalı (geliştirilmemiş), sahip oldukları özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan karakterlerdir.

Eczacı Aydın: Şerare'nin eczacı olan eniştesidir.

Eczacı Aydın, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Nil: Eczacı Aydın'ın çocuğudur.

Nil, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Ege: Mırmır Ninenin torunudur. Mırmır nine kendisini kötü hissettiğinde onun tekrar eski günlerdeki neşesine kavuşmasını sağlamak için elinden geleni yapan yardımsever, düşünceli bir gençtir.

Ege, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Deniz: Ege'nin kardeşidir.

Deniz, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Elvan Abla: Şerare'nin ailesinin hizmetçisidir.

Elvan Abla, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Çaycı Musti: Yeşilbağlar köyünde yer alan Tiryakı Çay Bahçesi'nin çaycısıdır.

Çaycı Musti, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Öğretmen Leyla'nın Hanımnesi: Güler yüzlü, okumaya meraklı, çocuklarla ilgilenmeyi seven bir kadındır. “...*Güleç yüzü, maviş gözleri ve ensesinde simit gibi dolayıp topladığı kır saçları...*” (PK 2018: 45).

Öğretmen Leyla'nın Hanımnesi, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Öğretme Leyla'nın Babası: Avukattır. Çalışkan, işinde başarılı bir kişidir.

Öğretmen Leyla'nın babası, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Senem Abla: Hasan Ağabey'in eşidir. Leyla'nın ailesinin hizmetçisidir.

Senem Abla, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Hasan Ağabey: Senem Abla'nın eşidir. Leyla'nın babasının bürosunda çalışır.

Hasan Ağabey, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Latif ve Şerif: Öğretmen Leyla'nın abileridir.

Latif ve Şerif, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldıkları için kapalı (geliştirilmemiş), sahip oldukları özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan karakterlerdir.

Berta, Berna: Öğretmen Leyla'nın torunlarıdır.

Berta ile Berna, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldıkları için kapalı (geliştirilmemiş), sahip oldukları özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan karakterlerdir.

Gülten: Öğretmen Leyla'nın geveze arkadaşıdır. “*Aryan, geveze arkadaşı Gülten'di...*” (PK 2018: 39).

Gülten, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Meltem: Kargabaş Ömer'in trafik kazasında vefat eden kızıdır.

Meltem, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Gülsüm, Gülnaz, Gülcan, Gülnur: Kargabaş Ömer'in ablalarıdır.

Gülsüm, Gülnaz, Gülcan ve Gülnur, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldıkları için kapalı (geliştirilmemiş), sahip oldukları özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan karakterlerdir.

Kasap Tekin: Köyün kasabıdır.

Kasap Tekin, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Lerzan, Rezzan: Gezgin Neşe'nin çocukluk arkadaşlarıdır.

Lerzan ile Rezzan, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldıkları için kapalı (geliştirilmemiş), sahip oldukları özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan karakterlerdir.

Musa: Yeşilbağlar'ın sağlık memurudur.

Musa, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Kırıkçı Haydar: Yavuz'un kolunu saran kırıkçıdır.

Kırıkçı Haydar, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Doktor Sinan Bey: Yeşilbağlar köyünün doktorudur.

Doktor Sinan Bey, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Ferit Bey: Gezgin Neşe'nin çocukluk yıllarından komşusudur.

Ferit Bey, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Ramazan Efendi: Göztepe semtinin sütçüsüdür.

Ramazan Efendi, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Matmazel Eleni: Ferit Bey'in kiracısıdır. *“Güneşin tüm ışıkları, Matmazel Eleni'nin altın sarısı dalgalı saçlarında şıkırdardı. Pembe beyaz teni, yosun rengi gözleri vardı...”* (PK 2018: 170).

Matmazel Eleni, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Sakine: Nazire Teyzenin kızıdır.

Sakine, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Asuman Öğretmen: Fikret Bey'in Türkçe Öğretmenidir.

Asuman Öğretmen, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Ebe Nine: Dürbün Nimet'in kardeşinin ebesidir.

Ebe Nine, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Hikmet: Dürbün Nimet'in kardeşidir.

Hikmet, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Fikret Bey: Dürbün Nimet'in abisidir.

Fikret Bey, sadece belirli yönleriyle okuyucuya tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

4.3.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 7. Patenli Kız Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı⁷

Kitap Adı: Patenli Kız		Sayı
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1. Metinlerin iletileri aracılığıyla "okumanın", "araştırıp-sorgulamanın", "yazarlık ya da konuşarak duygu ve düşünceleri paylaşmanın", yaşamı ve insanı anlama sürecinde önemli etkinliklerin olduğu duyumsatılmalıdır.	20
	Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir	
	2. Seçilen metinlerin çocuğu diğer dilsel becerileri kullanmaya dönük bir çabaya yönlendirmelidir. Yeni bir metni okuma ya da herhangi bir dilsel üretimde/ yaratımda bulunma isteği uyandırmalıdır.	12
	Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir	

⁷ Metnin iletilisine ilişkin maddeler kullanım kolaylığının sağlanması açısından özet başlıklar haline getirilmiştir.

	<p>3. İletiler, örtük bir biçimde sezinleterek duyumsatılmalıdır. Özellikle anlatı metinlerinde iletiler doğrudan ve tek bir yargı biçiminde çocuğa sunulmamalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır</p>	10
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	<p>1. Metnin içeriğinde, çocuğa neyi yapıp yapmayacağını söylemekten çok sözü edilen davranışları neden ya da niçin yapıp yapmaması gerektiğine ilişkin insan ve yaşam durumları kurgulanarak bu gerçekleri çocuğun bulması/ duyumsaması sağlanmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir</p>	1
	<p>2. Çocuk okur, kahramanın yaşadıklarına, yetişkinleri algılayışına, yetişkinlerin kahramanı algılayış biçiminin yansıtılışına, kahramanın ailesiyle kurmaya çalıştığı iletişime ve inişli-çıkışlı duygularına, karşılaştığı zorluklar karşısında gösterdiği çabaya, hemcinsleriyle ve karşı cinsle kurduğu arkadaşlarına tanıklık etmeyi ister. Tüm bu tanıklıkların sonucunda çocuğun metni okurken gülmesi, düşünmesi ve metni inandırıcı bulması istene ama çok zor ulaşılan bir durumdur. Bu özelliklerden bir ya da birkaçına sahip metnin iletileri de örtük bir biçimde çocuğa duyumsatılmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir.</p>	1
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	<p>1. Ergenlik döneminin geçici bir dönem olduğunu ve bu sorunların aşmada birçok çözüm yolunun ve etkinliğin bulunduğunu sezinleten iletiler yeğlenebilir. Bu süreçte yalnız olmadığını ve umutsuzluğa kapılmaması gerektiğini duyumsatan metinlerle buluşturulabilir.</p> <p>Çocuk Okuyucuya Ergenlik Döneminin Geçici Olduğunu Sezindiren Metinlerle Buluşturulabilmelidir</p>	-
	<p>2. Yaşamda bireyin kendini gerçekleştirebilme yollarını keşfetmesinde ve demokratik kültürün kazanılmasında; okuma sürecinin ve okuma alışkanlığı kazanmış olmanın önemi belirtilebilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir</p>	2
D. T	<p>1. Toplumsal düzenin sürdürülmesi adına yasa ve kuralların yerinin, sınırının ve gerekliliğinin ne olduğu duyumsatılmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir</p>	2

2. Toplumdaki farklılıklara, azınlıklara saygı, çocuk ve insan haklarının önemine ilişkin iletiler çocukla paylaşılabilir.	3
Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir	
3. Diğer kültürleri anlama, onlara saygı duyma ve önyargılı olmama gibi özelliklerin olumlandığı metinler de yeğlenebilir.	5
Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir	
Toplam	56

Zeynep Cemali'nin Patenli Kız adlı romanında metnin konusuna yönelik özelliklerin “Çocuk Okuyucuya Ergenlik Döneminin Geçici Olduğunu Sezinleten Metinlerle Buluşturulabilmelidir” tanesi hariç diğer maddelerini örnekleyecek öğelere rastlanmıştır. Patenli Kız adlı romanda metnin konusuna yönelik toplam 56 öğe belirlenmiştir. Belirlenen öğelerin 20'sini “Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 12'sini “Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 10'unu “Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır” başlığı, 5'ini “Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 3'ünü “Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 2'sini “Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir” ve “Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir” başlıkları oluşturmaktadır.

Patenli Kız adlı romanda Şerare adında konuşma ve işitme engeli olan bir kızın başarısı konu edilmiştir. Romanda işlenen konu çocuk okuyucunun günlük yaşamında karşılaşılabileceği nitelikte olduğu için çocukların düzeyine uygun niteliktedir.

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Sonra da kutunun altında, üstünde ‘Neşe Tezel’ yazan zile bastı.” (PK 2018: 18).

“Karisına günlerce ders vermişti öğretmen hanım. Esmâ onun sayesinde ortaokulu bitirmişti.” (PK 2018: 18).

“Çünkü biricik kızları, Karadeniz Teknik Üniversitesi’nde işletme öğrenimi görüyordu.” (PK 2018: 20).

“Artık, şu Şerare Aydoğdu’nun ‘Patentli Kız’ını da akşam gelince okurum.” (PK 2018: 37).

“Seven, sevilen ve sevmeyi öğreten, Leyla Nine’ye.” (PK 2018: 42).

“İşte, o zaman annem, Senem Abla’ya öğle yemeğini hazırlamasını söyler ve babamın çalışma odasına geçerdi. Kısa süre sonra da daktilonun sesi-tık tıkı tıkı duyulurdu. Avukat Nazif Bey’in savunma metinlerini, notlarını daktiloda annem temize çeker, beyi gelene kadar gerekli tüm dosyaları hazırlardı.” (PK 2018: 48).

“Hele bir okula git de, sen kendin okursun,” diyerek arkasını döndü sonra, kardeşinin peşi sıra yürüdü gitti..” (PK 2018: 50).

“Öğrenmenin yaşı yoktur,’ diyordu.” (PK 2018: 56).

“Okuma yazma bilmediğim için çok utanıyordum,’ dedi gözlerimin içine bakarak. ‘Bunu torunlarımdan bile gizliyor, bilmelerini hiç istemiyordum. Masallar okuyormuş gibi yapıyordum, ama aslında hepsini uyduruyordum.” (PK 2018: 57).

“Leyla ödevlerini yaparken dikkatle izliyordum. Onunla heceledim, heceleri onunla birleştirdim. Öğretmenimin verdiği ödevleri, o okuldayken tek başıma tekrarlayıp durdum. Yaa, ben de okuyordum artık. Torunum gibi akıcı okuyamıyorum, ama olsun.” (PK 2018: 57).

“Bir an Kargabaş Ömer’e dik dik baktıktan sonra, masanın üstündeki kağıda kaleme saldırıp, yazmaya başladı. ‘Engelli olabilirim. Ama cahil, bilinçsiz, sorumsuz hiç değilim. Beş yıldır paten yapıyorum. Trafik kurallarını, trafik polisleri kadar iyi bilirim. Kaldı ki, buraya da anayoldan gelmiyorum’ Işıklardan karşıya geçiyor,

fidanlığın arkasından dolaşıp, düz yoldan aşağı iniyorum. BENİ ÜZDÜNÜZ!!!” (PK 2018: 65).

“Yavuz’sa karnesindeki notlar yetmezmiş gibi, bir de başarı belgesi getirmişti. Babam onları kutlarken, ben yokmuşum gibi davrandı. Bunu bir tür ceza olarak kabullendim. Sonuçta, sınıfta kalmıştım.” (PK 2018: 113).

“O kitap okudu; ben de, sanki yararı varmış gibi ders çalıştım.” (PK 2018: 117).

“Ogün üçüncü kez sordu Ege. ‘Sultanım, sana Şerare’nin yolladığı kitabı okuyayım mı?’” (PK 2018: 125).

“Benim okumam yazmam var!” (PK 2018: 127).

“Unutma anne, mutlaka oku! Kurstan gelince, Deniz de okusun.” (PK 2018: 128).

“İstersen yaz, çocuklarına anlatırsın.” (PK 2018: 129).

“Hemen dikkatini çeken büyük sarı zarfın üstünde Şerare’nin adını okuyunca, küçük bir çığlık attı.” (PK 2018: 155).

“Sakine, ilkokulun son sınıfındaydı. ‘Ortaokula da gideceğim,’ diyordu ağabeyime.” (PK 2018: 201).

“Yaşar Dede gözlerini kısarak yazıyı okudu.” (PK 2018: 209).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir

“Dilinde ‘Katibim’ şarkısıyla basamakları inerek, yolağı tuttu.” (PK 2018: 18).

“Şerare geçen yaz tatilini burada geçirdi ya, tatil ödevi için, köyün altı büyüğünün anılarını dinleyip yazmış meğer.” (PK 2018: 36).

“Gerçi, oyun oynamayı pek sevmezdi; ama okuduğu masallar, bana yalnızlığımı unutturmaya yeterdi.” (PK 2018: 45).

“Hanımınem kalın masal kitabını açar ve okumaya başlardı. Bana ninni gibi gelirdi sesi. Hemen göz kapakları ağırlaşır, içim geçer ve ‘Memleketin birinde...’ diye başlayan masalın içinde kaybolur, peri padişahının sarayına doğru uçar giderdim. O masalların sonu hiç gelmediği gibi , her sabah nasıl oluyorsa, kendi yatağında uyanırdım.” (PK 2018: 47).

“O zaman bana masal oku.” (PK 2018: 48).

“Biz diyelim bir asır, siz deyin bin asır önce, diyarlardan bir diyar varmış. Zengin mi zengin bu diyarda, fakir mi fakir bir nalbant yaşarmış.” (PK 2018: 51).

“Her akşam berjerlerimize kurularak kitaplarımızı okurduk. Sonra da okuduklarımızı birbirimize anlattık.” (PK 2018: 57).

“Kartta, ‘Adım, Şerare Aydoğdu. 7. sınıf öğrencisiyim,’ yazıyordu.” (PK 2018: 63).

“Tık Tık Yaşar’dan çocukluğuyla ilgili bir anısını anlatmasını istedi.” (PK 2018: 98)

“Leyla Hanım söylediği ya; bizim anular kitap olacaktı.” (PK 2018: 155)

“Bu kısa girişten sonra, yedi yaşına bastığı yaz yaşadığı olayı kaleme aldı.” (PK 2018: 162).

“Şerare’nin sözcükleriyle, onun anlatımıyla yeniden okudu.” (PK 2018 165).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir biçimde Duyumsatılmalıdır

“Yolunu gözleyen yavukluların sayısı azalmıştı.” (PK 2018: 10).

“Nur içinde yatsın; ilkokula başladığım yıl, bunun yalnızca hayal olduğunu anlamış olmalı.” (PK 2018: 71).

“Bilgisayar firmasının servis elemanı getirdiği ‘sihirli kutu’yu masanın bir kenarına kurarken, kadıncağız torunlarıyla haberleşeceği anın hayaliyle, heyecanla beklemişti.” (PK 2018: 40-41).

“Onun yüzünden okulu da kıramıyordum.” (PK2018: 108).

“Okulu kırmıştım.” (PK 2018: 110).

“Marangozhaneyi devrettiği yıl kaybettiği kan kardeşini düşündü.” (PK 2018: 120-121).

“Saadet Nine çok yaşlandı; ikinci çocukluğunu yaşıyor.” (PK 2018: 123).

“Anlaşılan biraz şekerleme yapacaksın, sultanım,’ diyen Ege, oturduğu koltuktan kalktı.” (PK 2018: 127).

“Patenli Kız’ın gözü karaydı.” (PK 2018: 158).

“Uzun Kulak’ın çektiği arabasını...” (PK 2018: 169).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir

“Ama bir düşünsene; çocukluğumuzda hangimiz ailemize başkaldırmadık? Oklavayla üstümüze yürüdüler, terlik fırlattılar; biz yine bildiğimizi okuduk... Neyse ki, çok dikkatli ve duyarlı bir çocuk. Gideceği yeri, oraya hangi yoldan gideceğini, döneceği saati ailesine mutlaka söylüyor. Bence bir çocuk sorumluluğunu biliyorsa, özgürlük onun en doğal hakkı.” (PK 2018: 159).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir.

“Sizin gibi değildi o,’ diye tersledi torununu içinden. ‘Beni dinlerdi, değer verirdi.” (PK 2018: 126).

Konu Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir

“Kuzenim Nil konuşmayı nasıl öğrendiyse, ben de işaret dilini öyle öğrendim.’ Başını gururla dikleştirdi. ‘Bunun için okulda da başarılı oldum. Hatta öğretmenlerime asistanlık yaptım. Kitap okumayı çok severim.” (PK 2018: 97).

“Okul bize öğrenimin yanı sıra yeteneklerimizi keşfetmeyi de öğretiyor. Yeteneklerimizi geliştirir ve yaşamımızda nasıl kullanacağımızı öğreniriz. Kendini kanıtlayan hangi gençle ailesi kıvanç duymaz ya da toplum onu dışlar ki?” (PK 2018: 215).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir

“Trafik kurallarını, trafik polisleri kadar iyi bilirim.” (PK 2018: 65).

“Sürücü belgen var mı ayol?” (PK 2018: 191).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Engelli olması onun için sorun değildi. Bundan rahatlıkla söz ederdi. Ama sakat ya da özürlü olarak anılmaya asla dayanamazdı. Öfkelenir köpürür, genzinden çıkan şuarsuz hırıltılarla birlikte kağıda kaleme sarılır yazardı. ‘Ben, benim gibiler, kusurlu, kabahatli, suçlu değiliz. Sadece engelliyiz. Aşılmayacak engel yoktur. Bunu anlamadığınız için, asıl siz özürsünüz!” (PK 2018: 87).

‘Biz engelliler için yaşamı çekilmez kılanlar, çevremizdeki insanlar, hatta en yakınımız olan ailemizdir... Oysa bizler hatalı ya da suçlu değiliz. Aksine, çok kararlıyız, çok azimliyiz. Bizim için engeller, aşıldıkça geride kalır. Bunu en başta ailelerimiz kabul etmeliler ki, topluma da kabul ettirebilsinler. İşte o zaman, dünyada hiç ‘zavallı sakat’ kalmaz.” (PK 2018: 214).

“Eğitim herkes gibi bizlerin de hakkı. Herkesteki yetenekler bizde de var...” (PK 2018: 215).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir

“O zaman Yahudi tavrası oynayalım.” (PK 2018: 48).

“Öğretmen Leyla'nın bir tanecik oğlu vardı. Yıllar önce üniversiteyi bitirip, lisansüstü öğrenim için Almanya'ya gitmiş; sonra da el memleketinde evlenip kalmıştı... Berta ile Berna, Türkçe öğrenmemek için öylesine direndiler ki, çaresiz, Öğretmen Leyla kendisi Almanca öğrenmek zorunda kaldı.” (PK 2018: 40).

“Engelli olması onun için sorun değildi. Bunlardan rahatlıkla söz ederdi. Ama sakat ya da özürlü olarak anılmaya asla dayanamazdı. Öfkelenir köpürür, genzinden çıkan şuursuz hırıltılarla birlikte kağıda kaleme sarılır yazardı. ‘Ben, benim gibiler, kusurlu, kabahatli, suçlu değiliz. Sadece engelliyiz. Aşılmayacak engel yoktur. Bunu anlamadığınız için, asıl siz özürlüsünüz!’” (PK 2018: 87).

“Eniştenin Rusya'daki işi bitti.” (PK 2018: 124).

“Matmazel Eleni her gün ziyaretimize geliyordu. Rumca şarkılar söylüyor, fıkralar anlatıyordu.” (PK 2018: 175).

4.3.3. İletişim İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 8. Patenli Kız Kitabında Metnin İletisine İlişkin Maddelerin Dağılımı⁸

Kitap Adı: Patenli Kız		Sayı
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1.Çocuğun (özellikle kızların) bu dönemde bedenindeki değişimleri, fiziksel özelliklerini ve kendi ruhsal, düşüncel değişimini anlamaya, kabullenmeye ve keşfetmeye çalıştığı bir dönemdir. Kendisini bulma yönünde onunla aynı dönemi paylaşan karakterlerin sorunlarının paylaşıldığı metinler yeğlenebilir. Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir	2

⁸ Metnin iletisine ilişkin maddeler kullanım kolaylığının sağlanması açısından özet başlıklar haline getirilmiştir

	2.Kendilerini ifade etmeye (yazılı ve sözlü) ve sağlıklı iletişim yolları kurmaya dönük yüreklendirecek ve destekleyecek metinlerle buluşmaları sağlanmalıdır.	147
	Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir	
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1.Soyut işlem döneminin özelliklerinin görülmeye başlanmasıyla benzetmelerin, soyut konu ve kavramların, imgesel anlatımların kullanıldığı yazınsal yapıtları daha iyi anlamaya başlarlar. Sevgi, dostluk, aşk, arkadaşlık, adalet, haksızlık gibi konularda artık çocuğun okuma evreninde daha yoğun biçimlerde yer alabilir. Bu konuların metinlerde işlenişi ve sunumu; temel anlamı önceleyen bir kavram örüntüsü yerine metinlerarası ilişkilerin kurulduğu, yan anlam, deyimsel anlam gibi anlamsal boyutlarla oluşturulmuş bir kavram örüntüsüyle oluşturulmuş olabilir.	53
	Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir	
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1.Bu dönemde ergenliğe adım atan çocukların duyumsadıkları kaygıları, duygu ve düşünceleri paylaşan, dile getiren konular yeğlenebilir.	2
	Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir	
	2.Düşlerin insanı sağaltan gücüne, zorluklarla mücadele etmenin, emek vermenin değerine ilişkin konular çocukla buluşturulabilir.	4
	Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir	
	3.Cinsellik ve karşı cinsle yakınlaşmaya ilişkin konuların sevgi ve aşk bağlamında yalın bir biçimde ele alındığı metinler yeğlenebilir.	1
	Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir	
D. Toplumsal Gelişimi	1.Alanında başarılı oyuncu, yazar, şair, ressam, müzisyen, modacı, sporcu, iş adamı gibi ünlülerin yaşam öyküleri çocuklarla buluşturulabilir. Ancak metinlerin yavan bir dil ve anlatımdan uzak, anadilinin yetkin bir biçimde kullanılmış olması önemlidir.	2
	Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir	

2.Mesleklerin tanıtıldığı, bir mesleğe ilişkin yeterliliklerin anlatıldığı bilgilendirici metinlerde yerlenebilir.	11
Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir	
3.Hem şehir hem kırsal yaşamı konu edinen, farklı yaşam ortamlarının varlığını çocuğa duyumsatan, oradaki yaşamların, insanların özelliklerini işleyen metinler gündeme getirilebilir.	2
Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir	
4.Canlıların bir arada yaşama durumunu, toplumsallaşmayı, toplumsallaşan bireyin doğayla olan ilişkisini irdeleyen, eleştirel bir yaklaşımla ele alan, insanların buldukları ortamları nasıl kendilerince yeniden düzenlediklerini, ne tür düzenlemeler ve kurallar oluşturduklarını, bunların neden var olduğunu, insanların doğaya nasıl müdahale ettiklerini işleyen metinler seçilebilir.	2
Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişkisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir	
Toplam	226

Zeynep Cemali'nin Patenli Kız adlı romanında metnin iletisine yönelik özelliklerin tüm maddelerine örnekleyecek ögelere rastlanmıştır. Patenli Kız adlı romanda metnin iletisine yönelik toplam 226 öge belirlenmiştir. Belirlenen ögelerin 147'sini "Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı, 53'ünü "Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı, 11'ini "Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir" başlığı, 4'ünü "Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir" başlığı, 2'sini "Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir", "Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir", "Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir", "Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir" ve "Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişkisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir"

başlıkları, 1'ini de “Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı oluşturmaktadır.

Patenli Kız adlı romanda yazar deyimlerden, ikilemelerden ve benzetmelerden çokça faydalanmıştır. Bu yolla yazar, okuyucu kitlesine Türk dilinin anlatım inceliklerini sezdirmeye ve onların sözcük evrenini genişleterek kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlamaya çalışmıştır.

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Ögeler/ Çocuk Okuyucu Fiziksel ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabulenen Karakterlerle Buluşturulabilir

“Henüz o sabah köye gelmiş olan Şerare de aralarındaydı. Yaklaşık iki yıldır görmüyordu küçük kızı. Büyümüş serpilmiş, neredeyse genç kız olmuştu Şerare.” (PK 2018: 41).

“Büyüdüğümüzü düşünür, delikanlı gibi şişinirdik.” (PK 2018: 104).

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Ögeler/ Çocuk Okuyucu Yazılı ve Sözlü Olarak Kendini İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir

Romanda kullanılan başlıca deyimler şunlardır: Kapı kapı dolaşmak (PK 2018:), Taban tepmek (PK 2018: 9), Yolunu gözlemek (PK 2018: 10), Göz gezdirmek (PK 2018: 11), Yolunu tutmak (PK 2018: 14), Kulak kesilmek (PK 2018: 15), Küçük dilini yutmak (PK 2018: 19), Gözden geçirmek (PK 2018: 21), Yüreğini kemirmek (PK 2018: 28), Yüreğine su serpmek (PK 2018: 30), Yüreğini ağzına getirmek (PK 2018: 33), Göz göze gelmek (PK 2018: 34), Baş şişmek (PK 2018: 35), Bıyık altından gülmek (PK 2018: 37), Aklını başından almak (PK 2018: 39), Kulaklarında çınlamak (PK 2018: 39), Eli ayağı birbirine dolaşmak (PK 2018: 41), Yüreği daralmak (PK 2018: 41), Gözleri dolmak (PK 2018: 42), Baş göz etmek (PK 2018: 47), Kafa kafaya vermek (PK 2018: 48), Yüreği pır pır etmek (PK 2018: 52), Gözlerini alamamak (PK 2018: 59), Ağzı kulaklarına varmak (PK 2018: 62), Dil dökmek (PK 2018: 75), Kafa tutmak (PK 2018: 78), Yüreği sızlamak (PK 2018: 82), Akli durmak (PK 2018: 88), Yer yarılıp dibine girmek (PK 2018: 88), Kafa ütölemek (PK 2018: 90), Çileden çıkmak (PK 2018: 90), Üç buçuk atmak (PK 2018: 92), Hevesini kırmak (PK 2018: 103), Nam salmak (PK 2018: 105), Ağzından dirhemle laf çıkmak (PK 2018: 106), Bülbül kesilmek (PK 2018: 106), İçi sızlamak (PK 2018: 107), Burnunda tütme (PK 2018: 108), Gözdağı vermek

(PK 2018: 108), Yüreği burkulmak (PK 2018: 110), Yüreği ağzında (PK 2018: 118), Karalar bağlamak (PK 2018: 124), Mekik dokumak (PK 2018: 128), Gözleri dikmek (PK 2018: 134), Kıyameti koparmak (PK 2018: 141), Pabuç bırakmamak (PK 2018: 142), Gözleri ışıldamak (PK 2018: 145), Dişe dokunmak (PK 2018: 150), Göz hapsine almak (PK 2018: 158), Gözü kara olmak (PK 2018: 158), Yaka silmek (PK 2018: 169), Dili tutulmak (PK 2018: 172), Başa üşüşmek (PK 2018: 174), Ön ayak olmak (PK 2018: 182), Haddini bildirmek (PK 2018:), İçi geçmek (PK 2018: 182), Ağzı bir karış açık kalmak (PK 2018: 186), Akı almamak (PK 2018: 197), Ayağı yerden kesilmek (PK 2018: 198), Dudakları uçuklamak (PK 2018: 199), Pabucu dama atılmak (PK 2018: 199), İçine kurt düşmek (PK 2018: 203), Nuh deyip peygamber dememek (PK 2018: 205), Yüreğine ateş düşmek (PK 2018: 210), Dikkat kesilmek (PK 2018: 212), Yüzünden düşen bin parça olmak (PK 2018: 220).

Romanda kullanılan başlıca ikilemeler şunlardır: Üst üste (PK 2018: 11), Yarım yamalak (PK 2018: 11), Çın çın (PK 2018: 12), Yolu yolağı (PK 2018: 12), Sık sık (PK 2018: 13), Tıkır tıkır (PK 2018: 14), Vura vura (PK 2018: 15), Kükreye güreyle (PK 2018: 17), Şen şakrak (PK 2018: 18), Alık alık (PK 2018: 19), Allak bullak (PK 2018: 22), Çoluk çocuk (PK 2018: 24), Renk renk (PK 2018: 24), Kendi kendine (PK 2018: 24), Sağ sol (PK 2018: 24), Al al (PK 2018: 26), Süklüm püklüm (PK 2018: 28), Bol bol (PK 2018: 29), Apar topar (PK 2018: 38), Söylene söylene (PK 2018: 38), Kara kara (PK 2018: 41), Bıcır bıcır (PK 2018: 41), Yan yana (PK 2018: 46) Dur durak (PK 2018: 49), Süslü püslü (PK 2018: 52), Zıp zıp (PK 2018: 53), Işıl ışıl (PK 2018: 54), Kıkır kıkır (PK 2018: 55), Kıs kıs (PK 2018: 56), Peş peşe (PK 2018: 62), İri iri (PK 2018: 65), Dik dik (PK 2018: 65), Aval aval (PK 2018: 73), Patır patır (PK 2018: 75), Sallana sallana (PK 2018: 75), Tir tir (PK 2018: 75), Bakkal çakkal (PK 2018: 92), Geri geri (PK 2018: 95), Zaman zaman (PK 2018: 97), Derli toplu (PK 2018: 106), Sessiz sessiz (PK 2018: 107), Fazla fazla (PK 2018: 112), Hıçkıra hıçkıra (PK 2018: 113), Şaşkın şaşkın (PK 2018: 114), Yavaş yavaş (PK 2018: 117), Uzun uzun (PK 2018: 118), Belli belirsiz (PK 2018: 124) Zar zor (PK 2018: 129), Var yok (PK 2018: 133), Köşe bucak (PK 2018: 134), Pırıl pırıl (PK 2018: 138), Pençe pençe (PK 2018: 142), Tek tek (PK 2018: 144), Bağıra bağıra (PK 2018: 145), Oluk oluk (PK 2018: 146), Söve saya (PK 2018: 152), Sakin sakin (PK 2018: 156), Koşa koşa (PK 2018: 169), Börtü böcek (PK 2018: 173), Fiske fiske (PK 2018: 174), Sıkı sıkı (PK 2018: 182), Devire devire (PK 2018: 182), İnleye inleye (PK 2018: 184), Cır cır (PK 2018: 185), Homur

homur (PK 2018: 188), Sallaya sallaya (PK 2018: 192), Güle oynaya (PK 2018: 198), Sinsi sinsi (PK 2018: 199), Bön bön (PK 2018: 199), Sabah sabah (PK 2018: 207), Kıpır kıpır (PK 2018: 209), Vır vır (PK 2018: 209209), Fıkır fıkır (PK 2018: 209), Paşa paşa (PK 2018: 221).

“Daha kızları doğmadan, onu ve kendilerini eğitmek için ne gerekiyorsa yapmışlar. Kurslara gidip dudak okumayı öğrenmişler. O bitmiş, işaret dilini öğrenmişler. Şerare dünyaya geldiğinde, anne babası hazırlıklıymış. Anlayacağını, doğduğu günden başlayarak kızlarını eğitmişler. İki yaşında dudak okumaya başlamış Şerare; ne diyorsun sen!” (PK 2018: 36).

“Kimi zaman işaretlerle, kimi zaman da yazarak anlaştılar.” (PK 2018: 63).

“Birden durdu, not defterini çıkardı; çömelip yazdı. Kelimesi kelimesine hatırımda: ‘Ben kendi adıma, insan sıcaklığını, insan yüreğinin sesini duymazsam yaşayamam. Kocaman arazi, ağaçlar, çiçekler, köpekler, kediler, güvercinler, tavuklar ve siz; yalnız, tek başınıza... Bahçenizi açmalısınız. Çocuklar dolmalı buraya. Onların civıltısını duymalısınız.’ (PK 2018: 88).

“Şerare, Yaşar Dede’ye önce işaretlerle, sonra da yazarak anlatmaya işte o gün başladı.” (PK 2018: 97).

“Tık Tık Yaşar’dan çocukluğuyla ilgili bir anısını anlatmasını istedi.” (PK 2018: 98).

“Güzel kız, altmış altı yaşında bir çocuğun anısı işine yarar mı, bilemem. Sevgi ve başarı dileklerimle.” (PK 2018: 162).

“Mor renkli mürekkeple inci gibi yazılmış üç sözcüğü yeniden okudu. ‘Özür dilerim. Teşekkürler.’ (PK 2018: 176).

İleti Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Yüzünü yalayan yeli hissedince, ‘Lodos bu!’ diye mırıldanarak başını kaldırdı.” (PK 2018: 11).

“Paltosunu giydi ve zarfı, kutsal bir emanetmiş gibi göğsüne bastırıldı.” (PK 2018: 16).

“Bir savcı gibi kendinden emin, dimdik yürüdü.” (PK 2018: 21).

“Yaz geldi mi, çoluk çocuk arılar gibi çalışır; yalnızca Mırmır Nine, evin önündeki çardakta oturup onları seyrederdi.” (PK 2018: 24).

“Karşısına dikilen azman köpekler, korlanmış gözleri, bir karış dışarı sarkmış dilleriyle gerili yay gibi, her an üstüne atlamaya hazır bekliyorlardı.” (PK 2018: 27).

“Önce kedileri, ardından da kangalları tıpkı sahipleri gibi, sessizce arkalarını dönerek uzaklaştılar.” (PK 2018: 28).

“Aramızdaki buzlar da erir böylece.” (PK 2018: 38).

“Annemin yemeklerinden başka ağzına tek bir lokma koymadığından, bütün günü çay kahve içerek geçirir, akşamları da aç kurt gibi dönerdi eve.” (PK 2018: 45).

“Hele konuklar, ‘Mahdum Beyler,’ diye açılış yaparak onlara da söz hakkı tanıdıklarında, hindi gibi kabarırlardı.” (PK 2018: 46).

“Popoma çuvaldız batmış gibi fırlardım ayağa.” (PK 2018: 46).

“Günler birbirini kovalıyor, saatler su gibi akıp gidiyordu.” (PK 2018: 52).

“Annem gelin tacı gibi taşlarla süslü bir çember başıma yerleştirdi.” (PK 2018: 53).

“Sular seller gibi okuduğumu göstermenin tam zamanı,’ diye düşünerek, pat diye lafın ortasına daldım.” (PK 2018: 55).

“Hali, küçük bir çocuğunki gibiydi; gözleri parlıyordu.” (PK 2018: 56).

“Tıpkı geçen yaz sonu olduğu gibi, küçük kız gidecek, onu yine yalnız bırakacaktı.” (PK 2018: 59).

“Aman, onlarda babaanneleri gibi huysuz çocuklardı mutlaka.” (PK 2018: 64).

“Ağı burnu yamuldu Şerare'nin; palavra der gibi elini salladı.” (PK 2018: 64).

“Şerare diken batmış gibi irkildi.” (PK 2018: 65).

“Tıpkı bir gelincik gibi,' dedi içinden Ömer Dede.” (PK 2018: 67).

“Yaşlı adam işte o gün, Kargabaş unvanının yafta gibi nasıl üstüne yapıştığını anlattı Şerare'ye.” (PK 2018: 67).

“Ne o? Limon yemiş gibi ekşittin suratını?” (PK 2018: 73).

“Kafesin içinde... Esir gibi.” (PK 2018: 73).

“...pamuk gibi ak bulutlara uçmalıydı.” (PK 2018: 73).

“...Kedi milleti cin gibidir.” (PK 2018: 75).

“Yay gibi gerilmişti.” (PK 2018: 75).

“Tıpkı tekir gibi gerildim ve ondan daha atik davranarak, fırladığım gibi kuşu kaptım.” (PK 2018: 75).

“Neyse ki, kömürlüğün içini avucumun içi gibi biliyordum.” (PK 2018: 79).

“İtlerin de senin gibi vahşi.” (PK 2018: 84).

“Kuğu gibi süzülürdü o tekerleklerin üstünde,' dedi.” (PK 2018: 86).

“Onun babası senin gibi vahşi değil.” (PK 2018: 89).

“Kan kardeşliğinde öyle saçmalıklara yer yoktur. Kan kardeşliğinde birbirine karışan kan değil, yürekte taşan duygulardır.” (PK 2018: 98).

“...delikanlı gibi şişinirdik.” (PK 2018: 104).

“Babamın askerlik arkadaşı, can dostu da oradaydı.” (PK 2018: 104).

“Artık, okula giderken yalnız değildim; yanımda aslan gibi ağabeyim vardı.” (PK 2018: 105).

“...inek gibi ders çalışıyordu üstelik.” (PK 2018: 106).

“Yatağını bir düzeltiyor, mum gibi!..” (PK 2018: 106).

“Gözleri kan çanağı gibiydi.” (PK 2018: 109).

“Yalnız kaldığımızda, tıpkı bir kedi gibi gözlerimi kısıyor, üstüne atlamaya hazır bekliyordum.” (PK 2018: 111).

“Patenleriyle dansçılar gibi dolaşırdı hani.” (PK 2018: 126).

“Ardından yalı kazağına benzeyen o adam geldi.” (PK 2018: 126).

“Birinin ‘Burdaaaa!’ diye bağırmasıyla birlikte, bal kokusu almış arılar gibi hemen o yana üşüşürdük.” (PK 2018: 135).

“Gözleri kan çanağı gibiydi.” (PK 2018: 136).

“Elektrik çarpmış gibi titredi.” (PK 2018: 138).

“Gerçekten de tıpkı çocuk gibiydi Gezgin Neşe.” (PK 2018: 154).

“...yanından kasırga gibi bir kız geçiverdi.” (PK 2018: 156).

“...onların arasından bir kuğu gibi süzülüyor.” (PK 2018: 158).

“...ışık ve yolun uygun olduğu ilk anda yıldırım gibi harekete geçip gözden kayboluyordu.” (PK 2018: 158).

“Bahçeli yalıları, birer inci gibi sahilde sıralanırdı.” (PK 2018: 167).

“Denize inen merdivenlerden gizlice süzülüp, sandallardan birine atlar ve başlardık, denize düşene dek sandalı beşik gibi sallamaya...” (PK 2018: 169).

“Parmaklarımızı daldırıp daldırıp, yoğurt gibi kireci hızla yüzümüze sıvarken...” (PK 2018: 174).

“Bizi görünce cin çarpmış gibi oldu adamcağız.” (PK 2018: 176).

“Cin gibi bir şeydi kız.” (PK 2018: 184).

“Aslanlar gibi iki oğul babası oldum.” (PK 2018: 202).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularına İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Büyüdüğümüzü düşünür, delikanlı gibi şişinirdik.” (PK 2018: 104).

“Doğruydu! Diğer kız çocukları gibi seksek ya da evcilik oynamazdık biz. Ama, güzel genç kızlara, alımlı kadınlara hayrandık. Üstelik üçümüzde çirkin olduğumuzu düşünüyorduk. Ne de olsa, esmer birer kara böcektik! Ferit Bey’in kiracısı Matmazel Eleni gibi olmak için neler vermezdik ki!” (PK 2018: 169-170).

Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir

“Daha kızları doğmadan, onu ve kendilerini eğitmek için ne gerekiyorsa yapmışlar. Kurslara gidip dudak okumayı öğrenmişler. O bitmiş, işaret dilini öğrenmişler.” (PK 2018: 36).

“Leyla ödevlerini yaparken dikkatle izliyordum. Onunla heceledim, heceleri onunla birleştirdim. Öğretmenin verdiği ödevleri, o okuldayken tek başıma tekrarlayıp durdu.” (PK 2018: 57).

“Hayır, işaret diliyle konuşuyor,’ diye düzeltti Öğretmen Leyla. ‘Doğuştan engelli. Ama yaşamla öyle barışık ki, engelli olduğunu umursamıyor bile.’ (PK 2018: 157).

“Onları dinliyor ve çocukluklarını dinliyorum. Akşamları yatmadan önce bana anlattıklarını defterime yazıyorum. Daha çok ama çok çalışmam gerekiyor.” (PK 2018: 160).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir

“Matmazel Eleni’ye hayran olan yalnızca biz değildik. Babalarımız ona göz ucuyla bakarken, gençler hiç çekinmeden açıkça süzerlerdi onu.” (PK 2018: 170).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“...ünlü yatırı Sultan Baba Türbesi’ne uzanan yolun üzerindedir.” (PK 2018: 23).

“Müzik setinden yayılan ney taksimi bitmiş, III. Selim’in saz semaisi başlamıştı.” (PK 2018: 163).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir

“O kasım günü, Postacı Erkan masanın başına geçmiş, imza karşılığında verilmesi gereken zarfları kaydediyordu.” (PK 2018: 9).

“Ne de olsa kadıncağız emekli öğretmendi.” (PK 2018: 13).

“Yaşar Aslan bir zamanlar, İstanbul’un sayılı marangoz ustalarından biriydi.” (PK 2018: 15).

“Sağlı ocağının genç hemşiresine, köyündeki ailesinden, arkadaşlarından mektup taşırdı. Hemşire mektuplarına sevinirken, o da sağlık memuru Musa’yla ayaküstü söyleşirdi.” (PK 2018: 20).

“Eczacı Aydın’ın kızı Nil...” (PK 2018: 30).

“Biliyorsun; baba doktor, anne avukat; cahil insanlar değiller yani.” (PK 2018: 36).

“Postacı Erkan telaşla yandaki kasaba daldı.” (PK 2018: 38).

“İyi spiker olur.” (PK 2018: 54).

“İnşaat mühendisi oldu o.” (PK 2018: 119).

“Artık o ünlü bir yazar!” (PK 2018: 182).

“Gazeteci bir arkadaşım var.” (PK 2018: 217).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“İlk yağmurların inmesiyle birlikte, köy sanki kış uykusuna çekilirdi.” (PK 2018: 12).

“Meyve ağaçlarıyla kaplı arazisi fidanlığın arkasından başlar, köyün tepelerini tutardı.” (PK 2018: 25).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir

“Erkan, Yeşilbağlar’ı doğup büyüdüğü kendi köyünden bile daha çok seviyordu. Gerçekten de Beykoz’un ötesinde, yemyeşil bir ormanlık alanın ortasındaki Yeşilbağlar Köyü, İstanbullular’ın soluklandığı ender yerlerden biriydi.” (PK 2018: 11-12).

“Ben kendi adıma, insan sıcaklığını, insan yüreğinin sesini duymazsam yaşayamam. Kocaman arazi, ağaçlar, çiçekler, köpekler, kediler, güvercinler, tavuklar ve siz; yalnız, tek başınıza... Bahçenizi açmalısınız. çocuklar dolmalı buraya. Onların civiltısını duymalısınız.” (PK 2018: 88).

4.3.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 9. Patenli Kız Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı⁹

Kitap Adı: Patenli Kız	Sayı
------------------------	------

⁹ Metnin iletisine ilişkin maddeler kullanım kolaylığının sağlanması açısından özet başlıklar haline getirilmiştir

A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	<p>1. Bu dönemde de açık ve devingen özellikteki karakterlerin düşsel dünyası, araştıran sürekli soru soran çocuk bakış açısı çocuk okuru karaktere/ başkahramana yakınlaştıracaktır. Metinde yer alan durağan özellikteki karakterlerin de davranış özellikleri bağlamında neden bu karakter özelliğinde olduğu iyi bir biçimde kurgulanmalı ve gerçekleştirilmelidir. Çocuk okur bu karakterin neden durağan özellikte olduğunu ve inandırıcılığını duyumsayabilmelidir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin de İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir</p>	3
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	<p>1.Anlatsal ve bilgilendirici metinlerde bu dönem çocuklarının düşünebileceği –sorabileceği türden sorular metnin temel soruları/ sorunları durumuna getirilerek kahramanın belleğinde belire bir soruya yanıt bulma çabası, kendini kanıtlaması/ gerçekleştirmesi için de sık sık düş kurması, araştırması, sorgulaması çocuk okurun dilsel ve bilişsel becerilerini devindirmesine olanak sağlayacaktır.</p> <p>Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır.</p>	7
	<p>2.Bu dönemde de çocuklar çevresini keşfetmeyi sever; çocukların evreni dünyayı, insanları kafa yorarak ya da büyüklere sordukları sorularla anlamlandırma çabası, kısaca sorma-bilme (öğrenme) özellikleri karakterlere yansıtılabilmelidir.</p> <p>Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır</p>	8
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	<p>1.Karakterlerin güldüren, eğlendiren, kendini iyi ifade eden, zekice davranan, zorluklar karşısında yılmayan, serüvenlere atılan açık ve devingen karakterler olması önemlidir ve bu tür metinler yeğlenebilir. Ancak tüm karakterlerin ya da tüm başkahramanların böyle olması gerekmez. Çünkü çocuklar kusursuz bir biçimde bu denli olumlu özelliklerle donatılmış karakterleri inandırıcı bulmayabilir; öte yandan kendilerine ilişkin güven duygularında da eksikliklere neden olabilir. Çocukların mükemmel ve kusursuz olmalarından çok devingen, yeniliğe ve değişikliğe açık olması önemlidir. Bu tür karakter özelliklerinin sunulması, bu dönem çocuğunun ergenlik döneminde duyumsanan olumsuz duyguları aşmasında ve yalnız olmadığını duyumsamasında önemlidir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir</p>	3

D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1.Akran olan karakterlerin arasındaki ilişkilerin yansıtılışı, çocuğun arkadaşlarıyla olan ilişkilerini de etkiler, örnek olur. Özellikle okuyan, okuduklarını paylaşan, birlikte serüvenler yaşayan, ergenlik dönemine ilişkin sorunlarını, duygularını ve düşüncelerini paylaşan, gezi ve etkinlikler düzenleyen karakterler ergenliğe geçiş sürecinde olan çocuk okurun karakterler özdeşim kurmasını sağlayabilir.	4
	Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir	
	2.Karakterlerin özellikte de başkahramanın; diğer kültürleri anlama, onlara saygı duyma ve önyargılı olmama gibi özelliklere sahip olması önemlidir. Metnin bütünsel yapısı içinde bu özelliklere sahip olmayan; kapalı ve durağan nitelikteki karakterler olumlanmamalıdır.	4
	Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir	
Toplam		29

Zeynep Cemali'nin Patenli Kız adlı romanında metnin karakterine yönelik özelliklerin tüm maddelerine örnekleyecek öğelere rastlanmıştır. Patenli Kız adlı romanda metnin karakterine yönelik toplam 29 öge belirlenmiştir. Belirlenen öğelerin 8'ini "Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır" başlığı, 7'sini "Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır" başlığı, 4'ünü "Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir" ve "Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir" başlıkları, 3'ünü "Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır" ve "Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir" başlıkları oluşturmaktadır.

Romandaki kahramanlar yazar tarafından iyi bir şekilde geliştirilmiş inandırıcı özelliğe sahip, kahramanlar yaşamın zorlukları karşısında ümidini yitirmeyip yaşama bağlanan, karşılaştığı güçlüklerin üstesinden gelen, mücadeleci bir yapıya sahiptir. Tüm bu etkenler okuyucunun kahramanlarla özdeşim kurmasını sağlayacaktır.

Patenli Kız adlı romanda Şerare, Erkan, Ömer, Leyla, Yaşar, Neşe, Nimet, Mırmır Nine birçok özellikleriyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) karakterlerdir. Esmâ, Yavuz ve romanda yer alan diğer kahramanlar okuyucuya birçok yönüyle tanıtılmayıp sadece belirli yönleriyle tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş) karakterlerdir. Kargabaş Ömer olay akışında bazı değişimler yaşadıkları için devingen karakterlerdir. Şerare, Erkan, Esmâ, Leyla ve romanda yer alan diğer karakterler herhangi bir değişim yaşamadıkları için durağan karakterlerdir.

Karakter Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin De İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir

“Kadıncağz, torunlarıyla dilden başka hiçbir sorun yaşamamıştı. Berta ile Berna, Türkçe öğrenmemek için öylesine direndiler ki, çaresiz, Öğretmen Leyla kendisi Almanca öğrenmek zorunda kaldı.” (PK 2018: 40).

“Bana neden öyle bakıyorsunuz? Sizce uzaylı mıyım ben?” (PK 2018: 97).

“Yaa, ben de okuyorum artık. Torunum gibi akıcı okumuyorum, ama olsun.” (PK 2018: 57).

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır.

“Hayda! Zarfların altısı da, köyün altı pinponuna gelmişti. Şerare Aydoğdu tarafından Suadiye’den postalanmıştır. Kimdi bu Şerare Aydoğdu? Yakınlıkları selamlaşmaktan öteye geçmeyen altı kişiyle ne ilgisi vardı? Şu palavra şans oyunlarından ya da tanıtım kampanyalarından biriyle mi ilgiliydi?” (PK 2018: 11).

“Çantasında anlam veremediği gizemli altı zarf, aklında ise yanıt bulamadığı tek bir soru vardı: Şerare Aydoğdu kim?!” (PK 2018: 12).

“Bizim zamanımızda analar babalar çocuklarını, mühendis oğlum, doktor kızım diye sever, düşleri gerçekleşmiş gibi de gurur duyarlardı.” (PK 2018: 71).

“Hani evde, yardımcılarını Elvan Abla vardı? Hani o bir yere çıkmazdı?” diye sordu ve kaygıyla ekledi. ‘Mutlaka bu kızın başına bir şey geldi! Aydın Bey’ler de onun için gitmiş olmalılar.’ (PK 2018: 92).

“Hele Yaşar’ım! Yaşar’ım okuyup doktor olacak inşallah!” (PK 2018: 103).

“Doktor Sinan Bey, Aydın Bey’i tanımıyor galiba,’ dedi içinden Postacı Erkan. ‘Kötü bir şey olmasa, o adam eczaneyi asla kapatmazdı.’ (PK 2018: 123).

“Neydi acaba bu ‘ikinci çocukluk’ denen şey? Bunama gibi bir şey miydi?” (PK 2018: 123-124).

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır

“Çantasında anlam veremediği gizemli altı zarf, aklında ise yanıt bulamadığı tek bir soru vardı: Şerare Aydoğdu kim?!” (PK 2018: 12).

“Bu iyiliği neden yapıyordu? Kendisine borçlu olmamı mı istiyordu?” (PK 2018: 110).

“Artık dayanacak gücüm kalmadı?’ derken ne demek istemişti? Beni babama mı şikayet edecek? Aklınca gözdağı mı veriyor?” (PK 2018: 116).

“Gelmedi! Ne zaman gelir acaba?” (PK 2018: 135).

“Kazanın sobasını kim yaktı?” (PK 2018: 203).

“Bu havada nereye gidiyorsun baba?” (PK 2018: 208).

“Aman, ne oluyor?! Yaşar Dede böyle koşarak nereye gidiyor?” (PK 2018: 210).

“Peki, işaret dilini nasıl öğrendin?” (PK 2018: 213).

Karakter Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“İki yaşında dudak okumaya başlamış Şerare; ne diyorsun sen!” (PK 2018: 36).

“Onu bilgisayarın başına çivileyen, Şerare’nin kararlılığı, istekliliği ve sabrı olmuştu.” (PK 2018: 41).

“Okuma yazmayı öğrenmem üç ay sürmedi.” (PK 2018: 55).

Karakter Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Önce sinemaya gittik. Bir buçuk saat Teksas’ın bozkırlarında kovboylarla birlikte at koşturduk. Sinemadan çıkınca doğru Saray Muhallebicisi’ne... Suböreği ve sütlaç... İstiklal Caddesi’nde civil civil vitrinler, geçişen şık hanımlar, beyler...” (PK 2018: 108).

“Bir gün mahallenin ağabeylerinden biri, ‘Bir futbol takımı kuralım. Top benden!’ deyince havalara uçtum.” (PK 2018: 111).

“O yaz, ondan sonraki yazlar, hafta sonları, bayram tatilleri hep misafirimiz oldu Yavuz. Futbol oynadık, balık tutmaya gittik, sinemaya gittik.” (PK 2018: 119).

“Yalının bahçesi dar gelir; yüksek bahçe duvarlarını aşıp, komşu bahçelere daldardık. Meyve ağaçlarına tırmanır, dallara oturur, bacaklarımızı iki yandan sarkıtır, patlayana kadar erik, dut ya da incir yerdik.” (PK 2018: 167).

Karakter Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir

“O zaman Yahudi tavlasi oynayalım.” (PK 2018: 48).

“Öğretmen Leyla’nın bir tanecik oğlu vardı. Yıllar önce üniversiteyi bitirip, lisansüstü öğrenim için Almanya’ya gitmiş; sonra da el memleketinde evlenip kalmıştı...”

Berta ile Berna, Türkçe öğrenmemek için öylesine direndiler ki, çaresiz, Öğretmen Leyla kendisi Almanca öğrenmek zorunda kaldı.” (PK 2018: 40).

“Eniştenin Rusya ’daki işi bitti.” (PK 2018: 124).

“Matmazel Eleni her gün ziyaretimize geliyordu. Rumca şarkılar söylüyor, fıkralar anlatıyordu.” (PK 2018: 175).

4.4. Ankaralı

4.4.1. İçerik Çözümlemesi

Özet

Doğa Pehlivanoğlu’nun büyük büyükbabası Üsküplü Otacı Koca Galip Pehlivan’dı. Koca Galip, Bulgar çapulcularının yaptığı köy baskınlarında eşini ve iki kızını kaybedince, 1940 yılında elindekileri satarak vatanına göç etmiş. Vatanında yeni bir yaşama başlamış.

Beş Haziran, Dünya Çevre Günü dolayısıyla Doğa anne ve babası bir televizyon kanalındaki ‘Doğa ve İnsan’ programının konuklarıydı. Bu program vasıtasıyla sahip oldukları ‘Pehlivanoğlu Botanik Bahçesi’nin tanıtımı yapıldı. O günden sonra bahçe ilçe halkının akınına uğradı. Önceleri çok az ziyaretçi kitlesi olan bahçe ilçe halkı tarafından dolup taşı. Tanıtımdan sonraki bir pazar günü bahçe tıklım tıklım doldu. İşleri yetiştirmekte annesine yardımcı olan Doğa’nın dikkatini Mimoza’nın altında oturup kendisine içten bir şekilde gülümseyen yaşlı bir kadın çeker. Belli bir süre sonra köşede dikilen yaşlı kadın bahçeyi gezmek için Doğa’dan yardım ister. Doğa, yaşlı kadını gezdirirken anne ve babasından bahseder, babasının büyükbabasının anısına bahçeyi kurduğunu anlattı. Kadın, Doğa’ya adının Fatma olduğunu ve kendisine Ankaralı da diyebileceğini söyledi. Kadının sadece botanik bahçesini gezmek için Ankara’dan gelmiş olması Doğa’ya pek inandırıcı gelmedi.

Kunduracılık, Dursun Efendi’nin ata mesleği idi. Gençliğinde popüler olan mesleği gün geçtikçe fabrikasyon üretime yenik düştü. Şimdi ise hem nafakasını çıkarıyor hem de yoksulun giyeceği bir pabuç yapmış oluyordu. Dursun Efendi, sırada otururken içi geçti. Sıçrayarak kendine geldiğinde az ötede dikilen bir kadın gördü.

Kadın Pehlivanoğulları'nın evine bakıyordu. Dursun Efendi, kadını oturması için davet etti. Kadının baktığı evin Müteahhit Vahit'e ait olduğunu söyledikten sonra Vahit'in dedesi Üsküplü Galip Pehlivan'dan ve babası Ahmet Bey'den bahsetmeye başladı. Dursun Efendi, Üsküplü Galip'in Üsküp'ten Ahmet adında bir çocuğuyla geldiğini, arazi alıp şifalı bitkiler üreterek yaşamını sürdürdüğünü söyledi. Ahmet'in başta çalışkan, iyi bir kişi olduğunu, büyüdükçe kötü özellikler edindiğini ifade eder. Üsküplü Galip, oğlunun askerde düzeleceğini ümit eder ama Ahmet askerden kaçarak uzun yıllar eve dönmez. Döndüğünde ise yanında iki çocukla çıkagelir. Ahmet, askerden kaçınca Ankara'nın Elmalı köyüne yerleşmiş ve orada Fatma adında bir hemşireyle evlenmiş. Ahmet, bir gün komşunun doğum yardımına giden eşini bırakıp babasının yanına döner. Üsküplü Galip, Ahmet'in eşi Fatma'yı eve getirmek için çok uğraşsa da Fatma'nın babası buna izin vermez. Üsküplü Galip'in ölümünden sonra Ahmet Hasibe adında komşu kızıyla evlendi. Dursun Efendi, acıklı hikâyeyi anlattıkça yabancı kadınla karşılıklı ağlaştılar. Dursun Efendi, henüz anlatmayı sürdürürken kadının yerinde yeller estiğini fark etti. Dursun Efendi, hızla eve koştu ve kızı Safiye'ye Fatma'nın geldiğini söyledi.

Safiye, bir yandan hiçbir esintinin olmamasından şikâyet ederek ortalığı temizlerken bir yandan da babasının inatçılık edip çalışmak istemesine kızılıyordu. Safiye bunları düşünürken kapının zili çaldı ve kurye Safiye'ye sarı bir zarf uzattı. Zarfın Fatma Gürgen'den geldiğine çok şaşırarak Safiye dayanamayarak zarfı açıp okudu. Fatma'nın Aktar Ahmet'in eski eşi olduğunu çocuklarında gerçek annesi olduğunu öğrendi. Safiye, zarfı babasına verirken mektubu okuduğunu söyler ve bundan dolayı babasından özer diler. Dursun Efendi, kızına mektuptan kimseye bahsetmemesi konusunda tembihledi.

Doğa, her zaman olduğu gibi botanik bahçesinde annesine yardımcı oluyordu. Uzun bir koşuşturmanın ardından çok yorulan Doğa ofiste uzandı. Ardan epey bir zaman geçtikten sonra Doğa, uykuyla uyanıklık arasında Dursun Dede'nin annesine Fatma Gürgen'den bahsettiğini duydu. Bunları duyan Doğa'nın aklına geçen gün bahçeyi ziyaret eden Ankaralı Fatma geldi. Doğa, akşamleyin annesine Dursun Dede'nin verdiği zarfın kimden geldiğini ve Fatma Gürgen'in kim olduğunu sordu. Doğa'nın annesi, bazı şeyleri anlaması için henüz yaşının küçük olduğunu ifade eder ve kendisine zaman tanınmasını ister.

Doğa'nın babası Cavit Bey'de son zamanlarda yaşanan değişikliğin tüm aile farkındaydı. Doğa, babasındaki bu durgunluğa bir anlam veremiyordu. Cavit'teki bu değişikliğin sebebini eşi Jale ile aralarının kötü olmasına bağlayan abisi Vahit, bir gün Cahit'e öğüt vermek için evlerine gider. Cahit, eşi ile herhangi bir problem yaşamadığını, asıl problemi ikisinin yaşamakta olduğunu ifade ettikten sonra gerçek anneleri Fatma Gürgen'den gelen zarfı abisine uzattı. Anneleri Fatma Gürgen'den gelen mektubu alan Vahit çığına döndü. Bu saatten sonra annelerini kabul etmeyeceğini ifade ederek evden sinirli bir şekilde ayrıldı.

Vahit ne zaman bu rüyayı görse korkup sıçrayarak uyanırdı. Yataktan kalkıp, odadan çıktı. Çocukluğunu, gençliğini düşündü. Babasının öz annesi hakkındaki düşüncelerini anımsadı. Eşiyle ve çocuklarıyla olan ilişkisini sorguladı. Babasından pek de farklı olmadığını anladı.

Jale Hanım, Tarım Bakanlığı tarafından Ankara'da düzenlenen bir panele konuşmacı olarak davet edilir. Doğa da annesiyle birlikte Ankara'ya gitmeye karar verir. Doğa, Jale Hanım'a Ankara'ya varmadan önce panel saatine kadar nereye gideceklerini sordu. Jale Hanım, eğer isterse dayısının sütannesini ziyaret edebileceklerini söyledi. Doğa, bu öneriyi kabul etti. Doğa, kapısında 'Galip Pehlivanoğlu Gündüz Bakımevi ve Kız Yurdu' yazan üç katlı ahşap bir konağın önünde durdu. Açılan kapıdan daha önce botanik bahçesini ziyaret eden Ankaralı Fatma çıkınca iyice şaşırdı. Doğa, annesinin dayısının sütanesi olarak tanıttığı kişinin babaannesini olduğunu anladı. Fatma Hanım, Doğa ve annesine tüm yurdu gezdirdi. Onlar için hazırladığı güzel yemekleri yediler. Jale Hanım'ın panel saati yaklaşınca Fatma Hanım, Doğa'nın yanında kalmasını istedi. Jale Hanım, kabul etti. Jale Hanım evden ayrıldıktan sonra Doğa ile Fatma Hanım baş başa kaldılar. Fatma Hanım, Doğa'ya tüm gerçekleri bir bir anlatır. Doğa ile Ankaralı Fatma arasında sıcak bir ilişki oluştu. Doğa, Ankaralı Fatma'dan ayrılırken onu evlerine davet etti.

Okul alışverişine annesiyle çıkacak olan Doğa babaannesinin dayatması üzerine alışverişe onla çıkmak zorunda kaldı. Gerçi babaannesinin çoğu konuda Doğa'nın isteklerini yerine getirmesi onunda işine geliyordu. Alışverişini tamamlayan Doğa ve babaannesini yorgunluklarını atmak için Vahit amcasının çalışma ofisine gittiler. Doğa'nın amcası Vahit, Ankara gezisiyle ilgili olarak sorular sorarak Doğa'nın ağzını

aramaya çalıştı; ama Doğa amcasına Ankaralı Fatma ziyaretleriyle ilgili hiçbir şey anlatmadı.

Doğa'nın babası Cavit Bey, gerçek annelerinin ortaya çıkmasıyla aile içerisinde başlayan huzursuzluğu ortadan kaldırmak için evinde bir yemek düzenledi. Tüm aile üyelerinin katıldığı yemekte aile gene eski mutlu günlerine kavuştu.

Doğa, Ankaralı Fatma'yı öğrendiğinde henüz sekiz yaşlarındaydı. Yedi yıl sonra Ankaralı Fatma ve Hasibe Hanım karşılıklı kahvelerini içiyorlardı.

Konu

Romanda, anne babasıyla mutlu bir hayat yaşayan Doğa, babasının kurduğu botanik bahçesinde zamanının çoğunu geçirmektedir. Bir gün yaşlı bir kadın botanik bahçesini ziyarete gelir. Kadının konuşmaları, davranışları Doğa'nın dikkatini çeker. Daha sonra yaşanan olaylar Doğa'yı yıllar öncesine götürür. Gerçek babaannesinin bahçeyi ziyarete gelen yaşlı kadın olduğu gerçeğini öğrenir. Bu süreçte yaşananlar eserde işlenmiştir.

İleti

Romanda, ailenin önemi ve doğa sevgisi konuları vurgulanmaktadır.

Karakterler

Doğa Pehlivanoglu: Romanın ana kahramanıdır. Şirin, merhametli, cana yakın, duyarlı bir kız çocuğudur. Çevreye duyarlı bir anne babanın çocuğu olan Doğa, çevreyi koruyup kollayan, doğayı seven bir çocuktur. *“Yeşil göl, benim evim! Ahşap damlı, altı köşeli cam duvarlı ofis, sığınağım; iki kişilik kanepeler, yatağım. Beş yüz dönümlük arazi bahçem... Kara'nın peşinde paytak paytak yürürken koşmaya başladım. Yeşil göl, benim evim.”*(A 2012: 12).

Doğa, kıvrıkcık siyah saçları, yanaklarında gamzeleri olan tatlı bir kız çocuğudur. *“Üstelik, yanaklarında benimki gibi iki çukur vardı.”* (A 2012: 15). *“Zarif eli, kıvrıkcık saçımdan çenemin altına doğru indi.”* (A 2012: 19).

Akıllı, zeki, olaylara farklı pencerelerden bakıp olaylar arasındaki ilişkileri kurabilen, analiz yeteneği gelişmiş hayal bir çocuktur Doğa. *“Anneme göre gözlem yeteneğime, babama göre varsayım üretmedeki düş gücüme dayanarak meraklılara gerçekleri anlatacağım.”* (A 2012: 9).

Doğa Pehlivanoglu, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Koca Galip Pehlivan: Doğa'nın büyük büyük babasıdır. Çalışkan, yardımsever, iyi niyetli ve merhametli bir insandır. Üsküp'ten Türkiye'ye göç etmiştir. *“Büyük büyük babam Üsküplü Otacı Galip Pehlivan'mış. Bulgar çapulcuların akıllarına estikçe yaptıkları köy baskınlarında yıllarca direnmiş. Yine bir baskın sırasında eşini ve iki kızını kaybedince, elinde ne varsa satmış savmış. Kuşağında birkaç altın, heybesinde tohumluklar, sırtında ailesinden geriye kalan tek oğlu Ahmet, 'Öleceksek, vatan yolunda ölürüz. Yok, Hak nasip eder de bayrağımızın altına varırsak, ömrümüzün sonuna dek özgür yaşarız.' demiş ve düşmüş yollara.”* (A 2012: 8).

Gelini Fatma'yı tekrar eve getirmek için büyük mücadele vermiştir. *“Ben gidiyorum, arkadaşlar. Bu it konuşsun diye beklesem, elimde kalacak. Ülkede ne kadar Elmalı Köyü varsa dolaşacağım. Bebelerin analarını bulmadan dönmem gayri.”* (A 2012: 35).

Koca Galip Pehlivan, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Fatma Gürgen: Vahit ve Cahit Pehlivanoglu'nun gerçek anneleri, Doğa'nın da öz babaannesidir. Çocuklarından uzun yıllar ayrı yaşamış, zarif, güzel bir bayandır. Mesleği hemşirelik olan Ankaralı Fatma, kayınbabası Galip Pehlivanoglu'nun kendisine bıraktığı parayla Galip Pehlivanoglu Gündüz Bakımevi ve Kız Yurdu'nu kuran vefakâr bir kadındır. O kurumda uzun yıllar okumak isteyen kız çocuklarına ve kimsesiz çocuklara umut olmuştur. *“Geniş yola yönelmemle donup kalmam bir oldu. Az önceki yaşlı kadın köşede dikiliyordu. Kıvırcık ak saçları güneşin altında güneş gibi parlıyordu. Çevredeki kadınlardan çok farklıydı. Babaannemin eski Burda*

dergilerinden fırlamış gibiydi. İnce, uzun boylu ve çok şıktı. Kendisini süzdüğümü fark edince, gamzeleri yine belirdi.” (A 2012: 17).

İnce, uzun boylu, kıvrıkcık, ak saçlı, yanaklarında gamzeleri olan bir kadındır. “Bizim eskici, kestanenin altındaki sırada kıvrıkcık, ak saçlı bir kadınla oturuyor... Kemik rengi yarım kollu elbisesi çok şıktı. Saçları güneşin altında gümüş gibi parlıyordu.” (A 2012: 52). “Ağır, çekingen adımlarla yaklaştı kadın. Belli belirsiz gülümseyerek, sıranın ucuna ilişti. Dursun Efendi de aynı saygıyla yanına ilişirken, kadın kapkara gözlerini yeniden, hanumelinin çevrelediği bahçeye dikmişti bile.” (A 2012: 31).

Fatma Gürgen, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Dursun Dede: Koca Galip Pehlivan’ın yakın arkadaşıdır. Kunduracılık yaparak geçimini sağlayan çalışkan, vefalı, iyi niyetli bir insandır. “Eh, üç kuruş emeklilikle geçinemeyeceğine, çocuklarına, torunlarına el açmayacağına göre aslanlar gibi çalışırdı. Varsın bazı hırtapozlar “eskici” diye ünlesinler. Bak, yaş yetmiş beş! Hem nafakasını çıkarıyor, hem de yok yoksulun ayağına pabuç potin yapıyordu.” (A 2012: 19). “Eh, üç kuruş emeklilikle geçinemeyeceğine, çocuklarına, torunlarına el açmayacağına göre aslanlar gibi çalışırdı. Varsın bazı hırtapozlar ‘eskici’ diye ünlesinler.” (A 2012: 29).

Dursun Dede, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Aktar Ahmet Efendi: Doğa’nın dedesidir. Sert, inatçı, vurdumduymaz bir kişidir. “Telve boğazından aşağı akarken, analığı Hasibe’nin aşağıda, “Ahmet Bey, kahvaltı hazır,” diye seslendiğini duydu. Homurtular su sesine karıştı. Bir zamanlar sevgiden, hoşgörüden yoksun bu homurtular öfkeyle çıkardı. Babası kuşkusuz Fatma Hanım’a karşı da böyle katıydı. O ağa kızyı çekmemişti. Zavallı Hasibe, kahveci Nazım’ın garibi, katlanmasın da ne etsin?.. Aynı nemrutluğu oğullarına da göstermez miydi?” (A 2012: 110). “Fesatlık, kıskançlık Ahmet Efendi’ye vergiydi.” (A 2012: 117). “Amcan babama çekmiş. Babamın böyle süklüm püklüm olduğuna bakmayın,

zamanında anneme az yapmadı. Çok katıydı. Akşam eve geldi mi, sinecek delik arardık.” (A 2012: 79).

Aktar Ahmet Efendi, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Hasibe: Doğa'nın dedesi Ahmet Efendi'nin ikinci eşidir. İtaatkâr, iyi kalpli bir kadındır. Cahit ve Vahit'i öz çocukları gibi sevip, koruyup kollamıştır. *“Vahit'imse, bahçenin ortasındaki eve doğru, 'anneeeee!' diye seslendi. Bir anda elim ayağım buz kesti. Taş yontu gibi kalakaldım. Özlemi içimi yakan o sözcük kulaklarımda yankılanırken, evin önünde genç bir kadın belirdi. Vahit elini ağzından çekmeden, konuştu onunla. Kadın, “Hele kuzularım istediğiniz etli ekmek olsun,” dedi.” (A 2012: 60).*

Hasibe, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Cavit Pehlivanoğlu: Doğa'nın babasıdır. Ziraat profesörüdür. *“Şakaklarında gümüş tellerin parladığı kahverengi saçları, iri kahverengi gözleri, geniş omuzları, upuzun boyu... Bence dünyanın en yakışıklı adamı!” (A 2012: 94).*

Doğayı seven, çevreye karşı duyarlı bir insandır. Dedesi Koca Galip anısına bir botanik bahçesi kurar. *“Babam, büyükbabasının anısına nu Bahçe'yi kurmaya karar verdiğinde daha lisedeymiş.” (A 2012: 22).*

Cavit, uysal, tatlı dilliydi. *“Oğlanlardan da Cavit'e daha düşkündü. O uysal, tatlı dilliydi.” (A 2012: 117).*

Cahit Pehlivanoğlu, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Jale Pehlivanoğlu: Doğa'nın annesidir. Çevre mühendisidir. Çalışkan, dürüst, iyi kalpli bir kadındır. *“Ama dürüstlüğüne, namusuna, çalışkanlığına, sana olan sevdasına da laf ettirmem.” (A 2012: 102).* *“Küçük lavaboda ellerimi yıkarken o, uzun*

başak rengi saçlarını ensesinde topladı. Soğutucudan dilimlenmiş kaşarlar, tezgâhın altından tost ekmekleri çıkardı. ‘Benim becerikli kızım. Göster kendini!’ diyerek yüreklendirdi. Annem, o andan itibaren bir pervane oldu sanki. Siparişleri alırken boş fincanları topluyor; çayları, meyve sularını hazırlarken bulaşıkları makineye tikiyor; bir yandan da müşterilerle laklak ediyordu. Bu kadının kıvrımayacağı iş yoktu.” (A 2012: 26).

Jale Pehlivanoglu, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Vahit Pehlivanoglu: Doğa'nın amcasıdır. İnşaat mühendisidir. Pehlivanoglu İnşaat'ın sahibidir. Sert, duyarsız bir kişidir. *“Vahit’se hık demiş, babasının burnundan düşmüştü. Onun gibi suratsızdı. Hot zot konuşurdu. Ama Allah şahit, ikisinin de içinde kötülük yoktu.” (A 2012: 117). “Kendi çocukları geldi gözünün önüne. En son kızlarını ne zaman kucaklamıştı? Ya Tuna?.. Gözünün bebeği, Pehlivanogulları'nın geleceği. On dokuz yılda kaç kere baba oğul karşılıklı yemek yemişler ya da maça gitmişlerdi? Sonra Aysel... Kit akıllı, davetlerde ona eşlik eden, namuslu hoş bir ești işte. “Hıh, benim de babamdan pek farkım yok!” diye düşündü.” (A 2012: 110).*

Vahit Pehlivanoglu, birçok özelliğiyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Bostancı Halil Dayı: Botanik bahçesinin bostancısıdır. Çalışkan, dürüst bir insandır.

Bostancı Halil Dayı, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Gülşen: Bostancı Halil'in hanımıdır.

Gülşen, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Bahçivan Tosun Amca: Botanik bahçesinin bahçivanıdır. Doğa'ya sürekli öyküler anlatan, çalışkan bir kişidir. *“Asık yüzlü olduğuna bakmayın, çok şekerdir. Bana hep ak gülle kara gülün öyküsünü anlatır.”* (A 2012: 20).

Bahçivan Tosun Amca, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Tuna: Vahit Bey'in oğludur. Genellikle botanik bahçesinde Doğa'lara yardım eden, yardımsever bir gençtir.

Tuna, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Ayça: Tuna'nın kız arkadaşıdır.

Ayça, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Buse: Vahit Bey'in kızıdır. Çalışkan, biraz geveze bir kızdır. *“Neden Buse gibi laf kalabalığıyla işin içinden sıyrılamıyordum?”* (A 2012: 26).

Buse, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Sude: Vahit Bey'in kızıdır. Yalancı, tembel bir kızdır. *“Neden Suda gibi renk vermeden kırk yalan uyduramıyordum sanki?”* (A 2012: 26).

Sude, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Selami: Cavit Pehlivanoglu'nun lokanta işleten çocukluk arkadaşıdır.

Selami, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Safiye: Dursun Dede'nin kızıdır. Çok akıllı olmayan bir kızdır. *“Bir de aptal kızı vardı. Aptal Safiye, daha öğrenciyken, ticaret lisesi tıfılın tekine vuruldu.”* (A 2012: 28-29).

Safiye, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Aysel Hanım: Vahit Pehlivanoglunun eşidir. Cana yakın, temiz kalpli, çocuklarını koruyup kollayan bir kadındır.

Aysel Hanım, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Ali Ağabey: Botanik bahçesinde çalışan bir kişidir.

Ali Ağabey, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

İdil: Galip Pehlivanoglu Kız Öğrenci Yurdu'nda kalan kızlardan biridir. *“Konservatuara gitmeyi hedefliyor. Gününü müzik odasında geçirir” (A 2012: 134).*

İdil, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Asya: Galip Pehlivanoglu Kız Öğrenci Yurdu'nda kalan kızlardan biridir. Okumaya istekli, çalışkan bir kızdır.

Asya, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Sıdıka Hanım: Ankaralı Fatma'nın köylüsüdür. Galip Pehlivanoglu Gündüz Bakımevi ve Kız Yurdu'nun aşçısıdır.

Sıdıka Hanım, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Sütçü Emin: Sıdıka Hanım'ın eşidir. Hayvancılık yapmaktadır.

Sütçü Emin, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Celep Haydar Ağa: Ayşe'nin babasıdır. Başta Ayşe'nin okumasına mani olan, Fatma Gürgen'in kendisini ziyaretiyle fikri değişen bir kişidir. *“Göbekli, kel kafalı adam, ızbandut gibi iki adamın arasındaydı.”* (A 2012: 153)

Celep Haydar Ağa, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Pervin Hanım: Galip Pehlivanoğlu Gündüz Bakımevi ve Kız Yurdu'nun sekreteridir. *“Kocası çalıştığı kahvehanede çıkan kavgada öldürülmüştü. Ertesi gün gazetelerin birinci sayfasındaydı zavallı kadın. İki çocukla ne edeceğini düşünürken, Fatma Hanım kapısını çalmıştı. Telefonlara bakması için onu yanına almış, oğlunu meslek lisesine yollamış, kızının kaydını da çevredeki ilkokullardan birine aldirmıştı.”* (A 2012: 152-153).

Pervin Hanım, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

Fatma Gürgen'in babası: Sert, dediğim dedik bir insandı. Fakat kızı Fatma'nın okumasına ön ayak olmuştur. *“Allahtan babam, “Cahil ana, cahil toplum demektir!” diye onu susturuverdi... Rahmetli çok katıydı. Sözlüğünde af kelimesi yoktu. Ama yobaz değildi. İlk atamam Van'a çıkınca, büyük abim yine, “Gidemez!” diye tepindi. Babam, “Gidecek!” dedi.”* (A 2012: 138).

Fatma Gürgen'in babası, yüzeysel olarak tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş), sahip olduğu özelliklerde herhangi bir değişiklik olmadığından durağan bir karakterdir.

4.4.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 10. Ankaralı Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı¹⁰

Kitap Adı: Ankaralı	Sayı
---------------------	------

¹⁰ Metnin konusuna ilişkin maddeler kullanım kolaylığının sağlanması açısından özet başlıklar haline getirilmiştir.

A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	<p>1. Metinlerin iletileri aracılığıyla “okumanın”, “araştırıp-sorgulamanın”, “yazarak ya da konuşarak duygu ve düşünceleri paylaşmanın”, yaşamı ve insanı anlama sürecinde önemli etkinliklerin olduğu duyumsatılmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşıleyen Metinlerle Buluşturulabilir</p>	8
	<p>2. Seçilen metinlerin çocuğu diğer dilsel becerileri kullanmaya dönük bir çabaya yönlendirmelidir. Yeni bir metni okuma ya da herhangi bir dilsel üretimde/ yaratımda bulunma isteği uyandırmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir</p>	5
	<p>3. İletiler, örtük bir biçimde sezinleterek duyumsatılmalıdır. Özellikle anlatı metinlerinde iletiler doğrudan ve tek bir yargı biçiminde çocuğa sunulmamalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır</p>	16
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	<p>1. Metnin içeriğinde, çocuğa neyi yapıp yapmayacağını söylemekten çok sözü edilen davranışları neden ya da niçin yapıp yapmaması gerektiğine ilişkin insan ve yaşam durumları kurgulanarak bu gerçekleri çocuğun bulması/ duyumsaması sağlanmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir</p>	2
	<p>2. Çocuk okur, kahramanın yaşadıklarına, yetişkinleri algılayışına, yetişkinlerin kahramanı algılayış biçiminin yansıtılışına, kahramanın ailesiyle kurmaya çalıştığı iletişime ve inişli-çıkışlı duygularına, karşılaştığı zorluklar karşısında gösterdiği çabaya, hemcinsleriyle ve karşı cinsle kurduğu arkadaşlarına tanıklık etmeyi ister. Tüm bu tanıklıkların sonucunda çocuğun metni okurken gülmesi, düşünmesi ve metni inandırıcı bulması istene ama çok zor ulaşılan bir durumdur. Bu özelliklerden bir ya da birkaçına sahip metnin iletileri de örtük bir biçimde çocuğa duyumsatılmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir.</p>	2

C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1. Ergenlik döneminin geçici bir dönem olduğunu ve bu sorunların aşmada birçok çözüm yolunun ve etkinliğin bulunduğunu sezinleten iletiler yeğlenebilir. Bu süreçte yalnız olmadığını ve umutsuzluğa kapılmaması gerektiğini duyumsatan metinlerle buluşturulabilir.	---
	Çocuk Okuyucuya Ergenlik Döneminin Geçici Olduğunu Sezinleten Metinlerle Buluşturulabilmelidir	
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	2. Yaşamda bireyin kendini gerçekleştirebilme yollarını keşfetmesinde ve demokratik kültürün kazanılmasında; okuma sürecinin ve okuma alışkanlığı kazanmış olmanın önemi belirtilebilir.	1
	Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir	
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1. Toplumsal düzenin sürdürülmesi adına yasa ve kuralların yerinin, sınırının ve gerekliliğinin ne olduğu duyumsatılmalıdır.	5
	Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir	
	2. Toplumdaki farklılıklara, azınlıklara saygı, çocuk ve insan haklarının önemine ilişkin iletiler çocukla paylaşılabilir.	1
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir	
	3. Diğer kültürleri anlama, onlara saygı duyma ve önyargılı olmama gibi özelliklerin olumlandığı metinler de yeğlenebilir.	3
Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir		
Toplam		43

Zeynep Cemali'nin Ankaralı adlı romanında metnin konusuna yönelik özelliklerin "Çocuk Okuyucuya Ergenlik Döneminin Geçici Olduğunu Sezinleten Metinlerle Buluşturulabilmelidir" maddesi hariç diğer maddelerine örnekleyecek öğelere rastlanmıştır. Ankaralı adlı romanda metnin konusuna yönelik toplam 43 öge belirlenmiştir. Belirlenen öğelerin 16'sını "Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır" başlığı, 8'ini "Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı, 5'ini "Çocuk

Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir” ve “Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir” başlıklarını, 3’ünü “Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 2’sini “Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir” ve “Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir” başlığı, 1’ini de “Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir” ve “Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir” başlıkları oluşturmaktadır.

Ankaralı adlı romanda doğa, çevre ve aile konularına yer verilmiştir. Romanda işlenen konular çocuk okuyucunun günlük yaşamında karşılaşabileceği nitelikte olduğu için çocukların düzeyine uygun niteliktedir.

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Ayrıca önünüze bakarsanız, uyarı yazılarını görürsünüz. Lütfen havuza yiyecek atmayın!” (A 2012: 19).

“İşte, o gece Dursun Efendi oturdu; Fatma’ya son bir mektup yazdı.” (A 2012: 40).

“Safiye imzayı attı, zarfı aldı. Kapıyı kapatırken, gönderenin adını okudu: Fatma Gürgen.” (A 2012: 56).

“Sirtında ‘Pehlivanoğlu Botanik Bahçesi’ yazan turuncu tulumuma, ayaklarımdaki sandaletlere baktı.” (A 2012: 94).

“Dışarıyı seyredeceğine, çantasından notlarını çıkarmış, kim bilir kaçınıcı okuyuşu! Azıcık eğildim. Yanındaki geç adam da dörde katladığı gazeteye dalmış.” (A 2012: 129-130).

“Ağır demir kapıyı iterken gözüm pirinç levhaya takıldı. Galip Pehlivanoğlu Gündüz Bakımevi ve Kız Yurdu yazıyordu.” (A 2012: 132).

“Artık ne konuştularsa, eve döndüğünde babam kaşlarını çatarak, ‘Gız, Fatma; seni Ankara’ya Hemşirelik Yühseg Oğlu’na yollasam, giden mi? dedi. Kulaklarıma inanamadım, sevinçten zıp zıp zıpladım. Benim coşkumu gören büyük abim, ‘Gız gısmı okusa da okumasa da, ana olmayacağı mı? Ne gereği var?’ demez mi? Allahtan babam, ‘Cahil ana, cahil toplum demektir!’ diye onu susturdu.” (A 2012: 138).

“Güç, kararlılık, kudret, ne parada ne pazıda. Eğitimde, yalnızca eğitimde ağam.” (A 2012: 157).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir

“Bugün kendimi büyük büyükbabamın öyküsünü kaleme alacak kadar yetkin hissetmiyorum.” (A 2012: 8).

“Bana hep ak gülle kara gülün öyküsünü anlatır.” (A 2012: 20).

“Papaz eriğinin altına hep birlikte oturduk. O öyküsünü anlattı, biz dinledik.” (A 2012: 32).

“Oyalamak için, Tosun Amca’dan öğrendiğim öykülerden birine başladım.” (A 2012: 71).

“Ve yine her bir çiçek için bir öykü uyduracaksın. Bence, senin yeteneğin var. İleride yazar olacaksın.” (A 2012: 186-187).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir biçimde Duyumsatılmalıdır

“Bu kadının kıvrılamayacağı iş yoktu.” (A 2012: 14).

“Bir yandan müşterileri yatıştırmaya çalışıyor, bir yandan da genç öğrencileri kalaylıyordu.” (A 2012: 21).

“Ofisi doğru S’ler çizerken bir yandan yiyeceğim zılgıtı, bir yandan da yaşlı kadını düşünüyordum.” (A 2012: 25).

“Jale Pehlivanoğlu kül yutar mı?” (A 2012: 26).

“Çok geçmeden de içi geçti.” (A 2012: 30).

“Nur içinde yatsın, rahmetli.” (A 2012: 32).

“Okul kırmalar, etek peşinde koşmalar, Beyoğlu’nda fener söndürmeler derken, lise bitmeden askerlik çağı geldi çattı.” (A 2012: 33).

“Biraz ağırdan gitsen. Tansiyonun fırlayacak.” (A 2012: 46).

“Dayanamadı, yanındaki fasulye sırığına, ‘İyi zılgıt yemiş,’ dedi.” (A 2012: 73).

“Gözlerimi üzerlerine dikerek, ‘Hayır! Sizin suyunuz kaynadı!’ dedim.” (A 2012: 73).

“Gözlerimi üzerlerine dikerek, ‘Hayır! Sizin suyunuz kaynadı!’ dedim.” (A 2012: 73).

“Dert etme, bizim evde de ne fırtınalar kopuyor,’ dedi.” (A 2012: 91).

“Yana yakıla, ‘Babam kafayı kırdı!’ deyince kahkahayla güldü.” (A 2012: 92).

“Jale’nin ağzını aradım. Uyanık, renk vermedi.” (A 2012: 102).

“Galiba kantarın topuzunu kaçırmıştım.” (A 2012: 139).

“İğne damarına girerken, Otacı Ahmet’le Fatma Hemşire birbirlerine vuruldular.” (A 2012: 178).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir

“Benim büyük büyükbabam, Üsküplü’ymüş. Pehlivanlar pehlivanı Otacı Galip Efendi. O, büyükbabamı, büyükbabam da çocuklarını yetiştirmiş. Babam, büyükbabamın anısına bu Bahçe’yi kurmaya karar verdiğinde daha lisedeymiş.” (A 2012: 22).

“Eh, üç kuruş emeklilikle geçinemeyeceğine, çocuklarına, torunlarına da el açmayacağına göre aslanlar gibi çalışırdı. Varsın bazı hırtapozlar “eskici” diye ünlesinler. Bak, yaş yetmiş beş! Hem nafakasını çıkarıyor, hem de yoksulun ayağına ğabuç potin yapıyordu.” (A 2012: 29).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir.

“Doğum günleri, akşam yemekleri... Evin kurallarını unuttunuz, küçük bey.”

“Altan almaya çalıştı delikanlı. “Lütfen, baba, biraz sessiz ol. Herkesi uyandıracaksın.” (A 2012: 175).

“Tuna’yla babası arasındaki yüksek gerilim, yengemin çabalmasına rağmen giderilemedi.” (A 2012: 185).

Konu Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir

“Ankara’ya döner dönmez, ağabeylerimin karşlarına dikildim. Bir daha Ahmet’i de çocuklarımı da görmeyeceğimi, onların kurdukları düzeni asla bozmayacağımı söyleyerek, beni rahat bırakmalarını; kimsesiz çocuklar için bir gündüz bakımevi alacağımı, paramın olduğunu söyledi.” (A 2012: 61).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir

“Lütfen havuza yiyecek atmayın!” (A 2012: 19).

“Bugün evlendiler. Şahitlerden biri de bendim.” (A 2012: 76).

“Onu mahkemeye vereceğim. Tazminat davası açacağım!” (A 2012: 104).

“Yapma, ağam, yasaları bilmez misin? Sen uymazsan, uyduran birileri mutlaka çıkar.” (A 2012: 151).

“Ama kaçağım, resmi nikâh kıyamam.” (A 2012: 178).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemini İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Babam gelmiş. Rumeli türküleri dinlediğine göre neşeli olmalı,’ dedim anneme.” (A 2012: 76).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir

“Yedi oğlundan ikisi rahmetli olmuş, biri Almanya’ya çekip gitmiş, orada madamanın tekine kapılmıştı.” (A 2012: 147).

“Babam gelmiş. Rumeli türküleri dinlediğine göre neşeli olmalı,’ dedim anneme.” (A 2012: 76).

“Baba anneciğim, kaşarlı tost ve ayranla yetinirken, ben hamburger, sosisli ve karışık tostuz buz gibi kolanın eşliğinde mideye indirdim.” (A 2012: 162).

4.4.3. İletişim İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 11. Ankaralı Kitabında Metnin İletişime İlişkin Maddelerin Dağılımı¹¹

Kitap Adı: Ankaralı		Sayı
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1.Çocuğun (özellikle kızların) bu dönemde bedenindeki değişimleri, fiziksel özelliklerini ve kendi ruhsal, düşüncel değişimini anlamaya, kabullenmeye ve keşfetmeye çalıştığı bir dönemdir. Kendisini bulma yönünde onunla aynı dönemi paylaşan karakterlerin sorunlarının paylaşıldığı metinler yeğlenebilir. Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir	1

¹¹ Metnin iletişime ilişkin maddeler kullanım kolaylığının sağlanması açısından özet başlıklar haline getirilmiştir.

	<p>2.Kendilerini ifade etmeye (yazılı ve sözlü) ve sağlıklı iletişim yolları kurmaya dönük yöreklendirecek ve destekleyecek metinlerle buluşmaları sağlanmalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir</p>	178
Destekleyen	<p>1.Soyut işlem döneminin özelliklerinin görülmeye başlanmasıyla benzetmelerin, soyut konu ve kavramların, imgesel anlatımların kullanıldığı yazınsal yapıtları daha iyi anlamaya başlarlar. Sevgi, dostluk, aşk, arkadaşlık, adalet, haksızlık gibi konularda artık çocuğun okuma evreninde daha yoğun biçimlerde yer alabilir. Bu konuların metinlerde işlenişi ve sunumu; temel anlamı önceleyen bir kavram örüntüsü yerine metinlerarası ilişkilerin kurulduğu, yan anlam, deyimsel anlam gibi anlamsal boyutlarla oluşturulmuş bir kavram örüntüsüyle oluşturulmuş olabilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir</p>	45
	<p>1.Bu dönemde ergenliğe adım atan çocukların duyumsadıkları kaygıları, duygu ve düşünceleri paylaşan, dile getiren konular yeğlenebilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir</p>	2
	<p>2.Düşlerin insanı sağaltan gücüne, zorluklarla mücadele etmenin, emek vermenin değerine ilişkin konular çocukla buluşturulabilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir</p>	2
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	<p>3.Cinsellik ve karşı cinsle yakınlaşmaya ilişkin konuların sevgi ve aşk bağlamında yalın bir biçimde ele alındığı metinler yeğlenebilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir</p>	2
	<p>1.Alanında başarılı oyuncu, yazar, şair, ressam, müzisyen, modacı, sporcu, iş adamı gibi ünlülerin yaşam öyküleri çocuklarla buluşturulabilir. Ancak metinlerin yavan bir dil ve anlatımdan uzak, anadilinin yetkin bir biçimde kullanılmış olması önemlidir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir</p>	1
D. Toplumsa I Gelişimi		

2.Mesleklerin tanıtıldığı, bir mesleğe ilişkin yeterliliklerin anlatıldığı bilgilendirici metinlerde yeğlenebilir.	15
Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir	
3.Hem şehir hem kırsal yaşamı konu edinen, farklı yaşam ortamlarının varlığını çocuğa duyumsatan, oradaki yaşamların, insanların özelliklerini işleyen metinler gündeme getirilebilir.	1
Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir	
4.Canlıların bir arada yaşama durumunu, toplumsallaşmayı, toplumsallaşan bireyin doğayla olan ilişkisini irdeleyen, eleştirel bir yaklaşımla ele alan, insanların buldukları ortamları nasıl kendilerince yeniden düzenlediklerini, ne tür düzenlemeler ve kurallar oluşturduklarını, bunların neden var olduğunu, insanların doğaya nasıl müdahale ettiklerini işleyen metinler seçilebilir.	2
Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir	
Toplam	178

Zeynep Cemali'nin Ankaralı adlı romanında metnin iletisine yönelik özelliklerin tüm maddelerini örnekleyecek ögelere rastlanmıştır. Ankaralı adlı romanda metnin iletisine yönelik toplam 249 öge belirlenmiştir. Belirlenen ögelerin 178'ini "Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı, 45'ini "Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı, 15'ini "Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir" başlığı, 2'sini "Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir", "Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir", "Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir" ve "Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir" başlıklarını, 1'ini de "Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir", "Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer

Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir”, “Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlıkları oluşturmaktadır.

Ankaralı adlı romanda yazar deyimlerden, ikilemelerden ve benzetmelerden çokça faydalanmıştır. Bu yolla yazar, okuyucu kitlesine Türk dilinin anlatım inceliklerini sezdirmeye ve onların sözcük evrenini genişleterek kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlamaya çalışmıştır.

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Fiziksel ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir

“Bu sırrı öğrendiğimde sekiz yaşlarındaydım. Şu, çoğumuzun ‘ispiyoncu papağan’ ya da ‘kucakulak’ diye ünlendiği yaşlarda. Bugün on beş yaşındayım ve bana göre, unutulup giden o yaşam, gizlendiği, üstü örtüldüğü için uzak yakın ilgisi olan herkesi, ama az ama çok acı çektirmekten başka işe yaramamış.” (A 2012: 9).

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Yazılı ve Sözlü Olarak Kendini İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir

Ankaralı adlı romanda kullanılan başlıca atasözleri şunlardır: Tilkinin dönüp dolaşıp geleceği yer kürkçü dükkânıdır (A 2012: 34), Kız beşikte, çeyiz sandıkta büyür (A 2012: 85).

Ankaralı adlı romanda kullanılan başlıca deyimler şunlardır: Aklına esmek (A 2012: 8), Kader ağlarını örmek (A 2012: 9), Ağzı kulaklarına varmak (A 2012: 11), Can atmak (A 2012: 12), Göz göze gelmek (A 2012: 16), Çark etmek (A 2012: 17), Allah verdi iki göz (A 2012: 18), İçi cız etmek (A 2012: 20), Köküne kibrit suyu dökmek (A 2012: 21), Kulak misafiri olmak (A 2012: 21), Bas bas bağırarak (A 2012: 21), Daral gelmek (A 2012: 21), Deliye dönmek (A 2012: 25), Kulak arkası etmek (A 2012: 25), Kül yutmak (A 2012: 26), İçi geçmek (A 2012: 30), İn cin top oynamak (A 2012: 31), Yerle yeksan olmak (A 2012: 32), Bağra basmak (A 2012: 32), Dünya evine girmek (A 2012:33), Tuz biber olmak (A 2012: 37), El etek öpmek (A 2012: 37), Nuh deyip peygamber dememek (A 2012: 37), Yerinde yeller esmek (A 2012: 38), Kan beynine sıçramak (A 2012: 40), Ar damarı çatlamak (A 2012: 40), Doluya koyup almamak, boşa koyup dolmamak (A 2012: 40), Mekik dokumak (A 2012: 45), Laf sokmak (A 2012: 50), Küpü doldurmak (A 2012: 51), Ödü patlamak (A 2012: 54), İçi yanmak (A 2012:

55), Şeytan kulağına kurşun (A 2012: 55), Yüreği hoplamak (A 2012: 56), Yüreği daralmak (A 2012: 57), Dudak bükmek (A 2012: 58), İnciler döktürmek (A 2012: 58), Dünyayı dar etmek (A 2012: 58), Eli ayağı buz kesmek (A 2012: 60), Yarası kanamak (A 2012: 63), Yüreğine inmek (A 2012: 63), Yolunu tutmak (A 2012: 65), Sır küpü yapmak (A 2012: 66), Sağ kolu olmak (A 2012: 67), Gönül kararmak (A 2012: 69), Suyu kaynamak (A 2012: 73), Akli başında olmak (A 2012: 73), Başından savmak (A 2012: 75), Yaralı parmağa işemek (A 2012: 84), Göz dikmek (A 2012: 85), Biti kanlanmak (A 2012: 85), Kapı dışarı etmek (A 2012: 85), Fol yok, yumurta yok (A 2012: 86), Dilini damağına yapıştırmak (A 2012: 92), Arpacı kumrusu gibi düşünmek (A 2012: 93), Silip süpürmek (A 2012: 100), Suratı sirke satmak (A 2012: 100), İçine kapanmak (A 2012: 100), Ağız aramak (A 2012: 102), İnsanların ağzı torba değil ki, büzesin (A 2012: 102), Cinleri tepesine toplanmak (A 2012: 111), Allar basmak (A 2012: 114), Burnundan kıl aldırmmamak (A 2012:114), Kokusu çıkmak (A 2012: 116), Göz gezdirmek (A 2012: 116), Can sıkmak (A 2012: 117), Pireyi deve yapmak (A 2012: 117), Kafaya takmak (A 2012: 119), Yumurta kapıya dayanmak (A 2012: 122), Kıyamet kopmak (A 2012: 126), Gözleri dolmak (A 2012: 139), Boğazı düğümlemek (A 2012: 139), Kantarın topuzunu kaçırmak (A 2012: 139), İçli dışlı olmak (A 2012: 145), Vur ağzına lokmasını al (A 2012: 147), Akla karayı seçmek (A 2012: 147), Gözdağı vermek (A 2012: 148), Pabuç bırakmamak (A 2012: 149), Alttan almak (A 2012: 149), Beti benzi atmak (A 2012: 151), Yolu düşmek (A 2012: 151), Karalar bağlamak (A 2012: 152), Kapıya dayanmak (A 2012: 153), İçine turp sıkmak (A 2012: 162), Akla düşmek (A 2012: 166), Diş göstermek (A 2012: 167), Yelkenleri suya indirmek (A 2012: 167), Alt etmek (A 2012: 168), Kulağına kar suyu kaçırmak (A 2012: 169), Ağız sıkı tutmak (A 2012: 170), Dili dolanmak (A 2012: 180), Çığırından çıkmak (A 2012: 180), Gözleri fal taşı gibi açılmak (A 2012: 187), İç çekmek (A 2012: 189), Dört köşe olmak (A 2012: 195), Ağızından dökülmek (A 2012: 195)

Ankaralı adlı romanda kullanılan başlıca ikilemeler şunlardır: Uzak yakın(A 2012: 9), Yol yolak(A 2012: 11), Paytak paytak(A 2012: 11), Adım adım(A 2012: 12), Tıklım tıklım(A 2012: 12), Ağır aksak(A 2012: 12), Çoluk çocuk(A 2012: 15), Kös kös(A 2012: 17), Uç bucak(A 2012: 17), Şaşkın şavalak(A 2012: 23), Cır cır(A 2012: 23), Renk renk(A 2012: 24), İtiş kakış(A 2012: 24), Sağ sol(A 2012: 24), Yukarı aşağı(A 2012: 26), Söylene söylene(A 2012: 26), Çeke çeke(A 2012: 27), Yok yoksul(A 2012: 29), Taban tabana(A 2012: 29), Pırıl pırıl(A 2012: 30), Tiril tiril(A 2012: 30),

Derin derin(A 2012: 31), Börtü böcek(A 2012: 32), Çılgılık çılgılığa(A 2012: 37), Alev alev(A 2012: 38), Yüz yüze(A 2012: 41), Boncuk boncuk(A 2012: 42), Kan can(A 2012: 44), Hafif hafif(A 2012: 51), Kabuk kabuk(A 2012: 55), Üst üste(A 2012: 57), İçli dışlı(A 2012: 58), Homur homur(A 2012: 64), Güllük gülistanlık(A 2012: 68), Sarmaş dolaş(A 2012: 70), Katmer katmer(A 2012: 71), Uzaktan uzağa(A 2012: 73), Alık alık(A 2012: 74), Şıpır şıpır(A 2012: 77), Süklüm püklüm(A 2012: 79), Peş peşe(A 2012: 81), Üç beş(A 2012: 82), Var yok(A 2012: 83), Eveleyip gevelemek(A 2012: 85), Özü sözü(A 2012: 86), Hapurtu şapurtu(A 2012: 87), Baş başa(A 2012: 90), Şen şakrak(A 2012: 91), Yana yakıla(A 2012: 92), Kıkır kıkır(A 2012: 94), Yalpalaya yalpalaya(A 2012: 95), Kesip kesip(A 2012: 97), Selamsız sabahsız(A 2012: 100), Şap şap(A 2012: 101), Kanal kanal(A 2012: 101), Sessiz sedasız(A 2012: 102), Güm güm(A 2012: 107), Patır patır(A 2012: 111), Kıvıl kıvıl(A 2012: 113), Zar zor(A 2012: 114), Işıl ışıl(A 2012: 125), Sinsi sinsi(A 2012: 126), Puf puf(A 2012: 129), Birer ikişer(A 2012: 133), Allak bullak(A 2012: 133), Zıp zıp(A 2012: 138), Azar azar(A 2012: 139), Sille tokat(A 2012: 148), Tıkır tıkır(A 2012: 150), Hot zot(A 2012: 150), Çeşit çeşit(A 2012: 162), Afra tafra(A 2012: 167), İşsiz güçsüz(A 2012: 172), Fındık fıstık(A 2012: 172), Yaya yaya(A 2012: 173), Tövbe tövbe(A 2012: 176), Güç bela(A 2012: 180), Topu topu(A 2012: 194).

“Bugün kendimi büyük büyükbabamın öyküsünü kaleme alacak kadar yetkin hissetmiyorum.” (A 2012: 8).

“Anneme göre gözlem yeteneğime, babama göre varsayım üretmedeki düş gücüme dayanarak meraklılara gerçekleri anlatacağım.” (A 2012: 9).

“İşte, o gece Dursun Efendi oturdu; Fatma’ya son bir mektup yazdı.” (A 2012: 40).

“Ali Ağabey’in armağanı, dört renk yazabilen tükenmez kalem.” (A 2012: 186).

İleti Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“...düğüm üstüne düğüm atılmış, bir çile yün gibiymiş.” (A 2012: 9).

“Aynı zamanda, ailemin üstünü örten kalın sır perdesinin aralandığı tarih...” (A 2012: 10).

“Annemle babamın arasına beşlik simit gibi kurulmuşum.” (A 2012: 10).

“Botanik bahçesi, Kayışdağı'nın yamaçlarında surlarla çevrili yeşil bir göl gibi tanımlamasıyla program sonlandı.” (A 2012: 11).

“Karıncanın yuvasından farksız, sürgülü demir kapının önünde annemle arabadan indik.” (A 2012: 12).

“Bal rengi gözleri buz gibi...” (A 2012: 14).

“Pancar gibi kızarak başımı önüme eğdim.” (A 2012: 15).

“İkisi de pişmiş kelle gibi sırtıyor.” (A 2012: 16).

“Yine kendimi çirkin ördek yavrusu gibi hissettim.” (A 2012: 16).

“Hızır gibi yetiştiler.” (A 2012: 16).

“Kalabalığın arasından genç kız gibi sekiyordu.” (A 2012: 23).

“Ok gibi fırladım.” (A 2012: 24).

“Eh, üç kuruş emeklilikle geçinemeyeceğine, çocuklarına, torunlarına da el açamayacağına göre aslanlar gibi çalışırdı.” (A 2012: 29).

“Gerçi ondan yana bakmıyordu, ama yine de utançtan pancar gibi kızardı.” (A 2012: 30).

“Hala capcanlı duran anılarının üstünde birilerinin tepindiğini düşünmek bile yüreğinin kasiyordu.” (A 2012: 29).

“Yanına varıp, ‘Sen de kimsin?’ diye sormamızla, yüzü ay gibi ışıdı.” (A 2012: 32).

“Bir de çalışkandı ki, babası ona baktıkça hindi gibi kabarırdı.” (A 2012: 33).

“Koca pehlivan mum gibi eriyordu.” (A 2012: 34).

“Ahmet topraktan biten ot gibi çıktı karşımıza.” (A 2012: 34).

“Ben de ok misali eve fırladım.” (A 2012: 35).

“Kaya gibi sert, soğuk bir adam...” (A 2012: 36).

“Yeni gelin adayı sinek gibi vızıldadı.” (A 2012: 47).

“Geveze Aysel Yengem Hızır gibi yetişti.” (A 2012: 49).

“Saçları güneşin altında gümüş gibi parlıyordu.” (A 2012: 52).

“Dalyan gibi, yakışıklı...” (A 2012: 57).

“Taş yontu gibi kalakaldım.” (A 2012: 60).

“Suratın Çarşamba pazarı gibi...” (A 2012: 64).

“Yanımdan ok gibi fırladı ufaklık.” (A 2012: 71).

“Bebekliğimden beri, zaman akar, ben küp gibi uyurum.” (A 2012: 73).

“Bu mektup yüreğimi dağladı.” (A 2012: 73).

“Annem, omuzunda bavul gibi çantasıyla ayakta zor duruyordu.” (A 2012: 76).

“Cin gibi hemen anladı.” (A 2012: 77).

“Zifir gibi karanlıktaydı.” (A 2012: 82).

“Yol yolak demeden, deliler gibi koşmaya başladı.” (A 2012: 82).

“Ofis, yükselmekte olan güneşin altında, kızıl bir fanus gibiydi.” (A 2012: 86).

“Bana göre kardeşlik, damarın içinde akan kandaki akyuvarlarla alyuvarlar gibi...” (A 2012: 89).

“Bir tanecik amcası ruh gibi dolaşırken, onun gözü yalnızca Ayça’sını görüyor.”
(A 2012: 91).

“Sözleri, daralan yüreğime bahar esintisi gibi geldi.” (A 2012: 93).

“Ekmeğiyle sıyırdığı taba ayna gibi parladı.” (A 2012: 98).

“Yine kalaylı bakır kupadaki mis gibi yayık ayranı başına dikti.” (A 2012: 98).

“Uzun, çok uzun süren sessizliğin ardından amcam buz gibi sesiyle başladı.” (A 2012: 105).

“Ankaralı yerinden ok gibi fırladı.” (A 2012: 139).

“Kuş yuvası gibi küçücük...” (A 2012: 141).

“O gün Bahçe’de benden aldığımda buruşmuş, yırtılmak üzere olan tuzluğu düzeltilmiş, değerli bir mücevher gibi özenle saklamış.” (A 2012: 143-144).

“Puf puf, kuştüyü gibi yumuşacık koltuklara gömüldük.” (A 2012: 163).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir

“Babam, yeğenlerini kollarının arasına almış. İkisi de pişmiş kelle gibi sırtıyor. Öfff! Yine kendimi çirkin ördek yavrusu gibi hissettim.” (A 2012: 16).

“Sude’yse ağabeyiyle Ayça’nın arkasına sinmiş, elinde mendil, burnunu siliyor. Anlaşılan, sulu zırlağın küpeli oğlanla başı dertte.” (A 2012: 50).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir

“Babam, büyükbabasının anısına bu Bahçe’yi kurmaya karar verdiğiğinde daha lisedeymiş.” (A 2012: 22).

“Hem nafakasını çıkarıyor, hem de yoksulun ayağına pabuç potin yapıyordu.”
(A 2012: 29).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir

“Onlar, yakışıklı sunucunun sorduğu soruları yanıtlıyor.” (A 2012: 10).

“İğne damarına girerken, Otacı Ahmet’le Fatma Hemşire birbirine vuruldular.” (A 2012: 178)

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Bunlar bir yana epeydir haberlere yorum yapmadan izliyor, Hincal Uluç’u eleştirip Ali Sirmen’i göklere uçurmuyor.” (A 2012: 91).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir

“İlk işi, bostancı Halil Dayı’yı aramak oldu.” (A 2012: 13).

“Ardından bahçıvan Tosun Amca’yı aradı.” (A 2012: 13).

“İşçilerden birkaçının yollayacak.” (A 2012: 14).

“O ziraatçı. Geçen kış profesör oldu. Annem çevre mühendisi...” (A 2012: 21).

“Kunduracılık, Dursun Efendi’nin ata mesleğiymiş.” (A 2012: 28).

“Varsın bazı hırtapozlar ‘eskici’ diye ünlesinler.” (A 2012: 31).

“Müteahhit Vahit’in evi...” (A 2012: 31).

“Doktor olacak!.. Yok, avukat!.. Hayır, mühendis!” (A 2012: 33).

“Fatma’m okumuş, hemşire olmuştur.” (A 2012: 36).

“Dedenin polis olan oğlu, yakında emekli olacakmış. Geldiğinde ne yapabiliriz, diye...” (A 2012: 74).

“Onun yüzünden celep değil, tavukçu oldum” (A 2012: 96).

“Sonuçta, ben bir tüccarım.” (A 2012: 97).

“Vahit’i ilk gördüğünde, tapu dairesinin çiçeği burnunda memuresiydi.” (A 2012: 114).

“Genç sekreter bizi kapıda karşıladı.” (A 2012: 163).

“Usta bir aktris gibi gülümseyerek konuklarını kucakladı” (A 2012: 189).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Hızla betonlaşan ilçenin akciğeri’ tanımlamasıyla oh diyecekken, arkamızdaki ekranda Pehlivanoğlu Botanik Bahçesi’nin girişi belirdi. Geniş yol yolaklar, bostan, seralar, tanıdığı bildiğim yüzler, hatta Kara.” (A 2012: 11).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir

“Başıyla Kayışdağı’ni göstererek, ‘Şu betonla sarılan dağın gerisinde, dedesinin anısına koca bir bah- yok yok, park yaptı,’ dedi.” (A 2012: 31).

“O gün av olmadı. Pehlivanlar pehlivanına el, omuz verdik. Önce öksüzüyle kalabileceği bir kulübe yaptık. Ertesi gün köylerin tüm erleri toplandı. Herkes için bir ucundan tuttu. Tarlası sürüldü, tohumları serpelendi. Biz onu bağrımıza bastık, o bizi ailesi belledi.” (A 2012: 32).

4.4.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 12. Ankaralı Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı¹²

Kitap Adı: Ankaralı	Sayı
---------------------	------

¹² Metindeki karakterlere ilişkin maddeler kullanım kolaylığının sağlanması açısından özet başlıklar haline getirilmiştir.

A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	<p>1. Bu dönemde de açık ve devingen özellikteki karakterlerin düşsel dünyası, araştıran sürekli soru soran çocuk bakış açısı çocuk okuru karaktere/ başkahramana yakınlaştıracaktır. Metinde yer alan durağan özellikteki karakterlerin de davranış özellikleri bağlamında neden bu karakter özelliğinde olduğu iyi bir biçimde kurgulanmalı ve gerçekleştirilmelidir. Çocuk okur bu karakterin neden durağan özellikte olduğunu ve inandırıcılığını duyumsayabilmelidir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin de İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir</p>	9
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	<p>1. Anlatısal ve bilgilendirici metinlerde bu dönem çocuklarının düşünebileceği – sorabileceği türden sorular metnin temel soruları/ sorunları durumuna getirilerek kahramanın belleğinde belire bir soruya yanıt bulma çabası, kendini kanıtlaması/ gerçekleştirmesi için de sık sık düş kurması, araştırması, sorgulaması çocuk okurun dilsel ve bilişsel becerilerini devindirmesine olanak sağlayacaktır.</p> <p>Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır.</p>	6
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	<p>2. Bu dönemde de çocuklar çevresini keşfetmeyi sever; çocukların evreni dünyayı, insanları kafa yorarak ya da büyüklere sordukları sorularla anlamlandırma çabası, kısaca sorma-bilme (öğrenme) özellikleri karakterlere yansıtılabilmelidir.</p> <p>Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır</p>	18

C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	<p>1. Karakterlerin güldüren, eğlendiren, kendini iyi ifade eden, zekice davranan, zorluklar karşısında yılmayan, serüvenlere atılan açık ve devingen karakterler olması önemlidir ve bu tür metinler yeğlenebilir. Ancak tüm karakterlerin ya da tüm başkahramanların böyle olması gerekmez. Çünkü çocuklar kusursuz bir biçimde bu denli olumlu özelliklerle donatılmış karakterleri inandırıcı bulmayabilir; öte yandan kendilerine ilişkin güven duygularında da eksikliklere neden olabilir. Çocukların mükemmel ve kusursuz olmalarından çok devingen, yeniliğe ve değişikliğe açık olması önemlidir. Bu tür karakter özelliklerinin sunulması, bu dönem çocuğunun ergenlik döneminde duyumsanan olumsuz duyguları aşmasında ve yalnız olmadığını duyumsamasında önemlidir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir</p>	2
D. Toplumsal Gelişimini Destekleyen	<p>1. Akran olan karakterlerin arasındaki ilişkilerin yansıtılışı, çocuğun arkadaşlarıyla olan ilişkilerini de etkiler, örnek olur. Özellikle okuyan, okuduklarını paylaşan, birlikte serüvenler yaşayan, ergenlik dönemine ilişkin sorunlarını, duygularını ve düşüncelerini paylaşan, gezi ve etkinlikler düzenleyen karakterler ergenliğe geçiş sürecinde olan çocuk okurun karakterler özdeşim kurmasını sağlayabilir.</p> <p>Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir</p>	1
	<p>2. Karakterlerin özellikte de başkahramanın; diğer kültürleri anlama, onlara saygı duyma ve önyargılı olmama gibi özelliklere sahip olması önemlidir. Metnin bütünsel yapısı içinde bu özelliklere sahip olmayan; kapalı ve durağan nitelikteki karakterler olumlanmamalıdır.</p> <p>Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir</p>	3
Toplam		39

Zeynep Cemali'nin Ankaralı adlı romanında metnin karakterine yönelik özelliklerin tüm maddelerini örnekleyecek ögelere rastlanmıştır. Ankaralı adlı romanda metnin karakterine yönelik toplam 39 öge belirlenmiştir. Belirlenen ögelerin 18'ini "Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır" başlığı, 9'unu "Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin de

İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir” başlığı, 6’sını “Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır” başlığı, 3’ünü “Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir” başlığı 2’sini “Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 1’ini de “Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı oluşturmaktadır.

Romandaki kahramanlar yazar tarafından iyi bir şekilde geliştirilmiş inandırıcı özelliğe sahiptir. Yazar romanın ana kahramanı Doğa ile çocuklara doğaya, çevreye karşı duyarlılık oluşturmaktadır. Ayrıca romanda yer alan karakterler açık bir geliştirilmiş olmaları okuyucunun kahramanlarla özdeşim kurmasını sağlayacaktır.

Patenli Kız adlı romanda Doğa, Koca Galip, Fatma Gürgen, Dursun Dede, Aktar Ahmet, Vahit, Cahit ve Jale birçok özellikleriyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) karakterlerdir. Hasibe ve romanda yer alan diğer kahramanlar okuyucuya birçok yönüyle tanıtılmayıp sadece belirli yönleriyle tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş) karakterlerdir. Doğa, Koca Galip ve romanda yer alan diğer karakterler herhangi bir değişim yaşamadıkları için durağan karakterlerdir.

Karakter Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin De İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir

“İleride bir gün, onunla ilgili her ayrıntıyı bilen dostu Dursun Dede yardım ederse, neden olmasın?” (A 2012: 9).

“Benim bahçemde bana kim ne yapabilir?” (A 2012: 15).

“Acaba biraz yaklaşısam, gecenin karanlığı beni gizler miydi?” (A 2012: 80).

“Bizde sebze tohumları, fideler satıyorduk. Bağcılar, bostancılar bizim onlara gösterdiğimiz özeni gösteriyor muydu?” (A 2012: 97).

“Bu sesi duyarlar mı acaba?” (A 2012: 105).

“Ne zaman?.. Nerede? Nasıl?” (A 2012: 133).

“Kuşkusuz, bu tasarıda babamın da payı vardı. Ya Fatma Gürgen? O bu tasarının neresindeydi?” (A 2012: 134).

“Yani, benden size babaanne dememi beklemiyorsunuz?” (A 2012: 143).

“Aldığın armağanlar da bunun göstergesi değil mi?” (A 2012: 186).

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır.

“Neden Sude gibi renk vermeden kırk yalan uyduramıyordum sanki? Neden Buse gibi laf kalabalığıyla işin içinden sıyrılamıyordum?” (A 2012: 26).

“Aile nedir? Birilerinin, akıllarınca köklerini tırpanladığı, dalını sürgününü budadığı, ulu bir ağaç mı? Yoksa aynı soyadını taşıyan baci, kardeş, amca, yeğen bolluğu mu? Öyleyse, amcamla babamı kurumlandırıran, ‘İşte, bizim koca ailemiz!’ dedikleri, sürekli birbiriyle didişen on Pehlivanoğlu nasıl ‘koca’ oluyor?” (A 2012: 44).

“Uyku sersemi uydurdum desem, annem niye ağlamıştı? Babamın anımsadığı sütün kokusu neydi, kimin sütüydü? En önemlisi de, Dursun Dede’yle ilintili olduğunu düşündüğüm Fatma Gürgen’in bizimle ilişkisi neydi?.. ‘Ankaralı kim?’” (A 2012: 75).

“Seni ağlatan neydi, onu soruyorum. Hani şu Fatma Gürgen?.. O kim, anne? Babam iki yaşındayken ne olmuş?” (A 2012: 78).

“Peki, o sarı zarfta ne vardı?” (A 2012: 78).

“Büyük büyükbabam torunlarıyla oynarken babaannem neredeydi?” (A 2012: 80).

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır

“Sizin isminiz ne?” (A 2012: 24).

“Ne oldu ya?” (A 2012: 24).

“Nerelerdeydin sen?..” (A 2012: 25).

“Neden Suda gibi renk vermeden kırk yalan uyduramıyordum sanki? Neden Buse gibi laf kalabalığıyla işin içinden sıyrılamıyordum?” (A 2012: 26).

“Peki, o sarı zarfta ne vardı?” (A 2012: 78).

“Bir solukta, ‘Neden bana yalan söyledin?’ diye sordum.” (A 2012: 77).

“Sizinle oynamaz mıydı?’ dedim iyi niyetle.” (A 2012: 79).

“Suratımı ekşiterek, ‘Burası da neresi?’ diye sordum.” (A 2012: 95).

“Bağcılar, bostancılar bizim onlara gösterdiğimiz özeni gösteriyor muydu?” (A 2012: 97).

“Panel kaçta?” (A 2012: 130).

“O saate kadar ne yapacağız?” (A 2012: 131).

“Neden geçen gelişimizde gitmedik?” (A 2012: 131).

“Sütanne nerede oturuyor, oraya nasıl gideceğiz?..” (A 2012: 131.)

“Babaannemi nereden tanıyorsunuz?’ diye, yılan gibi tısladım.” (A 2012: 133).

“Ne zaman?.. Nerde? Nasıl?” (A 2012: 133).

“Köyünüz uzakta mı?” (A 2012: 138).

“Eşinizle... Van’da mı tanıştınız?’ diye sordum.” (A 2012: 139).

“Yani, benden size babaanne dememi beklemiyorsunuz?” (A 2012: 143).

“Onunla... Yani Dursun Dede’yle nerede tanıştınız?” (A 2012: 144).

Karakter Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Anneme göre gözlem yeteneğime, babama göre varsayım üretmedeki düş gücüme dayanarak meraklılara gerçekleri anlatacağım. Okuyan olur mu, bilmiyorum.” (A 2012: 9).

“Bence böyle güzelsin.”

“Annem?.. Kızmasın!”

“Gözlerinde, çok iyi bildiğim parlıltı, ‘O cadı gitmedi mi?’ diye sordu. Kıkır kıkır güldüm.” (A 2012: 94).

Karakter Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Babam yaz sonunda genç asistanlarıyla, tatil amaçlı küçük bir gezi tasarlıyordu. Annem nazlansa da aslında can atıyordu. Benim içinse bu gezi ilk olacaktı.” (A 2012: 12).

Karakter Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir

“Yedi oğlundan ikisi rahmetli olmuş, biri Almanya’ya çekip gitmiş, orada madamanın tekine kapılmıştı.” (A 2012: 147).

“Babam gelmiş. Rumeli türküleri dinlediğine göre neşeli olmalı,” dedim anneme.” (A 2012: 76).

“Baba anneciğim, kaşarlı tost ve ayranla yetinirken, ben hamburger, sosisli ve karışık tostuz buz gibi kolanın eşliğinde mideye indirdim.” (A 2012: 162).

4.5. Çılgın Babam

4.5.1. İçerik Çözümlemesi

Çılgın Adamın Deli Kızı

Özet

Zeynep dört yaşında, emzik emmeyi alışkanlık haline getirmiş, annesinden çok babasına bağlı bir kızdır. Kemal Bey’de kızıyla oldukça ilgilidir, onunla oyunlar oynayan ve çeşitli çılgınlıklar yapan biridir. Kemal Bey’in kızıyla çok tehlikeli şeyler yapması eşini ve kaynanasını kaygılandırmaktadır. Kemal Bey dışında herkes Zeynep’in emzik emme alışkanlığını bırakmasını istemektedir. Ancak Zeynep emziğinden ayrılmak istememektedir. Babası bir gün Zeynep’e emziği emmeye devam ederse tavşana benzeyeceğini söyler. Tavşan olmak istemiyorsa emziği suyun altında yaşayan denizkızına armağan etmesi gerektiğini söyler. Zeynep’te bunu kabul eder. Bir gün Zeynep ailesiyle birlikte deniz kenarına pikniğe gider. Zeynep babasıyla birlikte beş metre yükseklikte yerden suya atlar. Zeynep’in bu atlayıştan emziği düşer. Bunun üzerine emzik emme alışkanlığını bırakır. Denize atlayış sırasında herkes onları izler. Atlayıştan sonra herkes onlara çılgın adamın deli kızı diye seslenir.

Konu

Hikâyede, dört yaşındaki Zeynep’in babasıyla yaşadığı maceraları anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, çocuklara zorla bir şey yaptırılmayacağı, oyun yoluyla bazı davranışların onlara kazandırılabilceği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Zeynep: Kemal Bey’in kızıdır. Tüm hikâyelerin ana kahramanıdır. Zamanının çoğunu babasıyla geçiren, tatlı, gözü kara bir kızdır. “*Sevilen ve seven bir kızdım ben.*” (ÇADK 2018: 14). Zeynep, büyüdüğünde film aktristi olmak istemektedir. “*Bir süre sonra dayanamayıp sordum. ‘Gerçekten film artisti olabilir miyim?’*” (SB 2018: 80). Zeynep, aynı zamanda babasına yardım eden çalışkan bir kızdır. “*Gözlerim yuvalarından fırlayacak sandım. Dükkâna gitmek, gece gündüz babamla olmak... Bundan güzel ne olabilirdi!*” (ÇADK 2018: 23).

Kemal Bey: Zeynep’in babasıdır. Cesaretli, girişken bir kişidir. Zeynep’le tehlikeli işler yapan bir kişidir. “*Eşinin duvarda asılı duran fotoğrafına baktı. Hiçbir yanıt gelmeyeceğini bile bile, ‘O gün sevinçten bir uçtun, bey; bir daha da kafan yerine*

gelmedi!” dedi. “Gelgit akıllının biri oldun çıktın!” (ÇADK 2018: 10). “Babam annemin söylediği gibi üşütük müydü, bilmem. Bana göre cin gibi, usta bir oyun kurucuydu. Onun oyun hamuru da, topacı da, yoyosu da bendim.” (ÇADK 2018: 13).

Handan Hanım: Zeynep’in çalışkan, olaylara mantıklı yaklaşan, duyarlı annesidir. “Annem, babama benzemezdi. Onu dinlemek, baştan kaybetmek demektir. İki gün hiç sesimi çıkarmadan bekledim.” (KAİ 2018: 112). Yaşı ilerleyince şeker hastalığına yakalanmıştır. “Handan Hanım’ın ‘hırsızlık’ uğraşısı yirmi yıl önce başlamıştı. Eşi aniden bu dünyadan göçüp gittiğinde, yüz yirmi olması gereken şekeri dört yüze fırlamış, bir daha da inmemişti. Kesinlikle uyması gereken bir diyeti vardı. Torunları ve çocukları da zebani gibi başındaydılar, ama neye yarar. Gerçek bir dolap faresi olup çıkmıştı.” (ÇADK 2018: 9).

Kasap Hayrettin: Kemal Bey’in arkadaşıdır. Anadolu Kavşağı’nda köyde yaşamaktadır. “Kasap Hayrettin, ‘Denizciyim,’ deyip kasılır, ama ayağını suya sokmaya korkardı. Denize gireceğimizi her söyleyişimizde, gözlerini kocaman açar, babamı uyarırdı. “Aman, beyim! Buraları tekin değil, dalgalar güçlü, akıntı fazla.” Bizim umursamadığımızı görünce de işini gücünü bırakır, peşimize takılırdı.” (ÇADK 2018: 9).

Küçük Patroniçe

Özet

Zeynep, oyun oynamak yerine gezmeyi, ailesine yardımcı olmayı, hayaller kurmayı sevmektedir. Zeynep’in annesi kızının oyun oynaması için birçok çeşit oyuncak almıştı, ama nafiye. Zeynep, daha çok erkeklerle oyun oynar, onlarla kavga eder, onlarla birlikte ufak tefek haşarlıklar yapardı. Ta ki bir gün Zeynep’in kardeşi oluncaya dek. İlk başlarda kardeşine karşı mesafeli olsa da daha sonra ona ısınmaya başlar Zeynep. Ama bir gün babasının kız kardeşi Gül’e “gül yanaklım” diye seslenmesi Zeynep’in onu kıskanmasına neden olur.

Bir gün Zeynep’in babası, Zeynep’e amcasının yurt dışına çıktığını, bir süre kuyumcu dükkânında yalnız kalacağını, kendisine bir yardımcı gerektiği söyler. Zeynep bu teklifi seve seve kabul eder. Çevredekilerin Zeynep’e “patroniçe oluyorsun” diye söylenmeleri Zeynep’in hoşuna gider. Zeynep, kapalı çarşıda çarşı esnafı tarafından çok

sevilir. Babasına kendisini ispatlamak için çok çalışır. Bir gün babası bir işi olduğunu, hemen döneceğini söyleyerek Zeynep'i dükkânda tek bırakır. Uzun süre beklemesine rağmen Zeynep'in babası dönmez, en sonunda sıkışan Zeynep altına kaçar. Babası döndüğünde kızının o durumuyla karşılaşınca çok üzülür. Kendisinin suçlu olduğunu söyleyip kızından özür diler. Daha sonra da bayram için kızına aldığı elbiseyi ona giydirir.

Konu

Hikâyede babasına yardım etmek için kapalı çarşıdaki kuyumcu dükkânına giden Znep'in başından geçen olaylar anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede güven, sevgi ve paylaşmanın insan ilişkilerini güçlendirdiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Şerife Teyze: Kapalı çarşıdaki tuvaletin temizliğini yapan kadındır. “*Şerife Teyze toparlak, güleç yüzlü, içten bir kadındı. Yaptığı işten asla yüksünmezdi. O tuvaleti gün boyunca kim bilir kaç kez yıkardı. Duvarlara astığı ıtır kokulu kurutulmuş bitkiler, insana ferahlık verirdi.*” (KP 2018: 29).

Gül: Zeynep'in küçük kız kardeşidir. “*Kara saçlı, kara gözlü, soba maşası gibi kapkara bir şeydi. Öylesine savunmasızdı ki, ona acımuştım. Pembe yanaklarıyla çevresine gülücükler saçmaya, beni görünce elini salları gibi oynatmaya başladığında da onu sevdim.*” (KP 2018: 23).

Komiser Raşit: Kapalıçarşı'daki bulunan merkezin komiseridir. “*Yuvarlak yüzlü, pos bıyıklı komisere gülümserken...*” (KP 2018: 26-27).

Yorgo, Ömer Usta: Kapalıçarşı esnaflarındandır.

Benimle Evlenir Misin?

Özet

Zeynep, kapalıçarşıda babasıyla birlikte kuyumcu dükkânında çalışırken babasının esi bir aile dostu olan Safnaz Hanım dükkâna gelir. Safnaz Hanım dükkâna oğlu Metin’le birlikte gelir. Safnaz Hanım, oğlu Metin’i evlendireceklerini söyler. Safnaz Hanım, Metin’in evleneceği kız küçükken beşiğini salladığını söyler. Konuşulanlara kulak misafiri olan Zeynep’in aklına bitişik dükkânda çalışan Osman Ağabey’in de Zeynep henüz küçükken beşiğini salladığı gelir. Zeynep, evlenmeleri için Osman Ağabey’in Metin gibi burnunun büyümesine, dişlerinin dudaklarından ileri fırlamasına gerek olmadığını düşünür. Zeynep, babasıyla birlikte eve geldiğinde Osman Ağabey’e uğrayıp geleceğini söyler. Osman Ağabey’in kapısını çalar ve dışarı çıkan adama ‘‘Benimle evlenir misin?’’ der. Şaşırın Osman Ağabey, ‘salak’ deyip kapıyı kapatır. Zeynep, ağlayarak eve gelir ve yaşadıklarını babasına anlatır. Zeynep’in babası onu teselli eder ve henüz bu tür işler için küçük olduğunu söyler.

Konu

Hikâyede, evlenen çiftlerle karşılaşan Zeynep’in kendisinin de evlenmesi gerektiğini düşünüp komşusu Osman Ağabey’e evlilik teklifinde bulunması anlatılır.

İleti

Hikâyede, mantıklı düşünmeden hareket edilmemesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Metin: Safnaz Hanım’ın evlenecek olan oğludur. “...kapının önünde dikilen topacı gösteriyordu. Gözlüklü, koca burunlu, dişlek adam bize sırtarak başını salladı.” (BE 2018: 32).

Safnaz Hanım: Kemal Bey’in eski bir aile dostudur.

Osman Ağabey: Zeynep’in komşusudur. “Bitişik komşumuz Osman Ağabey’in yüzü belirdi önümde. Sık sık kavga etsek de, onu çok severdim. Minicik bir bebekken, o da benim beşiğimi sallamıştı. Osman Ağabey kendine elma şekeri alırken mutlaka bana da alır, evden aşırıldığı bonbonları benimle paylaşırdı.” (BE 2018: 33).

Işığın Gel Oyunu

Özet

Zeynep, babasıyla birlikte kapalıçarşıdaki kuyumcu dükkânına giderken babasının eli sürekli onun ensesinde dolaşırdı. Babası o şekilde Zeynep'e komut verirdi. İleri, geri, sağ, sol, hızlı, yavaş gibi komutlar verirdi. Zeynep büyüdüğü halde babasının hala aynı davranışta bulunması artık Zeynep'i rahatsız etmeye başlamıştı. Bir gün babasına okula başlayacağı halde hala ellerinin ensesinde olduğunu söyler. Babası da Zeynep'le ıslık gel adlı bir oyun oynayacaklarını, eğer başarılı olursa bir daha ensesine dokunmayacağını söyler. Babası oyunun kurallarını söyler. Babası Zeynep'e daha önce işe gitmedikleri yollardan gideceklerini ve kendisini ıslıkla yönlendireceğini söyler. Ancak, oyunda acele ederse, sinirlenirse, paniklerse oyunu kaybetmiş olur. Babası Zeynep'e ilerde kardeşine iyi bir abla olması için bu oyunu düzenlediğini söyler.

Konu

Hikâyede, Zeynep'in babasıyla oynadığı ıslak oyununda başından geçenler anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, anne babaların çocuklarının oyun yoluyla hayata hazırlaması vurgulanmaktadır.

Karakterler

Sarraff Fevzi: Kapalıçarşıdaki altın satıcılarından biridir. “*Kel kafalı altın satıcısı, gözlüğünün üstünden bakarak elindeki çay bardağını kaldırdı.*” (IGO 2018: 41).

Süslü Cevriye: Zeyneplerin dükkânının daimi müşterilerindedir.

Gümüştü Hayri: Kapalıçarşıdaki esnaflardandır.

Kuyumcu Nimet: Zeynep'in babasının arkadaşıdır.

Şıkır Şıkır Bileziğim

Özet

Bir gün okuldaki bit salgınından dolayı bütün çocukların bedenine bit girer. Çocuklar evde annelerinin hazırlamış olduğu ilaç ve gazlar eşliğinde sıcak suyla yıkanır. Zeynep'in annesi de onu aynı şekilde yıkar. Ertesi gün Zeynep okulda kendisine bitli diyecekleri için çok korkar. O nedenle okula bile gitmek istemez. Ama annesinin zorlamasıyla okula gider. Okulda tüm çocukların aynı işleminden geçtiğini öğrenince rahatlar. Babasının yiğit olsaydın bedenine bit girmezdi, demesi üzerine kızar ve babasına kendisinin bir hanımefendi olduğunu söyler. Bunun üzerine babası Zeynep'e ertesi gün bir bileklik getirir. Zeynep, bilekliği görünce çok sevinir. Annesi ona dışarı çıktığında bilekliği evde bırakmasını söyler ama Zeynep bir gün dışarı çıkarken bilekliği çıkarmaz ve onu kaybeder. Zeynep, arkadaşları ve mahallelilerle birlikte aramalarına rağmen bilekliği bulamaz. Annesini dinlemediği için çok pişman olmuştur. Ayrıca akşamleyin gelecek olan babasına ne diyeceğini kara kara düşünür. Babası geldiğinde bilekliği kaybettiğini ona anlatır. Babası kızına, üzülmemesini, yenisini alacaklarını söyler. Ama Kemal Bey, kızı Zeynep'e bir daha büyüklerini dinlemesi gerektiğini hatırlatır.

Konu

Hikâyede, bitlenen Zeynep'in başından geçenler konu edinmiştir.

İleti

Hikâyede, çocukların anne babalarını dinlemeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Semine: Zeynep'in okul arkadaşıdır.

Kocakulak Rıza: Zeynep'in mahallesinin sakinlerindedir. Sürekli küfür ettiği için diğer insanlar tarafından çok sevilmemektedir. *“Aramızda bir iki tane çirkin ördek yavrusu olsa da hiçbiri Kocakulak Rıza kadar bela olamazdı. Bu oğlanın ağzından çıkan üç sözcükten ikisi mutlaka sövgüydü.”* (KR 2018: 84).

Bostancı Sermet: Kemal Bey'in evinin yan tarafında oturan bostancıdır. “Uzun boylu, kır saçlı, al yanaklı bostancı, ‘Yesin be, bre!’ diyerek gevrek gevrek güldü. “Nasıl çıkarır.” (ŞŞB 2018: 60).

Altınla Beslenen Kaz

Özet

Zeynep'in babası Kemal Bey çok unutkan olduğu için her gün evin bir yerlerine bir şeyler bırakır sonrada hatırlamazdı. Kemal Bey'in eşi bu özelliğini bildiğinden bir kutu hazırlamıştı. Her gün evi dolaşır eşinin unuttuğu eşyaları o kutunun içine koyardı. Kemal Bey bir şey arayıp da bulamadığında eşine sorardı. Eşi de kutuyu getirip aradığı şeyi oradan bulurdu. Bir gün Kemal Bey eve telefon eder ve bir müşterisinin hurda altınlarını arayıp bulamadığını söyler. Bunun üzerine evdekiler hurda altınları arar. Ama bulamazlar. Bunun üzerine Kemal Bey, mutfak masasının üzerinde bir kâğıda sarılı şekilde bıraktığını söyler. Zeynep'in teyzesi o kâğıttakileri semiz otu artıklarıyla birlikte evde besledikleri kaza verdiğini söyler. Bunun üzerine bütün ev halkı kazın peşine düşer. Uzun süreli bir kovalamanın ardından kaz pisler ve altınları çıkarır. Ev ahalisi de rahat bir nefes almış olur.

Konu

Hikâyede, Zeynep'in babası Kemal Bey'in evde unuttuğu altınlarının yanlışlıkla evde besledikleri kaza yedirilmesi ve sonrasında yaşananlar anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, insanın sorumluluklarının farkında olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Zeynep'in teyzesi: Zeynep'in birlikte zaman geçirmekten hoşlandığı teyzesidir.

Araba Hırsızı

Özet

İstanbul'da arabaların çok az olduğu bir dönemde Kemal Bey bir kamyonet alır. Ailede neredeyse kimsenin haberi yoktur. Kamyoneti gören aile halkı hem şaşırır hem de sevinir. Bir gün Kemal Bey'in küçük kardeşi gizlice kamyoneti alır ve Yunanistan'a götürür. Ancak kimseye haber vermeden kamyoneti götürdüğü için herkes kamyonetin

çalındığını düşünür. Evde herkes polise haber verilmesi gerektiğini söylerken evin telefonu çalar ve olay çözülür.

Konu

Hikâyede, Kemal Bey'in bir araba alması ve bunun kısa süre içerisinde çalınması anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, aile içerisinde üyelerin kimseye haber vermeden, kendi başlarına hareket etmesinin yanlışlığı vurgulanmaktadır.

Karakterler

Büyükbaba: Otoriter, tedbirli, fazla para harcamaktan hoşlanmayan bir insandır. *“Büyükbabam –rahmetli biraz cimriydi!- ‘Dört tekere kaç kayme saydın?’ diye bas bas bağıırıyordu.”*(AH 2018: 64).

Hala: Konuşmayı seven, çocuklarla iyi anlaşılan biridir. *“Biz çocuklarsa ceviz ağacının altında oturmuş, halamın anlattığı filmi ağzımız bir karış açık dinliyorduk.”* (AH 2018: 64).

Necim: Zeynep'in büyük amcasıdır.

Küçük Amca: Ailenin muzip, hareketli, neşeli üyesidir. *“Küçük amcamı çok severdim. Ailemizin en yakışıklı, en sevecen, en muzip, en üçkâğıtçı üyesiydi. Şu dünyadan öyle erken ayrıldı ki...”* (AH 2018: 69).

Altın Diş

Özet

Zeynep, dokuz yaşındadır. Annesinin makyaj malzemelerine kafayı sarmıştır. Sürekli annesinin makyaj malzemelerini kullanmaktadır. Zeynep'in babası dışında herkes bu durumun farkındadır. Bir gün Kemal Bey, artık kuyumcu dükkânında çalışmak istemediğini söyler. Zeynep'in amcasıyla araları limoni olduğu için herkes ikili arasında bir sorun olduğunu düşünür. Zeynep de babasının bu ani kararının

sebebini çok merak etmiştir. Babasının çalışma tezgâhını eve getirdiği gün babasına neden böyle bir karar aldığını sorar. Kemal Bey, ilk başta anlatmak istemese de kızının ısrarına dayanamayarak dükkânda çalışmak istememesinin nedenini anlatır. Kemal Bey, kızına bir gün bir kişinin peçeye sarılı olan iki tane altın dişle birlikte dükkâna geldiğini söyler. Dişlerini satmaya gelen adam kızı çok hasta olduğu için onları satmaya karar vermiş. Kemal Bey, kızına bu durumun kendisini çok etkilediğini, be nedenle artık dükkânda Çalışmak İstemediğini Söyler.

Konu

Hikâyede, Zeynep'in babası Kemal Bey'in başından geçen bir olay sonucu artık dükkânda çalışmak istememesi anlatılmamaktadır.

İleti

Hikâyede, yardımlaşmanın önemi vurgulanmaktadır.

Karakterler

Neşet: Kemal Bey'in yeğenidir.

Kemal Bey'in dükkânına gelen adam: Zor durumda kaldığı için iki tane altın dişini satmak isteyen bir kişidir. Fedakâr, duyarlı bir babadır.

Siyah Bisiklet

Özer

Kemal Bey'in çalışma tezgâhını eve taşıdığı yıl kış çok karlı geçmişti. Kar, uzun süre yerde kalmıştı. Zeynep, karlı günlerde arkadaşlarıyla okula gitmekten çok hoşlanırdı. Bir gün konu komşu Zeyneplerin evlerinin önüne toplanıp büyük bir kardan adam yapmaya koyulurlar. Herkes kardan adamın bir eksiğini tamamlıyordu. Kış olduğu için Zeynep babasıyla vakit geçiremiyordu. Zeynep'in annesi, kızının hastalanmasından korktuğu için babasının ardından gitmesini istemiyordu. Bir gün karların erimesiyle birlikte Kemal Bey bisikletini çıkarır. Artık bisiklet turlarına başlamanın zamanının geldiğini söyler. Zeynep'le birlikte dolaşmaya çıkarlar. Zeynep, gün geçtikçe büyüdüğü için Kemal Bey artık bisikletin pedallarını kullanmakta zorlanır.

Kızına bir bisiklet alacağını söyler. Bu haber Zeynep'i çok sevindirmiştir. Zeynep arkadaşlarıyla oynadığı bir gün babası siyah, büyük bir bisikletle çıkagelir. Bisikleti gören Zeynep çok mutlu olur. Babasının yardımıyla bisikleti kullanmaya başlar. Tam bisiklet hızlanmışken birden komşunun duvarına çarpar. Zeynep, cana çok yandığı için ağlamaya başlar. Kemal Bey de ortadan kaybolur. Zeynep, babasının kendisini o durumda bırakıp ortadan kaybolmasına da çok üzülür ve hemen eve koşar. Annesine yaşadıklarını anlatırken babasının kapıda oturup ağladığını görür.

Konu

Hikâyede, Kemal Bey'in büyüyen kızına bisiklet alması ve kızının yaşadığı kaza anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, anne babaların çocukları için uygun zamanı ve yeri iyi ayarlamaları gerektiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Selim Amca: Kemal Bey'in samimi arkadaşlarından. "*Selim Amca futbol hastasıydı; lafı döndürür dolaştırır, mutlaka Galatasaray'a getirirdi.*" (SB 2018: 78-79).

Dişçi Mahmut: Kemal Bey'in arkadaşlarından. "*Dişçi Mahmut satranç meraklısıydı.*" (SB 2018: 79).

Mobilyacı Fıtrat: Kemal Bey'in arkadaşlarından. "*Mobilyacı Fıtrat'sa günümüzün paparazzilerine benzerdi. İstanbul'da ne var ne yok bilir, üstelik bununla pek övünürdü.*" (SB 2018: 79).

Süreyya Duru: Zeynep'in dayısıdır. "*Dayım Süreyya Duru da, Yeşilçam'ın başarılı genç yönetmenlerindendi. Ünlü yıldızların imzalı fotoğraflarını getirirdi bana.*" (SB 2018: 79).

Bahçıvan Zeynel'in oğlu: Askerden yeni gelmiştir.

Meral Abla ve Şaban: Zeynep'le komşularıdır.

Kocakulak Rıza

Özet

Zeynep, babasının aldığı siyah bisikletiyle kaza yaptıktan sonra Kocakulak Rıza'nın diline düşmüştü. Her fırsatta Kocakulak Rıza Zeynep'e sataşıyordu. Ayrıca konuştuklarından üçte ikisinin küfürlü olması Zeynep'i canından bezdirmişti. Bir gün Zeynep, arkadaşı Semine'yle kaldırımda oturmuş, sokakta turlayan çocukları izlerken kendi bisikletiyle Yetkin Ağabey gelir. Zeynep'e bisiklet kullanmasını öğreteceğini, korkmaması gerektiğini ifade eder. Zeynep, ilk denemede bisikleti rahat bir şekilde kullanmaya başlar. Bisiklet kullanırken kaldırımda oturan Rıza'ya takılır. Rıza, Yetkin Ağabey'e küfürlü cevap verince Zeynep'in babası Rıza'nın Yetkin'den özür dilemesi ister. Rıza, ağlayarak eve koşar ve annesine Kemal Bey'in kendisini dövdüğünü anlatır. Bunun üzerine Rıza'nın annesi Kemal Bey'den şikâyetçi olur. Rıza ve annesini tanıdıkları için bütün mahalleli Kemal Bey'i desteklemektedir. Ertesi sabah Rıza'nın babası Kemal Beylere gelerek eşinin adın özür diler ve mahkemedeki şikâyeti geri aldıklarını söyler.

Konu

Hikâyede, Kemal Bey'in çocukların anlaşamamalarından dolayı komşularıyla yaşadığı bir şikâyet olayı anlatılmaktadır.

İlet

Hikâyede, anne babaların çocuklarına karşı tarafsız bir değerlendirmeye olaylara yaklaşmalarını, çocuklarının olumsuz özelliklerini bilip onları düzeltmeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Meloş Teyze: Kocakulak Rıza'nın annesidir. Çok konuşan bir kadındır. Mahalledeki çocuklar ve kadınlar ondan çekinmektedir. *“Ne yazık ki, biz annelerimizden, annelerimiz de Rıza'nın annesinden korkardı. Meloş Teyze (adı Meliha'ydı) çenesini açtı mı, karşısındakini bayıltmadan susmazdı.”* (KR 2018: 84).

Yetkin Ağabey: Zeynep'in mahallelisidir. Yardımsever bir gençtir. *“Kalk bakalım! Bu bisikleti süreceksin, hem de bugün!” Gözlerimi holün penceresine çevirirken, “Babana değil, bana bak!” diye buyurdu. Sert, ama güven veren sesi beni yüreklendirdi. ‘Biliyorum, sen bu mereti süreceksin.’ (KR 2018: 85).*

Bekçi Sırrı: Zeynep'in oturduğu mahallenin bekçisidir.

Dede Celal: Kemal Bey'in komşusudur.

Kocakulak Rıza'nın Babası: *“Kapıda, Kocakulak Rıza'nın kılıbık babası vardı. “Özür dilerim Kemal Bey,” dedi adamcağız başı önünde. “Mahkeme falan yok . O bizim hanımın densizliği...” (KR 2018: 89).*

Büyük Oyun

Özet

Zeynep'in küçük amcası büyük bir prodüktör olmak için Avrupa'ya gider. Orada gerekli araştırmaları yaptıktan sonra yurda dönüp iş yerini açacaktır. Zeynep'in babası Kemal Bey ise mal toplamak amacıyla Anadolu'yu dolaşmaya çıkar. Bu arada Zeynep babasına artist olmak istediğini söyler. Anne babasının onun bu fikrine karşı gelmemeleri için uslu bir kız olmuştur. Sokağa çıkmıyor, haşarlıklar yapmıyor, anne ve babasının sözünden çıkmıyordu. Ama Zeynep'in babası kızının bu değişiminin ve sebebinin farkındaydı.

Bir gün Kemal Bey, İstiklal Caddesi'nde bir büro tutar. Kemal Bey, Anadolu'dan topladığı malzemeleri oraya yerleştirip, sergilemektedir. Zeynep'te babasına yardım etmek için onunla birlikte gitmektedir. Bir gün Kemal Bey, Zeynep'i artist olma fikrinden vazgeçirmek için bir ona oyun oynar. Dükkânını kiraladığı yerin sahibiyle her şeyi önceden planlar. Kemal Bey, kızına bir takım kâğıtlar vererek malların listesini çıkarmasını, kendisinin kısa süre sonra döneceğini söyler. Babası bürodan ayrıldıktan kısa bir süre sonra merdivenlerden sesler gelir. Zeynep, bu seslerden çok korkmuştur. Babası geldiğinde yaşadıklarını ona anlatır. Kemal Bey'de üst katta oturan Gülsüm Hanım adlı kadının yönetmenin baskısına, kötü muamelesine uğradığını, parasını da alamadığını anlatır. Yaşadıklarından çok korkan Zeynep, artist olma fikrinden vazgeçer.

Zeynep, gerçeği öğrendiğinde liseye gidiyordu. Babası bir yaz tatilinde çıktıkları Anadolu gezisinde işin iç yüzünü kızına anlatmıştı. Bir zamanlar çok arzuladığı düşü artık umurunda değildi. Ama bir şey öğrenmek istiyordu Zeynep. Babasına eğer düşündenden vazgeçmeseydi babasının nasıl davranacağını öğrenmek ister. Kemal Bey, kızına “İnsan bir konuda ne kadar yetenekli olursa olsun kesinlikle o işin eğitimini de görmelidir. Bu nedenle konservatuara gitmeni isterdim.” der.

Konu

Hikâyede, Kemal Bey’in artist olmak isteyen kızı Zeynep’i bu isteğinden vazgeçirmesi anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, insanın herhangi bir konuda ne kadar yetenekli olursa olsun mutlaka o işin eğitimini görmüş olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Madam Hayganoş: Kemal Bey’in kiraladığı büronun sahibidir. “*Babamın kapıyı açmasıyla birlikte neye bakacağımı şaşırırverdim. Esmer güzeli Madam Hayganoş’a mı bakmalıydım, yoksa elindeki tepsiye mi?.. Sürmeli gözlü, kırmızı dudaklı, al yanaklı, uzun boylu madam şakıdı. “ Bunlar Zeynep için Kemal Bey.” (BO 2018: 95).*

Gülsüm Hanım: Oyunculuk yapan bir kadındır. “*Başımı uzatıp, arkasından baktım. Buruşuk yüzlü, kamburu çıkmış yaşlı bir kadın...*” (BO 2018: 101). “*Aah ah! Senin kadardım buraya geldiğimde. Herkes, Türkiye’nin Rita’sı derdi bana.*” (BO 2018: 101).

Gürbüz Solmazgil: Oyunculuk yapan biridir. Gülsüm Hanım’ın oğludur. Kötü karakterlere rol veren bir adamdır. “*Kiralık katil, uyuşturucu satıcısı, eli kanlı zalim! O iğren çarpık gülümsemesiyle üstüme doğru geliyordu. Tam avazım çıktığı kadar bağırmağa hazırlanıyordum ki, “Topla kendini, Zeynep!” dedim içimden. “ O bir artist! Bir oyuncu!” (BO 2018: 102).*

Köprüden Sonrası Ateş Hattı

Özet

Kemal Bey'in Amasya'dan askerlik arkadaşı eşi ve çocuklarıyla birlikte gelmişti. Kemal Bey'in arkadaşının Gönül adında bir kızı vardı. Kemal Bey, Gönül'ün sıkılmaması için Zeynep'in onu dolaştırmasını ister. Başta babasının bu isteğine sıcak bakmayan Zeynep, aklına Yoğurtçu Parkı gelince 'Tamam.' der. Gönül'le birlikte Fenerbahçe Stadı'nı geride bırakıp ilerlemeye devam ederler. Annesi uzaklaşmalarını söylemesine rağmen o bunu dinlememişti. Kızların köprüden geçeceklerini gören Osman Ağabey onları hemen durdurur. Evden bu kadar uzaklaşmalarından babasının haberi olup olmadığını sorar. Zeynep, babasının haberi olduğunu söyler ve Gönül'le birlikte köprüden geçip parka giderler. Zeynep, Osman Ağabey'in babasına söyleyeceğini düşündüğü için çok endişeliydi. Akşamleyin eve döndüklerinde babasının arkadaşıyla birlikte bahçe kapısında kendilerini beklediklerini görür. Kemal Bey, kızına bu saate kadar nerde olduklarını sorar. Zeynep, zaten Osman Ağabey'in nerde olduklarını söylemiş olduğunu, söylemelerine gerek kalmadığını ifade eder. Kemal Bey, kızına kendilerini dinlemediği için çok kızar. Ayrıca gidip Osman Ağabey'den de özür dilemesi gerektiğini söyler. Zeynep, yaptığı hatanın farkına vararak mahcup bir şekilde Osman Ağabey'den özür diler.

Konu

Hikâyede, Zeynep'in ailesinden izin almadan arkadaşı Gönül'ü gezdirmek Bahanesiyle Parka Gitmesi Ve Sonrasında Babasıyla Yaşadıkları Anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, büyüklerimizi dinlememiz gerektiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Gönül: Kemal Bey'in askerlik arkadaşının kızıdır. *“Kızları Gönül benim yaşıtımdı; ikimiz de dördüncü sınıfa gidiyorduk. Kara gözlü, kara kaşlı, çıtı pıtı, sessiz bir şeydi.” (KSAT 2018: 107).*

Niko: Zeyneplerin mahallesinde yer alan pastanecidir.

Karda Ayak İzleri

Özet

Bazı tarihler insan hayatında çok önemlidir. O günde Zeynep ve Gül için çok önemliydi. Çünkü üçüncü bir kardeşleri oluyordu. Zeynep'in anne ve babası doğum anında çocukları yalnız bırakmak istemezler. Bu nedenle yanlarına birinin gelmesini isterler. Fakat Zeynep, yeterince büyüdüğünü, her şeyin farkında olduğunu, kardeşine bakabileceğini bu nedenle yanlarında kimsenin kalmasına gerek olmadığını ifade eder. Zeynep'in anne babası bu ısrarlara dayanamayıp kabul ederler. Karlı bir akşam günü Zeynep'in anne babası hastaneye gitmek üzere evden ayrılırlar. Zeynep ve Gül evde tek başlarına kalırlar. Kemal Bey, hastaneye giderken mahallenin bekçisinden evlerine göz kulak olmasını ister. Evde kardeşi Gül'le yalnız kalan Zeynep, dışarda birtakım ayak izleri ve sesler duyar. Bu da çok korkmasına sebep olur. Kardeşi Gül'e bir şey anlatmaz. Kardeşi Gül, çok acıktığını, bir şeyler yemek istediğini anlatır. Bunun üzerine Zeynep mutfakta ona süt ısıtır. Ama dışarıdan gelen sesler kendisini çok ürkütmektedir. Sütü ısıttığı gibi içeriye geçer. Gül, sütünü içtikten sonra geniş koltuğa geçerler. Gül koltuğa geçer geçmez uyur. Zeynep ise çok korktuğu için uyuyamamaktadır. Sabaha doğru dalan Zeynep gözlerini açtığında günün doğduğunu fark eder. Dışardan gelen seslere kulak veren Zeynep dışarıya baktığında Bekçi Sırrı Amca'yı görür. Akşamleyin dışarıdan gelen seslerin sebebinin anlar.

Konu

Hikâyede, ailesine büyüdüğünü kanıtlamaya çalışan Zeynep'in ailesinin Hastanede Olduğu Bir Gün Evde Kardeşiyle Tek Başına Yaşadıkları Anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, çocukların ailelerine büyüdüklerini kanıtlamaya çalışırken mantıklı hareket etmeleri gerektiği anlatılmaktadır.

Karakterler

Mahmut: Zeynep'in yeni doğan kardeşidir.

Osman Ağabey'in Annesi: Zeyneplerin komşusudur. Yardımsever, iyi niyetli bir kadındır.

İncir Ağacım Salkım Saçak

Özet

Zeynep, ilkokulu bitirdikten sonra okumak istemiyordu. Babasının iş yerinde çalışıyordu. İlerde de Anadolu'ya gidip mal alımını da öğreneceğini dolayısıyla okumaya gerek kalmadığını düşünüyordu. Zeynep, bu fikrini kendisinden yaşça çok büyük olan komşusu Şükran Abla'ya açar. Şükran, Zeynep'e okumazsa ne özgürlüğünü ne de işyerinin kalmayacağını ifade eder. Ayrıca evlenmeyen kızların çabucak evlendirildiğini söyler. Bu nedenlerden dolayı bir an önce bu fikrinden vazgeçmesi gerektiğini söyler. Zeynep, biraz düşününce Şükran Abla'sının ne kadar haklı olduğunu anlar. Çevresinde genç yaşta evlenen çok kız vardı. Üstelik annesi de çeyizinin en az yarısını hazırlamıştı. O güne kadar sadece ödevlerini yapmakla yetinen Zeynep derslerine çok çalışmaya başladı. Sonunda ilkokulu bitirme zamanı gelmişti. Zeynep, diplomasıyla birlikte başarı belgesi de almıştı. Ayrıca öğretmeni kendisine bir de kitap hediye etmişti. Zeynep çok mutlu olur. Anne ve babası da bu başarıyla gurur duyarlar. Bir gün Zeynep'in babası bir sinema kiraladığını, birlikte orayı işleteceklerini söyler. Zeynep çok mutlu olur. Artık sabahları Şükran Abla'sıyla birlikte kitap okuyor, akşamları da babasına sinemada yardımcı oluyordu. Artık eskisi gibi mahalledeki çocuklarla zaman geçiremiyordu. Bu nedenle mahalledeki çocuklar kendisine kızıyordu. Zeynep babasıyla birlikte sinemayı açarken bir grup çocuk incir ağacının üzerine çıkıp para vermeden filmleri izliyorlardı. Bir gün Zeynep'in babası gidip o çocukları çağırmasını, içerde bedava izlemelerini ister. Zeynep babasının bu isteğine çok sıcak bakmayınca Kemal Bey ısrar eder. Babasının bu ısrarı üzerine Zeynep gidip çocukları çağırır. İş çıkışı Zeynep babasına karşı geldiği için çok üzgünde. Babası kızına hayatta en önemli şeyin para olmadığını, dostluk ve arkadaşlığın paradan daha önemli olduğunu anlatır.

Konu

Hikâyede, Zeynep'in okula bakış açısındaki değişim ve babasıyla yazlık sinema işletirken başından geçenler anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, eğitimin önemine ve hayatta her şeyin para olmadığına, dostluk, arkadaşlık gibi paradan daha önemli değerlerin olduğu vurgulanmaktadır.

Karakterler

Şükran Abla: Zeynep'in mahalleden yaşça büyük olan arkadaşıdır. *“Şükran Abla'yı beşinci sınıfa gittiğim yıl tanıdım. Diğer komşu ablalara benzemezdi o. Usta bir bisiklet sürücüsüydü. Kasırğa da, bora da onun hızı karşısında pusardı. Yüzücülüğünün de üstüne yoktu. Suyu daldı mı, en az elli metre öteden çıkardı. Ondan sonra gün batana kadar kulaç atar, bana mısın demezdi. Çok güzel ve sessiz biriydi. Ayrıca, tıp fakültesinde okuyordu. O olmasaydı, ilkokuldan sonrasını okumayacaktım belki...”* (İASS 2018: 123).

Erdoğan Ağabey: *“Kemal Bey'in çalıştırdığı sinemanın makinistidir. Erdoğan Ağabey çalışkan, işinin ehli bir makinistti.”* (İASS 2018: 130). *“Ayrıca, kısa boylu, esmer, yuvarlak yüzlü, küt burunlu Erdoğan Ağabey'i ben de çok seviyordum.”* (İASS 2018: 131).

Topaç Nuri: Kemal Bey'in işlettiği sinemanın büfecisidir..

Haydar Bey: Zeynep'in matematik öğretmenidir.

Annem Katil Oldu

Özet

Kemal Bey'in ailesinin en büyüğü Nevzat Nine'ydi. Torunları 'Annebüyük' diye hitap ederlerdi kendisine. Yılda bir iki kez Kemal Beylere gelirdi. Çok güzel bir şekilde sohbet ederken birden sapıtır, Kemal Bey'i yıllar önce ölen kocası Ethem Efendi sanırdı. Nevzat Nine, Zeynep'i hizmetçi olarak görürdü. Handan Hanım'dan hizmetçiyi göndermesini isterdi. Bu durum Zeynep'in pek hoşuna gitmezdi. Gene Zeynep'in ortaokula başladığı yıl Nevzat Nine Ramazan ayını geçirmek için Kemal Beylere gelir. Kemal Bey'de o yıl sinemada makinist olarak çalışan Erdoğan Ağabey'i tek kaldığı için evine götürür. Zeynep altıncı sınıfa başlamış ve İngilizceye meraklı olduğu için sürekli İngilizce çalışıyordu. Zeynep acıktığı için mutfakta bir şeyler yemeye gider. Annesiyle konuşurken Nevzat Nine araya girer ve bu kızın evden kovulması gerektiğini söyler.

Dayanamayan Zeynep, Nevzat Nine'ye karşılık verince Handan Hanım Zeynep'e elindeki salça kavanozunu fırlatır. Zeynep'in forması salça içinde kalınca temizlemek için banyoya gider. Yerde olan sabunu fark etmeyen Zeynep yere kapaklanır. Canı çok yandığı için bağırır. Handan Hanım banyoya koşup kızını yerde kırmızıya bulanmış bir şekilde görünce korkar ve Nevzat Nine'nin kızına zarar verdiğini sanır. Bağrıışları duyan Erdoğan Ağabey, gerçeğin sanıldığı gibi olmadığını fark eder ve Handan Hanım'ı sakinleştirir. Handan Hanım, kızında özür diledikten sonra, Nevzat Nine'yle uğraşmamasını ister. O yıl kurban bayramı gelmeden Nevzat Nine ebediyete geçer.

Konu

Hikâyede, Kemal Beylerin aile büyüğü olan Nevzat Nine'nin o yılın Ramazan ayında Kendilerine Gelmesi Ve Başlarından Geçenler Anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, aile büyüklerimize saygıda ve sevgide kusur edilmemesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Nevzat Nine: Kemal Bey'in aile büyüğüdür. *“Her ailenin bir ‘en büyüğü’ vardır. Bizim ailenin en büyüğü de Nevzat Nine’ydi. Kim bilir kaçınıcı kuşaktan torunları ona ‘ Annebüyük’ adını takmışlardı. Ben diyeyim seksen, siz deyin doksan yaşındaydı. Bir deri bir kemik, hafif kambur, ama dipdiri, son derece canlı bir kadındı. Akli bir gelip bir gitmese, ailenin bütün gelinlerini, kızlarını susta durdururdu. Annebüyük yılda bir iki kez bize gelir, on beş gün ya da bir ay kalırdı. Tatlı tatlı sohbet ederken birden sapıttır, babamı yıllar önce ölen kocası sanıverirdi.”* (AKO 2018: 136).

Ethem Efendi: Nevzat Nine'nin vefat eden eşidir.

Uyanık Turizmci

Özet

Zeynep, ortaokul yedinci sınıfa başladığı yıl kız erkek aynı sınıfta okumaya başlarlar. Çoğunlukta olan erkekler kızlara küçümseyici gözlerle bakıyorlardı ya da

çapkınca süzüyorlardı. Kızlar da daha beterdi, sürekli fısıldaşıyorlardı. Bu sebeplerden dolayı Zeynep sınıftaki arkadaşlarına bir türlü ısınamamıştı. Zeynep'in anlaştığı Hatice adında bir kişi tek vardı. O da sürekli hastalanır ve okula gelmezdi. Zeynep, okulda kafa dengi kimse olmadığı için sıkılıyordu. Haliyle okulu da çok sevmiyordu. Zeynep, okulunu çok sevmemesine rağmen yazın babasının yapacağı gezilere katılmak için derslerini geçmesi gerekiyordu. Bu sayede derslerine çok iyi çalışıyordu.

Bir gün Kemal Bey liseden Tarık adında bir arkadaşıyla eve gelir. Tarık Ağabey, Almanya'da uzun yıllar yaşamış bir turizmciydi. Gerçekleştirmek istediği projeleri vardı ve bunları Kemal Bey'le gerçekleştirmek istiyordu. Kemal Bey'in babası ve amcası Kemal Bey'den Tarık'la iş yapma konusunda acele etmemesini söyleseler de onları dinlemez. İkili Datça'da bir otel açıp, Kemal Bey'in Anadolu'dan getirdiği eşyaları sergileyip satmayı düşünüyorlardı. Anlaşma sağlandıktan sonra Tarık Bey oteli açmak için çalışmalara başlarken Kemal Bey'de hediyelik eşyaları hazırlamaya başladı. İlk başlarda işler yolunda gider. Tarık Ağabey, Kemal Bey'in gönderdiği eşyaları satar. Ayrıca Kemal Bey abisinden takı yaptırıp onları da gönderir. Yaz sezonu bitmek üzereyken Tarık Ağabey'in hala malzeme istemesi Kemal Bey'in tuhafına gider. Kemal Bey, ayrıca Tarık'ın abisinin ödemesini yapmadığını da öğrenir. Şüphelenmeye başlayan Kemal Bey, yeni malları hazırlayıp yola çıkar. Otele yaklaştıklarında kimsenin olmadığını fark ederler. Oranın görevlisi Ali Bey'den Tarık'ın her şeyi satıp gittiğini söyler. Kemal Bey dolandırıldığını anlar. Zeynep'in şikayet edelim ısrarlarına rağmen Kemal Bey eski arkadaşını şikayet edemeyeceğini söyler.

Konu

Hikâyede, Kemal Bey'in beraber iş yaptığı çocukluk arkadaşı tarafından dolandırılması anlatılmaktadır.

İlet

Hikâyede, Kemal Bey çok yakın arkadaşı Tarık tarafından dolandırılmasına rağmen onu şikayet etmez. Bunla dostluğun önemi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Karakterler

Tarık Bey: Kemal Bey'in liseden okul arkadaşıdır.

Helga: Tarık Bey'in Alman eşidir.

Hasan: Tarık Bey'in oğludur.

Ali Efendi: Datça'daki otele bakan kişidir.

Satı Hanım: Otelin aşçısıdır.

Hatice: Zeynep'in okul arkadaşıdır. *“Aralarında kafa dengim yalnızca Hatice vardı. O da pek nazenin bir şeydi. İki günde bir hastalanır, üç gün okula gelmezdi.”* (UT 2018: 145).

Canip Dede

Özet

Zeynep sekizinci sınıfa başlamıştı artık. O zamana kadar sadece ufak tefek yalanlar söyleyen Zeynep arkadaşlarına çok güvendiği babasının en yakın dostu tarafından kandırıldığını söyleyemiyordu. Kemal Bey, elde avuçta ne varsa kaybetmişti. Bunun özerine Zeynep'in büyük amcası kendisinin çok iyi satıcı olduğunu, onunda iyi bir kuyum ustası olduğunu, beraber bu zor günleri atlatacaklarını söyler. Zeynep, büyük amcasının babasına böyle bir teklifte bulunacağını hiç beklemiyordu. Ailenin bir araya gelip, birbirilerine destek olmasına çok sevinmişti. Zeynep'in küçük amcası da, uluslararası bir fuar açılacağını, kendisinin de katılmasını istedi. Kemal Bey'le daha önce çalışmış olan insanlar İstanbul'da fuar açılacağını duyunca Kemal Bey'e eşya gönderirler. Sivashlı Halıcı Mustafa, Kemal Bey'e halı örneklerini yolladı; Antep Bakırcılar Çarşısı'ndan Hüseyin, Kemal Bey'den eksikleri bildirmesini; Lüleci Galip'te lüle örneklerini yollar. Sonunda, o yıl açılan fuarda Kemal Bey'de küçük bir stant açtı. Kemal Bey aynı zamanda kuyumcu dükkânında da tekrar çalışmaya başlamıştı. Yavaş yavaş toparlanmaya çalışıyorlardı.

Bir gün Kemal Bey, Lüleci Galip Bey'in ürünlerinin belirlenen fiyatların üstünde satıldığını, Galip Bey'in de belirlenen fiyatın üstündeki parayı almayacağını söylediğini söyler. Kemal Bey, bu fazla parayı Bursa'da bulunan Canip Dede'ye götüreceğini söyler. Eşi ve Zeynep çok merak edip, kim olduğunu sorarlar. Kemal Bey de anlatamayacağını, kendilerinin gelip görmeleri gerektiğini söyler. Kemal Bey,

Zeynep'le birlikte yola çıkar. Kemal Bey, Bursa'da çarşıda önünde kavanozlar bulunan yaşlı adamı kızına gösterir. Zeynep, Canip Dede'yle tanıştıktan sonra onun evine giderler. Evde pencerede içinde para, altın bulunan sepet Zeynep'in dikkatini çeker. Zeynep, bunun ne olduğunu sorunca Canip Dede, ihtiyaç sahiplerinin gelip para aldıkları, durumları düzeldikten sonra da paraya bıraktıkları bir yardımlaşma sepeti olduğunu söyler. Zeynep, Canip Dede'yle tanıştıktan sonra ölümüne kadar her yıl onu ziyaret etmeye gelir.

Konu

Hikâyede, Kemal Bey'in kötüleşen ekonomik durumunu düzeltme çabaları ve kızı Zeynep'in Canip Dede'yle tanışması anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, yardımlaşmanın önemi vurgulanmaktadır.

Karakterler

Canip Dede: Kemal Bey'in Bursa'daki arkadaşıdır. Pazarda reçel, meyve satarak geçimini sağlayan dost canlısı birisidir. *“Uzun boylu, geniş omuzlu, uzun ince yüzlü biriydi Canip Dede. Ona doğru yürürken, bir yandan da bu adama neden ‘dede’ dendiğini merak etmeye başladım. ‘Dede’ denilecek kadar yaşlı görünmüyordu.”* (CD 2018: 163-164).

Lüleci Galip: Kemal Bey'in ticaret yaptığı lüle ustasıdır. *“O şarabı çektikçe, elindeki lüle taşları da biçim değiştirir, can bulur sanki. Onun oyduğu pipoların, ağızlıkların, şamdanların üstüne yoktur.”* (CD 2018: 161-162).

Sivashlı Halıcı Mustafa: Kemal Bey'in ticaret yaptığı Anadolu halıcısıdır.

Bakırcı Hüseyin: Kemal Bey'in ticaret yaptığı bakırcı ustasıdır.

4.5.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 13. Çılgın Babam Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı¹³

Kitap Adı: Çılgın Babam		Hikaye Adı																	
		Çılgın Adamın Deli Kızı	Küçük Patroniçe	Benimle Eyletir Misin?	Islığıma Gel Oyunu	Şıkar Şıkar Bileziğim	Altınla Beslenen Kız	Araba Hırsızı	Altın Dış	Siyah Bisiklet	Kocakulak Rıza	Büyük Oyun	Köprüden Sonrası, Ateş Hattı	Karda Ayak İzleri	İncir Ağacı Salkım Saçak	Annem Katil Oldu	Uyanık Turizmci	Canip Dede	Toplam
Gelişim Alanı	Madde	Sayı																	
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	2	1	-	1	-	1	-	1	-	1	4	1	-	-	12
	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	4
	3	2	-	1	-	-	-	2	1	2	-	-	-	-	1	1	-	1	1
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	1	1	-	-	-	7
	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	2	2	-	9
Toplam		3	1	1	3	1	1	3	2	3	2	5	3	3	6	4	3	1	35

Zeynep Cemali'nin Çılgın Babam adlı hikâye kitabında metnin konusuna yönelik özelliklerin "Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir, Çocuk Okuyucuya Ergenlik Döneminin Geçici Olduğunu Sezinleten Metinlerle Buluşturulabilmelidir ve Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan

¹³ Metnin konusuna ilişkin maddelere roman incelemelerinde yer verildiği için ayrıca burada belirtilmemiştir.

Metinlerle Buluşturulabilir” maddeleri hariç diğer maddelerini örnekleyecek ögelere rastlanmıştır. *Çılgın Babam* adlı hikâye kitabında metnin konusuna yönelik toplam 35 öge belirlenmiştir. Belirlenen ögelerin 12’sini “Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 9’unu “Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 7’sini “Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir” başlığını, 4’ünü “Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir” başlıklarını, 1’ini de “Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır”, “Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir” ve “Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir” başlıklarını oluşturmaktadır.

Zeynep Cemali’nin *Çılgın Babam* adlı hikâye kitabında *Çılgın Adamın Deli Kızı* adlı hikâyede eğitimde oyunun önemi, *Küçük Patroniçe* adlı hikâyede çalışmanın ve temizliğin önemi, *Benimle Evlenir misin* adlı hikâyede zamanın önemi, *Islığıma Gel Oyunu* adlı hikâyede oyunun önemi, *Şıkır Şıkır Bileziğim* adlı hikâyede aile büyüklerinin sözlerinin dinlemesi, *Altınla Beslenen Kaz* adlı hikâyede dalgınlığın sonuçları, *Araba Hırsız* adlı hikâyede doğruluğun, güvenin önemi, *Altın Diş* adlı hikâyede yardımlaşmanın, dayanışmanın önemi, *Siyah Bisiklet* adlı hikâyede öz güvenin önemi, *Kocakulak Rıza* adlı hikâyede geçimsizlik, *Büyük Oyun* adlı hikâyede eğitimin önemi, *Köprüden Sonrası Ateş Hattı!* Adlı hikâyede yalanın olumsuzlukları, *Karda Ayak İzleri* adlı hikâyede güven, cesaret, *İncir Ağacı Salkım Saçak* adlı hikâyede arkadaşlık ve dostluk, *Annem Katil Oldu* adlı hikâyede saygı, *Uyanık Turizmci* adlı hikâyede güven dostluk, *Canip Dede* adlı hikâyede dostluk konularına yer verilmiştir. Zeynep Cemali’nin *Çılgın Babam* adlı hikâye kitabında işlenen konular genel olarak çocukların düzeyine uygundur.

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Ögeler/ Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Okula başlayacağım, ama elin hala ensemdedir.” (IGO 2018: 38).

“...üstünde koca harflerle ‘mücevher’ yazılı dükkanın girişine doğru koştum.” (IGO 2018: 41).

“...ilkokulun birinci sınıfına gidiyordum.” (ŞŞB 2018: 45).

“...yemeğin ardından radyodaki ‘11 Soru Bilgi Yarışması’nu dinliyorduk. Ben iki sorudan, halamsa altı sorudan yukarı çıkamadık.” (AH 2018: 66).

“Önce okulu bitsin, eli ekmek tutsun...” (SB 2018: 79).

“Yan gözle ona baktım; elinde gazetesi, başlıklarını göz satıyordu.” (BO 2018: 93).

“Burada yazılı olan malların listesini çıkar,’ dedi.” (BO 2018: 98).

“İnsan ne kadar yetenekli, deneyimli olursa olsun, eğitimi yoksa, bir yanı eksik kalır, kızım.” (BO 2018: 104).

“...okuduğum korku öykülerini getirdi aklıma.” (KAİ 2018: 115).

“Şükran Abla’yı beşinci sınıfa gittiğim yıl tanıdım.” (İASS 2018: 123).

“Benim çocukluğumda, üniversitede okuyan kızlara üstün zekalı denir, saygı duyulurdu. Liseyi bitirenler okumuş, akıllı kızlardı.” (İASS 2018: 123).

“Aptal olma!’ dedi bana. ‘Okumazsan, ne iş yerin kalır, ne de özgürlüğün.’” (İASS 2018: 124).

“Müdürümüz bana diplomamla birlikte bir de başarı belgesi verdi. Öğretmenim kitap armağan etti.” (İASS 2018: 125).

“Ortaokulun birinci sınıfında, yani altıncı sınıftaydım.” (AKO 2018: 139).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir

“Sevgili kızın kaç aydır eve kapandı, seninle anılarını yazdı” (ÇADK 2018: 11).

“Kardeşim Gül, sedirde oturmuş, anneannemin bir zamanlar bana getirdiği bebeklerden birini ayağında sallayarak ninni söylüyordu.” (ABK 2018: 56).

“Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde ülkelerden birinde bir Keloğlan varmış.” (KAİ 2018: 115).

“Gece yatağa girdiğimde, babamdan dinlediğim o müthiş iş gezileri süslerdi düşlerimi hep.” (UT 2018: 145).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır

“Eşi aniden bu dünyadan göçüp gittiğinde...” (ÇADK 2018: 9).

“Karnım burnumdaydı” (ÇADK 2018: 10).

“Gelin hanımın, Metin’imde gönlü varmış.” (BE 2018: 32).

“Dört tekere kaç kayme saydın? diye...” (AH 2018: 64).

“Babamla arası biraz nane olan öteki amcam gülümsedi.” (AH 2018: 65).

“Babamın büyük amcamla arası biraz naneydi.” (AD 2018: 71).

“Aslında gelin de hazırды; ama bahçivanda cep delik, sepken delikti.” (SB 2018: 79).

“Önce okulu bitsin, eli ekmek tutsun...” (SB 2018: 79).

“Eli uzun. Hırsızlıktan içerde yatmış.” (İASS 2018: 131).

“...Ethem Efendi’sinin, yani gerçek kocasının yanına gitti.” (AKO 2018: 143).

“Bir aya varmamış, anacığı göçmüş gitmiş.” (CD 2018: 171).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir

“Babamın arkasından bakarken, ‘Onu anlamak için, galiba biraz daha büyümem gerek,’ diye düşündüm.” (AD 2018: 75).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir

“Tüm yasakları kulak ardı ederek kendimi sokağa attım.” (KP 2018: 23).

“Meloş Teyze, Kocakulakk’ı önüne katarak karakola götürmüş ve, ‘Oğlumu tokatladığını ağzıyla söyledi!’ diyerek babamdan şikayetçi olmuş.” (KR 2018: 87).

“Kocakulak bundan sonra aramıza girmeyecek. Bu onun için yeterli bir ceza.” (KR 2018: 88).

“Tek düşüncemiz, bir biçimde yasak bölgeyi aşmaktı!” (KSAT 2018: 106).

“Sınırları belirleyen, sözlü de olsa ‘izin belgesi’ soran, ‘yasak bölge’ tanımları yapanlar, komşu ağabeylerimizdi.” (KSAT 2018: 106)

“Evet. Ben kardeşimle kalabilirim. Hem yarın pazar, okul da yok.” (KAİ 2018: 114).

“...müdürümüzle öğretmenler ilkokul diplomamızı vermeye başladılar.” (İASS 2018: 124).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Taze taze çıtırlar!’ diye bağırان simitçi; kolunun altındaki gazeteliğiyle, ‘Son Havadis! Yeni Sabah! Haberler!’ diye çığırان çocuk; ellerindeki fırçaları sandıklarına vuran ayakkabı boyacıları...” (IGO 2018: 39).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir

“1960 yılının ilkbaharında babam, ‘Yurtdışına hediyelik eşya, halı, kilim satacağım,’ diye ayaklandı.” (BO 2018: 90).

“Küçük amcam, film, kamera ve projeksiyon makinesi bakmak için uçağa atladığı gibi Fransa’ya uçtu.” (BO 2018: 90).

“Küçük amcamın Fransa gezisi, doğal olarak bir Avrupa turuna dönüştü.” (BO 2018: 91).

“Madam Hayganoş... Ev sahibimizin,’ diye açıkladı babam. ‘Gel, diğer odaya da bakalım.’ (BO 2018: 95).

“Canımız çektiğinde de hiç üşenmezler, Niko’nun pastanesinden ponçik ya da elmaşekeri alıp getirirlerdi.” (KSAT 2018: 107).

“İngilizce sevdiğim derslerin başında geliyordu. Odamda sürekli İngilizce çalışıyor, ezber yapıyordum.” (AKO 2018: 139).

“İngilizce şarkımı icra ederken, Annebüyük’ün önünden geçip, bahçeye açılan kapıya yaslanmışım.” (AKO 2018: 139).

“Tarık Ağabey –böyle dememi kendi istemişti- uzun yıllar Almanya’da yaşamış bir turizmciydi.” (UT 2018: 147).

“Baba, sana söylüyorum! Helga bana İngilizce de öğretecek. Pratik yapacağım...” (UT 2018: 152).

4.5.3. İletişim İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 14. Çılgın Babam Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı¹⁴

Kitap Adı: Çılgın	Hikaye Adı
-------------------	------------

¹⁴ Metnin iletişimine ilişkin maddelere roman incelemelerinde yer verildiği için ayrıca burada belirtilmemiştir.

Babam		Çılgın Adamın Deli Kızı	Küçük Patroniçe	Benimle Evlenir Misin?	İshgıma Gel Oyunu	Şıkr Şıkr Bileziğim	Altınla Beslenen Kaz	Araba Hırsızı	Altın Dış	Siyah Bisiklet	Kocakulak Rıza	Büyük Oyun	Köprüden Sonrası, Ateş Hattı	Karda Ayak İzleri	İncir Ağacı Salkım Saçak	Annem Katil Oldu	Uyanık Turizmci	Canip Dede	Toplam
Gelişim Alanı	Madde																		
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	-	1	-	-	2	3	-	1	-	-	1	-	1	-	9
	2	15	10	8	9	17	8	15	7	19	9	17	10	14	15	10	23	14	220
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1	5	4	1	6	6	1	5	3	7	3	6	3	9	6	5	13	7	90
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2	1	7
	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	1	-	5
	2	2	3	1	1	-	-	2	1	4	1	4	3	3	2	2	3	1	33
	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Toplam		23	18	10	16	24	9	22	13	34	13	31	18	26	25	17	44	23	366

Zeynep Cemali'nin Çılgın Babam adlı hikâye kitabında metnin iletisine yönelik özelliklerin “Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir” ve “Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir” maddeleri hariç diğer maddelerini örnekleyecek öğelere rastlanmıştır. Çılgın Babam adlı hikâye kitabında metnin iletisine yönelik toplam 366 öge belirlenmiştir. Belirlenen öğelerin 220'ini “Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 90'ını “Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 33'ünü “Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir” başlığı, 9'unu “Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal

Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir” başlığını, 7’sini “Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 5’ini “Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlığını 1’ini de “Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir” ve “Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir” başlıklarını oluşturmaktadır.

Çılgın Babam adlı hikâye kitabında yazar deyimlerden, ikilemelerden ve benzetmelerden çokça faydalanmıştır. Bu yolla yazar, okuyucu kitlesine Türk dilinin anlatım inceliklerini sezdirmeye ve onların sözcük evrenini genişleterek kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlamaya çalışmıştır.

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Fiziksel ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir

“İyi, ama ben yiğit değilim! Küçük bir hanımefendiyim!’ Bir şey söylemesine fırsat vermeden arkamı dönüp, yorganı başıma çektim.” (ŞŞB 2018: 47).

“Evcilikten nefret den, sokaktan içeri girmeyen, babasının peşinde koşan ‘acayip torunu, sonunda cinsiyetine uygun bir davranış edinmiş, genç kızlığa hazırlanıyordu işte!..” (AD 2018: 71).

“Ama ben, gözlerimin çevresinde bulduğum kömür karası sürme ve dudaklarıma kapladığım pancar rengi rujla ona baktığımda, kendimi pek güzel bulmuştum.” (AD 2018: 70).

“Onların arsında kendimi yetişkin gibi görür, acayip kurumlanırdım.” (SB 2018: 78).

“Kız, seni ne zaman evereceğiz?’ diye sorduğunu duydum. Yüzüme ateş nastı...” (SB 2018: 79).

“Tam istediğin gibi, ‘kız’ bisikleti!’ diye mırıldandım.” (SB 2018: 81).

“Önümüzde ardımızda uzayan insan kalabalığı içinde ilerlediğimiz, halatın üstünden atlayarak bindiğimiz vapurda birdenbire fark ettim: Büyümüştüm.” (BO 2018: 93).

“Babamın bana, beş yıl aynı sınıfta okuduğumuz nemrut ve sevimsiz arkadaşımı anımsatması hiç hoşuma gitmemiştir.” (İASS 2018: 128).

“On üç değil, on dört yaşımdayım! Büyüdüm ben.” (UT 2018: 146).

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir

Hikayede kullanılan başlıca deyimler şunlardır: Küçük dilini yutmak(ÇADK 2018: 16), Yüzünden düşen bin parça(ÇADK 2018: 17), Göz atmak(ÇADK 2018: 17), Bıyık altından gülmek(ÇADK 2018: 17), Aklını çelmek(ÇADK 2018: 11), Tepesi atmak(ÇADK 2018: 19), Kulak ardı etmek(KP 2018: 23), Çat kapı gelmek(KP 2018: 25), Canını sıkmak(KP 2018: 25), Göz göze gelmek(KP 2018: 28), Dudak bükme(BE 2018: 31), Aklını başından almak(BE 2018: 32), Ciğeri yanmak(BE 2018: 33), Başından savmak(BE 2018: 33), Dili çözülmek(BE 2018: 35), Avucun içi gibi bilmek(IGO 2018: 38), Gözünü dört açmak(IGO 2018: 41), Dili damağına yapışmak(IGO 2018: 42), Yüreği yanmak(ŞŞB 2018: 45), Cinleri tepeye toplanmak(ŞŞB 2018: 47), Beş karış surat(ŞŞB 2018: 47), Elle gelen düğün bayram(ŞŞB 2018: 48), Kulaklarına inanmamak(ŞŞB 2018: 49), Ayıkla pirincin taşını(ŞŞB 2018: 50), Gözüne ilişmek(ŞŞB 2018: 51), Tüyleri diken diken olmak(ŞŞB 2018: 51), Başından aşağı kaynar sular boşalmak(ŞŞB 2018: 52), Taş kesilmek(ŞŞB 2018: 53), Ödü patlamak(ABK 2018: 62), Ağzı bir karış açık dinlemek(AH 2018: 64), Bas bas bağırarak(AH 2018: 64), Tereyağından kıl çeker gibi(AH 2018: 67), Ser verip sır vermemek(AH 2018: 68), Burnundan solumak(AH 2018: 68), Kafasında şimşekler çakmak(AH 2018: 63), Kıyameti koparmak(AD 2018: 70), Göz göze gelmek(AD 2018: 72), Yüreği acımak(AD 2018: 73), Yüreği sızlamak(AD 2018: 75), İçi ezilmek(AD 2018: 7), Dört gözle beklemek(SB 2018: 76), Havalara uçmak(SB 2018: 78), Kafa tutmak(SB 2018: 78), Cep delik, cepken delik(SB 2018: 79), Eli ekmek tutmak(SB 2018: 79), Göz göze gelmek(SB 2018: 80), Yer yarılıp içine girmek(SB 2018: 81), Yüzünü çarşamba pazarına çevirmek(KR 2018: 84), Diline düşmek(KR 2018: 84), Kıyamet kopmak(KR 2018: 85-86), Yel yepelik yelken kürek gelmek(KR 2018: 89), Dili tutulmak(KR 2018: 86), İçi içini yemek(KR 2018: 88), Hop oturup hop kalmak(BO 2018: 90), Dudakları uçuklamak(BO 2018: 91), Saman altından su yürütmek(BO 2018: 93), Akli karışmak(BO 2018: 97), Aklına takılmak(BO 2018: 103), Ağzının suyu akmak(BO 2018: 103), Can atmak(KSAT 2018: 106), Ağzı kulaklarında(KSAT 2018:

107), Gözlerinde şimşekler çakmak(KSAT 2018: 108), Dış kapının mandalı(KSAT 2018: 108), Üç buçuk atmak(KSAT 2018: 109), Can evinden vurmak(KAİ 2018: 113), Yüreği pır pır etmek(KAİ 2018: 114), Dil dökmek(KAİ 2018: 116), Damarına basmak(KAİ 2018: 116), İn cin top oynamak(KAİ 2018: 116), Dili damağına yapışmak(KAİ 2018: 120), Dili tutulmak(KAİ 2018: 121), Ödü patlamak(İASS 2018: 124), Yalayıp yutmak(İASS 2018: 124), Dibine darı ekmek(İASS 2018: 126), Maymun iştahlı olmak(İASS 2018: 126), Ağzını bıçak açmamak(İASS 2018: 126), Bıyık altından gülmek(İASS 2018: 127), İçi yanmak(İASS 2018: 127), Yüreği ağzına gelmek(İASS 2018: 133), Gözleri velfecir okumak(AKO 2018: 137), Akılı uçmak(AKO 2018: 141), Kan beynine sıçramak(AKO 2018: 141), Ağzıyla kuş tutmak(AKO 2018: 142), Suratını asmak(UT 2018: 145), Ateş saçmak(UT 2018: 146), Ağız birliği etmek(UT 2018: 147), El mi yaman, bey mi yaman(UT 2018: 147), Çileden çıkmak(UT 2018: 147), Ağzının içine düşmek(UT 2018: 147), İçine kor düşmek(UT 2018: 151), Yüreğine su serpmek(UT 2018: 152), Ayağı yerden kesilmek(UT 2018: 153) Kül yutmamak(UT 2018: 154), Göz göze gelmek(UT 2018: 155), Üstüne ölü toprağı serpilmek(UT 2018: 146), Ağzı bir karış açık kalmak(CD 2018:), Kündeye getirmek(CD 2018: 158), Nuh deyip, peygamber dememek(CD 2018: 162), Gözünü dört açmak(CD 2018: 163), Göz göze gelmek(CD 2018: 165), Cin çarpmışa dönmek(CD 2018: 165).

Hikayede kullanılan başlıca ikilemeler şunlardır: Sağa sola(ÇADK 2018: 13), Falan filan(ÇADK 2018: 14), Sinsi sinsi(ÇADK 2018: 14), Yol yolak(ÇADK 2018: 16), Sallaya sallaya(ÇADK 2018: 16), Kendi kendine(ÇADK 2018: 17), Yan yana(ÇADK 2018: 19), Kasıla kasıla(KP 2018: 24), İrili ufaklı(KP 2018: 25), Boncuk boncuk(KP 2018: 27), Pırıl pırıl(KP 2018: 29), Patır patır(KP 2018: 29), Allak bullak(KP 2018: 29), Sık sık(BE 2018: 33), Al al(BE 2018: 35), Salya sümük(BE 2018: 35), Pıt pıt(IGO 2018: 37), Şaşkın şaşkın(IGO 2018: 38), Taze taze(IGO 2018: 39), Aval aval(IGO 2018: 40), Seke seke(IGO 2018: 41), Savura savura(IGO 2018: 42), Zırl zırl(ŞŞB 2018: 46), Sokak sokak(ŞŞB 2018: 46), Foşur foşur(ŞŞB 2018: 46), İstemeye istemeye(ŞŞB 2018: 47), Sessiz sedasız(ŞŞB 2018: 48), Kıkır kıkır(ŞŞB 2018: 48), Kakara kikiri(ŞŞB 2018: 50), Ezik büzük(ABK 2018: 57), Salya sümük(ABK 2018: 59), Gevrek gevrek(ABK 2018: 60), Sakin sakin(ABK 2018: 60), Yan yan(ABK 2018: 60), Paytak paytak(ABK 2018: 61), Pata pata(ABK 2018: 62), Çın çın(AH 2018: 63), Renk renk(AH 2018: 63), Çoluk çocuk(AH 2018: 63), Tık tık(AH 2018: 64), Gıcır gıcır(AH 2018: 64), Işıl ışıl(AH 2018: 64), Konu komşu(AH 2018: 67), Sinsi sinsi(AH

2018: 68), Kazasız belasız(AH 2018: 69), Diz dize(AD 2018: 73), Doğru dürüst(AD 2018: 74), Bata çıka(SB 2018: 76), Yatıla kakıla(SB 2018: 76), Ezile sıkışa(SB 2018: 76), Güldür güldür(SB 2018: 77), Konu komşu(SB 2018: 77), Öbek öbek(SB 2018: 77), Poz poz(SB 2018: 77), Abuk sabuk(SB 2018: 79), İçten içe(SB 2018: 80), Pırl pırl(SB 2018: 80), Işıl ışıl(SB 2018: 81), Püf püf(SB 2018: 82), Yüzsüz yüzsüz(KR 2018: 85), Gümbür gümbür(KR 2018: 86), Çoluk çocuk(KR 2018: 87), Birer birer(BO 2018: 91), Vara vara(BO 2018: 92), Kendi kendine(BO 2018: 93), (BO 2018: 93), İri iri(BO 2018: 93), Cıvıl cıvıl(BO 2018: 94), Dik dik(BO 2018: 96), Sakin sakin(BO 2018: 96), Patır patır(BO 2018: 98), Sağa sola(BO 2018: 99), Tanıdık bildik(BO 2018: 99), Söve saya(BO 2018: 99), Salya sümük(KSAT 2018: 106), Çın çın(KSAT 2018: 108), Tane tane(KSAT 2018: 109), Tırıs tırıs(KSAT 2018: 110), Kös kös(KSAT 2018: 110), Sağa sola(KAİ 2018: 111), Yan yana(KAİ 2018: 113), Tatlı tatlı(KAİ 2018: 113), Pır pır(KAİ 2018: 114), Söylene söylene(KAİ 2018: 116), Uykulu uykulu(KAİ 2018: 120), Agulaya gugulaya(İASS 2018: 125), Selamsız sabahsız(İASS 2018: 128), Diz dize(İASS 2018: 129), Bilmiş bilmiş(İASS 2018: 129), Sağlı sollu(İASS 2018: 130), Yol yolak(İASS 2018: 130), Vır vır(İASS 2018: 133), Tatlı tatlı(AKO 2018: 136), Lapa lapa(AKO 2018: 137), Bağırış çağırış(AKO 2018: 137), Sık sık(AKO 2018: 137), Fır fır(AKO 2018: 138), Hıçkıra hıçkıra(AKO 2018: 141), Karman çorman(UT 2018: 144), Uçuk kaçık(UT 2018: 145), Tozlu topraklı(UT 2018: 145), Ballandıra ballandıra(UT 2018: 145), Çöl çorak(UT 2018: 146), Cahil cühela(UT 2018: 146), Güm güm(UT 2018: 147), Kös kös(UT 2018: 148), Tangur tungur(UT 2018: 150), Sıkı sıkı(UT 2018: 155), Ufak tefek(CD 2018: 158), Üç beş(CD 2018:), Zıp zıp(CD 2018: 162), Kıkır kıkır(CD 2018: 165), Şıkır şıkır(CD 2018: 169), Allı güllü(CD 2018: 169), Şaşkın şaşkın(CD 2018: 171), Gevrek gevrek(CD 2018: 172).

“Sevgili kızın kaç aydır eve kapandı, seninle anılarını yazdı.” (ÇADK 2018: 11).

“Yolda bir Ege türküsü tutturan babam direksiyonu kavrayan parmaklarıyla tempo tutturuyordu.” (ÇADK 2018: 17).

“Haydi bakalım; şimdi sen yat, ben de sana masal anlatayım.” (KAİ 2018: 115).

İleti Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Bana göre cin gibi, usta bir oyun kurucuydu.” (ÇADK 2018: 13).

“...tıpkı onlar gibi oynattım bir süre.” (ÇADK 2018: 15).

“Zaten olmaz,” dedi kendi kendine mırıldanır gibi.” (ÇADK 2018: 17).

“Ona arka çıkmama hiç ihtiyacı yok gibiydi.” (ÇADK 2018: 19).

*“Ucu bucağı olmayan o ummanda denizanası gibi yayıldıkça yayıldım...”
(ÇADK 2018: 21).*

“Kara saçlı, kara gözlü, soba maşası gibi kapkara bir şeydi.” (KP 2018: 23).

“... babamın mengene gibi ensemden kavrayan elinden kurtulup, karakoldan içeri dalmam bir oldu.” (KP 2018: 24).

“Elim işte gözüm dışarıda, alyansların her biri yüz mumluk ampul gibi parladığında, dakikalar su gibi akıp gitmişti.” (KP 2018: 26).

“Yüzün pancar gibi olmuş.” (KP 2018: 27).

*“İşte tam o sırada dev gibi bir kadın, ‘Kemal'im!’ diye bağırarak içeri daldı.”
(BE 2018: 35).*

“Ancak, babamın elinin enseme yapışmasıyla süngüm düşer, kedi eniği gibi başımı önüme eğdim.” (IGO 2018: 4).

“Mis gibi temiz havanın ardından, çarşının serin, loş, nemli havasını soluyarak sağıma soluma baktım.” (IGO 2018:).

“Bir an üstüme üstüme gelen kalabalıktan, cüce boyumdan yüreğim daralır gibi oldu.” (IGO 2018: 40).

“Ok gibi fırladım.” (IGO 2018: 43).

“İpten kazıktan kopmuş gibi!..” (IGO 2018: 43).

“Oh be! Hindi gibi kabarmaya başladım.” (IGO 2018: 44).

“Yüreğim yandı, yaşlar gözlerimden lav gibi aktı.” (ŞŞB 2018: 45).

“Fal bakarım, maşa satarım,’ diye bağırarak sokak sokak dolaşan çingeneler gibi olmuştum tıpkı.” (ŞŞB 2018: 46).

“Gaz kokusunun yerini mis gibi leylak kokusu aldığında annem...” (ŞŞB 2018: 46).

“Başucumda hiçbir şey olmamış gibi gülümsedi bana.” (ŞŞB 2018: 47).

“Gülmeyi sürdürdü; alay eder gibiydi.” (ŞŞB 2018: 47).

“Süngüsü düşmüş asker gibi eve döndüğümde, annem ocağın başında kızartmaya sos hazırlıyordu.” (ŞŞB 2018: 53).

“Telefonu kapatan annem, kayıp şey her neyse, suçluymuşuz gibi bu kez de bize çıktı.” (ABK 2018: 57).

“Radyo gibi, sağ olsun; anında yayına geçer!” (AH 2018: 65).

“Sanki suçlu babammış gibi...” (AH 2018: 67).

“Ama bu ‘usta’, benim yabancı değil sanki...” (AH 2018: 67).

“Ok gibi fırlayan babam açık pencereden içeri atladı.” (AH 2018: 68).

“Komşulara basın toplantısı yapar gibi bir hali vardı.” (AH 2018: 68-69).

“Kuşkusuz, odamdaki ayna, kötü kalpli kraliçenin aynası gibi dile gelmemişti.” (AD 2018: 70).

“... paskalya yumurtası gibi boyanmamdan anneannem pek memnundu.” (AD 2018: 71).

“Onlar aynı ağacın ayrı dallarındaki meyveler gibiydi.” (AD 2018: 71).

“Ben arkadaşlığın sonsuzluğunu o kahvede öğrendim.” (SB 2018: 79).

“Kar sokaklarımıza bembeyaz bulutlar gibi iner...” (SB 2018: 76).

“Kar, evlerimizin önüne puf gibi yığılır...” (SB 2018: 76).

“Benim için bisiklete binmek, karada kürek çekmek gibiydi.” (SB 2018: 78).

“Hem de tam benim istediğim gibi, önü açık bir bisiklet almıştı!” (SB 2018: 81).

“Babamsa dev bisikleti göstererek, pişmiş kelle gibi sırtıyor...” (SB 2018: 81).

“...küçük bir çocuk gibi boynu bükük, sessizce ağlıyordu.” (SB 2018: 83).

“Ben ve sokak arkadaşlarım aynı kümeste yaşayan civcivler gibiydik.” (KR 2018: 84).

“Kurulmuş bebek gibi ayağa kalktım.” (KR 2018: 85).

“Ama deli gibi kendi kendine konuşarak bizim eve yöneldiğini gördüğümüzde iş değişti.” (KR 2018: 87).

“Topladığı bir sürü katalogu, broşürü anneme gösterip beşlik simit gibi sırtıyor.” (BO 2018: 91).

“Babam, bütün bu ‘değişme’ çabamın nedenini bal gibi biliyordu.” (BO 2018: 92).

“Sanki babam beni onaylamış gibi memnun bir ifadeyle sarılıp, başımı ona yasladım.” (BO 2018: 93).

“Gözlerim araba farı gibi açıldı.” (BO 2018: 98).

“Kulaklarım tavşan kulağı gibi dikilmiş dinliyordum.” (BO 2018: 102).

“İçeri giren dev gibi adamı görmemle gözlerim yuvalarından fırlayacak sandım.” (BO 2018: 102).

“...hele Kurbağalıdere Köprüsü’nü aşmak için, insanda kesinlikle mangal kadar yürek olması gerekirdi.” (KSAT 2018: 106).

“Gözleri cam gibi parlar.” (KSAT 2018: 109).

“Haksız olduğunda kendini savunamaz, yağ gibi suyun üstüne çıkmaya uğraşır.”
(KSAT 2018: 1).

“Babam her zamanki gibi anlayışlıydı.” (KAİ 2018: 112).

“Bir anda yüreğime yağan karla birlikte sanki kanım dondu.” (KAİ 2018: 113).

“Ocağı yakmak için kibrite uzandığım anda irkildim. Bir gıcırta duymuştum sanki.” (KAİ 2018: 116).

“Tüm bedenim elektrik çarpmış gibi titredim.” (KAİ 2018: 117).

“Bacak kadar şey korkmuyor da, sen yaprak gibi titriyorsun.” (KAİ 2018: 115).

“Bacak kadar şey korkmuyor da, sen yaprak gibi titriyorsun.” (KAİ 2018: 117).

“Gerçi arka taraf zifir gibi karanlıktı...” (KAİ 2018: 118).

“Gel gelelim, benim gözlerim fal taşı gibi kulaklarımda kırıyordu.” (KAİ 2018: 120).

“Ablaların gibi yürekli olasin.” (KAİ 2018: 122).

“Uyandığında, güzelliği de kabusu da paylaşacak dostların, arkadaşların olmalı.” (İASS 2018: 134).

“Ben boğazıma bir şey kaçmış gibi guk guk yutkunurken, o devam etti.” (İASS 2018: 126).

“Aç kurtlar gibi eve döndüğümüzdeyse anacığımı, hazırladığı sofrada bizi beklerken bulurduk.” (İASS 2018: 128).

“Ne de olsa, küçük amcamın araba hırsızlığı daha dün gibi aklımdaydı.” (İASS 2018: 131).

“Bir an sonra ağabeyinin kollarının arasında bana gülümsüyordu. Tıpkı, bir zamanlar benim babamın kollarına atladığım gibi...” (İASS 2018: 133).

“Para, düş gibidir.” (İASS 2018: 134).

“Küçük bir çocukmuş gibi, ona elbiselerini giydirir, iki tel saçını tarardı.” (AKO 2018: 137).

“...sular seller gibi İngilizce konuştuğumu sanıp kasılıyordum.” (AKO 2018: 139).

“Gözlerim sımsıkı kapalı, ölü gibi yatıyordum.” (AKO 2018: 141).

“Yüzüme serpilen buz gibi su...” (AKO 2018: 142).

“Bak turp gibi, sapasağlam.” (AKO 2018: 143).

“İnek gibi ders çalışırdım o günlerde.” (UT 2018: 145).

“Gezgin tüccarlar gibi, bakırlar, halılar ve kilimlerle doldurduğumuz arabamız...” (UT 2018: 145).

“Gözleri de, ‘centilmen beyefendi’ gidene kadar, iki iri zümrüt gibi ışıldadı durdu.” (UT 2018: 147).

“Mantar gibi birden ortaya çıktı.” (UT 2018: 148).

“Dışarı uğradığım ilk anda bembeyaz portakal çiçeklerinin mis gibi kokusu ciğerlerime doluverdi.” (UT 2018: 150).

“Datça’ya gideceğim derken, kendimi kabus gibi bir tatilin içinde buluverdim.” (UT 2018: 152).

“Ev desen, Tarık Bey’in otelinin İstanbul şubesiydi sanki.” (UT 2018: 152-153).

“Arpacı kumrusu gibi ne düşünüyorsun?” (UT 2018: 153).

“Uyandığımda, pıtrak gibi portakalların turuncuya boyadığı bahçeye varmıştık.” (UT 2018: 154).

“...sanki birer portakalmış gibi kızarıyordu suratlarımız.” (UT 2018: 154).

“Sesi inler gibi çıkmıştı.” (UT 2018: 155).

“Ali Efendi'nin gözleri fal taşı gibi açılmıştı.” (UT 2018: 156).

“Ürkek kedi yavrusu gibi bir anda pıştım.” (UT 2018: 156).

“Kızım, bazen ağlayacakmış gibi bakıyorsun yüzüme.” (CD 2018: 160).

“O şarabı çektikçe, elindeki lületaşları da biçim değiştirir, can bulur sanki.” (CD 2018: 161-162).

“Aman! Ateş almaya gider gibi, ne o öyle, bir günlüğüne?” (CD 2018: 162).

“Sesim tıslar gibi çıkmıştı.” (CD 2018: 163).

“Büyülenmiş gibi seyrediyordum Canip Dede'yi.” (CD 2018: 165).

“... dev gibi bir kurt sivri dişlerini göstererek Dede'nin üstüne atıldı.” (CD 2018: 168).

“Çaydanlık ip gibi akan suyun tıngırdatmasıyla dolarken, gözlerim çevrede gezindi.” (CD 2018: 169).

“Buzdolabı gibi kullanılan büyük teldolabın üstü de boş kavanozlarla doluydu.” (CD 2018: 170).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir

“Hamsiyle uskumrunun koca yunusu bulmak için yaptıkları yolculuğu dinlerken daldığım düşlerde okyanusları aşardım.” (ÇADK 2018: 13).

“Sonra da sepetin içine oturup, kenarlarına yapışır, pata pata pata diye bağırarak, açık denizlerde yol aldığımı düşlerdim.” (KP 2018: 22-23).

“Sonunda düşlerimin işi önerilmişti bana.” (SB 2018: 80).

“Baba, ben artist olmak istiyorum.” (BO 2018: 93).

“Yine bir akşam, kendimi kaptırmış küçük amcama gezi planlarımı anlatıyordum.” (UT 2018: 145).

“Tasarıları vardı ve bunları, güvendiği, sevdiği ‘delikanlılık arkadaşı’ babamla gerçekleştirmek istiyordu.” (UT 2018: 147).

“Geçtin mi kuyum tezgâhının başına, bir aya varmaz tüm zararımızı çıkarırsın. Öyle üç beş takıyla yıkılacak adamlardan değiliz biz!” (CD 2018: 159).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir

“Sayıca çoğunlukta olan erkekler, kızlara ya küçümseyerek bakıyorlar ya da çapkınca sözüyorlardı.” (UT 2018: 144).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Başımı dikleştirerek, saçlarımı geriye doğru sıvazladım. ‘Muhterem Nur, Sezer se...’ sözümü kesti. ‘Ah, ama onlar yaşça senden büyük.’” (BO 2018: 100).

“Herkes, Türkiye’nin Rita’sı derdi bana.” (BO 2018: 100).

“Oturduğumuz sokakla stadın arasında Sermet’in bostanı, bugünkü Kenan Evren Lisesi’nin eski binası ve birkaç bağ bahçe uzanırdı.” (KSAT 2018: 105).

“...Muzaffer Akgün’ün yanık türküleri, Zeki Müren’in içli şarkalarıyla sinemanın açık olduğunu yedi mahalleye duyururdu.” (İASS 2018: 124).

“Kızıltoprak’ta okuduğum ortaokulun binalarından biri, bugün Kenan Evren Lisesi’ne ait.” (UT 2018: 144).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir

“Caddebostan kıyısındaki Sadık’ın kahvesine yaklaşmak üzereydik.” (ÇADK 2018: 15).

“...ve bir de Kasap Hayrettin.” (ÇADK 2018: 16).

“Vay be! Kuyum ustası Kemal’in kızı ve yardımcısı!..” (KP 2018: 24).

“Polis Yunus güldü.” (KP 2018: 24).

“Komiser Raşit koltuğunu yaslandı...” (KP 2018: 24).

“...dükkana Gümüşçü Fuat’la Yorgo geldiler.” (BE 2018: 33).

“...Komiser Raşit’i karşımda buluverdim.” (IGO 2018: 42).

“Yani dolmuşçuluk İstanbul’da geçmişi olan bir işti.” (AH 2018: 63).

“Sen polise de haber vermemişsindir!” (AH 2018: 67).

“Babam iyi bir kuyum ustası, amcamda dört dörtlük bir satıcı olmuştu.” (AD 2018: 71-72).

“Ders aralarında hademeler ellerinde kömür kovalarıyla sınıfları dolaşır.” (SB 2018: 76-77).

“Dayım Süreyya Duru da, Yeşilçam’ın başarılı genç yönetmenlerindendi.” (SB 2018: 79).

“Dişçi Mahmut’la satranç oynayan babam...” (SB 2018: 79).

“Zeynep,artist olacak!” (SB 2018: 79).

“Bekçi Sırrı...” (KR 2018: 87).

“Artist olacağım...” (BO 2018: 91).

“Eminim, çok başarılı bir iş kadını olacaksın.” (BO 2018: 95).

“Beyefendi! Apartmanımı derhal terk etmezseniz polis çağıracağım!” (BO 2018: 99).

“Figüranlıktan öteye geçemedim ki! Yönetmen olacak adam da sözde ağabeyimin arkadaşıydı...” (BO 2018: 102).

“Ama asık yüzlü öğretmenler izin vermezdi.” (KSAT 2018: 106).

“Caddeyi aşır, bakkala, kasaba, manava gidebilmemiz için elimizde file ve sipariş listesi ya da en azından para bulunması gerekiyordu.” (KSAT 2018: 106).

“Bir Pazar sabahı babamın askerlik arkadaşı...” (KSAT 2018: 107).

“Bahçede asker var.’ dedi Gül bana dönerek.” (KAİ 2018: 117).

“...Bekçi Sırrı Amca’yı gördüm.” (KAİ 2018: 121).

“Anacığını doktora götürüyordu.” (KAİ 2018: 121).

“Sonucu görünce öğretmenim Haydar Bey şaşakaldı.” (İASS 2018: 124).

“Seni başarılı bir hukukçu olarak görmek istiyorum.” (İASS 2018: 125).

“Bu aşçıdan pek müştekiyim.” (AKO 2018: 137).

“Hizmetçi de bendim.” (AKO 2018: 137).

“Gezgin tüccarlar gibi...” (UT 2018: 145).

“...aşçı Satı Hanım’la, ayak işlerine bakan oğlu Hasan’ı tanıştırdı.” (UT 2018: 152).

“...o hala babama jandarmadan söz ediyordu.” (UT 2018: 156).

“Filmleri, kameraları falan, ne zarsa sattım. Sinemacılık yapacağım.” (CD 2018: 159).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir

“...yeni açılan kasımpatı öbekleri, hala yeşilliğini koruyan ağaçları, düşen sarı, kahverengi, kıızıaprakların bezediği yürüyüş yolları ve kıyısından akan Kurbağaderesi’yle Yoğurtçu Parkı hemen şuracıktaydı.” (KSAT 2018: 107).

4.5.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 15. Çılgın Babam Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı¹⁵

Kitap Adı: Çılgın Babam		Hikaye Adı																	
		Çılgın Adamın Deli Kızı	Küçük Patroniçe	Benimle Evlenir Misin?	İshgıma Gel Oyunu	Şıkr Şıkar Bileziğim	Altınla Beslenen Kaz	Araba Hırsızı	Altın Dış	Siyah Bisiklet	Kocakulak Rıza	Büyük Oyun	Köprüden Sonrası, Ateş Hattı	Karda Ayak İzleri	İncir Ağacı Salkım Saçak	Annem Katil Oldu	Uyanık Turizmci	Canip Dede	Toplam
Gelişim Alanı	Madd e																		
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	1	-	4	2	-	1	1	12
	2	-	3	-	1	2	2	-	3	1	1	1	-	2	1	1	3	-	21
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-	8
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam		-	3	1	1	3	3	1	6	2	1	2	1	7	4	1	4	1	41

Zeynep Cemali'nin *Çılgın Babam* adlı hikâye kitabında metnin karakterine yönelik özelliklerin Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin de İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir, Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir ve Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir” maddeleri hariç diğer maddelerini örnekleyecek öğelere rastlanmıştır. *Çılgın Babam* adlı hikâye kitabında metnin karakterine yönelik toplam 41 öge belirlenmiştir. Belirlenen öğelerin 21’ini “Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını

¹⁵ Metnin karakterine ilişkin maddelere roman incelemelerinde yer verildiği için ayrıca burada belirtilmemiştir.

Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır” başlığı, 12’sini “Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır” başlığı, 8’ini de “Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlıklarını oluşturmaktadır.

Çılgın Babam adlı romanda Zeynep ve Kemal Bey birçok özellikleriyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) karakterlerdir. Romanda yer alan diğer karakterler okuyucuya birçok yönüyle tanıtılmayıp sadece belirli yönleriyle tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş) karakterlerdir. Zeynep, Kemal Bey ve romanda yer alan diğer karakterler herhangi bir değişim yaşamadıkları için durağan karakterlerdir.

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır.

“Peki öyleyse, evlenmek için, Osman Ağabey’imin yaşlanmasını ve bu topaca benzemesini mi bekleyecektim yani?” (BE 2018: 33).

“Ne olmuştu da, babam böyle bir karar almıştı?” (AD 2018: 72).

“Ama bu anlattığı, tezgahını yüklenip eve getirmesine gerçekten neden olabilir miydi?” (AD 2018: 75).

“Sokağa çıkacak zamanım mı vardı benim? Artist olacağım. Her fırsatta, giysi dolabımın kapağındaki boy aynasının karşısına geçip çalışıyordum. Bazen elimdeki cezveyle ünlü bir şarkıcı oluyordum, bazen ipek mendiline sözde kan kusan zavallı veremli bir kız.” (BO 2018: 92).

“Bir anda yüreğime yağın karla birlikte sanki kanım dondu. Yoksa babam, bana olan güvenini mi yitirmişti?” (KAİ 2018: 113).

“Sen değil miydin ‘Benim kızım hiçbir şeyden korkmaz,’ diyen? Şimdi ne oldu?” (KAİ 2018: 113).

“Korkmak da, sevinmek, onurlanmak, kıskanmak gibi duygulardan biri değil miydi?” (KAİ 2018: 119).

“Peki, ya Gül’ün gördüğü adam kimdi?” (KAİ 2018: 120).

“Kitaba yumulmuştu! Hiç olacak şey miydi bu?” (İASS 2018: 130)

“Yıldızların bulunmadığı bir gökyüzü düşleyebilir miydim? Ya arkadaşsız, dostsuz geçecek bir ömrü?..” (İASS 2018: 135).

“Arkadaşlarıyla iyi geçinmeyen, onları sevmeyen –bu durumda da elbette sevmeyen-bir kız, okulunu nasıl sevebilirdi.” (UT 2018: 145).

“Ama bu adamlara gönül borcumu nasıl ödeyeceğim ben?” (CD 2018: 160).

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır

“Her gün mü?” (KP 2018: 24).

“O senin ağabeyin, amcan sayılır. Neden sustun? Neden sıkıştığını söylemedin?” (KP 2018: 27).

“Polislerden daha güvenilir adam mı bulacaktım?” (KP 2018: 27).

“Nasıl bir oyun?” (IGO 2018: 38).

“Ne oldu sana?” (ŞŞB 2018: 48).

“Senin neyin var ya bugün?” (ŞŞB 2018: 50).

“Nereye bırakmış, neyin içindeymiş, kaç parçaymış?” (ABK 2018: 57).

“Yok ya! Müşteriye ne diyecek babam?” (ABK 2018: 59).

“Artık dükkana gitmeyecek misin, baba?.. Çalışmayacak, hep evde mi oturacaksın?” (AD 2018: 73).

“Peki, ama neden?” (AD 2018: 73).

“Biz arkadaş değil miyiz?” (AD 2018: 74).

“Gerçekten film aktristi olabilir miyim?” (SB 2018: 80).

“Peki, şimdi ne olacaktı? Ya babamı hapse atarlarsa!..” (KR 2018: 88).

“İş kadını olmak da nereden çıkmıştı şimdi.” (BO 2018: 95).

“Nasıl çıkacak şimdi ordan?” (KAİ 2018: 115).

“Kardeşini ne zaman görürmüş, bebek eve ne zaman gelirmiş, ninni söylese dinler miymiş, ayağında sallasa uyur muymuş?..” (KAİ 2018: 119).

“İnlercesine, ‘Neden?’ diye sordum.” (İASS 2018: 125).

“Sen ne diyorsun ya! Mecidiye mi kaldı?” (AKO 2018: 138).

“Abla ne yapıyorsun?” (UT 2018: 146).

“Sen ne diyorsun kızım?” (UT 2018: 148).

“Bu da kim?” (UT 2018: 150).

Karakter Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“O akşam gökyüzü kızıldan mora dönene dek, Semine, Kocakulak Rıza ve diğerleri bileziğimi aradık.” (ŞŞB 2018: 52).

“Teyzemle radyoya yapışmış, ‘Arkası Yarın’ programını dinliyorduk.” (ABK 2018: 56).

“Biz çocuklarsa ceviz ağacının altında oturmuş, halamın anlattığı filmi ağzımız bir karış açık dinliyorduk.” (AH 2018: 63).

“Araları yalnızca iki yaştı ve birbirlerinden hiç ayrılmamışlardı. Aynı okullarda okumuşlar, dünyanın kaç bucak olduğunu babalarının küçük dükkanında birlikte öğrenmişlerdi.” (AD 2018: 71).

“...bizim evin önüne bölgenin en büyük kardan adamını yapmak için kolları sıvamıştık.” (SB 2018: 77).

“Her 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı’nda, Kadıköy’ün dört bir yanındaki okulların öğrencileri tören için eski Fenerbahçe Stadi’nda toplanırdı.” (KSAT 2018: 105)

“Karlı düşler kurarak gittiğimiz okuldan kartopu oynaya oynaya döndük.” (KAİ 2018: 113).

“Arkadaşlarım kukalı saklambaç oynuyorlardı.” (İASS 2018: 129).

4.6. Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği

4.6.1. İçerik Çözümlemesi

Çelimsiz Çocuk

Özet

Mahallenin çocukları, top sahasında kendilerinden geçmiş bir şekilde top oynuyorlardı. Uzaktan yaklaşan çelimsiz bir çocuk ağaca dayalı duran bisiklete baktı. Bisikleti olmadığı için bir tur binmek istedi. Maçı biten çocuklar Cem’in bisikletinin olduğu ağaca doğru yürüyorlardı. Çocuklar Cem’in bisikletinin yerinde olmadığı fark ettiler. Çocuklar, bisikletin çalındığını, polise haber verilmesi gerektiğini düşünürken çelimsiz bir çocuğun sürdüğü bisikletin bayır aşağı geldiğini gördüler. Çelimsiz çocuk bisikleti yerine bıraktıktan sonra Cem ona yaklaşarak yüzüne okkalı bir yumruk indirdi. Burnundan akan kanı elinin tersiyle silen çocuk, ağır ağır uzaklaştı. Cemi olaydan sonra bisikletine atladığı gibi eve gitti. Cem, bütün gün çelimsiz çocuğu düşündü. Yaptığı davranışın doğruluğuna kendisini inandırmaya çalışıyordu. Ama davranışının yanlış olduğunu anlamıştı. Annesine olayı anlattı. Annesi, yaptığı davranışın doğru olmadığını anlattı. Cem, sahilde, pazarda, her yerde çelimsiz çocuğu arıyordu, ama bir türlü bulamıyordu. Bir gün komşu mahallenin takımını yenen çocuklar Bakkal Nihat’ın dükkânının önünde toplanmış, konuşuyorlardı. Koşa koşa yanlarına gelen Emre, Cem’in vurduğu çocuğu pazarda gördüğünü anlattı. Bunu duyan Cem bisikletine atladığı gibi pazarın yolunu tuttu. Çelimsiz çocuk biri limon dolu biri de maydanoz dolu iki sandığın

önünde duruyordu. Cem, çocuğun yanına giderek kendisinden özür diledi. Çocuğun limonları satamadığını gören Cem ona yardım etti ve kısa sürede limonların hepsini sattılar. Cem, çelimsiz çocuğu eve pasta yemeğe davet eder. Beraberce evin yolunu tuttular. İki çocuğun arasında güzel bir dostluk oluştu.

Konu

Hikâyede, Cem top oynarken, çelimsiz bir çocuk izinsiz bir şekilde Cem'in bisikletine binmesi, çok sinirlenen Cem, kendini tutamayarak çelimsiz çocuğa yumruk atar ve daha sonra Cem'in yaptığı davranışın yanlışlığını anlayıp çelimsiz çocuktan özür dilemesi, konu edinir.

İleti

Hikâyede, öfkeyle kalkmanın insana zarar verdiği, paylaşmanın önemi konuları vurgulanmaktadır.

Karakterler

Cem: Hikâyenin başkahramanı olan Cem, kara gözlü, arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi seven, vicdanlı bir çocuktur. Bisikletini izinsiz alan bir çocuğa yumruk attığı için pişman olmuştur. *“Kara özlerinde şimşekler çakıyordu.” (BÇAP 2018: 11). “İri kara gözlü, futbol oynamayı seven, arkadaş canlısı bir çocuktur. Bir anlık öfkeye kapıldığı, bir çocuğa kaba kuvvet uyguladığı için günlerce pişmanlık çekmiştir. “Annem haklı, diyordu içinden. Anlamadan, dinlemeden birine saldırmak, vahşilik. Belli ki yoksul. Canı bisiklete binmeyi nasıl istemiş ki, bir tur için her şeyi göze aldı. Ben de onun gibi değil miydim? Hatta ben, dayımın bisikletini ondan habersiz alıp, eve getirmiştım. İki tekerleği olan her hurdaya nasıl da açgözlülükle bakardım. Bunları hep unuttum. İsteseydi, bisikletimi verir miydim?.. Onu da bilmiyorum. O yumruğu atmak, olacak iş değildi.” (BÇAP 2018: 16).*

Çelimsiz çocuk: Cem'in bisikletini izinsiz bir şekilde alan, zayıf, iri mavi gözlü bir çocuktur. *“İri gözleriyle Cem'e baktı.” (BÇAP 2018: 10).*

Cem'in annesi: Duyarlı, iyi niyetli, paylaşımcı olmayı önceleyen bir kadındır. *“Arkadaşlar arasında paylaşım yok mudur?” (BÇAP 2018: 16).*

Umut, Emre, Ozan: Cem'in arkadaşlarıdır.

Bakkal Nihat: Mahallenin bakkalıdır.

Balıkçılar: Sahilde balık tutan kişilerdir.

Krallığımda Bir Prens

Özet

Oğuz, ailenin tek çocuğu olduğu için kendisini kardeşleri olan arkadaşlarından ayrıcalıklı olarak görmektedir. Fakat, Oğuz'un teyzesi Sivas'a atanınca, onlar Sivas'ta ev bulup taşınana kadar, kızları Funda onlarda kalacaktı. Oğuz, ayrıcalıklı yaşamının bozulmasından rahatsız olmuştu. Funda, yalnız uyumaktan korktuğu için Oğuz'un odasında uyuyacaktı. Oğuz'un odasında bazı değişiklikler yapıldı. İlk olarak oturma odasında yer alan divan onun odasına taşındı. Bu durum Oğuz'un kurulu düzenin tamamen alt üst etmişti. Funda, küçük olmasına rağmen çok yaramaz bir kızdı. Oğuz'un tüm eşyalarını, oyuncaklarını dağıtıyordu. Bu durumdan oldukça rahatsız olan Oğuz, annesine, babaannesine gideceğini söyler. Annesi, krallığının birkaç gün prenses tarafından yönetileceğini söyleyince bundan vazgeçti. Oğuz, tüm oyuncaklarını toplayıp annesinin odasına taşıdı. Kazasız belasız bir hafta geçirdiler. Oğuz yavaş yavaş Funda'ya alışmaya bile başlamıştı. Oğuz, okul dönüşleri sürekli Funda'ya bir şeyler almaya başlamıştı. Oğuz, o hafta sonu Funda'yı parka götürmeye hazırlanırken teyzesi gelir. Oğuz, Funda'nın gideceğini bildiği için teyzesini gördüğüne hiç sevinmemiştir. Funda ise, anne babasını gördüğüne çok mutlu olur. Hatta gidecekleri parkı, yiyecekleri dondurmaya bile unuttur. Oğuz o an, sahip olunan eşya ve oyuncakların paylaşılmadığı sürece bir anlam ifade etmediğini anlar.

Konu

Hikâyede, ailenin tek çocuğu olan Oğuz'un teyzesinin kızı Fulya'yla odasını paylaşması ve başlarından geçenler anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, paylaşmanın önemi vurgulanmaktadır.

Karakterler

Oğuz: Tek çocuklu bir ailede yaşadığı için her şeyin istediği gibi olmasını bekleyen bir çocuktur. Duygusal, paylaşımcı bir çocuktur. *“Bir evin tek çocuğuymanız, kardeşleri olan arkadaşlarınızdan bazı ayrıcalıklarınız var demektir. Örneğin, oyuncaklarınıza kimse karışmaz. Kitaplarınız, defterleriniz, boyalarınız yalnız sizindir. Anneniz mi kızdı, babanız mı tersledi; girin odanıza, dökün kurşun askerlerinizi. Her koşulda haklı olduğunuzu onlara ispat edersiniz. Çünkü; odada söz sahibi olan tek kişi vardır: Kral! Yani, siz.”* (KBP 2018: 22).

Funda: Oğuz’un kuzenidir. Tatlı, yaramaz bir çocuktur. *“Funda beş yaşındaydı. O güne dek, annesiyle babasından hiç ayrılmamıştı. Onları yolcu ederken zırl zırl ağlayacağını, avutmak için epeyce ter dökceğimizi sanıyordum. Nerde? Teyzemle eniştemi gülererek uğurladı. Öğle yemeği, öğleden sonra ve akşam yemeği olaysız geçti. Gece saat onda televizyonun karşısında sızıp kaldı.”* (KBP 2018: 23). *“Sabah uyandığımda Funda kalkmıştı. Giyinmiş, omuzlarına inen siyah saçlarını iki yanda toplamış, kahvaltı sofrasında beni bekliyordu. Akşamki halinden eser yoktu. Yanakları pembeleşmiş, siyah gözleri pırıl pırıl parlıyordu.”* (KBP 2018: 24).

Oğuz’un annesi: Yardımsever, düşünceli bir kadındır.

Oğuz’un teyzesi: Funda’nın annesidir.

Rasim Abi: Binanın kapıcısıdır.

Kaku Kite, Tako Tike, Mano Maki

Özet

Şahin, yatağında uzanmış kitap okuyordu. Yerde oturan ikiz kız kardeşleri ise örgü örüyorlardı. Susayan Şahin, kızlardan su ister, fakat kızlar su getirmez. Bunun üzerine kavga etmeye başlarlar. Kavga sırasında pencerenin camı kırılır. Çocuklarının sürekli kavga etmelerinden sıkılan Seden Hanım, çocuklarının camı kırmaları üzerine, çocuklarına ders vermek için onlara nereye gittiğini söylemeden evden ayrılır. Başta, annelerinin komşuya ya da pazara gittiğini düşünen çocuklar endişelenmezler. Ama zaman ilerledikçe annelerinin gelmediğini gören çocuklar endişelenmeye başlarlar.

Şahin, bütün evi dolaştı. Pazar arabasının balkonda olduğunu gören Şahin, annesinin pazara gitmediğini anladı. Bu sırada telefon çalar. Babaları Murat Bey eve geç geleceğini söyler. Çocukların karnı iyice acıkmıştı. İkizlerin durumuna dayanamayan Şahin, onlara yemek hazırlar. Üç çocuk kavga etmeden yemeklerini yerler. Odadaki camları toplayan Şahin'in eline cam batar. İkizler abilerinin elini güzelce sararlar. Bu olay üzerine üç kardeşteki sıcacık duygular bedenlerini sarar. İlerleyen saatlerde uykusu gelen ikizler koltukta, abilerinin yanında uyurlar. Şahin de televizyon izlerken uyuyakalmıştır. Kardeşler, yaşadıkları bu olaydan ders alarak birbirilerini bir daha üzmeden mutlu bir şekilde hayatlarına devam ederler.

Konu

Hikâyede, anlayamayan üç kardeşin anne babalarının bir gün onları evde yalnız bırakmaları üzerine birbirlerine besledikleri öfkenin yerini sıcak duygulara bırakması anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, kardeş sevgisinin önemi vurgulanmaktadır.

Karakterler

Şahin: Ailenin büyük çocuğudur. Şahin başta ailenin ilk torunu ve tek erkek evladı olduğu için mutlu, uyumlu bir çocuktur. İkiz kız kardeşlerinin doğumundan sonra onları kıskanmaya başlar ve sürekli kavga eder. *“Yaa, belli! Sille tokat, saç saça, baş başa. Şahin bencil ve geçimsiz.” (KKTMM 2018: 33).* *“Şahin eskiden böyle hırçın değildi. Oldukça sakin, sevimli bir çocuktur. Ailenin ilk torunu ve tek erkek evladıydı. Bir dediği iki olmuyor, bir giydiğini bir daha giymiyordu. Kardeşsizlikten hiç şikâyeti yoktu. Yaşantısından çok memnundu. O yazın sonlarında aile toplanıp, hep birlikte pikniğe gitmişlerdi. İşte bu piknik, Şahin'in yaşamını altüst etti. Bir kardeşi olacağını öğrenince kıskançlığı başladı.” (KKTMM 2018: 34-35).*

Sumru ve Kumru: Şahin'in ikiz kız kardeşleridir. Abileri Şahin'in konuştuklarını anlamaması için kendi aralarında bir dilleri vardır. Şımarık oldukları için abileriyle sürekli kavga ederler. *“Kızlarsa çok şımarık ve...” (KKTMM 2018: 33).*

“Kızlar küçükler. Ama haklısın, biraz şımarıklar,” dedi diğeri ve devam etti. ‘Ağabeylerini kızdırmayı iyi biliyorlar.’ (KKTMM 2018: 34).

Seden Hanım: Çocukların anneleridir. Çocuklarının sürekli kavga etmelerinden çok sıkılmıştır. *“Kızlar küçükler. Ama haklısın, biraz şımarıklar,” dedi diğeri ve devam etti. ‘Ağabeylerini kızdırmayı iyi biliyorlar.’ (KKTMM 2018: 32).*

Murat Bey: Çocukların babasıdır. Anlayışlı, ailesine bağlı bir kişidir.

Ferdan

Özet

Okullar açılalı birkaç hafta olmuştu. Çocuklar yaz tatilinde yaşadıkları anılarını birbirilerine anlatıyorlardı. Tüm öğrenciler kıpır kıpırdı. Yalnız, Ferhan onlardan farklıydı. Diğer çocuklar yerinde duramazken o dalgın dalgın dışarıyı izliyordu. Eve geldiğinde babası işte annesi de genellikle komşuda olduğu için can çok sıkılıyordu. Ödevlerini yaptıktan sonra yapacağı bir şey kalmıyordu.

Bir gün Ferhan okuldan dönerken apartmanın bahçe kapısında iki elinde boş kavanoz dolu torbalar olan İsmail ile karşılaşır. İsmail'in onları boyayıp sattığını öğrenir. Bu şekilde ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan parayı biriktirmiş oluyordu. Ferhan da can sıkıntısından kurtulmak için bir şeylerle uğraşmaya karar verir. Odasındaki oyuncaklarını düzenlerken dolabın altında yer alan fotoğraf makinasına gözü ilişir. Bu fotoğraf makinasını sünnet düğünün de fotoğrafçı Fethi Bey armağan etmişti. Ferhan, fotoğrafçılık yapmaya karar verir. Akşam yemeğinde bu düşüncesini anne babasıyla paylaşan Ferhan, olumsuz bir cevapla karşılaşır. Ferhan'ın annesi, çalışmasını gerektirecek bir durumun olmadığını ifade eder. Ama Ferhan pes etmez. Akşamleyin babası çalışma odasına geçtikten sonra Ferhan onun yanına gider. Babasının çocukluk anılarının yer aldığı albümü de yanındadır. Babasından çalışma isteğinin sebebini açıklaması için ona izin vermesini ister. Ferhan, kendisinin de çocukken çalıştığını anlatır. Babası, o zamanlar ihtiyacı olduğu için çalıştığını açıklar. Ama Ferhan'ın böyle bir şeye ihtiyacı olmadığını anlatır. Ferhan, babasına insanın kendi kazandığı paranın daha değerli olduğunu, kendisinin de kazandığı parayı Kimsesiz Çocukları Kotuma Vakfı'na bağışlayacağını söyleyince babası bu

açıklamadan çok etkilenir ve Ferhan'a izin verir. Babasının kendisine izin vermesinden sonra Ferhan çok mutlu olur.

Konu

Hikâyede, Boş zamanlarında sıkılmakta olan Ferdan çalışmak istemektedir. Başta Ferdan'ın bu isteğini kabul etmeyen ailesinin daha sonra çalışmasını kabul etmesi konu edilmektedir.

İleti

Hikâyede çalışmanın, yardımlaşmanın önemi vurgulanmaktadır.

Karakterler

Ferdan: İlkokula giden on bir yaşında bir çocuktur. Akıllı, ağırbaşlı, çalışkan, yardımsever biridir. *“Üç yıldır tanıyorum. Güler yüzlü, hoş sohbet bir çocuktur.”* (F 2018: 57). *“Karşısında on bir yaşında bir adam oturuyordu. Kendinden emin, onurlu, ağırbaşlıydı Ferhan.”* (F 2018: 64).

Birsen Hanım: Ferdan'ın annesidir. Ev hanımıdır. Duyarsız, ilgisiz bir kadındır. Gezmeyi, dolaşmayı çok sevmektedir. *“Birsen Teyze hiç evde oturmazdı.”* (F 2018: 54).

Tarık Bey: Ferdan'ın babasıdır. Mesleği avukatlıktır. *“Babası... O da bütün gün o duruşmadan bu duruşmaya koşar, bürosunda pek çok sekreter çalıştırırdı. Akşamları eve gelince de çalışma odasına kapanır, kalın kitaplarını karıştır ve hiç durmadan yazardı. Babası tanıdığı en çalışkan insandı.”* (F 2018: 52).

İsmail: Ferdan'ın hem okuldan hem de aynı binadan arkadaşıdır. Ailenin çocuk sayısı fazla olduğundan ve giderlerinin çokluğundan dolayı okul dışındaki boş zamanlarını çalışarak geçirmektedir. *“İsso, ne yapıyorsun bu kavanozları?’ ‘Boyuyorum, sonra da satıyorum,’ diye yanıtladı İsmail.”* (F 2018: 50).

Ayşıl: Ferdan'ın komşusunun kızıdır. *“Öteki maviş maviş bakıp, sarı saçlarını şöyle bir savurdu.”* (F 2018: 51).

Işıl: Aşıl'ın ablasıdır. Duyarlı, düşünceli biridir.

Nurten Hanım: Aşıl ile Işıl'ın annesidir. Düşünceli, paylaşımcı bir kadındır.

Ali Ağbi: Ferdan'ın servis şoförüdür.

Simitçi Recep: Ferdan'ın okulunu yanında simit satan kişidir.

Fethi Bey: Tarık Bey'in arkadaşıdır. Fotoğrafçıdır.

Mustafa Akyazı: Tarık Bey'in dedesidir.

Orhan Akyazı: Tarık Bey'in amcasıdır.

Bakkal Osman Efendi: Tarık Bey'in babasıdır.

Asuman: Tarık Bey'in kız kardeşidir.

Mehmet Ali Bey: Tarık Bey'in okul döneminde kantin çalıştıran kişidir.

Beyaz Kalede Değişiklik

Özet

Beyaz Kale mahallenin en büyük apartmanıydı. Beyaz Kale'de oturan gençler kendi aralarında oyun oynar, yabancıların kendi aralarına girmesini sevmezlerdi. Apartmana yeni taşınan Çetin'in de kendini onlara kabul ettirmesi çok zor oldu. Beyaz Kale'ye taşındıklarının ikinci günü bahçeye çıkıp basketbol oynayan çocuklarla oynamak ister. Ama çocuklar Çetin'i görmezden gelmiş, kendisiyle hiç ilgilenmemişlerdi. Zamanla apartmandaki çocuklar onu aralarına almak isteseler de çocukların lideri konumunda bulunan Korkut buna müsaade etmez. Bir gün Çetin alışverişten dönerken elindeki yükün altında ezilen İbo'yu fark eder. Çetin, İbo'nun Korkutun yerine de alışverişe çıktığını öğrenince çok sinirlenir. Bahçeye inen Çetin, Korkut'un olumsuz davranışlarıyla karşılaşır. Korkut'un bu davranışlarından bıkan arkadaşları Çetin'den yana olurlar. Korkut, tek başına kaldığı için eve gitmişti. Asansörde Korkut'la karşılaşan Çetin, neden kendisine kötü davrandığını sorar. Korkut, onun arkadaşlarıyla arasını bozduğunu söyler. Yalnızca arkadaş olmak istediğini söyleyen Çetin ağlar. Bu yaşananlar üzerine iki küskün arkadaş olmuştu.

Konu

Hikâyede, farklı bir apartmana taşınan Çetin'in, oradaki çocuklarla arkadaş olmak isterken başından geçenler anlatılmaktadır.

İleti

Beyaz Kale hikâyesinde arkadaşlığın önemi vurgulanmaktadır.

Karakterler

Çetin: Beyaz Kale apartmanına yeni taşınan, akıllı, arkadaş canlısı bir çocuktur. *“Günler geçmiş, çocuklarla Çetin arasında görünmez bir bağ oluşmuştu... Çocuklar onu çağırmak, aralarına almak istiyorlardı... Aslında, Korkut da Çetin'i beğeniyordu. Ataklığı, becerikliliği, hele hele o hazırcevaplığı...”* (BKD 2018: 71).

Korkut: Beyaz Kale apartmanında oturan, çocuklara liderlik yapan, kavgacı, kıskanç özelliklerinin yanı sıra dürüst, sözünün eri bir çocuktur. *“Çetin'in geldiğini gören Korkut, her zamanki o ukala tavrıyla seslendi. “Bana bak, oğlum! Aramıza katılmak istiyorsan, bize bir tepsi börek getirmelisin.”* (BKD 2018: 67). *“Hepsi de çok iyi biliyorlardı ki, tüm hırçınlığına rağmen dürüst çocuktur Korkut. Yalan söylemezdi. Verdiği sözü tutardı ve arkadaşlarını asla gammazlamazdı. Ama, kavgacılığı ve kabalığı öyle nam salmıştı ki, tüm olumsuzluklar hemen onun omuzlarına yıkılır, onunsa bu duruma hiç sesi çıkmazdı.”* (BKD 2018: 73).

İbo: Beyaz Kale apartmanının kapıcısının oğludur.

Fatma Hanım: Çetin'in anneannesidir. Düşünceli, iyi kalpli bir insandır. *“Annemi rahat bırak, Çetin'im,” dedi. “Yarın sana bir su böreği yaparım ki, yeme gitsin.”* (BKD 2018: 68).

Suna Hanım: Çetin'in annesidir.

Mete ve Oya: Apartmandaki çocuklardandırlar.

Tanyer, Ağarırken

Özet

Selvi Hanım, bütün gün doktorların bitmeyen isteklerini karşılamaktan, hastane koridorlarında koşuşturmakta yorulmuştu. Eşi Cemil Bey, her akşam çocuklarından dert yanardı. İlhan ve Seda'nın okumamalarından, sorumsuzluklarından şikayetçiydi her zaman. Sema'ya öğüt verirdi. İlhan, kahveci Saffet'in yanında çırak olarak çalışıyordu. Seda ise bir gün okulu ekip sinemaya gitti diye okuldan alındı. Ertesi sabah Cemil Bey gün ışımadan işe gitmek için evden ayrıldı. Selvi Hanım da o günkü yemek hazırlığını yaptıktan sonra işe gitti. Anne ve babası evden ayrıldıktan sonra Seda da iş arıyorum bahanesiyle dışarı çıkar. Seda bunu alışkanlık haline getirdiği halde Sema anne ve babasına bir şey söylemiyordu. O gün Sema televizyon izlerken uyuyakaldığı için okula gidememişti. Ertesi gün okula gittiğinde Yasemin Öğretmen onu düşünceli bir halde görünce onu sohbet etmek için yanına çağırır. Sema, öğretmenine ablası Seda'nın durumunu anlatır. Aslında ablasının okumak istediğini söyler. Yasemin Öğretmen, Sema'dan ertesi gün ablasıyla birlikte okula gelmelerini ister. Yasemin Öğretmen, yılsonu sınavları hakkında bilgi verir Seda'ya. Akşamleyin Seda babasına tekrar okula gitmek istediğini söyler. Cemil Bey'in olumsuz bir yanıt vermesi üzerine o güne kadar babasına karşı gelmeyen İlhan, okumak istediklerini, kendilerine engel olmamasını söyler. İlk defa oğlundan karşılık gören Cemil Bey sabaha kadar uyuyamadı. Çocuklarına yaptığı kötülüklerin farkına vardı. Sabahleyin işe gitmeden önce ailesiyle kahvaltı yapmak istediğini eşi Selvi Hanım'a söyler.

Konu

Hikâyede, çocuklarına çok kötü davranın Cemil Bey'in yaptıklarının yanlışlığını fark edip çocuklarının görüşlerine dikkat etmesi konu edinir.

İleti

Hikâyede, bir ailenin temel taşı olan sevgi, saygının önemi vurgulanmaktadır.

Karakterler

Selvi Hanım: Cemil Bey'in eşidir. Hastanede çalışmaktadır. *“Akşam yemeği bitmişti. Selvi Hanım, düğmesine basılmış bir robot gibi yerinden kalktı ve sofrayı toparlamaya başladı. Bütün gün hastane koridorlarında koşurması, doktorların bitmeyen isteklerini karşılaması yetmiyormuş gibi bugün de mızımız bir hastayla*

uğraşması gerekmişti. Bu nedenle, kocasının her akşamki konuşmalarına kulak tıkadı.” (TA 2018: 76).

Cemil Bey: Selvi Hanım’ın eşidir. Düşüncesiz, sert bir mizaca sahiptir. “*Cemil Bey dediğim dedik, inatçı ve aksi adamın biriydi. Kızlar ondan her zaman korkmuşlardı; ama bir kere olsun, tek fıskesini yememişlerdi.*” (TA 2018: 86).

Sema: Ailenin en küçük çocuğudur. Ablasının tekrar okumaya başlamışında büyük bir etkisi olmuştur.

İlhan: Ailenin tek erkek çocuğudur. Okumayacağını söyleyerek okuldan ayrılmıştır.

Seda: Ailenin en büyük çocuğudur. Bir gün okula gitmediği için babası onu okuldan almıştır.

Yasemin Öğretmen: Sema’nın öğretmendir. Duyarlı, yardımsever biridir.

Kahveci Saffet: İlhan’ın yanında çalıştığı kahvecidir.

Demirci Rıza: İlhan’ın yanında çalıştığı demirci ustasıdır.

Gün Battı

Özet

Bütün yazı mahallede geçiren Murat, Ceyhun, Yekta ve Bora adlı çocuklar, monoton yaşamlarını birazcık renklendirmek için bir gezi planlarlar. Ailelerine farklı yalanlar söyleyerek adalara gitmek için sözleşirler. Abisi Bora ve arkadaşlarının konuşmalarını dinleyen Oya da gezi gelmek istediğini yoksa annesine her şeyi anlatacağını ifade eder. Oya’yı caydırmak için ne kadar dil dökseler de onu vazgeçirtemezler. Dört kafadar mecburen Oya’yı da kendileriyle geziye götürmek zorunda kalır. Ertesi gün vapura binip adaların yolunu tutarlar. Vapurdan iner inmez çamların ve denizin hülyalı kokusu onları karşılar. Bakkaldan bir şeyler alarak sahilde afiyetle yerler. Bir ara Oya’nın yanlarında olmadığını fark ederler. Çok endişelenen çocuklar hemen onu aramaya başlarlar. Murat, bodur çam dalları arasında ağlayan Oya’yı bulup çıkarır. Oya’yı aramanın telaşına girdiklerinden dönüş vapurunu

kaçırırlar. Geç kalacaklarından ailelerine ne diyeceklerini düşünmeye başlarlar. Ertesi sabah mahalledeki bütün çocuklar dört kafadarın macerasından ve aldıkları cezalardan haberdar olmuştu. Oya ise küçük olduğundan cezadan kurtulmuştu. Gezi ile ilgili tüm datayları mahalledeki çocuklara ballandıra ballandıra anlatıyordu. Oya'nın birlikte gittiği abisi ve arkadaşlarını düşüncesizlikle suçlaması dinleyen çocukların hoşuna gitmez. Alp ve arkadaşları sessizce Oya'nın üzerine yürürken Oya, tabana kuvvet kaçmaya başlar.

Konu

Hikâyede, dört arkadaşın ailelerine haber vermeden geziye gitmeleri ve gecikmeleri sonucu ailelerinin durumun farkına varıp onları cezalandırması konu edinilmiştir.

İleti

Hikâyede, çocukların ailelerinden habersiz hareket etmemeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Oya: Bora'nın kız kardeşidir. Sevimli, yaramaz bir çocuktur. *“Aaaa! Ne diyorsun sen? Bütün paramı verdim. Dönecekleri saati bilmeyen dört haylazla adaya git... Oradan oraya sürüklen... Aç, susuz dolaş... Bu ceza değil mi?”* (GB 2018: 97).

Murat, Ceyhun, Yekta, Bora: Yaz tatilinde ailelerinden habersiz geziye çıkan dört arkadaştır.

Alp: Murat, Ceyhun, Yekta, Bora'nın arkadaşıdır.

Ben, Çınar Ağacı, Pufpufböreği

Özet

Hikâyede, altmış sekiz yaşında olan kahramanımız, oğlu, gelini Selma ve torunu Çiğdem'le birlikte mutlu bir hayat sürmektedir. Çeşitli sağlı sorunları yaşadığı için diyet yapması gerekmektedir. Gelini Selma, tatlandırıcılarla yapılmış hoşaf, tatlılar

yapıyordu kendisine. Son zamanlarda, canı pufböreği çekiyordu. Ama gelininin buna izin vermeyeceğini biliyordu. O hafta sonu, oğlu ve gelini İzzet'e gittikleri için evde torunu Çiğdem'le birlikte kalmıştı. Kendisine engel olacak kimse kalmadığı için kalkıp börek hazırladı ve afiyetle yedi. Boreğin ardından bol soslu patlıcan kızarması da yiyince rahatsızlanmaya başladı. Torunu Çiğdem, babaannesini o durumda görünce çok korktu. Ambulansı aramasına rağmen yaşı küçük olduğu için kendisine inanmayıp gelmediler. Çiğdem bu sefer babasını arar. Babası, babaannesinin ilacını vermesini söyler. Çiğdem, kendisine ilacı verince rahatlar. Bunun üzerine Çiğdem dışarıya koşup bir taksi durdurur ve babaannesini hastaneye kaldırır. On gün hastanede kalan babaannesini sağlığına kavuşup mutlu hayatına ailesiyle birlikte devam eder.

Konu

Hikâyede, oğlu, gelinin ve torunuyla birlikte yaşayan, çeşitli rahatsızlıkları olduğu için diyet uygulayan yaşlı bir kadının, bir gün diyeti bozunca yaşadığı sağlık sorunlarından dolayı hastaneye kaldırılması ve sonraki süreç anlatılıyor.

İleti

Hikâyede, aile hayatının önemi ve yaşlılarımıza verilmesi gereken değer vurgulanmaktadır.

Karakterler

Çiğdem: Yaşlı babaanneninin torunudur. Akıllı, düşünceli bir kızdır. “*Çiğdem her gün ziyaretime geldi. Biricik torunum, hastasından doktoruna, hemşiresinden hasta bakıcısına kadar herkesin gözdesi olmuştu. Akli, dayanıklılığı, yaşından umulmadık davranışları, onu tüm gözlerin odak noktası yapmıştı. Şımarımadı desem yalan olur ama, başarısı asla başımı döndürmedi.*” (BÇAP 2018: 106).

Selma: Yalı babaanneninin gelinidir. Yaşlı büyüğü rahatsız olduğu için onun için diyet yemekleri, tatlıları hazırlayan duyarlı ve yardımsever bir kadındır. “*...hatta sevgili Selma'nın doğum günümde ya da Anneler Günü'nde benim için yaptığı o süslü diyet pastalarını bile sevmeye başladım.*” (BÇAP 2018: 100).

Yaşlı babaannenin oğlu: Annesine karşı vefalı, düşünceli bir insandır. “*Gerçi, çınarımın yemyeşil yaprakları, oğlum, gelinim Selma ve torunum Çiğdem gibi beni sarıp sarmalar, esen yelin gücünden, güneşin sıcağından korur ve asla incitmezdi.*” (BÇAP 2018: 100).

Taksici: Yaşlı babaanneyi hastaneye götüren kişidir.

Osman: Yaşlı babaannelerin komşularının çocuğudur.

Çalgıcının Çantası

Özet

Üftade Hanım, torunu Barış'ın Fransa'da tıp eğitimine başladığı yıl kızını ve damadını bir trafik kazasında kaybeder. Üftade Hanım'ın torunu Fransa'daki eğitimine devam eder. Torunu doktor olacağı için çok mutludur Üftade Hanım. Üftade Hanım, Barış'ı çok özliyordu. Barış, yazları bile memleketine gelmiyordu. Üftade Hanım'ın hayallere daldığı bir gün Barış telefon edip, ertesi sabah orda olacağını ifade eder. Barış'ın bu haberine çok sevinen Üftade Hanım'ı hazırlık heyecanı sarar. Kapıcı Ahmet Efendi'nin hanımı Nazlı ile birlikte torunun geliş hazırlıklarını yapar. Ertesi gün evin önünde yabancı plakalı bir araç durur. Arabadan, saç sakalı uzamış, üzerinde yırtık kıyafetleri olan genç bir delikanlı iner. Dış görünüşünden dolayı bu gencin torunu olmayacağını düşünür. Ama gelen genç, evin balkonuna zıplayıp kendisine sarılınca torunu olduğunu anlar. Barış, her gün sabah erkenden evden ayrılıp akşamları dönüyordu. Üftade Hanım, torununun nerelere gittiğine, neler yaptığına bir türlü anlam veremiyordu. Zaten tıp eğitimini tamamlamış olacağına ihtimal vermiyordu. Mahallenin çocukları Barış'ı çok seviyorlardı. Ama çocukların aileleri, çocuklarının Barış'tan olumsuz yönde etkileneceklerini düşünüyorlardı. Üftade Hanım'da bu duruma çok üzülüyordu. Mahalledeki endişeleri gidermek için bir gün Kaptan Suat Bey Barış'ı takip etmeye karar verir. Barış, kenar mahallelerin birine gelir ve oradaki çocukları ve hastaları muayene edip iğnelerin yapar. Suat Bey, bu durma çok şaşırır. Takip edildiğini anlayan Barış, Suat Bey'i çağırır. Barış ve Suat Bey birlikte eve dönerler. Akşamleyin Suat Bey ve eşi, Üftade Hanım'ı ziyaret eder. Suat Bey, Barış hakkında yanlış düşündükleri için kendilerinden özür diler.

Konu

Hikâyede, kızını ve damadını trafik kazasında kaybeden yaşlı bir kadının yurt dışında bulunan torununun kendisini ziyareti konu edinilmiştir.

İleti

Hikâyede, insanların dış görünüşleriyle değerlendirilmemesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Üftade Hanım: Kızını ve damadını trafik kazasında kaybeden, iyi kalpli, yardımsever bir kadındır. “*Üftade Hanım’ın bir kızı vardı. Onu bin bir güçlükle okutup evlendirmişti. Bir de torunu oldu: Barış. Artık dünyada ondan mutlusu yoktu. “Torunum, yürüdü, konuştu, okula başladı,” derken, Barış Fransız Lisesi’ni bitirip Fransa’ya tıp eğitimine gitti. Ve ilk yılında anne ve babasını trafik kazasında kaybetti.*” (ÇÇ 2018: 108-109). “*Zavallı Üftale Hanım, tam bir İstanbul hanımefendisiydi.*” (ÇÇ 2018: 119).

Barış: Üftade Hanım’ın torunudur. Fransa’da tıp eğitimini tamamladıktan sonra yurda dönen, vefalı, yardımsever, iyi niyetli bir gençtir. “*Saat tam on bir de kapının önünde yabancı plakalı bir cip durdu. İçinden, kabarık siyah saçları omuzlarına dökülen, sakalından bıyığından ağzı görünmeyen genç bir delikanlı indi. Üstünde yırtık bir kot, onun üstünde pırtık bir tişört, ayağındaysa varla yok arası sandaletler vardı.*” (ÇÇ 2018: 110).

Suat Bey: Üftade Hanım’ın emekli denizci olan komşusudur. Karamsar, önyargılı bir insandır. “*Bugün de iç açıcı bir haber yok. İnanın, dünyanın çivisi çıktı.*” (ÇÇ 2018: 108). “*Mübarek, felaket tellalı.*” (ÇÇ 2018: 108). “*Kaptan Suat Bey’se ilk kez Barış’ı taktir etmişti. Ancak, hala onun doktor olduğuna inanmıyordu. Belki, bir yıl tıp fakültesine gitmişti, ama ailesini kaybettikten sonra, Paris’te gezip tozmuştu besbelli.*” (ÇÇ 2018: 119).

Rezzan: Üftade Hanım’ın trafik kazasında kaybettiği kızıdır.

Dede Haydar: Barış’ın muayene ettiği yaşlı adamdır.

Gülfidan: Dede Haydar’ın torunudur.

Pembe: Gözcü Mahallesi’nde yaşayan bir genç kızdır.

Ali Galip: Gözcü Mahallesi’nde yaşayan bir çocuktur.

Kapıcı Ahmet Efendi: Üftade Hanım’ın bulunduğu apartmanın kapıcısıdır.

Nazlı Hanım: Kapıcı Ahmet Efendi’nin hanımıdır. Yardımsever, iyi niyetli bir kadındır. “*Sen telaşlanma, Üftade Teyze. Ben her şeyi hallederim, dedi güler yüzlü, becerikli Nazlı Hanım.*” (BÇAĞ 2018: 109).

Nadire Hanım: Suat Bey’in eşidir.

Orhan Bey, Nazan Hanım, Meral Hanım: Mahallede yaşayan bazı kişilerdir.

4.6.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 16. Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı¹⁶

Kitap Adı: Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği		Hikâye Adı									
		Çelimsiz Çocuk	Krallığında Bir Prenses	Kaku Kita, Tako Tike, Mano Maki	Ferdan	Beyaz Kale’de Değişiklik	Tanyeri Ağarırken	Gün Battı	Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği	Çalgıcının Çantası	Toplam
Gelişim Alanı	Madde	Sayı									
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1	1	1	1	1	-	2	1	1	2	10
	2	-	-	2	1	-	-	-	-	-	3
	3	2	1	-	-	-	-	1	1	1	6
B. Bilişsel Gelişimi	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2

¹⁶ Metnin karakterine ilişkin maddelere roman incelemelerinde yer verildiği için ayrıca burada belirtilmemiştir.

Destekleyen	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1	-	1	-	1	-	-	2	-	2	6
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	1	-	-	-	-	4	5
Toplam		3	3	3	5	-	2	4	3	10	35

Zeynep Cemali'nin *Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği* adlı hikaye kitabında metnin konusuna yönelik özelliklerin “Çocuk Okuyucuya Ergenlik Döneminin Geçici Olduğunu Sezinleten Metinlerle Buluşturulabilmelidir, Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir ve Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir” maddeleri hariç diğer maddelerini örnekleyecek ögelere rastlanmıştır. *Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği* adlı hikâye kitabında metnin konusuna yönelik toplam 35 öge belirlenmiştir. Belirlenen ögelerin 10'unu “Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 6'sını “Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır” ve “Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir” başlıklarını 5'ini “Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir” başlığını, 3'ünü “Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir” başlığını, 2'ini “Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir” başlığını, 1'ini de “Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir” başlıklarını oluşturmaktadır.

Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği adlı hikâye kitabında Çelimsiz Çocuk adlı hikâyesinde dostluğun değeri, Krallığımdaki Prenses hikâyesinde kardeş sevgisi, Kaku Kite, Tako Tike, Mano Maki adlı hikâyesinde kardeş sevgisi, Ferdan adlı hikâyesinde çalışmanın önemi, Beyaz Kale'de Değişiklik adlı hikâyesinde arkadaşlık, Tanyeri

Ağarıken adlı hikâyesinde aile sevgisi, Gün Battı adlı hikâyesinde kendi başına hareket etmenin sonuçları, Ben, Çınar Ağacı ve Puf Böreği adlı hikâyede ailenin önemi, Çalgıcının Çantası adlı hikâyede önyargının sonuçları konuları işlenmiştir. Genel olarak çocukların günlük yaşamında karşılaşılabilecekleri konulara yer verilmiştir.

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Cem balkonda oturmuş, sözde kitap okuyordu.” (BÇAP 2018: 11).

“Oğuz Abi, ben de seninle okula geleceğim,’ dedi gülümseyerek.” (KBP 2018: 24).

“Şahin yatağına uzanmış, ayaklarını duvara dayamış, kitap okuyordu.” (KKTMM 2018: 31).

“Okullar açılalı birkaç gün oluyordu.” (F 2018: 49).

“Ah, beri sen okusan, Sema!” (TA 2018: 79).

“Cehalet gece gibi kapkara.” (TA 2018: 87).

“Gözlüğü burnunun ucunda duran yaşlı bir bey, dünyayla ilgisini kesmiş, kitap okuyordu.” (GB 2018: 88).

“Yasaklamama rağmen, başucumdaki küçük dolabın çekmecesini karıştırıyordu.” (BÇAP 2018: 104).

“Sonrada kolunun altındaki gazeteleri göstererek konuşmayı sürdürdü.” (ÇÇ 2018: 108).

“Onu bin bir güçlkle yetiştirmiş, okutup evlendirmişti.” (ÇÇ 2018: 108).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir

“Söylesene, şu ikizlerin aralarında konuştukları dil ne?”

“İkizlerce...” diye yanıtladı güvercin.” (KKTMM 2018: 37).

“Tatil anılarımızı yazacağız.” (F 2018: 53).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır

“Hırsız! Atacaksın içeri!..” (BÇAP 2018: 11).

“Bu sohbet baydı.” (BÇAP 2018: 12).

“Her ne kadar odama el konmuşsa da, göndere beyaz bayrak çekmeye hiç niyetim yoktu.” (KBP 2018: 26).

“Ertesi sabah erkenden, fısıltı gazetesi görevini yerine getirmiş, mahalledeki bütün çocuklar haberi almışlardı.” (GB 2018: 96).

“Biraz kestirsem bir şeyciğim kalmazdı.” (BÇAP 2018: 102).

“Ve daha ilk yılında annesiyle babasını trafik kazasında kaybetti.” (ÇÇ 2018: 109).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir

“Kandırdı seni, değil mi?’ diye sordu eşine.”

“Hayır, inandırdı,” dedi Tarık Bey.” (F 2018: 65).

“Bu yaşa geldim; ama hala, insanları dış görünüşlerine bakarak değerlendirmem gerektiğini öğrenemedim.” (ÇÇ 2018: 125).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir.

“Çiğdem her gün ziyaretime geldi. Biricik torunum, hastasından doktoruna, hemşiresinden hasta bakıcısına kadar herkesin gözdesi olmuştu. Aklı, dayanıklılığı, yaşından umulmadık davranışları, onu tüm gözlerin odak noktası yapmıştı. Şımarmadı desem yalan olur ama, başarısı asla başını döndürmedi.” (BÇAP 2018: 106).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemini Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir

“...üzüldüğün ve yemek seçtiğin için cezalısun. Akşama kadar odandan çıkmayacaksın.” (KBP 2018: 28).

“1967 sonbaharı, kantinci Mehmet Ali Bey’le ilk resmi anlaşmanız.” (F 2018: 63).

“On beş gün oda hapsiyle kurtulsam bari...” (GB 2018: 94).

“Dördü de bir biçimde cezalandırıldı.” (GB 2018: 97).

“Öyle, takip ettirmek falan doğru olmaz. Bir kere yasalara aykırı...” (ÇÇ 2018: 117).

“Çocuklarımızı korumuyoruz, ama suç işlediklerinde de içeri atıyoruz.” (ÇÇ 2018: 117).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir

“İşıl’ın önünde kalın bir sözlük, İngilizce ödevini yapıyordu.” (F 2018: 53).

“Torunum yürüdü, konuştu, okula başladı,’ derken, Barış Fransız Lisesi’ni bitirip, Fransa’ya tıp eğitimine gitti.” (ÇÇ 2018: 109).

“Saat tam on birde kapının önünde yabancı plakalı bir cip durdu.” (ÇÇ 2018: 110).

“İlk saatler annesinden, babasından, Paris’ten söz ederek geçti.” (ÇÇ 2018: 111).

“Şimdi, Saint Joseph’i kazanacağım diye durmadan çalışıyor.” (ÇÇ 2018: 117).

4.6.3. İletişim İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 17. Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği Kitabında Metnin İletisine İlişkin Maddelerin Dağılımı¹⁷

Kitap Adı: Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği		Hikâye Adı									
		Çelimsiz Çocuk	Kralhğında Bir Prenses	Kaku Kita, Tako Tike, Mano Maki	Ferdan	Beyaz Kale’de Değişiklik	Tanyeri Ağarırken	Gün Battı	Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği	Çalgıcının Çantası	Toplam
Gelişim Alanı	Madde	Sayı									
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	2	16	13	15	30	13	14	29	10	33	173
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1	7	4	2	5	6	4	1	4	3	36
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2
	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	3
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	1	1	-	-	-	1	3
	2	6	1	2	7	1	3	-	3	7	30
	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2
	4	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2
Toplam		29	20	19	45	21	21	33	17	46	252

¹⁷ Metnin iletisine ilişkin maddelere roman incelemelerinde yer verildiği için ayrıca burada belirtilmemiştir.

Zeynep Cemali'nin *Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği* adlı hikaye kitabında metnin iletisine yönelik özelliklerin “Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir” maddesi hariç diğer maddelerini örnekleyecek ögelere rastlanmıştır. *Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği* adlı hikaye kitabında metnin iletisine yönelik toplam 252 öge belirlenmiştir. Belirlenen ögelerin 173'ünü “Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 36'sını “Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 30'unu “Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir” başlığını, 3'ünü “Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlığını, 2'sini “Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir”, “Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir” ve “Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir” başlıklarını, 1'ini de “Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir” başlıklarını oluşturmaktadır.

Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği adlı hikaye kitabında yazar deyimlerden, ikilemelerden ve benzetmelerden çokça faydalanmıştır. Bu yolla yazar, okuyucu kitlesine Türk dilinin anlatım inceliklerini sezdirmeye ve onların sözcük evrenini genişleterek kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlamaya çalışmıştır.

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Ögeler/ Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir

“Yaşamlarının tekdüzeliğine azıcık renk katmak, biraz da büyüdüklarini kanıtlamak için bu geziyi planlamışlardı.” (GB 2018: 89).

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Ögeler/ Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir

Hikayelerde kullanılan başlıca atasözleri şunlardır: Birlikten kuvvet doğar(BKD 2018: 74), Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır(ÇÇ 2018: 107).

Hikayelerde kullanılan başlıca deyimler şunlardır: Şimşekler çakmak(BÇAP 2018: 11), Yolunu tutmak(BÇAP 2018: 11), Canı yanmak(BÇAP 2018: 12), Yüzünden düşen bin parça(BÇAP 2018: 15), Göze almak(BÇAP 2018: 16), Kan ter içinde olmak(BÇAP 2018: 18), Akla gelmek(BÇAP 2018: 18), Ayyuka çıkmak(BÇAP 2018: 18), Ter dökmek(KBP 2018: 23), Şimşekler çakmak(KBP 2018: 25), Eli açık(KBP 2018: 27), Dört gözle beklemek(KBP 2018: 27), Dil dökmek(KBP 2018: 29), Ayağı yerden kesilmek(KBP 2018: 29), Dört dönmek(KKTTMM 2018: 32), Ali kıran baş kesen(KKTTMM 2018: 33), Cana tak etmek(KKTTMM 2018: 33), Canı sıkılmak(KKTTMM 2018: 41), Altını üstüne getirmek(F 2018: 50), Tuzu kuru olmak(F 2018: 51), Göz göze gelmek(F 2018: 51), Yüreği hoplamak(F 2018: 51), Suratı asılmak(F 2018: 51), Gözü takılmak(F 2018: 55), Tepeye çıkmak(F 2018: 57), Kulak kabartmak(F 2018: 57), Suratı beş karış olmak(F 2018: 57), Kırk yıl düşünüp aklına gelmemek(F 2018: 60), Çenesi açılmak(F 2018: 65), Ağzı kulaklarına varmak(F 2018: 65), İşleri tıkırında olmak(F 2018: 65), Görmezden gelmek(BKD 2018: 67), Canı sıkılmak(BKD 2018: 67), Göz göze gelmek(BÇAP 2018: 73), Tozunu attırmak(BKD 2018: 74), Kulağını tıkamak(TA 2018: 76), Yüreğine su serpilmek(TA 2018: 83), Göz göze gelmek(TA 2018: 83), Kendini tutamamak(TA 2018: 83), Gözleri fir dönmek(TA 2018: 84), Kafa tutmak(TA 2018: 85), İpleri elinden kaçırmak(TA 2018: 86), Yüzünden düşen bin parça olmak(GB 2018: 89), Dize getirmek(GB 2018:), Kül yutmaz(GB 2018: 90), Dil dökmek(GB 2018: 90), Deliye dönmek(GB 2018: 95), Göz hapsinde tutmak(GB 2018: 96), Gözdağı vermek(GB 2018: 96), Bire bin katmak(GB 2018: 96), İki dirhem bir çekirdek(GB 2018: 97), Hem suçlu hem güçlü(GB 2018: 97), Canına can katmak(BÇAP 2018: 101), İçi içine sığmamak(BÇAP 2018: 102), Kalbi kırılmak(BÇAP 2018: 103), Canını sıkmak(BÇAP 2018: 104), Başını döndürmek(BÇAP 2018: 106), Göz göze gelmek(ÇÇ 2018: 108), İç açmak(ÇÇ 2018: 108), Çivisi çıkmak(ÇÇ 2018: 108), Felaket tellalı(ÇÇ 2018: 108), Canını sıkmak(ÇÇ 2018: 108), Yüreğine gömmek(ÇÇ 2018: 109), Dili tutulmak(ÇÇ 2018: 109), Yüreği ağzında(ÇÇ 2018: 109), Eli kolu bağlanmak(ÇÇ 2018: 109), Dili çözülmek(ÇÇ 2018: 111), Kulak asmak(ÇÇ 2018: 113), Hava almak(ÇÇ 2018: 114), Akıl hocası olmak(ÇÇ 2018: 116), Günahını almak(ÇÇ 2018: 119), Kafaya koymak(ÇÇ 2018: 120), Gözüne takılmak(ÇÇ 2018: 121), Ayağı yerden kesilmek(ÇÇ 2018: 125), Yüreğine su serpmek(ÇÇ 2018: 125).

Hikayelerde kullanılan başlıca ikilemeler şunlardır: Yavaş yavaş(BÇAP 2018: 9), Pırl pırl(BÇAP 2018: 9), Ağır ağır(BÇAP 2018: 11), İtişip kakışmak(BÇAP 2018: 11), Doğru dürüst(BÇAP 2018: 15), Koşa koşa(BÇAP 2018: 18), Demet demet(BÇAP 2018: 19), Sulu sulu(BÇAP 2018: 20), İki üç(KBP 2018: 23), Zırl zırl(KBP 2018: 23), Pırl pırl(KBP 2018: 24), Bıcır bıcır(KBP 2018: 27), Kazasız belasız(KBP 2018: 27), Ters ters(KBP 2018: 28), Bile bile(KBP 2018: 29), Sille tokat(KKTTMM 2018: 33), Saç saça(KKTTMM 2018: 33), Baş başa(KKTTMM 2018: 33), Gizli gizli(KKTTMM 2018: 35), Vızır vızır(KKTTMM 2018: 36), Zıplaya zıplaya(KKTTMM 2018: 36), Başka başka(KKTTMM 2018: 36), Hafif hafif(KKTTMM 2018: 38), Kıpır kıpır(KKTTMM 2018: 45), Yan yana(KKTTMM 2018: 46), Işıl ışıl(KKTTMM 2018: 47), Sallana sallana(F 2018: 49), Saya saya(F 2018: 49-50), Dalgın dalgın(F 2018: 50), Ağır ağır(F 2018: 51), İkişer üçer(F 2018: 51), Tıka basa(F 2018: 55), İvır zıvır(F 2018: 55), Pıt pıt(F 2018: 55), Çakmak çakmak(F 2018: 57), Sinsi sinsi(F 2018: 57), İtiş kakış(F 2018: 58), Bağrış çağrış(F 2018: 58), Fazla fazla(F 2018: 59), Şart şurt(F 2018: 64), Pırl pırl(F 2018: 65), Tek tek(BKD 2018: 67), Kolay kolay(BKD 2018: 69), Baka baka(BKD 2018: 69), Düşüne düşün(BKD 2018: 70), Çala çala(BKD 2018: 70), Dura dura(BKD 2018: 71), Ufak tefek(BKD 2018: 71), Sert sert(BKD 2018: 71), Aval aval(TA 2018: 77-78). “Dinlediğin yok. Aval aval bakıyorsun.”(s.87). Ağır ağır(TA 2018: 79). “Annesi başı önünde, omuzları çökmüş, yokuş aşağı ağır ağır iniyordu.”(s.88), Ovuştura ovuştura(TA 2018: 81), Uzun uzun(TA 2018: 81), Sokak sokak(TA 2018: 85), Üst üste(TA 2018: 86), Gizli saklı(TA 2018: 87), Ara sıra(GB 2018: 89), Sarmaş dolaş(GB 2018: 90), Zıplaya zıplaya(GB 2018: 91), Fısır fısır(GB 2018: 91), Ağır ağır(GB 2018: 91), Nazlı nazlı(GB 2018: 91), Hafif hafif(GB 2018: 91), Sarı sarı(GB 2018: 92), Kısık kısık(GB 2018: 92), Çeke çeke(GB 2018: 93), Al al(GB 2018: 93), Korca korca(GB 2018: 93), Dalga dalga(GB 2018: 93), Yavaş yavaş(GB 2018: 93), Kolay kolay(GB 2018: 94), Kırıtı kırıtı(GB 2018: 96), Ballandıra ballandıra(GB 2018: 97), Aç susuz GB 2018: 97), Teker teker(GB 2018: 98), Ahlaya puflaya(BÇAP 2018: 100), Kendi kendine(BÇAP 2018: 100), Çok çok(BÇAP 2018: 102), Sık sık(BÇAP 2018: 102), Cazır cuzur(BÇAP 2018: 105), Kıpır kıpır(ÇÇ 2018: 107), Yavaş yavaş(ÇÇ 2018: 107), Birer ikişer(ÇÇ 2018: 107), Işıl ışıl(ÇÇ 2018: 110), Kasım kasım(ÇÇ 2018: 112), Doğru dürüst(ÇÇ 2018: 114), Buram buram(ÇÇ 2018: 114), Uçuk kaçık(ÇÇ 2018: 115), Var Yok(ÇÇ 2018: 117), Çala çala(ÇÇ 2018: 118), Ağır ağır(ÇÇ 2018: 121), Tek tek(ÇÇ 2018: 122), Hırıl hırıl(ÇÇ 2018: 123), Kıkır kıkır(ÇÇ 2018: 123).

“Çocuklar, biten yaz tatilini biraz daha uzatmak istercesine birbirlerine anılarını anlatıyor, yalnız öğretmen sınıfa girince susuyorlardı.” (F 2018: 49).

“Okula anılarımı sana veriyorum.” (F 2018: 62).

İleti Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“...bisikletle bayırdan aşağı rüzgâr gibi inmekte olan çelimsiz çocuk görüldü.” (BÇAP 2018: 10).

“...tişörtü su gibi olmuştu...” (BÇAP 2018: 13).

“Sırım gibisin, maşallah!’ diye takıldı ardından.” (BÇAP 2018: 14).

“Gözleri mavi. Deniz gibi, gök gibi mavi...” (BÇAP 2018: 15).

“Hem de habersiz, hırsız gibi...” (BÇAP 2018: 15).

“Bir bardak buz gibi süt içti, tekrar yatağına döndü.” (BÇAP 2018: 15).

“Çam yarması gibi oğlana bir geçirdi...” (BÇAP 2018: 18).

“Minicik, savunmasız bir kedi yavrusu gibi ayaklarımın dibine büzüldü.” (KBP 2018: 24).

“... avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı. Sanki bir yerine iğne batırmışım.” (KBP 2018: 25).

“Bücür canavara, oynaması için pek bir şey bırakmadım.” (KBP 2018: 27).

“Elimi uzattım, ipek gibi siyah saçlarını okşadım.” (KBP 2018: 29).

“Kazık kadar oldun!” (KKTMM 2018:).

“... bir yandan da avını görmüş atmaca gibi ağabeyine bakıyordu.” (KKTMM 2018: 36).

“Cin gibiler” (KKTMM 2018: 37).

“Dışarıya yayılan mis gibi kekin kokusu duyuldu.” (F 2018: 55).

“Ferdan kâğıdı buruşturdu ve basket topuymuş gibi koltuğun arkasına fırlattı.”
(F 2018: 52).

“Bu sözcükler, kulağında arı vızıltısı gibi vınlıyordu.” (F 2018: 53).

“Cin gibi şirin bir çocuktü, hem çenesi de pek düşüktü.” (F 2018: 54).

“Ağzını açsa, yüreği eline gelecekti sanki.” (F 2018: 64).

“Arkadaşlık, dostluk zor kazanılır; ama bir de kazanıldı mı, kolay kolay kaybedilmez.” (BKD 2018: 69).

“On katlı, beyaz sıvalı yapı, ismini görünümünden almış olacak ki, tıpkı bir kaleye benziyordu.” (s.73).

“Sanki Michael Jordan’dı mübarek.” (BKD 2018: 70).

“Çetin’in yüreğine sanki bir hançer saplandı.” (BKD 2018: 71).

“Belanı arıyorsun, oğlum!” dedi tıslar gibi bir sesle.” (BKD 2018: 72).

“Birlik için de sevgi gerek... arkadaşlık, dostluk gerek...” diye devam etti Çetin.” (BKD 2018: 74).

“Selvi Hanım, düğmesine basılmış bir robot gibi yerinden kalktı ve sofrayı toparlamaya başladı.” (TA 2018: 76).

“Bu nedenle, kocasının her akşamki konuşmalarına, yine her akşam yaptığı gibi kulaklarını tıkadı.” (TA 2018: 76).

“Başı önünde, kendinden emin genç bir adam gibi ağır ağır konuşuyordu.” (TA 2018: 85).

“Ulan serseri!” dedi tıslar gibi.” (TA 2018: 85).

“Cehalet gece gibi kapkara.” (TA 2018: 87).

“...dünyayla ilgisini kesmiş, kitap okuyordu.” (GB 2018: 88).

“Yine bilirsin ki, en tepedeki dala vardığında bir kuş gelip seni kanatlarına alacak, çok uzaklara götürecektir. Tüm sevdiklerini bulutların arasından izlerken, geride bırakabildiğin yalnızca içten gülümsemen olacaktır.” (BÇAP 2018: 99).

“Kendinizi tutunduğunuz dallar gibi taze ve genç duyumsuyor, gerçeği unutuveriyorsunuz.” (BÇAP 2018: 101).

“Buz gibi “Yanında içtiğim buz gibi ayran da canıma can katmıştı.” (BÇAP 2018: 101).

“Duymuyormuşum gibi “Sanki kendisini duymuyormuşum gibi dürttü beni.” (BÇAP 2018: 103).

“Erken gelen baharın mis gibi havasını soluyabilmek için balkona çıktı.” (ÇÇ 2018: 108).

“Bu... bu da nereden çıktı?” dedi sonunda hıçkırır gibi.” (ÇÇ 2018: 115).

“Bal gibi de doktordu.” (ÇÇ 2018: 116).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir

“Babası... O da bütün gün o duruşmadan bu duruşmaya koşar, bürosunda pek çok sekreter çalışırdı. Akşamları eve gelince de çalışma odasına kapanır, kalın kitaplarını karıştırır ve hiç durmadan yazardı. Babası tanıdığı en çalışkan insandı.” (F 2018: 52).

“Ne düş kurmak ne de düşü aramak yasaktı.” (GB 2018: 92).

İleti Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir

“Elimi uzattım, ipek gibi siyah saçlarını okşadım. Hiç duymadığım, hissetmediğim, değişik bir sevgiydi bu.” (KBP 2018: 29).

“Peki, ya yüreği sıkıştıran, titreten, uçuran o yeni duygular?.. Şimdilik , çok karmaşık.” (KBP 2018: 30).

“Bu kızın gözleri yüreğini hoplatıyordu.” (F 2018: 51).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Müzik setinden Louis Armstrong’un sesi geliyor...” (F 2018: 56).

“Sanki, Michael Jordan’dı mübarek.” (BKD 2018: 70).

“Barış Ağabey’leri çalıyor, onlar da Hekimoğlu türküsünü söylüyorlardı.” (ÇÇ 2018: 117).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir

“Polise haber verelim!” (BÇAP 2018: 10).

“Bakkal Nihat’ın dükkanının önünde kaldırılma sıralanmış çocuklar, dün gece izledikleri filmi tartışıyorlardı.” (BÇAP 2018: 12).

“Ona bakarsan, futbolda da şiddet var.” (BÇAP 2018: 12).

“Ya boksa ne demeli?” (BÇAP 2018: 12).

“...az ilerdeki iki balıkçının yanında durdu.” (BÇAP 2018: 13).

“Deniz mavisini gözlerinin içinde, açık denizlerin korkusuz kaptanı olmanın düşü mü, yoksa haklıyı haksızı ayıran, ağır cüppeyle dimdik duran bir yargıcın olgunluğu mu vardı, bilinmez.” (BÇAP 2018: 19).

“Sonunda kapıcı Rasim Abi’nin gözetiminde bir saatliğine izin alabildik.” (KBP 2018: 29).

“Anne, bizi hizmetçisi sanı...” (KKTMM 2018: 32).

“Camcı ustaymış,” dedi biri.” (KKTMM 2018: 47).

“...yalnız öğretmen sınıfa girince susuyorlardı.” (F 2018: 49).

“Acaba, teyzesinin butiğinde satış elemanı?..” (F 2018: 55).

“...fotoğrafçı Fethi Bey armağan etmişti.” (F 2018: 55).

“Yüzlerce çocuk çalışıyor, anne. Ayakkabı boyacısı, mendil satanı, çırağı...” (F 2018: 57).

“Marangoz Mustafa Bey’in yanında çıraklık...” (F 2018: 62).

“Bakkal Osman Efendi’nin dükkânında...” (F 2018: 63).

“Kuşadası’nda börek satıyorsunuz.” (F 2018: 63).

“Bakkala gitmeyi sevmez... Ben de, biliyorsun işte... kapıcının oğluyum...” (BKD 2018: 71).

“...doktorların bitmeyen isteklerini karşılaması yetmiyormuş gibi...” (TA 2018: 76).

“Kızı okusun, öğretmen hemşire olsun istemişti.” (TA 2018: 77).

“Avukat da olabilirdi.” (TA 2018: 83).

“Gezici dondurmacılar vardı.” (BÇAP 2018: 102).

“Çiğdem hemşireyle konuşuyordu.” (BÇAP 2018: 106).

“Biricik torunum, hastasından doktoruna, hemşiresinden hastabakıcısına herkesin gözdesi olmuştu.” (BÇAP 2018: 106).

“Söz, anacık! Okul bitsin, doktor çıkayım, senin yanına geleceğim,’ derdi.” (ÇÇ 2018: 109).

“Kapıcı Ahmet Efendi’nin hanımı Nazlı’yı yardıma çağırırdı.” (ÇÇ 2018: 109).

“Ne doktoru, hastabakıcı bile olamamıştı Barış.” (ÇÇ 2018: 112).

“Öğretmenlik mi yapacaksın?” (ÇÇ 2018: 115).

“Bakkal Hasan’ın yanında çalışacak hali yoktu ya.” (ÇÇ 2018: 116).

“Benim komiser arkadaşım var,’ dedi Kaptan Suat Bey.” (ÇÇ 2018: 116).

“O, müzisyendi.” (ÇÇ 2018: 116).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Vapurdan iner inmez çamların ve denizin birbirine karışan kokusu selamladı onları. Ardından, sarmaş dolaş olmuş yeşille mavinin, kendilerini coşmaya, gülmeye ve eğlenmeye çağıran sesini duydular.” (GB 2018: 90).

“...doğayı yavaş yavaş kış uykusundan uyandırıyordu.” (ÇÇ 2018: 107).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir

“Beyaz Kale Apartmanı’nun yemyeşil çimenle kaplı koskocaman bahçesi sarı, kırmızı ve pembe renkli güllerle bezenmişti.” (BKD 2018: 66).

“Eskiden meyve ağaçlarıyla dolu bahçeler birer ikişer yok olmuş, yerlerini dört beş katlı apartmanlar almıştı.” (ÇÇ 2018: 107).

4.6.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 18. *Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği* Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı¹⁸

Kitap Adı: Ben,	Hikâye Adı
-----------------	------------

¹⁸ Metnin karakterine ilişkin maddelere roman incelemelerinde yer verildiği için ayrıca burada belirtilmemiştir.

Çınar Ağacı ve Pufpufböreği		Çelimsiz Çocuk	Krallığında Bir Prenses	Kaku Kita, Tako Tike, Mano Maki	Ferdan	Beyaz Kale'de Değişiklik	Tanyeri Ağarırken	Gün Battı	Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği	Çalgıcının Çantası	Toplam
Gelişim Alanı	Madde	Sayı									
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1	1	-	3	3	1	-	-	-	-	8
	2	3	3	1	3	-	-	1	-	1	2
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1	3	-	-	-	2	-	2	-	-	7
	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Toplam		0	4	5	6	3	-	4	-	1	23

Zeynep Cemali'nin *Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği* adlı hikâye kitabında metnin karakterine yönelik özelliklerin tüm maddelerini örnekleyecek öğelere rastlanmıştır. *Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği* adlı hikâye kitabında metnin karakterine yönelik toplam 23 öge belirlenmiştir. Belirlenen öğelerin 8'ini "Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır" başlığı, 7'sini "Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir" başlığı, 3'ünü "Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin de İnanırcılığını Duyumsayabilmelidir" başlığını, 2'sine "Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır" ve "Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle

Buluşturulabilir” başlıklarını, 1’ini de “Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir” başlığını oluşturmaktadır.

Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği adlı hikâye kitabında Cem, Barış, Ferdan ve Çetin birçok özellikleriyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) karakterlerdir. Romanda yer alan diğer karakterler okuyucuya birçok yönüyle tanıtılmayıp sadece belirli yönleriyle tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş) karakterlerdir.

Karakter Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin de İnanırcılığını Duyumsayabilmelidir

“Bir tur!’ diye geçirdi içinden. Ne olacak ki? Yalnızca bir tur...” (BÇAP 2018: 10).

“Ben de onun gibi değil miydim?” (BÇAP 2018: 16).

“İsteseydi, bisikletimi verir miydin?.. Onu da bilmiyorum.” (BÇAP 2018: 16).

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır.

“Neden, neden benim bisikletimi aldı sanki?..” (BÇAP 2018: 15).

“Eee, iyi ya!.. Yaşamı güzelleştiren, savaşları bitirip, dünyaya barışı getirecek, insanlığı yüceltecek olan da kardeşlik değil mi?” (KKTMM 2018: 35).

“Beni kaygılandıran, bu geçimsizlik. Kim bilir, daha ne kadar sürecek?” (KKTMM 2018: 39).

“Yani, biz mi cezalıyız? Sen değil misin?” (KKTMM 2018: 43).

“Neden?.. Her şeyin fazla fazla var. Günlük harçlığın benim bir haftada kazandığıma denk düşer. Neden çalışmak istiyordun, anlamıyorum.” (F 2018: 59).

“Sen kavanozları boyarken ne hissediyorsun? Ya onları satarken?.. Kendi kazandığın parayı cebine koymak hoşuna gitmiyor mu?” (F 2018: 59).

“İsso, senin şu görür görmez aldığın patenlere sahip olmak için para biriktiriyor, biliyor musun?” (F 2018: 60).

“Senin derdin ne, ha? Ben vebalı mıyım?.. Ne yaptım ben sana?..” (BKD 2018: 73).

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır

“Oğlum, sen ne diyorsun?.. Adamlar bir dövüş, bir tekme için kaç gün, kaç saat çalışıyorlar, biliyor musun?” (BÇAP 2018: 12).

“Neredeydin oğlum?” (BÇAP 2018: 18).

“Benimki kim?” (BÇAP 2018: 18).

“Elin çok acıdı mı?” (KBP 2018: 25).

“Oğuz Abi, ne yapacaktın o camları?” (KBP 2018: 26).

“Kim cezalı?.. Neler oluyor?..” (KBP 2018: 28).

“Söylesene, şu ikizlerin aralarında konuştuğu dil ne?” (KKTMM 2018: 37).

“İso, ne yapıyorsun bu kavanozları?” (F 2018: 50).

“Ne yani, para mı kazanıyorsun sen?” (F 2018: 50).

“Ne teşekkürü?.. Ne resmi?..” (F 2018: 58-59).

“Sen ne diyorsun, kızım?’ diye yerinden fırlamıştı Bora. ‘Nereye gidiyorsun?’ (GB 2018: 88).

“Gözcü Mahallesi mi? Diye atıldı Anıl. ‘Orada ne işin var, Barış Abi?’ (ÇÇ 2018: 113).

Karakter Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“İnanın ilk kez teyzemi gördüğüme sevinmedim.” (KBP 2018: 29).

“Cin gibiler. Bir dili üç gün içinde uyduruveriyorlar.” (KKTMM 2018: 37).

Karakter Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Top sahasında toza bulanmış, ter içinde kalmış çocuklar, kendilerinden geçmiş, futbol oynuyorlardı.” (BÇAP 2018: 9).

“Bakkal Nihat’ın dükkanının önünde kaldırıma sıralanmış çocuklar, dün gece izledikleri filmi tartışıyorlardı.” (BÇAP 2018: 12).

“Mahallenin bütün çocukları bir ağızdan konuşuyor, gülüşüp şakalaşıyorlardı.” (BÇAP 2018: 18).

“Beyaz Kale’de oturan çocuklar, yalnız kendi aralarında oyun oynar...” (BKD 2018: 67).

“...Korkut’la Mete’nin oynadıkları damayı izliyorlardı.” (BKD 2018: 69).

“Genç yolcular şarkı söylüyor, papazkaçtı oynuyor, gülüşüp şakalaşıyorlardı.” (GB 2018: 88).

“Yaşamlarının tekdüzeliğine azıcık renk katmak, biraz da büyüdüklarini kanıtlamak için bu geziyi planlamışlardı.” (GB 2018: 89).

Karakter Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir

“Birkaç turist hem fotoğraf çekiyor hem de kendi aralarında konuşuyorlardı.” (GB 2018: 88).

4.7. Gül Sokağı'nın Dikenleri

4.7.1. İçerik Çözümlemesi

Bir Şişe Mürekkep

Özet

Mert gün boyu kitap okuyup televizyon izlemekten sıkılmıştı. Kız kardeşi Eda'yla oynadığı oyunlarda onun can sıkıntısını gidermiyordu. Yaz tatilinin ilk günleriydi henüz. Balkonda bu sıkıntıyı tüm yoğunluğuyla hissederken dayısı ziyaretlerine geldi. Dayısı Mert'e hediye olarak cam bir kürenin içerisinde yer alan iki balık almıştı. Mert, bu duruma çok sevindi. Zamanının büyük bir kısmını balıklarla geçirdiği için artık canı sıkılmıyordu. Bir gün Mert, balıklar için bir akvaryum almaya gittiğinde kız kardeşi Eda balıkların yer aldığı cam küreye mavi mürekkep boşaltır. Balıklar da ölür. Akvaryumuyla eve dönen Mert bu durumu fark ettiğinde çok üzülür. Kız kardeşi Eda'nın balıkların ölmesine çok üzüldüğünü anlayan Mert üç balık alır. Eda ile Mert'in artık üç balıkları bir de kanaryaları vardı.

Konu

Mert ve Eda adlı iki kardeşin yaz tatilinde dayılarının aldığı balıklarla ilgili başlarından geçen serüven anlatılmıştır

İleti

Bir Şişe Mürekkep hikâyesinde Türk toplumunun mühim değerlerinden olan kardeşliğin önemi vurgulanmaktadır.

Karakterler

Mert: İlkokul çağlarında, gezmeyi, eğlenmeyi seven, kardeş canlısı bir çocuktur. Kız kardeşi Eda'yı sevindirmek için ona balık alır. *“Hercai ile Portakal'ı bulamayız, ama onların kardeşlerinden bir iki tane alabiliriz pekala,” dedi Mert.*” (BŞM 2017: 16).

Eda: Mert'in kız kardeşidir. Evdeki balıkları yanlışlıkla öldürdüğü için çok üzgündür.

Dayı: Mert ve Eda'nın dayılarıdır.

Fosil İle Tüysüz

Özet

Bir mayıs günü mutfakta kahvaltı yapan Zümrüt gazetede ilçe belediyesinin mahalleler arasında bir yarışma düzenleyeceğini okur. Bu haberi heyecanla annesine anlatan Zümrüt annesinin ilgisizliğinden dolayı üzülür. Zümrüt haberi annesine vermek için mutfaktan ayrıldığı sırada Tüysüz, Zümrüt'ün hazırlamış olduğu kahvaltıyı yiyip kaçar.

Ozan, anneannesi Asiye Hanım'a belediyenin düzenleyeceği yarışma hakkında bilgi verir. O sırada önündeki yemekte yer alan patlıcanları tek yiyen torununa bakan Asiye Hanım, yemeklerini düzenli yeme şartıyla yarışmaya katılabileceklerini ifade eder. Torununa verdiği sözü yerine getirmek isteyen Asiye Hanım, mahalle muhtarı Asım Efendi'yle görüşmeye gider. Mahallenin yarışmaya katılmak için yeterli düzeyde olmadığını ifade eden Muhtar Asım, Asiye Hanım'ı inatçılığından vazgeçiremez. Asiye Hanım, Asım Efendi'den çöp bidonları getirmesini kendisinin de emekli maaşıyla kireç alıp evleri, bahçe duvarlarını boyayacaklarını söyler. Tüm mahallelilerin el birliğiyle Karaağaç Belediyesi'nin en temiz ve düzenli mahallesi Cevizli olmuştu. Belediye ödül olarak Cevizli Mahallesi park yapıp, Tüysüz ve Fosil için de kulübe yapar.

Konu

Hikâyede, Cevizli adlı bir mahallede yaşayan, çevreye ve doğaya karşı duyarlı olan insanların belediyenin düzenlediği en temiz ve düzenli yarışmasına katılmaları ve ortak hareket ederek bu yarışmayı kazanmaları konu edinir.

İleti

Hikâyede çevreye ve doğaya karşı duyarlı olunması gerektiği, ortak hareket edilince tüm güçlüklerin üstesinden gelineceği ifade edilmektedir.

Kahramanlar

Zümrüt: Mahallede yaşayan çevreye karşı duyarlı, çalışkan bir kız çocuğudur. *“Bize ne, olur mu, anne? Mahallemize bir baksana. Bütün evler bahçe içinde, çiçekler, meyve ağaçları. Nerede var bunlar? Biraz bakımsız, ama olsun... Birlik olur, temizleriz.” (FT 2017: 19).*

Fosil: Cevizli Mahallesinin beslediği köpektir. Mahalleliye sadık bir köpek olduğu için mahalleliler tarafından çok sevilir.

Tüysüz: Cevizli Mahallesinin sokak kedisidir. Fosille yakın arkadaştır. Hırsızlık yaparak karnını doyurur. Mahalleli tarafından sevilen Fosil’i kıskanır.

Ozan: Emekli öğretmen Asiye Hanım’ın torunudur. Çok dağınık olduğu için ablasıyla pek geçinemez. *“Yarışmamış! Sez önce yatağınızı toplamayı öğrenin, küçükbey!” (FT 2017: 23).* Çevreye karşı duyarlı bir çocuktur.

Seda: Ozan’ın liseye giden ablasıdır. Sorumluluk sahibi bir kızıdır.

Asiye Hanım: Emekli bir öğretmendir. Yaşadığı çevreye, doğaya karşı duyarlı, çalışkan, mücadeleci bir kadındır. *“Muhtar Efendi, Muhtar Efendi! Onlar yarın benim yerimizi alacaklar. Bu yarışma onlar için çok önemli. Doğru bir şeyler için uğraş vereceklerse, bize de onlara destek olmak düşer, değil mi?” (FT 2017: 29).* Sahip olduğu birikimle etrafındaki insanları aydınlatan bir insandır. *“Ödüller, başarı belgeleri birer simgedir. Asıl onur, bilgelikte ve alçakgönüllü olmaktır,” diyor o.” (FT 2017: 35).*

Muhtar Asım: Cevizli Mahallesinin muhtarıdır. Uzun yıllardır mahallenin muhtarlığını yaptığı için artık yorulmuştu. *“Yıllardır bu mahallenin muhtarıydı. Artık yorulmuştu. Hani “Bugün istifa et,” deseler hemen edecekti. Ama seçmenleri bırakmıyordu.” (GSD 2017: 27).*

Halise Hanım: Cevizli Mahallesinde yaşayan, kimi kimsesi olmayan, hayvanlara karşı çok duyarlı olup, kimsesiz hayvanları evinde besleyen, iyi niyetli bir kadındır. *“Tek tutkusu, kediler ve köpeklerdi. Onlarca hayvanı, hem evinde hem de bahçesinde beslerdi.” (FT 2017: 31).*

Işık: Lise son sınıfta yer alan, üniversite sınavlarına hazırlanan çalışkan bir kızdır. “*Bak, anne, söz verdim. Bu sınavı kazanmak için çok çalışıyorum.*” (FT 2017: 35).

Naşide Hanım: Cevizli Mahallesinde yaşayan, hayvanlara karşı hoşgörülü olmayan bir kadındır.

Hikayede yer alan diğer karakterler şunlardır: Bakkal Nihat, Manav Yaşar, Totocu Serkan.

Küçük Bir Serüven

Özet

Yarıyıl tatili başlayalı birkaç gün olmuştu. Okan otobüsünde içinde evde yaşadıklarını anımsadı. Ağabeyiyle oyun oynamak istemişti. O ise güzel bir kızla buluşacağı için kendisiyle oyun oynayamayacağını ifade eder. Ağabeyinden olumsuz yanıt alan Okan, şansını ablasında denemek ister. Ablası da arkadaşı Filiz’le görüşeceğinden kendisiyle oynayamayacağını ifade eder. Ailenin bütün fertlerinden olumsuz yanıt alan, her zaman onların dediği gibi hareket etmek zorunda kalan Okan bu durumdan bıkmıştı. Aile üyelerine büyüdüğünü göstermek için onlara haber vermeden evden ayrıldı. Otobüsle Kadıköy’e gider. Hayvanların bulunduğu pazarı gezdikten sonra açlığını gidermek için bir şeyler yer. Yolda ilerlerken ağlayan bir kız çocuğuyla karşılaşır. Kızın kaybolduğunu öğrenir. Küçük kızını polis merkezine götürürken yolda Polis Raşit’le karşılaşır. Polis Raşit, ikiliyi karakola götürür. Küçük kızın ailesine haber verilerek küçük kız ailesine teslim edildikten sonra Okan’ın da ailesine haber verilir. Okan’ın evden habersizce ayrılmasına çok kızan ailesi Okan’ın iki haftalık yarıyıl tatili boyunca dışarı çıkmama cezası verir. Okan, yaşadığı bir günlük serüvenin ailesinin güvenini yitirmesine deyip değmemesine muhakemesini yapar.

Konu

Hikâyede ailesine büyüdüğünü kanıtlamaya çalışan Okan’ın bir gün ailesine haber vermeden dışarı çıkması konu edinir.

İleti

Hikâyede güven duygusunun önemi vurgulanmaktadır.

Karakterler

Okan: Kıvrıkcık siyah saçlı, kara gözlü bir çocuktur Okan. *“Kendisinden biraz büyük, kıvrıkcık siyah saçlı, kara gözlü bu oğlana güvenivermişti.”* (KBS 2017: 47). Ailenin en küçük çocuğu olduğu için her zaman büyüklerinin dediğini yapmak zorunda kalıyordu. *“Hepsinden bıkmıştı. Bu evde herkes istediğini yapıyordu. Ama o, “ufaklık”, “küçük”, her zaman onları dinlemek zorundaydı. Oooh! Ne iyi yapmıştı da, kimselere söylemeden evden çıkıp gitmişti.”* (KBS 2017: 41).

Volkan: Okan’ın abisidir. Ergenlik döneminde olduğu için Okan’dan farklı ilgi alanlarına sahiptir.

Ruhan: Okan’ın ablasıdır. Bakımlı, gezmeyi, arkadaşlarıyla zaman geçirmeyi seven bir kızdır. *“Ruhan, aynanın karşısında belki bin birinci kez saçlarını fırçalıyordu.”* (KBS 2017: 41).

Anne: Okan’ın annesidir.

Küçük Kız: Kaybolmuş küçük bir kızdır. Okan, ailesini bulmasında kendisine yardımcı olur.

Polis Raşit: Okan’ın ve kaybolan küçük kızın ailelerini bulmasını sağlayan polistir.

Aileme Neler Oluyor

Özet

Duygu’nun canı son zamanlar da oldukça sıkılıyordu. Televizyon izlemek ,bile kendisine iyi gelmiyordu. Duygu’nun kendisini kötü hissetmesinin nedeni annesinin rahatsızlığıydı. Son zamanlarda annesi hep ilaç alıyordu. Bu durum da Duygu’yu çok üzüyordu. Bir gün arkadaşı Esra’ya annesinin hazırlamış olduğu poğaçaları götürdü. Esra’ya annesinin çok iyi olmadığını son zamanlarda sürekli başının ağrıdığını ve kendisini halsiz hissettiğini ifade eder. Esra, Duygu’ya kardeşinin olabileceğini söyler. Duygu, böyle bir şeyi anne babasının kendisinden saklamayacağını, dolayısıyla bunun

mümkün olmadığını ifade eder. Bir gün Duygu'nun anne ve babası Duygu'ya bir kardeşlerinin olacağını söyler. Duygu, abla olacağı için çok mutludur. Duygu'nun arkadaşı Esra ise durumun sanıldığı kadar basit olmadığını Duygu'ya anlatmaya çalışır. Duygu'nun büyükbabası ve babaannesi Edirne'den gelirler. Duygu ailedeki değişimi yavaş yavaş fark eder. En sonunda kardeşi dünyaya gelir ve iki gün sonra Duygu ona sarılır. Evde bazı şeyler eskisi gibi değildir artık. Duygu'nun anne ve babası daha yorgun olduklarından daha sinirlilerdir ve Duygu'ya eskisi gibi zaman ayıramamaktadırlar. Ama her şeye rağmen Duygu kardeşini çok sevmektedir.

Konu

Hikâyede kardeşi olan Duygu'nun yaşadığı değişim anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede ailenin, kardeş sevgisinin önemi ifade edilmektedir.

Karakterler

Duygu: Duygu, ailenin tek çocuğudur. Duygusal, çok içli bir kızdır. *“Demek ki sonunda, annesinin eteğinde dolaşmaktan, tek başına oynamaktan ve geceleri yalnız yatmaktan kurtuluyordu. Artık masal okuyabileceği, arabasına iterek gezdirebileceği bir kardeşi olacaktı.”* (GSD 2017: 58).

Esra: Duygu'nun en samimi arkadaşıdır.

Rana Hanım: Duygu'nun annesidir. Düşünceli, duyarlı bir annedir.

Duygu'nun babası: Düşünceli, özverili bir babadır. Kızının yeni doğan kardeşinden etkilenmemesi için elinden geleni yapan bir babadır.

Kaya: Duygu'nun yeni doğan kardeşidir.

Aydın Bey: Duygu'nun anne babasının aile doktorudur.

Belma: Esra'nın küçük kardeşidir.

Büyükbaba ve babaanne: Duygu'nun babasının anne ve babasıdır.

Gül Sokağının Dikenleri

Özet

Gül Sokağı, tek katlı evleriyle birbirine tutkuyla bağlı insanların yaşadığı ilçenin en eski sokağıydı. Gül Sokağı'nda boş duran tek ev, emekli başçavuş Ali Rıza Bey'e aitti. Ali Rıza Bey öldükten sonra evi suratsız torununa kaldı. Torunu da evi kiraya verdi. Gelen kiracılar kimseyle konuşmuyor, evden işe işten eve gidip gelen tuhaf insanlardı. Evin hanımı bile dışarı çıkmıyordu. Zaten eve de bir gece vakti taşınmışlardı. Mahalleli yeni taşınan bu insanların kimseyle iletişime geçmemesinden dolayı aileye Diken adını koyar. Mahalleli ilk başlarda bu durumu çok tuhaf karşıladı. Bir süre sonra durumu alışan mahalleli yeni komşularını "Gül Sokağının Dikenleri" olarak belleyip kanıksadı. Bir gün mahallenin çocukları oynarken Diken Hanım'ın pazara gittiğini görürler. Aynur, kimsenin evde olmadığı anda perdenin oynadığını görür. Alışan dışındaki diğer çocuklar Aynur'a pek inanmazlar. Çünkü ailenin Sadık dışında çocuğu yoktur. Bir gece Diken ailesinin evinden bağırma sesleri gelir. Sadık, gece vakti evden çıkıp karanlığa karışır. Sakine Hanım, komşusunun merdivenlerde oturduğunu görür ve yanına gider. Mahallenin erkekleri de Sadık'ın babasıyla konuşur. O gece ailenin tuhaflığının sebebi ortaya çıkar. Diken ailesinin Fidan adında sağır ve dilsiz bir kız çocukları vardır. Fidan'ın babası kızının aynı zamanda aklının da yetersiz olduğunu düşündüğü için kızını insanlardan saklamaktadır. Mahalleli aileyle konuşup, bunun anormal bir durum olmadığını ifade eder. Mahallenin çocukları da sabahleyin Sadık'ı bulup onu aralarına alırlar. Sadık kendilerine güvenecek arkadaşları olduğu için çok mutludur.

Konu

Hikâyede, İstanbul'un mahallelerinden birinde yer alan Gül Sokağı'ndaki insanların yaşamı anlatılır. Gül Sokağı'na yeni taşınan bir ailenin sağır ve dilsiz olduğu için mahalleliden sakladığı kızlarının mahalleli tarafından öğrenilmesi işlenmiştir.

İleti

Hikâyede, insanların engellerinden dolayı toplumdan dışlanmaması gerektiği, engelli olmanın saklanılacak bir durum olmadığı vurgulanmaktadır.

Karakterler

Sakine Hanım: Gül Sokağı'nda yaşayan, duyarlı, yardımsever bir kadındır. *“Mutfağa geçti. “Hamuru çok tutmalıyım,” diye mırıldandı. Kokuyu alan afacanların, bir süre sonra kapının önünde birer ikişer toplanacaklarını iyi biliyordu.”* (GSD 2017: 72). *“Ne tuhaf insanlar bunlar! Taze çay demledim, bir tabak bazlama götürdüm, iyi günler diledim.”* (GSD 2017: 72).

Alişan, Aynur, Bora, Kaan, Hakan, Aslı: Gül Sokağı'nın çocuklarıdır.

Sadık: Gül Sokağı'na yeni taşınan ailenin çocuğudur. Akranlarıyla iletişimi zayıf, içine kapanık bir gençtir. *“Sadık, suratsız ve aksinin tekiydi; ama hep gözlerinde belirgin bir hüüzün, suskunluğunda da örtülü bir sır vardı. Hepsi de Sadık'la arkadaş olmanın yollarını arıyor, sırrına ortak olmak istiyordu. Gel gelelim, onca çabaya karşı öğrenebildikleri tek şey, Sadık'ın ilkokulu bitirdikten sonra babasıyla çalışmaya başladığıydı.”* (GSD 2017: 75-76).

Diken ailesinin babası: Ters, sinirli bir kişidir. Kız çocuğu sağır ve dilsiz olduğu için onu insanlardan saklamaktadır. *“Aksi adam, kızının zekâsının gelişmediğine inanmıştı bir kez. Kimse onunla alay etmesin, kimsenin eğlencesi olmasın diye herkesten gizlemişti onu.”* (GSD 2017: 72).

Diken Hanım: Gül Sokağı'na yeni taşınan Sadık'ın annesidir. Tüm zamanını evde geçiren, kimseyle konuşmayan bir kadındır. *“Evin Hanımı değil bahçeye çıkmak, pencereden bile bakmıyordu. Kimseyle konuşmuyor, konuk gelmek isteyenleri de bir bahane bulup geri çeviriyordu. Evin perdeleri hiç açılmıyor, sanki içeride kimse yaşamıyor gibi, her zaman sımsıkı kapalı duruyordu.”* (GSD 2017: 75).

Fidan: Gül Sokağı'na yeni taşınan ailenin sağır ve dilsiz kızlarıdır. *“Fidan güzeldi, şirindi, cin gibi akıllıydı... Ancak, Fidan sağır ve dilsizdi. Sadık, Fidan'ın akıllı olduğunu biliyordu ama, babasına kabul ettirememişti.”* (GSD 2017: 88).

Serap Hemşire. Sakine Hanım'ın hemşire olan gelinidir.

Berke: Sakine Hanım'ın torunudur.

Deniz Kulübünde Balo

Özet

Gizem dişi ağrıdığı için geceleyin doğru dürüst uyuyamamıştı. O gün için Ayla'yla bahçede piknik yapmak için sözleşmişlerdi. Gizem'le Ayla aynı apartmanda otururlardı. Apartmanın girişinde sürekli birlikte oyun oynarlardı. Gizem'in annesi pazara gitmek için evden ayrılır. Gizem'e isterse Ayla'yı çağırabileceğini söylese de Gizem kötü görüldüğü için bunu kabul etmedi. Annesi çıkar çıkmaz Gizem onun odasına gider. Kendisine makyaj yapar, annesinin kıyafetlerini giyip takılarını takar. Bu esnada kapının zili çalar. Kapıyı açan Gizem karşısında Ayla'yı görür. Gizem, Ayla'ya annesiyle deniz kulübünde baloya gideceklerini, bu nedenle kendisiyle ilgilenemeyeceğini söyledikten sonra kapıyı Ayla'nın suratına kapatır. Ayla apartmanın girişine giderek kendi kendine oynamaya başlar. Gizem'in annesinin ellerinde poşetlerle apartmana girdiğini görür. Gizem'in annesinin pek baloya gidecek bir hali yoktu. Bir süre sonra Gizem'le birlikte dışarı çıkarlar. Gizem'in annesi dışıya gideceklerini, döndüklerinde birlikte oynayacaklarını söyler. Gizem, Ayla'nın yanına gelerek o gün yaptıkları için kendisinden özer diler. Dışından döndükten sonra mutlu bir şekilde oynamaya devam ederler.

Konu

Hikâyede, dişi ağrıdığı için kötü bir gün geçiren Gizem'in, arkadaşı Ayla'ya kötü görünmemek için ona söylediği yalan ve bu yalandan duyduğu pişmanlık anlatılır.

İleti

Hikâyede, yalan söylemenin kötü bir şey olduğu, arkadaşlığın değerinin bilinmesi gerektiği ifade edilir.

Karakterler

Gizem: Sevimli, yaramaz ve vurdumduymaz bir kız çocuğudur. *“Gizem ise hiç durmadan konuşur, vara yoğa gülerdi. Pek vurdumduymazdı, hiçbir şeyden alınmazdı... Gizem sarışındı.”* (DKB 2017: 90-91).

Ayla: Gizem'in en yakın arkadaşıdır. Güler yüzlü, duygusal bir kız çocuğudur. Esmerdir. *“Ayla esmer...” (DKB 2017: 90). “Ayla güler yüzlü, sessiz ve kırılığandı.” (DKB 2017: 90).*

Gizem'in annesi: Duyarlı, anlayışlı bir annedir. *“O sırada annesi yanına geldi. “Canım, ben çıkıyorum. Ayla'yı çağırmanı ister misin?” (DKB 2017: 91).*

Ayla'nın annesi: Kuralcı, düzenli bir kadındır. *“Kadıncağız odaya şöyle bir göz atınca, “Size on beş dakika izin kızlar,” dedi. “On beş dakika sonra, bu oda eski hâline gelmiş olacak.” (DKB 2017: 99).*

Küçük Kayabalıkları

Özet

Selin yatakta bağdaş kurmuş, kitap okuyordu. Bir süre sonra sözcükler anlamını yitirdi, ardından göz kapakları ağırlaştı. Uykusu olduğunu düşünerek odanın lambasının kapatıp, derin bir uykuya daldı. Rüyasında kendisini bir denizde buldu. Adının Kiki olduğunu söyleyen, minicik gri bedeni, incecik kahverengi çizgilerle süslenen bir balıkla karşılaşır. Kiki Selin'e bir hikaye anlatmak ister. Selin görüntüsüne hayran kaldığı Kiki'nin hikayesini sabırsızlıkla bekliyordu. Bu gördüğün kayalar da yıllar yıllar önce ismi Küçük Kayabalıkları olan bir aile yaşamış. Küçük Kayabalıklarının en mühim işi oyun oynamaktı. Gene bir gün oyun oynarken kayaların dibinden pis kokular geldiğini fark emişlerdi. Bu kokudan kurtulamadıkları için güç etmek zorunda kalırlar. Kiki'nin anlattıkları Selin'i duygulandırmıştı. Küçük Kayabalıkları otuz günlük yolculuğun sonunda sessiz, sakin bir koya yerleşmiş. Burada mutlu bir hayata tam uyum sağlarken bir gün korkunç bir gürültüyle irkilirler. Ne olduğunu anlamaya çalışan Lider Küçük Kayabalığı insanların tatil köyleri yapmak için sahilleri doldurduğunu öğrenir. Lider Küçük Kayabalığı ilk yaşadıkları yere ziyaret etmek ister. Yaşadıkları yere gidince baygın durumdaki bir yengeçle karşılaşır. Ne olduğunu sorar. Yengeç eski yaşadıkları yerde artık bir karayolu olduğunu anlatır. Doğup büyüdüğü yerden ayrı kalmanın çok zor bir şey olduğunu anladı Selin. Sabahleyin Selin uyandı. Annesine bir düş gördüğünü ve bu düşünde gerçek olduğunu anlatır.

Konu

Hikâyede insanların doğaya ve diğer canlıların yaşam alanlarına verdiği zararlar anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, insanların doğaya ve diğer canlılara zarar vermemeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Selin: Okumayı seven, duyarlı bir çocuktur. “*Selin, yatakta bağdaş kurmuş, sırtını duvara dayamış, kitap okuyordu.*” (KK 2017: 100). “Yaşasın!” dedi Selin sevinçle. “Öykülere bayılırım.” (KK 2017: 102).

Kiki: Selin’in düşüne girerek, ona kayabalıklarının öyküsünü anlatan küçük bir balıktır.

Medüz Ana: İnsanların denize verdiği zarardan dolayı yaşam alanını kaybeden bir denizanasıdır.

Kayabalıkları: Yaşadıkları yerlerde insanların sebep oldukları yüzünden yaşam alanlarını kaybedip göç etmek zorunda kalan balıklardır.

Kardeşlik Bağları

Özet

Salih Usta, lokanta işletmektedir. Lokantadan dışarıyı izlerken kızılı erkekli bir gurubun sinemaya gittiğini görür. Gördükleri hiç hoşuna gitmedi. Çok şükür kendi çocukları böyle değildi. Oğlu on bir yaşındaydı ama bir yetişkin gibiydi. Kızı Nuran ise okumak isteyen, inatçı bir kızdı. Yalçın arkadaşı Hakan’la maçtan dönerken ablasının yanında bir delikanlıyla parka doğru yürüdüğünü görür. Yalçın, ablasına müdahale etmek ve olanları ailesine anlatmak ister ama Hakan onu durdurur. Bu yapacaklarının doğru olmadığını, kendisinin de ablası Elif’e aynı şekilde davrandığını ve ablasının okulu bıraktığını Yalçın’a anlatır. Hakan’ın anlattıklarına hak veren Yalçın, olanları ailesine anlatmaz. Nuran, o yıl liseyi bitiriyordu. Nuran’ın tek dileği üniversiteye gitmekti. Nuran, Fen derslerinde yeterince iyi olmadığı için bu konuda Tarık’ın

yardımına ihtiyacı vardı. Tarık'la bir yerde oturup ders çalışması mümkün olmadığı için parkta gizli gizli bir şeyler öğrenmeye çalışıyordu. Yalçın, bir gün ablasına kendisini parkta bir çocukla gördüğünü söyler. Ablası, üniversiteye gitmek istediğini ama bazı konularda eksiklerinin olduğunu, Tarık'ın da kendisine yardımcı olduğunu anlatır. Nuran, Yalçın'dan gördüklerini ailesine anlatmamasını, aksi durumda ailesinin kendisini okula göndermeyeceğini söyler. Yalçın, olanları ailesine anlatmayacağını söyler. Sonraki günlerde Nuran gizli gizli Tarık'la ders çalışmayı sürdürdü. Yalçın'da anne babasına yalan söylemek zorunda kalıyordu. Ama bu durum Yalçın'ı gittikçe rahatsız etmeye başlıyordu. Çünkü Yalçın için anne babasının güveni her şeyden daha önemliydi. Yalçın, bir gün annesine ablasının ders çalıştığı bir arkadaşı olduğunu, eve davet edip evde çalışmalarını ister. Annesi Nuran'ın arkadaşının erkek olduğunu öğrenince başta endişelenir ama daha sonra eşiyile konuşacağını ifade eder. Ertesi gün Nuran arkadaşı Tarık'la evde ders çalışmaya başlar. Durumdan haberdar olan Salih Usta, dükkanı erkenden kapatarak eve gelir. Kızının arkadaşıyla birlikte ders çalıştığını görünce çok mutlu olur. Yalçın, babasının durumdan memnun kaldığını görünce çok sevinir.

Konu

Hikâyede, geleneklerine bağlı bir ailede yaşayan Nural'ın kardeşi Yalçın'ın desteğiyle geleneklerin ağır baskısının üstesinden gelmesi konu edinir.

İleti

Hikâyede kardeş sevgisi ve güve duygusunun önemi vurgulanmaktadır.

Karakterler

Salih Usta: Aşçı olarak çalışıp lokanta işleten, ailesine ve gelenek göreneklerine bağlı bir kişidir. *“Salih Usta, bu küçük lokantayı yirmi beş yıldır işletiyordu. Kazandığıyla yetinmiş, mutluluğu evinde, çoluğunda çocuğunda bulmuştu. Onları dürüst ve yararlı insanlar olarak yetiştirmekten başka bir amacı yoktu. Hep bu amaç uğruna çalışıyordu. Ne bacaklarındaki şişmiş varislerinden, ne tıkanan soluğundan, ne de sıkışan yüreğinden bir gün olsun yakınmamıştı.”* (KB 2017: 131-132).

Yalçın: Salih Usta'nın küçük çocuğudur. Henüz on bir yaşında olmasına rağmen bir yetişkin gibiydi. *“Neyse ki, Yalçın'ı iyi yetiştirmişti. Oğlu daha on bir yaşındaydı, ama koca adam gibiydi.”* (KB 2017: 120). Yalçın, düşünceli, temel değerlere önem veren bir çocuktur. Ablasının başarılı olması için elinden geleni yapan bir çocuktur. *“Görünmeyen mengeneler kollarını ve bacaklarını dört bir yandan sıkıştırıyormuş gibi geliyordu Yalçın'a. Ablasını korumak için ailesine yalan söylemeye başlamıştı. Bu ürkütücüydü. Çok ürkütücü!”* (KB 2017: 129).

Nural: Salih Usta'nın büyük çocuğudur. Hayattaki en büyük hedefi okumaktır. *“Kızı Nural biraz inatçıydı; ‘Okuyacağım da okuyacağım’ diye tutturmuştu”* (KB 2017: 120). *“Tek dileği, üniversiteye girmek ve öğrenimini sürdürmektir.”* (KB 2017: 121).

Tarık: Nural'ın kurstan arkadaşısıdır. Fen derslerinde daha iyi olduğu için bu konuda Nural'a yardımcı oluyordu. *“Usta; sıska, kıvrıkcık saçlı, oldukça uzun boylu ve güleç yüzlü oğlanın...”* (KB 2017: 133).

Neriman Hanım: Salih Usta'nın eşidir. Aile bütçesine katkı sağlamak için elinden geleni yapan çalışkan bir kadındır. *“Neriman Hanım, her zaman olduğu gibi dikiş makinesinin başındaydı. Aldığı siparişleri yetiştirmeye çalışıyordu. Kapıda anahtarın sesini duyunca saate baktı. ‘Oğlan geldi, kız yok,’ diye geçirdi içinden.”* (KB 2017: 122).

Hakan: Yalçın'ın en yakın arkadaşısıdır. Çoğu konuda Yalçın'a öğüt verir. *“Benim yaptığım hatayı senin de yapmana izin vermeyeceğim.”* (KB 2017: 121).

Elif: Hakan'ın ablasıdır. Erkek ardaşıyla dışarda dolaştığı için ailesi tarafından okula gönderilmemiştir.

Çekirge Bir Sıçrar

Özet

Kaan, kavga etmez, küfür bilmezdi. Ama çok savurgandı. Kaan bir kutu suluboyayı bir günde bitirir, silgisini kaybeder, kalemlerini aç aça bitirirdi. Defter yapraklarını da uçak yapıp kızlara fırlatırdı. Kaan'ın annesi oğlunun bu savurganlığından bıkmıştı artık. Bir gün oğluyla eve dönerken yolda Tamirci Memduh

Usta'yla karşılaşırlar. Memduh Usta'dan çok korkan Kaan onu görür görmez sararır. Oğlunun sarardığını gören Vildan Hanım, onun Memduh Usta'dan korktuğunu anlar. Ertesi sabah, Kaan okula gitmek için hazırlanıyordu. Annesine, kalemlerinin çok küçüldüğünü, silgisinin arkadaşınınkilere karıştığını, cetvelinin kaybolduğunu söyler. Sürekli bir şeylerini kaybedip, harcayan Kaan'ın bu durumundan sıkılan Vildan Hanım, Kaan'a ilk dönem için yetecek miktarda kırtasiye malzemesini verir ve ona tatilden önce herhangi bir şey istemek için yanına gelirse kendisini Memduh Usta'nın tamirhanesine götürceğini ifade eder. Memduh Usta'dan çok korkan Kaan, eşyalarını daha dikkatli kullanmaya başlar. Bir haftanın sonunda kutusunda silgisinin kalmadığını fark eder. Annesinden isteyemeyeceği için Kaan'ı korku sarar. Çünkü annesi durumun farkına varırsa Kaan'ı Memduh Usta'nın tamirhanesine gönderecektir. Kaan, durumu kurtarmak için annesinden ve babasından harçlık ister. Ama hafta sonuna kadar ona para veremeyeceklerini ifade ederler. İyice çıkmaza düşen Kaan'ın gözü, annesinin buzdolabının üstünde yer alan cüzdanına ilişir. Annesinin cüzdanından ara ara para çalmayı alışkanlık haline getirdi. Artık Kaan'ın kırtasiye kutusunda eksik hiçbir şey kalmamıştı. Hatta para bile biriktiriyordu. Okula gidip gelirken oyuncakçıda yer alan su tabancasını almak istiyordu. Her zaman yaptığı gibi apartman girişinde paralarını saydı. Yeterli parası vardı. Sabahleyin okula giderken su tabancasını almaya karar verir. Yoluna devam ederken üç delikanlı önünü keser. Kaan'ın tüm paralarını alırlar. Yarın gene para getirmesini aksi durumda kendisini döveceklerini söylerler. Kaan, olanları hiç kimseye anlatamaz. Yaşadığın olayın etkisiyle hastalanır ve yatağa düşer. Ertesi gün okula gidemez. Sonraki gün okula gittiğinde çok endişelidir. Çıkışta eve farklı bir yoldan gitmeye karar verir, ama o üç serseriden kurtulamaz. Kaan'dan daha fazla para getirmesini isterler. Olayın şokuyla yol kenarında ağlamaya başlar. Memduh Usta'nın elemanı Salih onu görür. Tüm yaşadıklarını ona anlatır. Salih, serserilerle konuşacağını söyler. Ama Kaan'ın yaptıklarını annesine söylemesi gerektiğini ifade eder. Eve giden Kaan, tüm yaptıklarını annesine bir bir anlatır. Aradan uzun zaman geçti. Kaan, yaşadığı olayın etkisiyle kendini topladı. Memduh Usta'ya tatilde yanında çalışabileceğini söyler.

Konu

Hikâyede, ailesinden para çalan bir çocuğun tüm paralarını üç serseriye kaptırdıktan sonra yaptığı davranışın yanlışlığını anlaması işleniyor.

İleti

Hikâyede, izinsiz olarak bir şeyler çalmanın yanlışlığı vurgulanmaya çalışılıyor.

Karakterler

Kaan: Kaan, açık ela gözlü, teninde çilleri olan, sevimli bir çocuktur. En belirgin özelliği savurganlığıdır. *“Top gibi kesilmiş saçları, açık ela gözleriyle aynı renkтейdi. Ak tenini süsleyen çiller, yüzüne sevimli bir anlam katardı. Öyle, düz duvara tırmanan haşarı çocuklardan değildi. Kavga etmez, küfür bilmezdi. Ama, akıl almaz bir biçimde savruktu. Kaan, bir kutu suluboyayı bir günde bitirir, boya kalemlerini yollara saçar, silgisini kaybeder, kalemlerini yonta yonta tutulamayacak boya getirirdi. Kaan bir kutu suluboyayı bir günde bitirir, boya kalemlerini yollara saçar, silgisini kaybeder, kalemlerini yonta yonta tutulamayacak boya getirirdi. Savrukluğunun yanı sıra en büyük zevki, defter sayfalarından yaptığı uçakları, sınıftaki kızlara atmaktı.”* (ÇBS 2017: 135).

Vildan Hanım: Kaan’ın annesidir. İlgili, şefkatli bir kadındır. Kaan’ın savurganlığından mustarıptır. *“Al bakalım, Kaan. Bunlar, yarıyıl tatiline kadar sana yeter. Eğer herhangi bir şey istemek için tatilden önce yanıma gelersen, yemin ederim, öğleden sonralarını Ahmet Abi’nin yanında değil, Memduh Usta’nın tamirhanesinde geçirirsin.”* (ÇBS 2017: 139).

Kaan’ın annesidir. Şefkatli ve fedakârdır. *“Vildan Hanım onu kollarının arasına aldı, sevip okşadı. “Okulda üşüttün sanırım. Şimdi sana bir iki kaşık çorba içiririm; sabaha bir şeyin kalmaz.”*(ÇBS 2017: 151-152). Çocuğunun savurganlığından bıkmıştır. *“Annesi hoşnutsuz bir tavırla başını salladı. “Biliyor musun Kaan, senin şu savurganlığından bıktım usandım artık.”*(ÇBS 2017: 137).

Memduh Usta: Mahallede yer alan tamirci ustasıdır. Dürüst, sert görünümlü bir insandı. *“Aslında, usta iyi biriydi. İşinin ehli, mert ve eli açık bir adamdı. Gel gelelim işçilerine, “Ulan, ayı!” diye hitap eder, onlara hep dövecekmiş gibi bakardı. Üstelik, kendisine kazara cevap vermeye kalkanın da üstüne yürürdü.”* (GSD 2017: 136).

Salih Ağabey: Tamirci Memduh Usta’nın dükkânında çalışan çırağıdır. Okulu terk ettiği için pişmandır. *“Salih yedinci sınıftayken, “Okula gitmeyeceğim!” diye*

dayatmıştı ailesine. Bir süre işi haytaliğe vermiş, sonra da araba tamirhanesinde çalışmaya başlamıştı. Okulu bıraktığı için çok pişman olmuştu, ama neye yarar?” (ÇBS 2017: 140).

Tombalak Gökhan: Kaan’ın okuldan sınıf arkadaşıdır.

Pınar: Kaan’ın sınıftan arkadaşıdır.

Üç delikanlı: Kaan’ın paralarını gasp eden delikanlılardır.

4.7.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 19. *Gül Sokağı’nın Dikenleri* Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı¹⁹

Kitap Adı: Gül Sokağı’nın Dikenleri		Hikâye Adı									
		Bir Şişe Mürekkep	Fosil ile Tüysüz	Küçük Bir Serüven	Aileme Neler Oluyor	Gül Sokağı’nın Dikenleri	Deniz Kulübünde Balo	Küçük Kayabalkları	Kardeşlik Bağları	Çekirge Bir Sıçrar	Toplam
Gelişim Alanı	Madde	Sayı									
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1	2	3	1	1	1	-	1	2	2	13
	2	1	-	-	1	1	-	1	-	-	4
	3	-	-	1	-	1	-	-	-	5	7
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	2	1	1	1	-	1	-	-	1	-	5
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁹ Metnin konusuna ilişkin maddelere roman incelemelerinde yer verildiği için ayrıca burada belirtilmemiştir.

D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	3
	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam		5	5	4	2	6	-	2	3	7	34

Zeynep Cemali'nin *Gül Sokağı'nın Dikenleri* adlı hikâye kitabında metnin konusuna yönelik özelliklerin “Çocuk Okuyucuya Ergenlik Döneminin Geçici Olduğunu Sezinleten Metinlerle Buluşturulabilmelidir, Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir ve Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir” maddeleri hariç diğer maddelerini örnekleyecek öğelere rastlanmıştır. *Gül Sokağı'nın Dikenleri* adlı hikâye kitabında metnin konusuna yönelik toplam 34 öge belirlenmiştir. Belirlenen ögelerin 13'ünü “Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 7'sini “Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır” başlığını, 5'ini “Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir” başlığını, 4'ünü “Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir” başlığını, 3'ünü “Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir” başlığını, 1'ini de “Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir” ve “Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir” başlıklarını oluşturmaktadır.

Gül Sokağı'nın Dikenleri adlı hikâye kitabında Bir Şişe Mürekkep adlı hikâyede hayvanların önemi ve kardeş sevgisi, Fosil ile Tüysüz adlı hikâyede sokak hayvanları, Küçük Bir Serüven adlı hikâyede pişmanlık, Aileme Neler Oluyor? Adlı hikâyede kıskançlığa ve kardeş sevgisi, Gül Sokağı'nın Dikenleri adlı hikâyede dayanışmanın önemi, Deniz Kulübünde Balo adlı hikâyede pişmanlık, Küçük Kayabalıkları adlı hikâyede hayal gücünün önemi, Kardeşlik Bağları adlı hikâyede kardeş bağları, Çekirge Bir Sıçrar adlı hikâyede pişmanlık konularına yer verilmiştir. Hikâyelerde işlenen konular genel olarak çocukların düzeyine uygundur.

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemini İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Mert, gün boyunca kitap okuyup...” (BŞM 2017: 9).

“O gün Mert, yatağına yüzükoyun uzanmış, kitap okuyordu.” (BŞM 2017: 12).

“Haberini okumaya başladı.” (FT 2017: 18).

“Okula geç kalacaksın.” (FT 2017: 19).

“...uğraşlarının gazete de yer almasını sağlayabilirdi.” (FT 2017: 29).

“Üstünde, yeşil neonla ‘Zoo’ yazılı kapının önüne gelince durdu.” (KBS 2017: 42).

“Okula geç kalacağız. Yürü, hadi!” (ANO 2017: 56).

“Hafta sonu Bora, sahaflara gidip eski kitapları yenileriyle değiştirmiş, hatta birkaç da yeni kitap satın almıştı.” (GSD 2017: 82).

“Selin yatakta bağdaş kurmuş, sırtını duvara dayamış, kitap okuyordu.” (KK 2017: 100)

“Kızlı erkekli bir gurup genç, ellerinde kitapları...” (KB 2017: 119).

“Kızı Nural biraz inatçıydı; ‘Okuyacağım da okuyacağım’ diye tutturmuştu.” (KB 2017: 120).

“Okulu bıraktığı için çok pişman olmuştu, ama neye yarar?” (ÇBS 2017: 140).

“...babası da salonda gazete okuyordu.” (ÇBS 2017: 146).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir

“...arada bir de onlara masal anlattıyordu.” (BŞM 2017: 11).

“Artık masal okuyabileceği...” (ANO 2017: 58).

“Duygularını da, çizdiği resimlerle ve çıkardığı ilginç seslerle anlatıyordu.”
(GSD 2017: 88).

“Sana bir öykü anlatmak istiyorum.” (KK 2017: 101)

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır

“Yankesicilik yapan koskoca adamları yakalamak hadi neyse de...” (KBS 2017: 47).

“Adamcağız torununa hasret gitti şu dünyadan!” (GSD 2017: 71).

“Hele derslerine çalışma, hele bir gün bile okulu kır, hemen alırım seni benim tımarhaneye.” (ÇBS 2017: 136).

“Ağzı kulaklarında, ‘Beşiği ne biçim salladık, değil mi?’ diye sordu Kaan’a.”
(ÇBS 2017: 144).

“Montunun cebindekileri uçlan bakalım!” (ÇBS 2017: 149).

“Adam gibi sökül paraları.” (ÇBS 2017: 150).

“Ulan, sizi bir daha yakalarsam, kendinizi kodeste bulursunuz!” (ÇBS 2017: 155).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir

“Kaan’ın ona doğru uzanan elini sıkıca tuttu. Kayadan kıyıya atlarken, kendisine ve başkalarına güvenebilmenin gücünü hissetti yüreğinde ilk kez.” (GSD 2017: 89).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir.

“Bu balıklardan da iki tane olsa, babası kim bilir ne yapardı? Sonra da gülümseyerek, ‘Odama adım atmaz,’ diye geçirdi içinden. Hele şu piranhalar? Annesi onları kesinlikle kapıdan içeri sokmazdı.” (BŞM 2017: 13).

“Şu yetişkinleri hiç anlamıyordu. Böylesi önemli bir konuda nasıl da duyarsız olabiliyorlardı. Her şeyden yakınıp dururlar, ama iş onarmaya gelince, parmaklarının ucunu bile kıpırdatmazlardı.” (FT 2017: 19).

“Hepsinden bıkmıştı. Bu evde herkes istediğini yapıyordu. Ama o, ‘ufaklık’, ‘küçük’, her zaman onları dinlemek zorundaydı.” (KBS 2017: 41).

“Yeter, baba! Yeter...’ diye bağıyordu Sadık, avazı çıktığı kadar. ‘Yine toplanalım diye tutturdun!.. Yıllardır böyle... Oradan oraya sürükleniyoruz. Senin yüzünden okula... gidemedim!’” (GSD 2017: 84).

“Ailelerimiz, kızlarını korumak uğruna onları neredeyse kilit altında tutuyorlar.” (KB 2017: 122).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir

“Burada kalacağım. Onları ben öldürdüm. Cezamı da çekeceğim.” (BŞM 2017: 15).

“Üstüne varmamalıydı; hiç belli olmaz, kaymakamlığa falan şikayet ediverirdi.” (FT 2017: 28).

“İki hafta cezalısın. Kapı dışarı çıkmak yok.” (KBS 2017: 50).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Yeter, baba! Yeter...’ diye bağıyordu Sadık, avazı çıktığı kadar. ‘Yine toplanalım diye tutturdun!.. Yıllardır böyle... Oradan oraya sürükleniyoruz. Senin yüzünden okula... gidemedim!’” (GSD 2017: 84).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir

“Sadık, Fidan’ın akıllı olduğunu biliyordu. Ama bunu, babasına bir türlü kabul ettirememişti. Aksi adam, kızının zekasının da gelişemediğine inanmıştı bir kez.” (GSD 2017: 88).

4.7.3. İletişim İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 20. *Gül Sokağı’nın Dikenleri* Kitabında Metnin İletisine İlişkin Maddelerin Dağılımı²⁰

Kitap Adı: Gül Sokağı’nın Dikenleri		Hikâye Adı									
		Bir Şişe Mürekkep	Fosil ile Tüysüz	Küçük Bir Serüven	Aileme Neler Oluyor	Gül Sokağı’nın Dikenleri	Deniz Kulübünde Balo	Küçük Kayababkları	Kardeşlik Bağları	Çekirge Bir Sıçrar	Toplam
Gelişim Alanı	Madde	Sayı									
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2	13	27	26	25	27	15	15	24	25	197
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1	3	4	1	1	2	5	5	5	12	38
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2
	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2
	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	2	-	2	2	-	3	-	-	1	5	13

²⁰ Metnin iletisine ilişkin maddelere roman incelemelerinde yer verildiği için ayrıca burada belirtilmemiştir.

	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	4	-	1	-	-	1	-	3	-	-	5
Toplam		16	34	30	26	33	21	24	32	42	258

Zeynep Cemali'nin *Gül Sokağı'nın Dikenleri* adlı hikâye kitabında metnin iletisine yönelik özelliklerin “Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir”, “Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir” ve “Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir” maddeleri hariç diğer maddelerini örnekleyecek öğelere rastlanmıştır. *Gül Sokağı'nın Dikenleri* adlı hikâye kitabında metnin iletisine yönelik toplam 258 öge belirlenmiştir. Belirlenen öğelerin 197'sini “Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 38'ini “Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 13'ünü “Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir” başlığını, 5'ini “Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir” başlığını, 2'sini “Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir” ve “Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir” başlıklarını, 1'ini de “Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlıklarını oluşturmaktadır.

Gül Sokağı'nın Dikenleri adlı hikâye kitabında yazar deyimlerden, ikilemelerden ve benzetmelerden çokça faydalanmıştır. Bu yolla yazar, okuyucu kitlesine Türk dilinin anlatım inceliklerini sezdirmeye ve onların sözcük evrenini genişleterek kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlamaya çalışmıştır.

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir

Hikâyede kullanılan başlıca deyimler şunlardır: Dört dönmek(BŞM 2017: 9), Çılgına dönmek(BŞM 2017: 10), Kendinden geçmek(BŞM 2017: 13), Göz gezdirmek(BŞM 2017: 14), İki gözü iki çeşme ağlamak(BŞM 2017: 16), Akıl e dememek(BŞM 2017: 17), Göz atmak(FT 2017: 18), Canı yanmak(FT 2017: 21),

Ağızından laf almak(FT 2017: 24), Silip süpürmek(FT 2017: 24), Dil dökmek(FT 2017: 28), Kan beynine sıçramak(FT 2017: 30), İş işten geçmek(FT 2017: 32), Kulak kabartmak(FT 2017: 35), Gözden kaybolmak(FT 2017: 36), Bıyık altından gülmek(FT 2017: 37), İki dirhem bir çekirdek(KBS 2017: 40), Surat asmak(KBS 2017: 41), Kestirip atmak(KBS 2017: 41), Göz gezdirmek(KBS 2017: 43), Baş başa vermek(KBS 2017: 43), Gözü kara(KBS 2017: 44), İçi cız etmek(KBS 2017: 44), Tepeden bakmak(KBS 2017: 45), Aklından geçirmek(KBS 2017: 46), Göz açtırmamak(KBS 2017: 47), Yüreği sızlamak(KBS 2017: 47), Ağzı kulaklarına varmak(KBS 2017: 49), Göze almak(KBS 2017: 50), Beti benzi atmak(KBS 2017: 50), Göz göze gelmek(KBS 2017: 50), Gözü dolmak(KBS 2017: 51), Canı sıkılmak(ANO 2017: 52), Gözleri dolmak(ANO 2017: 54), Kulak kabartmak(ANO 2017: 55), Taş kesilmek(ANO 2017: 55), Yüzünden düşen bin parça olmak(ANO 2017: 56), Kestirip atmak(ANO 2017: 58), Yüreği ağızına gelmek(ANO 2017: 59), Ayağı yerden kesilmek(ANO 2017: 59), Karnı burnunda olmak(ANO 2017: 61), Akli karışmak(ANO 2017: 61), İçi içini yemek(ANO 2017: 62), Kabına sığmamak(ANO 2017: 62), Dört dönmek(ANO 2017: 62), Canına can katmak(ANO 2017: 66), Yüreği ağızına gelmek(ANO 2017: 66), Göz kulak olmak(GSD 2017: 70), Kendinden geçmek(GSD 2017: 70), Tozu dumana katmak(GSD 2017: 70), El değmemek(GSD 2017: 70), Yüreği kabarmak(GSD 2017: 71), Gün yüzü görmemek(GSD 2017: 76), Gözleri fal taşı gibi açılmak(GSD 2017: 77), Suratı asılmak(GSD 2017: 78), Yolunu tutmak(GSD 2017: 78), Çıt çıkmamak(GSD 2017: 79), Yüreği ağızından dışarı fırlamak(GSD 2017: 80), Hevesi kursağında kalmak(GSD 2017: 84), Bir karış surat(DKB 2017: 90), Yüreği hop etmek(DKB 2017: 91), Canı yanmak(DKB 2017: 91), Gözden kaybolmak(DKB 2017: 92), Gözleri dolmak(DKB 2017: 95), Göz göze gelmek(DKB 2017: 96), Göz atmak(DKB 2017: 99), Uykuya dalmak(KK 2017: 100), Kafa kafaya vermek(KK 2017: 110), Dört dönmek(KK 2017: 113), Beti benzi atmak(KK 2017: 113), Göz gezdirmek(KB 2017: 119), Suratı asılmak(KB 2017: 120), Göz açtırmamak(KB 2017: 120), Çenesi açılmak(KB 2017: 120), Dil dökmek(KB 2017: 121), Kıyameti koparmak(KB 2017: 121), Altından çapanoğlu çıkmak(KB 2017: 122), Bir karış surat(KB 2017: 122), Kulağına gitmek(KB 2017: 123), Bir dediğini iki etmemek(KB 2017: 123), Gözdağı vermek(KB 2017: 125), Yüreği ağızına gelmek(KB 2017: 126), Canını sıkmak(KB 2017: 127), Hesap vermek(KB 2017: 127), Burun buruna gelmek(KB 2017: 128), Düz duvara tırmanmak(ÇBS 2017: 135), Akıl almaz(ÇBS 2017: 135), Gözdağı vermek(ÇBS 2017: 136), Kulak asmamak(ÇBS 2017: 136), Hâl hatır sormak(ÇBS 2017: 136), Açığımı

yakalamak(ÇBS 2017: 137), Yolunu tutmak(ÇBS 2017: 138), Bir ağızdan konuşmak(ÇBS 2017: 142) Ağzı kulaklarında(GSD 2017: 144), Beti benzi atmak(ÇBS 2017: 151), Dört dönmek(ÇBS 2017: 152), Dil dökmek(ÇBS 2017: 152), Gözden kaybolmak(ÇBS 2017: 153), Suratını asmak(ÇBS 2017: 155), Kan çanağına dönmek(ÇBS 2017: 156), (ÇBS 2017: 142).

Hikâyede kullanılan başlıca ikilemeler şunlardır: Sağa sola(BŞM 2017: 9), Nazlı nazlı(BŞM 2017: 11), Tir tir(BŞM 2017: 15), Bıcır bıcır(BŞM 2017: 16), Dolu dolu(BŞM 2017: 17), Kırta kırta(BŞM 2017: 17), Şakır şakır(BŞM 2017: 17), İnip kalkmak(FT 2017: 19), Işıl ışıl(FT 2017: 19), Dik dik(FT 2017: 19), Mırıl mırıl(FT 2017: 20), Pırlıl pırlıl(FT 2017: 21), Alık alık(FT 2017: 21), Vız vız(FT 2017: 24), Çoluk çocuk(FT 2017: 29), Ödül ödül(FT 2017: 29), Selam kelam(FT 2017: 30), İtip kakmak(FT 2017: 30), Sövüp saymak(FT 2017: 30), Güle oynaya(FT 2017: 32), Gevrek gevrek(FT 2017: 32), Yapış yapış(FT 2017: 33), İri iri(FT 2017: 33), Diken diken(FT 2017: 33), Sağa sola(KBS 2017: 43), Gelen giden(KBS 2017: 43), Kendi kendine(KBS 2017: 43), Renk renk(KBS 2017: 44), Güm güm(KBS 2017: 46), Sık sık(KBS 2017: 46), El ele(KBS 2017: 46), Sövüp saymak(KBS 2017: 47), Öve öve(KBS 2017: 49), Betleri benizleri(KBS 2017: 50), Sallana sallana(ANO 2017: 52), Bile bile(ANO 2017: 53), Doğru dürüst(ANO 2017: 54), Sık sık(ANO 2017: 54), Kocaman kocaman(ANO 2017: 57), Tıkır tıkır(ANO 2017: 59), Renk renk(ANO 2017: 61), Üst üste(ANO 2017: 63), Sıkı sıkı(ANO 2017: 63), İstemeye istemeye(ANO 2017: 64), Renk renk(GSD 2017: 69), Sağa sola(GSD 2017: 70), Selamsız sabahsız(GSD 2017: 71), Mışıl mışıl(GSD 2017: 71), Birer ikişer(GSD 2017: 72), Buram buram(GSD 2017: 72), Tıka basa(GSD 2017: 74), Sabah sabah(GSD 2017: 74), Koşa koşa(GSD 2017: 77), Derin derin(GSD 2017: 80), Gümbür gümbür(GSD 2017: 80), Ürkek ürkek(GSD 2017: 86), Kasım kasım(GSD 2017: 86), Uçsuz bucaksız(GSD 2017: 88), Uzun uzun(GSD 2017: 88), Doğru dürüst(DKB 2017: 90), Var yok(DKB 2017: 91), Pırlıl pırlıl(DKB 2017: 93), Uzun uzun(DKB 2017: 94), Edalı edalı(DKB 2017: 95), Ağır ağır(DKB 2017: 95), El ele(DKB 2017: 97), Bilmiş bilmiş(DKB 2017: 98), İrili ufaklı(KK 2017: 101), Şaşkın şaşkın(KK 2017: 103), Birer ikişer(KK 2017: 104), Tek tek(KK 2017: 105), Yapış yapış(KK 2017: 105-106), Uzun uzun(KK 2017: 109), Pırlıl pırlıl(KK 2017: 110), Koşa koşa(KK 2017: 110), Vızır vızır(KK 2017: 117), Art arda(KK 2017: 117), Yavaş yavaş(KK 2017: 118), Kakara kikiri(KB 2017: 120), Bağırıp çağırmak(KB 2017: 120), Gizli saklı(KB 2017: 121), İçten içe(KB 2017: 123), Yalan dolan(KB 2017: 123), Derin

derin(KB 2017: 124), Peş peşe(KB 2017: 125), Boş boş(KB 2017: 125), Uzun uzun(KB 2017: 129), Yonta yonta(ÇBS 2017: 135), Çil çil(ÇBS 2017: 136), Var yok(ÇBS 2017: 138), Işıl ışıl(ÇBS 2017: 144), Söylene söylene(ÇBS 2017: 146), Kös kös(ÇBS 2017: 146), Ciyak ciyak(ÇBS 2017: 149), Tir tir(ÇBS 2017: 151), Hıçkıra hıçkıra(ÇBS 2017: 153), Keyifli keyifli(ÇBS 2017: 154).

İleti Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Karşı sıradaki apartmanlar sanki bir sur gibi yükseliyor... Kendini bir kalede tutsak gibi hissetti.” (BŞM 2017: 9).

“Biz haksızlık ediyoruz, abi,’ dedi ağlamaklı bir sesle.” (BŞM 2017: 11).

“...tıpkı deniz gibi oluyordu.” (BŞM 2017: 113).

“Ok gibi fırladı.” (FT 2017: 25).

“Muhtar ise çıldırmış gibi bağıırıyordu.” (FT 2017: 30).

“Boğazına yumruk yemiş gibi oldu.” (FT 2017: 33).

“...süt dökmüş hemcinsleri gibi düşünüyordu.” (FT 2017: 34).

“Tıpkı, dev bir kertenkele gibiydi.” (KBS 2017: 43-44).

“Bir ok gibi yerinden fırladı.” (ANO 2017: 66).

“Araba, Sakine Hanım’ın evinin önünden hızla geçti ve boş evin kapısına varınca, sert bir frenle durdu.” (GSD 2017: 70).

“Sadık, suratsız ve aksinin tekiydi; ama hep gözlerinde belirgin bir hüüzün, suskunluğunda da örtülü ir sır vardı.” (GSD 2017: 76).

“Bir anda, başının her yerine binlerce iğne batmış gibi oldu.” (DKB 2017: 92).

“Kelebek, ona selam verirmiş gibi kanatlarını oynattı...” (DKB 2017: 92”).

“Tıpkı annesi gibi, parmaklarının ucuyla beyaz şişedeki kremden biraz alıp, yüzüne sürdü.” (DKB 2017: 93).

“Kelebeğin kanatları gibi rengârenk bir şeyler olmalı,” diye düşündü.” (DKB 2017: 94).

“En önemlisi de, sol yanağı balon gibi şişmişti.” (DKB 2017: 97).

“Kayaların arasındaki bazı kum taneleri elmas parçacıkları gibi parıldıyordu.” (KK 2017: 101).

“Selin, Kiki'nin kuyruğunu tuttu ve tıpkı bir balık gibi kıvrılıp süzülerek, kumluğa indi.” (KK 2017: 103-104).

“Ama, göz alabildiğine uzanan pırıl pırıl bir kumluk, yakamozlar gibi ıslıl ıslıl parıldıyordu.” (KK 2017: 110).

“Yumuşacık ama dipdiri bedeni, tıpkı bir kesekâğıdı gibi orasından burasından yırtılmış...” (KK 2017: 116).

“Sen de o umarsız denizanası gibi bakmaya başladın bana.” (KK 2017: 118).

“Ya Nural'a saldırırsa?.. Ya Elif Abla gibi...” (KB 2017: 126).

“Görünmeyen mengeneler kollarını ve bacaklarını dört bir yandan sıkıştırıyormuş gibi geliyordu Yalçın'a.” (KB 2017: 129).

“Sanki... sanki oğlu birkaç saat içinde büyümüş, delikanlı olmuştu.” (KB 2017: 130).

“Salih Usta bir anda, taktığı sakız gibi bembeyaz önlüğü çıkarıp, masalardan birinin üstüne bıraktı.” (KB 2017: 132).

“Salih Usta'nın hiç anlamadığı birtakım sözcükleri, su gibi peş peşe sıralıyordu.” (KB 2017: 133).

“... onlara hep dövecekmiş gibi bakardı.” (ÇBS 2017: 136).

“Elbette, kağıt leş gibi oldu.” (ÇBS 2017: 138).

“Vildan Hanım sert nazarlarla oğluna baktı.” (ÇBS 2017: 139).

“üstünde azman bir kara kedi varmışçasına inliyor...” (ÇBS 2017: 143).

“Musluğu açtı ve başını, buz gibi suyun altına sokup, bir süre öylece kaldı.” (ÇBS 2017: 144).

“O gün sert bir ayaz vardı.” (ÇBS 2017: 148).

“Adam gibi sökül paraları.” (ÇBS 2017: 150).

“Annesinin yumuşak ve sıcak sesi, dibinde patlayan bir bomba gibi geldi Kaan’a” (ÇBS 2017: 151).

“Annesinin onu yoklamak için başucuna her gelişinde, yine uyuyormuş gibi yapmıştı.” (ÇBS 2018: 152).

“...yılan gibi tıslayarak konuşuyordu.” (ÇBS 2017: 153).

“Kaan’ın top gibi kesilmiş saçlarını karıştırdı.” (ÇBS 2017: 155).

“Karşısında kireç gibi bir yüz ve kan çanağına dönmüş gözlerle kendisine bakan oğlu dimdik duruyordu.” (ÇBS 2017: 155).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir

“İki dirhem bir çekirdek hazırlanmış Volkan, ‘Olmaz, ufaklık,’ demişti. ‘Biraz sonra, güzel bir kızla buluşacağım.’ (KBS 2017: 40).

“Görüyordu işte! Kızlar kakari kikiri, sinemalarda erkeklerle geziyorlardı.” (KB 2017: 120).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir

“Konvoy, tam otuz gün süren zorlu bir yolculuktan sonra sessiz, sakin bir koya varmış.” (KK 2017: 110).

“Nural eve hep zamanında geliyor, sonra da soluksuz ders çalışıyordu.” (KB 2017: 125).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Türkiye haritası, Şirinler, Külkedisi... İşte! Aradığı buydu: Sindirella...” (DKB 2017: 91).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir

“...polis abilerine iş kalsın istemez.” (FT 2017: 21).

“Ofisinin önüne bir iskemle atan Muhtar Asım Efendi...” (FT 2017: 27).

“Bir polis bulmalı ve ondan yardım istemelisin.” (KBS 2017: 46).

“Bu meslek uğruna, öğretmen olması için tutturan anasına da az direnmemişti.” (KBS 2017: 47).

“Gül Sokağı'nın boş duan tek evi emekli başçavuş Ali Rıza Bey'e aitti.” (GSD 2017: 70).

“Hemşire olan gelini eve dönmeden, bazlamalar hazır olmalıydı.” (GSD 2017: 71).

“...Sakine Hanım'ın oğluyla Aslı'nın babası suratsız boya ustasını aralarına almış, konuşuyorlardı.” (GSD 2017: 86).

“Salih Usta bir anda, taktığı sakız gibi bembeyaz önlüğü çıkarıp, masalardan birinin üstüne fırlattı.” (KB 2017: 132).

“Bakkal Ahmet Amca'nın yanında işe başlasam iyi olacak.” (ÇBS 2017: 138).

“Çünkü, Tombalak’ın babasının kırtasiye dükkanı vardı.” (ÇBS 2017: 143).

“Ama hakem penaltıyı vermedi.” (ÇBS 2017: 144).

“Daha ilk derste öğretmen Gökhan’ı tahtaya kaldırıncaya...” (ÇBS 2017: 145).

“O gün sert bir ayaz vardı.” (ÇBS 2017: 148).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir

“Bütün evler bahçe içinde, çiçekler, meyve ağaçları. Nerede var bunlar? Biraz bakımsız, ama olsun...” (FT 2017: 19).

“Bahar gelip de doğa uyandığında, yemyeşil ağaçlar, renk renk çiçekler tüm sokağı gelin gibi bezerdi. Sokak sakinleri de evlerine, bahçelerine ve birbirlerine tutkuyla bağlı insanlardı.” (GSD 2017: 69).

“Kıyıda Cennet Köyü diye bir site kuruluyormuş. Denizi karaya katıp, havuzlar yapacaklarmış. Bak... Ben bütün ailemi kaybettim. Hepsi bir yerlere dağıldı gitti.” (KK 2017: 113).

“Sorun her yerde aynı. Ya santral kuruluyor ya da fabrika kuruluyor. Her durumda bizi oradan oraya sürüyorlar...” (KK 2017: 114).

“O koy, o sahil yok artık! İnsanların yolu oldu oralar, anladın mı?” (KK 2017: 117)

3.7.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 21. *Gül Sokağı’nın Dikenleri* Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı²¹

Kitap Adı: Gül Sokağı’nın	Hikâye Adı
---------------------------	------------

²¹ Metnin karakterine ilişkin maddelere roman incelemelerinde yer verildiği için ayrıca burada belirtilmemiştir.

Dikenleri		Bir Şişe Mürekkep	Fosil ile Tüysüz	Küçük Bir Serüven	Ailene Neler Oluyor	Gül Sokağı'nın Dikenleri	Deniz Kulübünde Balo	Küçük Kayabahlıkları	Kardeşlik Bağları	Çekirge Bir Sıçrar	Toplam
Gelişim Alanı	Madde	Sayı									
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	2	3	-	-	1	-	6
	2	2	3	3	4	2	-	5	1	1	21
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1	-	-	1	-	2	1	-	1	1	6
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam		2	3	4	6	7	2	5	3	3	35

Zeynep Cemali'nin *Gül Sokağı'nın Dikenleri* adlı hikâye kitabında metnin karakterine yönelik özelliklerin “Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir ve Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir” maddeleri hariç diğer maddelerini örnekleyecek öğelere rastlanmıştır. *Gül Sokağı'nın Dikenleri* adlı hikâye kitabında metnin karakterine yönelik toplam 35 öge belirlenmiştir. Belirlenen öğelerin 21'ini “Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır” başlığı, 6'sını “Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır” ve “Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlıklarını, 2'sini “Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki

Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin de İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir” başlığını oluşturmaktadır.

Gül Sokağı'nın Dikenleri adlı hikâye kitabında Asiye Hanım, Sadık ve Kaan birçok özellikleriyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) karakterlerdir. Romanda yer alan diğer karakterler okuyucuya birçok yönüyle tanıtılmayıp sadece belirli yönleriyle tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş) karakterlerdir.

Karakter Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin de İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir

“Yolda Memduh Usta'ya rastladılar. Usta aynı sözleri yineledi. Ama bu kez Kaan korkmadı.” (ÇBS 2017: 156).

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır

“Abla olacağım! Bundan daha güzel ne olabilir ki?” (ANO 2017: 58).

“Peki ama, bütün bunlara değmez miydi?” (ANO 2017: 60).

“Ashı, sıcak yaz gecelerini hatırladı. Pencerelelerin açık tutulduğu o sıcak gecelerde, uykusunun arasında hep küçük bir kızın hıçkırıklarını duyar gibi olmuştu. Şimdi ister istemez, ‘Yoksa, Aynur haklı mı?’ diye geçiriyordu aklından.” (GSD 2017: 78).

“Neden inanmıyorsunuz? Alişan haklı olamaz mı?” (GSD 2017: 81).

“İçeride birisi olsa... Bunca zaman, dört duvarın arasında yaşar mı? Olacak iş mi bu?” (GSD 2017: 81).

“Ya benimle hiç konuşmazsa?” (DKB 2017: 98).

“Oysa, ablalarımızın bizden ne farkı var? Onların da arkadaşları olmayacak mı? Tiyatroya konsere gitmeyecekler mi?” (KB 2017: 122).

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır

“Hayrola, Eda Hanım?’ diye seslendi kardeşine. ‘Anlatacak masalınız kalmadı mı?’ (BŞM 2017: 12).

“Sen, sen bana güveniyor musun?” (BŞM 2017: 17).

“Nasıl yani?” (FT 2017: 23).

“Nasıl örgütleyeceksin?” (FT 2017: 24).

“Neden Tüysüz?.. Bunu neden yaptın?” (FT 2017: 26).

“Ağabeyi, şu aptal kızlardan ne anlıyordu ki?” (KBS 2017: 40).

“İyi ama, bu timsahı kim almak isterdi ki?” (KBS 2017: 44).

“Denek olarak insanların kullanılması, daha mı iyi yani?” (KBS 2017: 44).

“Hasta mısın, anne?” (ANO 2017: 53).

“Geldiğinden beri somurtuyorsun, dedi. ‘Neyin var?’ (ANO 2017: 54).

“Anneme neler oluyor, söyler misin?” (ANO 2017: 56).

“Sen ne demek istiyorsun?” (ANO 2017: 57).

“Sen şu lanet adamla mı çalışıyorsun?” (GSD 2017: 74).

“Ne diyorsun sen?’ diye sordu Bora, Aynur’a.” (GSD 2017: 77).

“Göremiyorum. Kimsiniz?” (KK 2017: 101).

“Beni dinler misin?” (KK 2017: 101).

“Hiç ebesiz saklambaç olur mu?” (KK 2017: 104).

“Ne oldu, Selin? Gözüne bir şey mi kaçtı?” (KK 2017: 108).

“Sen hiç yurdundan ayrı kaldın mı, Selin?” (KK 2017: 111).

“Tarık anlamadığım yerleri bana açıklıyor. Bunda ne kötülük var, söyler misin?” (KB 2017: 124).

“Baban seni cezalandırmadı mı?” (ÇBS 2017: 155).

Karakter Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Ablasıyla folklor gösterisine, ağabeyiyle basketbol maçına, babasıyla tiyatroya gitmişti.” (KBS 2017: 42).

“Küçük Berke arada bir, sokakta yakartop oynayan çocuklara bağırdı. Oyuna dalmış çocuklarsa kendilerinden geçmiş, tozu dumana katıyordu.” (GSD 2017: 70).

“O gün de Ashılar’ın bahçe duvarına sıralanmış, kulaktan kulağa oynuyorlardı.” (GSD 2017: 76).

“Gizem’le Ayla aynı apartmanda oturuyorlardı. Her gün oyuncaklarını alır apartmanın girişindeki basamaklara oturup birlikte oyun oynarlardı.” (DKB 2017: 90).

“Zümriit Mahallesi’nin çocukları, Siteler’le yaptıkları maçtan dönüyorlardı.” (KB 2017: 120).

“Ağzı kulaklarında, ‘Beşiği ne biçim salladık, değil mi?’ diye sordu Kaan’a.” (ÇBS 2017: 144).

4.8. Öykü Öykü Gezen Kedi

4.8.1. İçerik Çözümlemesi

Siyami Bey

Özet

Erdoğan Bey'in eşi, kızı Esin ve oğlu Ertan'la birlikte dört kişilik mutlu bir ailesi var. Erdoğan Bey, yağmurlu bir gün iş yerinden eve dönerken yolda yaralı bir siyam kedisi bulur. Onu alır, veterinere götürür. Beş yüz lira vererek ameliyat ettirir. Kedinin sol ayağına platin takılır. Erdoğan Bey, kediyi iyileşene kadar eve götürmeye karar verir. Evde karısı Zeynep Hanım ve çocuklarına kediye kendisinin çarpmadığını, yolun kenarında bulunduğunu, tedavi etmek için veterinere götürdüğünü anlatır. Çocuklar durumdan çok memnun olurlar. Kedi hakkında araştırma yapan Ertan, kedinin Siyam ırkına ait olduğunu söyler. Bunun üzerine kediye Siyami Bey adını verirler. Siyami, kısa süre içerisinde ev halkı tarafından çok sevilir. Siyami Bey, ev ahalisine ilgi gösterirken kendisini kurtaran Erdoğan Bey'den ise hiç hoşlanmaz. Her zaman Erdoğan Bey'e kötü davranır. Bu durum, Erdoğan Bey'in hiç hoşuna gitmez ve Siyami Bey'i nankörlükle suçlar. Siyam kedilerinin özgürlüklerine düşkün olduğunu bilen Erdoğan Bey, Siyam Bey'in evden gideceği günü dört gözle bekler. Bir gün Siyami Bey, evi terk eder. Erdoğan Bey dışında herkes çok üzülür. Ertesi gün, keyifli bir şekilde matbaasına giden Erdoğan Bey, yorgancıyla karşılaşır. Yorgancı, Erdoğan Bey'e dükkânından tuhaf sesler geldiğini söyler. Dükkânına hırsızın girmiş olabileceğini düşünen Erdoğan Bey, telaşlanır. Kapıyı açıp içeri girdiğinde iki küçük kedi yavrusuyla karşılaşır. Erdoğan Bey, Siyami Bey'e beslediği öfkeden dolayı tüm hayvanlara mesafeli olacağını söylemesine rağmen onlara bir yer hazırlayıp, dükkânında beslemeye karar verir. Siyami Bey'den de bir daha kimse haber almaz.

Konu

Hikâyede, matbaa işleten Erdoğan Bey'in bir gün iş yerinden eve dönerken yaralı bir Siyam kedisiyle karşılaşması, onu tedavi ettirmesi ve evde kediyle birlikte başlarından geçemler anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, hayvan sevgisinin önemi vurgulanmaktadır. Yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen bir insanın içindeki merhamet ve hayvan sevgisini yitirmemesi gerektiği ifade ediliyor.

Karakterler

Erdoğan Bey: Matbaa dükkânı işleten, iki çocuğu olan bir kişidir. Merhametli, yüreğinde hayvan sevgisi olan bir insandır. *“Eve iki blok kala gördü topallayan kediyi. Zavallıciğin, farların aydınlattığı tünelde belirmesiyle yere yığılması bir oldu. Anında durup, dışarı fırladı Erdoğan Bey. Besbelli, kediciğin dermanı kalmamıştı. Kaz tüyü montunu çıkardı. Su birikintisinin ortasında boylu boyunca yatan hayvancığı sarıp sarmalayıp arabaya attı... Bulduğı ilk veterinerin kapısından kedicikle daldı.”* (SB 2017: 12).

Zeynep Hanım: Erdoğan Bey’in eşidir. Sevecen, duyarlı bir insandır. *“Eşinin geldiğini gören Zeynep Hanım gülümseyerek fısıldadı. “Günaydın. Çay hazır, ama kahve de yapabili...”* (SB 2017: 15).

Ertan: Erdoğan Bey’in oğludur.

Esin: Erdoğan Bey’in kızıdır.

Yorgancı: Erdoğan Bey’in iş yerinden komşusudur.

Bisiklet Aşkına

Özet

Babası tarafından terk edilen Öztürk adında bir çocuk, annesi ve İnci adında kız kardeşiyle birlikte yaşıyordu. Annesi, Öztürk’e başarılı olursa bir bisiklet alacağını söylemiştir. Öztürk, yılsonunda karnesiyle birlikte başarı belgesini de uzatır annesine. Ama annesi, Öztürk’e kimseye görevini yaptığı için ödül verilmeyeceğini söyleyerek sözünde durmaz. Bu durum Öztürk’ü çok üzmüştür. Bir gün Öztürkler’in dayısı ziyaretlerine gelir. Dayısı Öztürk’e kırmızı bir bisiklet alır. Dayısı Öztürk’e anne ve ablasını dinlemesini, mahalleden dışarı çıkmamasını, annesi işten döndüğünde evde olmasını tembihler. Bir gün Öztürk eve geç kalır. Annesinden önce eve yetişmesi gerektiğinden bisikleti hızla sürer. Birden bir Siyam kedisi önüne çıkar ve kediye çarpmamak için bisikleti kırınca kaza yapar. Öztürk, ufak sıyrıklarla kazayı atlattır. Ama bisikleti paramparça olmuştu. Annesi, bisikleti onarması için kendisine para vermeyeceğini söyler. Öztürk, bisikletini nasıl onaracağını düşünür.

Bir gün mahalle bakkalında otururken mahalleli tarafından çatlak olarak bilinen Neriman Hanım, köpeğini günde beş lira karşılığında dolaştıracak birisini aradığını söyler. Öztürk, fırsatı kaçırmayıp Bağcık adlı köpeği beş lira karşılığında gezdireceğini söyler. Annesinin kabul etmeyeceğini bildiğinden ona söylemez. Bir gün arkadaşlarının uzakta yer alan bir parkta sinemacıları izlemeye gittiklerini öğrenir. Bağcık ile birlikte oraya gider. Kalabalığın içinde Bağcık tasmadan kurtulup kaçar. Öztürk, her tarafta Bağcık'ı arar ama bir türlü onu bulamaz. Akşam geç saatlere kadar dışarıda onu arar. Öztürk, çok yorulduğu için bir köşede bayılır. Gözlerini açtığında kendini yatakta bulur. Neriman Hanım ve Bağcık'ta oradadır. Annesi, her şeyi İnci'nin anlattığını söyler. İki gün daha çalışırsa kırmızı bisikletine kavuşacağını söyler.

Konu

Hikâyede, Öztürk'ün büyük uğraşlar sonucu elde ettiği kırmızı bisikletiyle kaza yapması ve kullanılamaz duruma gelen bisikletini tamir ettirmek için para karşılığı gezdirdiği Bağcık adlı köpekle yaşadığı maceralar anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede çalışmanın önemi vurgulanmaktadır.

Karakterler

Öztürk: Annesi ve ablasıyla birlikte yaşayan çalışkan, akıllı bir çocuktur. Mücadeleci, büyüdüğünü kanıtlamaya çalışan bir çocuktur. *“Onu deli eden annesinin artık bir erkek olduğunu kabul etmemesiydi. Annesi, ev kuşu olan ablası gibi, oğlunun da ana kuzusu olmasını istiyordu.”* (BA 2017: 26). *“Özü işinin zorluğundan yakınmadı. Günlerce yorgunluktan titreyen bacaklarla eve döndü. Uykulu gözlerle yedi yemeğini. Akşamları televizyonun karşısına geçer geçmez sarı kafası omuzuna düşüverdi. Geceleri annesinin dürtmesiyle yatağına sürüklenirken, yastığının altında birikti beşlikler.”* (BA 2017: 36-37).

İnci: Öztürk'ün ablasıdır. Akıllı, duyarlı, sır saklayan bir kızdır.

Öztürk'ün annesi: Öztürk'ün annesidir. Çocuklarının geleceği için çalışıp çabalayan fedakâr bir kadındır.

Öztürk'ün babası: Eşinden ayrılmış, geçimsiz bir kocadır.

Pervin Hanım: Mahallede köpeğiyle birlikte yaşayan yaşlı bir kadındır. *“Sürekli köpeğiyle konuştuğu için mahallede “kaçık” diye ünlenen yaşlı kadınsa bakkala döndü ve “Söylediğim gibi Ahmet Efendi,” dedi. “Hem sabah hem akşam, birer saat gezdirecek. Günde beş lira vereceğim. Yeter ki oğlum onu sevsin.” (BA 2017: 32).*

Öztürk'ün dayısı: Yeğenlerini çok seven, sıcakkanlı bir kişidir.

Bakkal Ahmet Efendi: Mahallenin bakkalıdır.

Fındıkçı Güzeli

Özet

Sevgi, anne babası kariyer için yurt dışında olduklarından anneanesi Nino'yla birlikte yaşıyordu. Nino, torunu anne babasıyla rahatça görüşebilsin diye ona bilgisayar alır. Fakat Sevgi, bilgisayara bağımlı bir kişi olmuştu. Daha önce arkadaşlarıyla vakit geçiren, sosyal yönden iyi olan Sevgi, zamanla odadan çıkmaz bir hale gelir. Anneanesi Nino bu duruma çok üzülür. Bir gün Nino'nun dostu Müberra Hanım kendisini arayıp, kızının üniversiteyi kazandığını, bir süreliğine onlarda kalmasını rica eder. Nino, misafiri kabul eder. Fakat bu durum Sevgi'nin pek hoşuna gitmez. Sevgi, başlarda Hoşcan'a karşı ön yargılıdır. Ama zamanla Hoşcan'ın cana yakınlığı ve sevecenliği kısa sürede Sevgi'nin ilgisini çeker. Bu arada Sevgi, bilgisayar alındıktan sonra bahçedeki arkadaşlarıyla görüşmediği için onlarla araları açıktır. Özellikle yedikleri içtikleri ayrı gitmeyen Işıl'la konuşmamaktadır. Bir gün, Hoşcan ile Işıl ve Işık büyük bir yapboz kutusu alırlar. Sevgi ve Hoşcan bir takımı Işıl ve Işık ise bir takımı oluşturur. Beraber yapbozu tamamlayıp bisiklet turlarına çıkarlar. Hoşcan, dışarda oldukları bir gün, kendisi için kalacak yer ayarladığını, yakında evden ayrılacağını söyler. Başta Sevgi olmak üzere tüm çocuklar bu habere üzülür. Başta Hoşcan'dan hiç hoşlanmayan Sevgi, şimdi de gitmesini hiç istememektedir. Sevgi'nin yanaklarından bir damla yaş süzülürken Hoşcan'dan girmemesini, onlarla beraber yaşamasını ister.

Konu

Hikâyede, anneanesiyle birlikte yaşayan Sevgi'nin, Hoşcan'ın ziyaretiyle değişen yaşamı anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, teknolojinin insan üzerindeki olumsuz etkileri, iletişimin önemi ve sevginin gücü vurgulanmaktadır.

Karakterler

Sevgi: Anneanesiyle birlikte yaşayan, anne babası yurt dışında eğitim gören inatçı ve kıskanç bir kızıdır. Sarışın ve yeşil gözlüdür. “...altın sarısı saçlarını savurarak balkondan içeri girdi.” (FG 2017: 51). “Kızın çam ormanlarını çağrıştıran gözlerine kırağı düşmüş gibiydi.” (FG 2017: 44). “Aslında kadıncağız bilgisayarı, biricik torunuyla gurbet elde çalışan anne ve babası birbirilerini yüzlerini görsünler, bol bol söyleşip görüşsünler diye almıştı. Sevgi'nin bu denli aklının başından gideceğini nereden bilebilirdi?” (FG 2017: 51).

Nermin Hanım: Sevgi'nin anneanesidir. Fedakâr, torununun geleceği için çalışıp çabalayan duyarlı bir kadındır.

Hoşcan: Nino'nun arkadaşı Müberra Hanım'ın torunudur. İstanbul Üniversitesini kazanmıştır. Akıllı, insanlarla iletişimi iyi olan, düşünceli bir kızıdır. Kara saçlı, kara gözlü, kısa boylu bir kızıdır. “Ak tenli, kara saçlı, kara gözlü, cırcır konuşan ufacak tefecik bir şey,” diye tanımladı Hoşcan'ı annesine.” (FG 2017: 58). “Sinop'un bir köyünden çıkıp gelen genç doktor adayı, arabadan inen bu kız olmalıydı. Ufak tefek çelimsiz bir şeydi. Kıvrır kıvrır kabarık siyah saçların çevrelediği yüzü ak yumurtaya benziyordu. Siyah tişört ve kot pantolon giymişti.” (FG 2017: 47).

Sevgi'nin anne ve babası: Yurt dışında eğitim görmekteler. “Cambridge Üniversitesi'nde ekonomi profesörü olan babasını hazinenin başına getirmiş, doktorasını yapan annesini de yardımcı olarak atamıştı.” (FG 2017: 54).

Müberra Hanım: Nermin Hanım'ın köyden çocukluk arkadaşıdır. Hoşcan'ın ninesidir. “Dini nikahlı olanı doksan yedi yaşındaymış. Müberra Teyze, babaannesi. Sekiz kardeşi ve tam yirmi dört yeğeni var!” (FG 2017: 59).

Işık ve Işıl: Nermin Hanım’la aynı apartmanda oturan çocuklardır. Sevgi’nin oyun arkadaşlarıdır.

Hımhım Sahaf: Nino’nun arkadaşıdır “*Adamcağız, genzini tükayan koca et yüzünden hımhım konuşuyordu. Yedinci sınıfta okulu bırakmış, babasının sahaf dükkanında çalışmaya başlamıştı. Matematikten kimyaya, astrolojiden edebiyata raflarda ne bulduysa okumuştur. Nermin Hanım’a sevdası da, işte o yıllardan kalmaydı. Geçip giden zaman gür siyah saçlarını almış; ince, sıırım gibi bir delikanlıyken, topalak bir bilge olmuştu...*” (FG 2017: 56).

Kırmızı Onluklar

Özet

Barış, okul çağına gelmişti. Annesi ona okul alışverişi yapmıştı. Barış’ın babası boyacıydı. Ekonomik durumları iyi olmadığı için apartmanın kapıcı dairesinde yaşıyorlardı. Barış’ın babası akşamları eve yorgun olarak geldiği için Barış büyüdüğünde boyacı olmak istemiyordu. Bir gün aynı apartmanın beşinci katında oturan Demet teyzesine oturmaya gitmişlerdi. Demet teyzesinin Kerem adında bir oğlu vardı. Kerem, gitaristti. Barış’ta büyüdüğünde gitarist olmak istiyordu. Bu isteğinin farkında olan Kerem, ona ilk önce mandolinle başlaması gerektiğini söyledi. Mandolin yüz liraydı. Kerem abisi ona on lira verdi ve parasını biriktirmesini söyledi. Barış, akşamleyin babası eve geldiğinde gelecekte ne olacağıyla ilgili düşüncesini onunla paylaştı. Durumdan memnun kalan babası, iyi bir iş aldığını, parasını alınca ona üç onluk vereceğini söyler. Barış buna çok sevinir. O sıralarda mahallede hırsızlar üç dört evi soymuşlardı. Bu nedenle Barış parasını çok iyi saklıyordu. Ertesi gün babası işten geldi ve iş için kaparo aldığını söyledi. Barış’a söz verdiği gibi üç onluk verir. Böylece Barış’ın mandolin alabilmek için gerekli olan yüz lirası tamamlanmıştı. Barış, mandolin alabileceği için çok mutluydu. Barış’ın babası, tuttuğu işi kutlamak için ailesiyle akşamleyin yemeğe çıkar. Yemeklerini yedikten sonra hesap ödeyecekleri zaman babası parayı evde unuttuğunu fark eder. Hesabı kredi kartından ödedikten sonra eve dönerler. Eve döndüklerinde büyük bir şok yaşarlar. Çünkü hırsız evlerine girmiş, anne ve babasının biriktirdiği parayı çalmıştır. Barış’ın babası olduğu yere çöker, annesi ise ağlamaya başlar. Barış, balkondaki sobaya sakladığı parasının yanına gider. Hırsızlar tüm evi dağıtmalarına rağmen Barış’ın parasını bulamamışlardı. Barış, parasının

çalınmadığını görünce sevindi, ama anne ve babasının durumunu görünce de üzüldü. Anne ve babasının zor durumunun farkında olan Barış, mandolin almak için biriktirdiği on tane onluğu anne ve babasına verir.

Konu

Hikâyede, büyüyünce gitarist olmak isteyen Barış'ın mandolin almak için biriktirdiği parasını evlerine hırsız girdiği için zor durumda kalan anne ve babasına vermesi anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, ailenin ve aile içi dayanışmanın bir insan hayatında çok önemli bir yer teşkil ettiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Barış: Henüz okula gitmeyen, müziğe meraklı bir çocuktur. *“Bir türlü değişmeyen süt dişleri yüzünden tükürüğü ağzında birikiyordu. Ne zaman azıcık bir şeye dalsa salyasını tutamıyor, onlar da işte böyle dışarı uğruyor.”* (KO 2017: 71).

Barış'ın annesi: Oğluyla ilgilenen, sevgi dolu bir annedir. *“Annesi, börek tepsisini fırına sürüp kapağı kapattı. Oğlunu kucaklayarak doğruldu. Onu öpe koklaya pencereye götürdü ve dispanserin bahçesindeki ihlamur ağacını işaret etti. “Bak, Tanecik,” dedi. “Tepemizdeki güneş şu ağaca doğru indiğinde, babacık da gelecek.”* (KO 2017: 72).

Barış'ın babası: Boyacılık yapan, ailesinin geçimini sağlayan fedakar bir babadır. *“Barış biliyordu, babası çok yoruluyordu. Sabahtan akşama kadar fırça sallamak kolay değildi. Onun için, asla boyacı olmayacaktı”* (KO 2017: 72).

Kerem Ağabey: Barış'ın müzikle ilgilenen komşusudur.

Demet Teyze: Kerem'in annesidir.

Natır Naciye'nin Torunu

Özet

Nergis Hanım, alzheimer hastasıdır. Kızı Meral, torunları Berkehan ile Nagihan ve damadıyla birlikte yaşıyordu. Gün geçtikçe birçok şeyi unutmaya başlayan Nergis Hanım, artık geçmişte yaşamaya başlamıştı. Durumun Nergis Hanım için tehlikeli olduğunun farkında olan kızı Meralle eşi ya Nergis Hanım'ı huzurevine vereceklerdi ya da onun için bakıcı tutacaklardı. Çünkü Nergis Hanım kızı, çocukları ve damadı dışında kimseyi tanımıyordu. Berkehan'la Nagihan ise anneannelerinin huzurevine gönderilmesine karşı çıkıyorlardı. Bunun üzerine bakıcı tutulmasına karar verilir. Ancak Nergis Hanım daha tutulan hiçbir bakıcıyla anlaşmamaktadır.

Bir gün Nergis Hanım ve torunları evdeyken kapının zili çalar. Kapıyı açan çocuklar karşılarında üniversite öğrencisine benzeyen sevimli bir kızla karşılaşırlar. Adının Yeşim olduğunu söyleyen kız yeni bakıcı olduğunu söyler. Nergis Hanım'ın torunları yeni bakıcıya pek ihtimal vermediler. Daha önce gelenlerin içlerinde emekli hemşire bile vardı. O bile üç gün dayanabilmişti. Çocuklar yeni bakıcıyla sohbet ederken içeriye Nergis Hanım girer. Gelen her kimse kovmaya kararlı olan Nergis Hanım, hışımla kızın üzerine yürür. Yeni bakıcı Nergis Hanım'ın konuşmasına fırsat vermeden ayağa kalkıp, saygıyla onun ellerini öper ve halini hatırlar. Kızın kendisine göstermiş olduğu hürmetten hoşlanan Nergis Hanım, kızı iyice süzdükten sonra, Natır Naciye'nin torunu mu olduğunu sorar. Hiç bozuntuya vermeyen kız evet, der. Torunlarına hasta olmadığını göstermek ister gibi bir hali vardır.

Konu

Hikâyede, Alzheimer hastası olan Nergis Hanım'ın kızı, torunları ve kendisine bakmaya gelen bakıcılarla yaşadığı olaylar anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, yaşlı büyüklerimize saygı ve sevgi gösterilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Nergis Hanım: Kızı, torunları ve damadıyla yaşayan, alzheimer hastası yaşlı bir kadındır. Uzun yıllar torunlarına baktıktan sonra hasta düşüp kendisi bakıma muhtaç bir duruma gelmiştir. *“Son zamanlarda pek unutkan olmuştum.” (NNT 2017: 87).* *“Kızı,*

damadı ve torunları birlik olmuş, soluğunu kesecek bir gardiyan arıyorlardı besbelli.” (NNT 2017: 90).

Meral Hanım: Nergis Hanım’ın kızıdır. Annesini koruyup kollayan vefalı bir kadındır. *“Açıkça ortadaydı; kadıncağız bundan böyle evde tek başına kalamazdı.”* (NNT 2017: 95).

Berkehan: Meral Hanım’ın oğludur. Liseye başlamıştır. Anneannesini çok sevmektedir. *“Ben de!” Kardeşine arka çıkan Berkehan hemen ekledi. “Kendini dışladığımızı sanır.” Aslında kardeşinin kendisine ayak bağı olacağını düşünse de, Okula servisle gitmeyiz biz de,” deyip boynunu büktü.”* (NNT 2017: 96).

Nagihan: Meral Hanım’ın kızıdır. Sevimli, duyarlı bir çocuktur. Anneannesinin huzurevine gönderilmesine karşı çıkan vefalı bir kadındır. *“Bütçenizi bilemem, ama... ama ben, anneannemin olmadığı bir ev düşünmek bile istemiyorum.”* (NNT 2017: 96).

Yeşim: Nagihan Hanım’a yardımcı olmaya gelen genç bir kızıdır. *“Duru beyaz teni, kısıcak siyah saçları, ışıltılı kara gözleriyle bakıcıdan çok üniversite öğrencisine benziyordu.”* (NNT 2017: 100).

Meral Hanım’ın eşi: Eşinin annesi için çabalayan, yardımsever bir insandır.

Nergis Hanım’ın oğlu: Annesiyle ilgilenmeyen, duyarsız bir kişidir.

Nejat: Nergis Hanım’ın Bursa’daki kardeşidir.

Kaportacı Kardeşler

Özet

Yılın en sıcak günlerinden biriydi. Camekanında ‘Köfteci Ali Usta’ yazılı arabanın başında, taburesinde oturan Emin elindeki kitabı okuyordu. Emim’in babası Ali Usta, küçük bir köfteci dükkanı açmak için yer aramaya çıkmıştı. Ali Usta’nın durduğu yerde lunapark vardı. Lunaparkın hemen ilerisinde de kaportacı kardeşler vardı. Kaportacı kardeşlerde hırsızlık, şantaj, adam dövme gibi birçok kötülük olduğu için kimse sevmezdi onları.

Emin'in okuldaki en samimi arkadaşı Can'dı. Emin'le Can aynı sırayı paylaşıyorlardı ve aralarından su sızılmıyordu. Can arkadaşı Emin'e okul tatilinde ailesiyle birlikte Kahire'ye gideceğini söyler. Emin, karşısında Can'ı görünce şaşırır. Kaportacı kardeşlerle birlikte Can. Emin, ilkin durumu babasına anlatmak ister, ama bir türlü anlatamaz. Emin, ertesi gün gene Can'ı kaportacı kardeşlerle görünce merakı iyice artar. Bir gün babasına olanları anlatır. Babası, başkalarının hayatına müdahale etmemek gerektiğini, en fazla Can'ın ailesine haber verilebileceğini oğluna söylediğinde Emin büyük bir hayal kırıklığına uğrar. Herkes gibi babasının da kaportacı kardeşlerden korktuğunu düşünür. Sonraki günler de Emin, arkadaşı Can'ı takip etmeye devam eder. Bu arada Ali Usta oğluna uygun bir dükkan bulduklarını söyler. Ertesi gün dükkanla ilgili işleri göreceği için oğlunun köfte arabasını götürmesini ister. Emin, köfte arabasını getirdikten bir süre sonra kaportacı kardeşlerin Can'ı zorla içeri çektiklerini görür. Emin, dayanamayıp kaportacı kardeşlere saldırır. Kaportacı kardeşler, onları tehdit edip oradan uzaklaşırlar. Emin, arkadaşı Can'a neden kaportacı kardeşlerle arkadaşlık yaptığını sorar. Can, anne ve babasının aralarının iyi olmadığını, o nedenle ikisinin kendisini evde bırakarak Kahire'ye gittiğini söyler. Babaannesinin kendisini göndermemesine kızan Cem, ona cezalandırmak için onlarla yakınlaşıp arkadaşlık kurduğunu söyler. Kaportacı kardeşler abilerini alıp tekrar gelirler. Fakat Ali Usta'dan korkan kardeşler oradan uzaklaşırlar. Ali Usta, Can'ı köfteci dükkanında çalışması için yanına alır. Emin ve Can bu duruma çok mutlu olurlar.

Konu

Hikâyede, ailesiyle köftecilik işi yapan Emin'in arkadaşı Can'ı kurtarması anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, dostluğun, arkadaşlığın önemi vurgulanmaktadır.

Karakterler

Emin: Hikâyenin kahramanıdır. Okula giden, tatillerde ailesine yardımcı olan, duyarlı, fedakâr bir çocuktur. *“Emin babasının hazırladığı köfte-ekmekleri paketliyor, yalanarak bekleyenlere uzatıyordu.”* (KK 2017: 109). *“Kaportacı kardeşler, Can'i ite kaka durağa sürüklüyordu... Deli gibi koşarak çöplüğe dalan Emin, yumruğunu Can'ın*

midesine gömmeye çalışan büyük kardeşin üstüne uçtu. Neye uğradığına şaşırın serseri pislik, pislik içindeki duvara yapıştı.” (KK 2017: 119).

Ali Usta: Emin’in babasıdır. Köftencilik yaparak ailesini geçindirmektedir. Köfte arabası yerine küçük bir dükkân açmaya çalışan çalışkan, düşünceli bir kişidir.

Can: Emin’in okuldan sınıf arkadaşıdır. Sarı saçlı, mavi gözlü bir çocuktur. *“Onun yanındaki koltukta oturan düz sarı saçlı, mavi gözlü oğlan bir an lunaparkın girişine doğru baktı.” (KK 2017: 104). “Cani Emin’in sınıfına geçen yıl özel okulların birinden gelmiştir. Altın gibi parlayan kısacık saçları, gözlerindeki şeytanî parıltılar, uzun ince burnu daha ilk günden herkesin dikkatini çekmişti.” (KK 2017: 106).*

Kaportacı kardeşler: Kaportacılık yapan, birçok kötü özellikleri olan kardeşlerdir. *“Kaportacı kardeşler ha!..” dedi. “Sanayi sitesinin en büyük tamirhanesi onlarıdır. Müşterileri, yeraltı dünyasının ağaları, babaları... En büyükleri Sabo... İki yıl önce tutuklandı.” (KK 2017: 113).*

Eski durakta kaportacılık yapan, hırsızlık, yan kesicilik ve diğer kötü huylarıyla çevreye korku salan kardeşlerdir. *“Asıl bela olanlar, işte o iki velettir. Büyük ağaları Sabo’nun çevreye saldığı korkudan yararlanıp keyiflerine at koştururlar akıllarınca. Esnafın kasasını, ağbilerinin cepleri sanırlar. Sarhoş olup vitrin indirir, heyecan olsun diye kapkaç yapar, öğrencilerin önünü kesip eğlenirler.” (KK 2017: 113).*

Simitçi Haydar: Ali Usta’nın yanında simit satan bir kişidir.

Esmâ ve Elif: Ali Usta’nın kızlarıdır.

Emin’in annesi: Ali Usta’nın eşidir. Birçok konuda eşine destek olan çalışkan bir kadındır. *“Arkasında kaya gibi karısı olmasa çoktan pes etmişti. Bugün küçük bir salon sahibi olacaksa, onun sayesindeydi. Kadıncağz üç evladına analık ederken, bir yandan da konu komşunun dikişini dikmiş, örgüsünü örmüş bire bin katmıştı. Bir kez daha ne denli şanslı olduğunu düşünen usta, köfte arabasının sürgülü dolabını açtı” (KK 2017: 108).*

Can’ın babaannesi: Can’ın yanında kaldığı babaannesidir.

Çaycı Ve Çocukları

Özet

Galip Efendi bir iş hanında çaycı olarak çalışmaktadır. Son zamanlarda yüzüne kalıcı bir gülümseme yerleşmişti. Çünkü işleri yolunda gidiyordu. Galip Efendi'nin Feride ve Fuat olmak üzere iki çocuğu vardı. Feride derslerinde çok başarılıydı. Okul dışındaki zamanlarında ise pazarda manav olan amcasının yanında çalışıp ailesinin bütçesine katkıda bulunuyordu. Fuat ise, ders çalışmayan, okula doğru dürüst gitmeyen, ganyan bayilerinde para harcayan sorumsuz biridir. Fuat, her seferinde babasına şirinlikler yaparak gerçeği saklamaya çalışıyordu. Galip Efendi de, oğlunu dershaneye gönderip, oğlunun üniversiteyi kazanmasını hayal etmektedir. Kızı Feride'yi ise, ekonomik durumunu gerekçe göstererek okutmak istememektedir.

Galip Efendi, o gün yorgun bir şekilde eve dönerken kızı Feride'nin kardeşi Gani'nin meyve sattığı kamyonetinde olduğunu görür. Galip Efendi, Oğlu Fuat'a kızının amcasının yanında çalışıp çalışmadığını sorar. Fuat, babasına böyle bir şeye asla müsaade etmeyeceğini söyleyince Galip Efendi rahatlar. Galip Efendi, bahçede oturan eşi Hacer'in yanına gider. Hacer, eşinden oğluna çok güvenmemesini, oğlunun onu kandırdığını söyler. Liseye başladığından beridir oğlu Fuat karnesini eve getirmemişti. Galip Efendi, gene de oğlunun düzeleceğini, boşuna kaygılanmaması gerektiğini düşünür.

Galip Efendi, bahçede eşiyile zaman geçirirken evden kızıyla oğlunu kavga sesleri yükselir. Çocukların kavgasını ayırmak için eve geçen Galip Efendi, oğlunun kızı Feride'den para isteğini duyar. Galip Efendi'nin bütün dünyası başına yıkılır. Oğlu Fuat'a iyi bir nazardan bakan Galip Efendi neye uğradığını şaşırır. Fuat'ın kızından at yarışı oynamak için zorla para aldığını öğrenir. Ertesi gün çok kötü bir durumda olan Galip Efendi işe gider. Kendisine sürekli kahve yaptığı Avukat Hanım, Galip Efendi'deki değişikliği fark eder. Sıkıntısının nedenini açıklamasını ister. Galip Efendi, tüm yaşananları anlatır. Bunun üzerine Avukat Hanım, Fuat'ı yanında çalışarak hayatı öğrenmesini ister. Galip Efendi'ye de çalışmanın kötü bir şey olmadığını, çocuklarını okumaları için çalıştıran babalardan olmasını ister.

Konu

Hikâyede, zor koşullarda yaşayan Galip Efendi'nin çocuklarının geleceği için verdiği mücadele anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, kız ve erkek çocukları arasında ayırım yapılmaması, eğitime önem verilmesi ve çalışmanın önemi konuları vurgulanmaktadır.

Karakterler

Galip Efendi: Çaycılık yaparak geçinen, iki çocuğu olan bir kişidir. Oğlunun okuması için mücadele eden, kızının okumasına ise önem vermeyen ataerkil bir zihniyete sahiptir. *“Galip Efendi'nin oğlu Fuat, lise son sınıfa geçmişti ve önünde zorlu bir sınav vardı. Galip Efendi onu dershaneye yollamaya kararlıydı. Bundan böyle aldığı her içecek markası, cebine indirdiği her bahşiş, aslan parçası oğlu içindi. İş hanının loş koridorlarını kurumla arşınlarken, oğlunun parlak geleceği sayesinde gamsız geçireceği emekliliğini düşünüyordu.”* (ÇÇ 2017: 128-129). *“İşin aslı, Galip Efendi kızını okutmayı hiç düşünmüyordu. Daha doğrusu, bu hayat pahalılığında bir de onu okutamazdı. En fazlası, ağlayıp zırlamasın diye biçki dikiş kursuna yollardı. Ama oğlan okuyacaktı.”* (ÇÇ 2017: 131).

Fuat: Galip Efendi'nin oğludur. Babasının kendisi için beslediği iyi niyetini suüstimal eden, derslerinde başarısız olan bir gençtir. *“Fuat liseye başladığından beri karne getirmiyordu. Birinci sınıfın ilk dönemi, “Ben liseye gidiyorum; bebek değilim artık! Karne değil, sınıfı geçmem önemli!” demişti kurumla. İkinci dönem yine karnesi yoktu; ama, açık yüreklilikle beş dersten bütünlemeye kaldığını söylemişti.”* (ÇÇ 2017: 137).

Feride: Galip Efendi'nin kızıdır. Çalışkan, mücadeleci, akıllı bir kızdır. Okumaya istekli, okumak için elinden gelen her şeyi yapan azimli bir kızdır. *“Feride'de olan istek ve kararlılık keratada olsa, şimdi üniversitedeydi.”* (ÇÇ 2017: 131). *“Çocuk ayaklanan annesine aldırmadan, “Ben çalışıyorum baba!” dedi. Kızın kehribar tanesi gözlerinde çakan şimşekler birer yıldırım olup, Galip Efendi'ye çarptı. “Hiç öyle bakma, baba!” Feride konuştuğca içinde bir şeyler yanıyor, kül oluyordu. “Parasızlığı bahane edip, beni okuldan alacağını biliyorum. Anneme kızma, amcama da! İkisinin de başının etini yiyen benim.”* (ÇÇ 2017: 138).

Hacer Hanım: Galip Efendi'nin hanımıdır. Oğlu Fuat'ın kendilerini kandırıldığını fark eden, eşini bu konuda uyaran, mantıklı hareket eden bir kadındır. *“Sen kızını soracağına, oğluna sor bakalım, karne almış mı? Sana da şaklabanlık yaparak geçiştirecek mi yine?”* (ÇÇ 2017: 136).

Avukat Hanım: Galip Efendi'nin çalıştığı iş hanında avukatlık bürosu olan, kızların okumasına önem veren, iyi niyetli bir kadındır. *“Ayak işlerini yapacak bir yardımcıya ihtiyacım var. Yarın onu bana getir.”* (ÇÇ 2017: 145).

Muhasebeci: Galip Efendi'nin çalıştığı iş hanında çalışma ofisi olan muhasebecidir.

Tıfıl Mimar: Galip Efendi'nin çalıştığı iş hanında çalışma ofisi olan, iş yeri soyulan mimardır.

Gani: Galip Efendi'nin kardeşidir. Yeğeni Feride'yi yanında çalıştıran, cimri bir kişidir. *“Güya, elinde kalan meyveyi sebzeği bırakıyordu. Oysa, Galip Efendi bunun yalan olduğundan emindi. Pinti kardeşi, sağ elindeki sol elinden esirgerdi.”* (ÇÇ 2017: 134).

Bay Baykuş

Özet

Ünlü ressam Cevdet Tan son üç dört yıldır evinin içine kapanmıştı. Bütün yaşamı evinde geçmekteydi. Evin salonunu atölyeye çevirmişti. Zamanını, koridora açılan ufacık bir mutfak, minicik bir banyo ve iki küçük odada geçiriyordu. Düzenli olarak haftada bir doldurduğu buzdolabı, televizyonu ve kitaplarıyla tam bir ev kuşuydu.

İnzivaya çekilmiş, sessiz bir hayat yaşayan ünlü ressamın bir gün zili çalar. Eski öğrencilerinden Ender, ressamın ziyaretine gelmiştir. Ona kendi projesini anlatmak istediğini söyler. Ünlü ressama, umursamazlığımız yüzünden sokağa ittiğimiz çocuklara yönelik çalışmasını anlatır. Yakında, sokak çocukları için açacağı sergiye hocasının da katılmasını ister. Ama ünlü ressam, her yerde yükselen betonların insanoğlunu kendisine benzettiğini, bu nedenle duyarsız bir toplumun ortaya çıktığını, bu durumun

da yüreğinde yer alan tüm isteğini yok ettiğini anlatır. Ender, sokakta oynayan çocukları ünlü ressama gösterir ve hala bir umutlarının olduğunu anlatır.

Cevdet Bey, o günden sonra sokaktaki çocukları izlemeye başlar. Sokakta dört çocuk oynamaktadır. Bu çocuklardan Coşkun ve Deniz ikizdir. Tufan, evin tek çocuğudur. Miray ise beş altı yaşlarından, anne ve babası çalıştığı için babaannesinin yanında kalan bir kızıdır. Bu dört çocuğu ortak özelliği anne ve babalarının çalışmalarından dolayı eve kapatılmış olmalarıdır. Evde çok sıkılmaktadırlar. Bir gün mahalleye yeni güç eden ikizler dedelerinden kalma futbol tahtasını sokağa çıkarırlar. Tufan, ekmek almak için dışarı çıktığında onlarla karşılaşır ve ikizlerin oyununa katılır. Daha sonra onları pencereden gören Miray, babaannesinin uyuklamasını fırsat bilerek onların yanına gider. Çocuklar kısa sürede arkadaş olurlar ve okula da beraber gitmeye başlarlar. Çocuklar, kendilerini sürekli pencereden izleyen ressamı fark ederler ve ona Bay Baykuş adını takarlar. Gizli gizli çocukların resmini çizen ressam, resmini bitirip sergiyi açacağı zaman çocuklara birer davetiye gönderir. Çocukları, aileleriyle birlikte resim sergisine davet eder. Çocuklar çok sevinirler ve aileleriyle birlikte sergiye katılırlar.

Konu

Hikâyede, toplumla ilişkisini kesip evine kapanan ünlü ressam Cevdet Tan'ın, öğrencisi Ender'in teşvikiyle sokak çocukları için düzenlenen bir sergiye katılması ve sokakta oynayan çocukların başlarından geçenler anlatılmaktadır.

İleti

Hikâyede, kentleşmenin insanların hayatını hapisaneye çevirdiği, sokakların çocuklarla güzelleştiği, insanların birbirlerine güvenip destek olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Karakterler

Ressam Cevdet Bey: 'Renk Cambazı' adıyla anılan ünlü bir ressamdır. Toplumsal duyarsızlaşmadan dolayı kendisini toplumdan soyutlayarak evine çekilmiştir. *"Her yerde yükselen betonlar insanoğlunu da kendisine benzetti. Ne bileyim? Soğuk, duyarsız bir toplum olduk çıktık..."* (BB 2017: 150). Kabarık saçları ve

gür sakallarının olduğu bir kişidir. *“Cevdet Bey’in kabarık saçlarının ak buklelerinden kırçilli gür sakalını, partial eşofmanından ortopedik sandaletlerine kadar her tarafı boya içindeydi.”* (BB 2017: 147). *“Tıpkı karşı pencere de iki görünüp beş kaybolan, kabarık saçlı, posbıyıklı, gür sakallı ‘Bay Baykuş’a aldırmadıkları gibi...”* (BB 2017: 165). *“Günlerini ve gecelerini daracık koridora açılan ufacık bir mutfak, minicik bir banyo ve iki küçük odada geçiriyordu. Her hafta düzenli olarak doldurduğu buzdolabı, televizyonu ve kitaplarıyla tam bir ev kuşuydu.”* (BB 2017: 148-149).

Miray: Anne ve babası çalıştığı için evde babaannesiyile kalan, sevimli bir çocuktur.

Coşkun ve Deniz: Mahalleye yeni taşınan, anne ve babaları çalışan çocuklardır. Sürekli evin içinde oldukları için çok sıkılıyorlar. *“Bir an şaşakalan Tufan, birbirinin aynı iki yuvarlak yüze, tas gibi kesilmiş kara saçlara, parlak kapkara gözlere ve çenedeki çukurlara bakarken, diğeri devam etti.”* (BB 2017: 147).

Tufan: Anne ve babası çalışan, bu nedenle tüm zamanını evde geçiren, dışardaki oyunlara hasret bir çocuktur. Bir gün ekmek almak için dışarıya çıktığında çocuklarla oyun oynar ve evdeki yalnızlığından kurtulur.

Suna Hanım: Miray’ın babaannesidir. Torununu koruyup kollayan bir kadındır.

Tufan’ın anne ve babası: İkisi de çalıştığı için çocuklarına pek zaman ayıramayan, gündüzleri çocuklarını evde tek bırakan bir ailedir.

Ender: Ünlü ressam Cevdet Bey’in duyarlı, çalışkan öğrencisidir. *“Genç adam kesinlikle iyi niyetliydi, ataktı, kararlıydı.”* (BB 2017: 149).

Miray’ın anne ve babası: İkisi de çalıştıkları için gündüzleri çocuklarına pek zaman ayıramayan, kızları Miray’ın da dışarı çıkmasını istemeyen, koruyucu bir ailedir. *“İyi de, böyle bir serginin davetiyesi neden altı yaşındaki kızına gönderilmişti?”* (BB 2017: 170).

İkizlerin babası: Çok yoğun çalıştığı için çocuklarına zaman ayıramayan, duyarsız bir babadır. *“Babalarıysa ayrı âlemde. Her sabah evden çıkarken, ‘Hadi ama,*

yüzünüz gülsün artık. Söz veriyorum, akşama sahildeki alışveriş merkezine gideriz,” diyordu. Oysa, eve döndüğünde kendini kanepeye dar atıyordu.” (BB 2017: 152).

İkizlerin annesi: Çocuklarıyla yeterince ilgilenmeyen, korumacı bir annedir. “Bir zamanlar komşu bahçelerde at koşturmalarına aldırmayan, onları pazara, bakkala, kasaba gönderen kadın, şimdi iki blok ötedeki markete salmıyordu.” (BB 2017: 152).

4.8.2. Konuya İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 22. *Öykü Öykü Gezen Kedi* Kitabında Metnin Konusuna İlişkin Maddelerin Dağılımı²²

Kitap Adı: Öykü Öykü Gezen Kedi		Hikâye Adı								
		Siyami Bey	Bisiklet Aşkına	Fındıkeç Güzeli	Kırmızı Onluklar	Natır Naciye'nin Torunu	Kaportacı Kardeşler	Çaycı ve Çocukları	Bay Baykuş	Toplam
Gelişim Alanı	Madde	Sayı								
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1	1	2	3	1	2	1	1	3	14
	2	1	-	-	-	1	-	-	-	2
	3	3	3	5	1	1	2	-	-	15
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	2	-	-	-	1	-	-	-	2	3
C. Kişilik Gelişimini	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

²² Metnin konusuna ilişkin maddelere roman incelemelerinde yer verildiği için ayrıca burada belirtilmemiştir.

Destekleyen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Toplumsal Gelişimi	1	-	-	-	-	-	1	1	-	2
Destekleyen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	3	-	2	-	1	1	-	-	-	4
Toplam		6	7	8	4	5	4	2	5	41

Zeynep Cemali'nin *Öykü Öykü Gezen Kedi* adlı hikâye kitabında metnin konusuna yönelik özelliklerin “Çocuk Okuyucuya Ergenlik Döneminin Geçici Olduğunu Sezinleten Metinlerle Buluşturulabilmelidir, Çocuk Okuyucu Kendini Gerçekleştirip Demokratik Kültürü Kazanmasında Okumanın Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir ve Çocuk Okuyucu Toplumsal Farklılıklar ve İnsan Haklarının Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir” maddeleri hariç diğer maddelerine örnekleyecek öğelere rastlanmıştır. *Öykü Öykü Gezen Kedi* adlı hikâye kitabında metnin konusuna yönelik toplam 41 öge belirlenmiştir. Belirlenen öğelerin 15’ini “Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır” başlığı, 14’ünü “Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir” başlığını, 4’ünü “Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir” başlığını, 3’ünü “Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir” başlığını, 2’sini “Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir” ve “Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir” başlıklarını, 1’ini de “Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir” başlığını oluşturmaktadır.

Zeynep Cemali'nin *Öykü Öykü Gezen Kedi* adlı hikâye kitabında Siyami Bey adlı hikâyede sokak hayvanları, Bisiklet Aşkına adlı hikâyede çalışmanın önemi, Fındıkçı Güzeli adlı hikâyede sevginin önemi, Kırmızı Onluklar adlı hikâyede dayanışmanın, yardımlaşmanın önemi, Natır Naciye'nin Torunu adlı hikâyede ailenin önemi, Kaportacı Kardeşler adlı hikâyede arkadaşlığın önemi, Çaycı ve Çocuklar adlı hikâyede eğitimin önemi, Bay Baykuş adlı hikâyede dostluğun, sevginin önemi konuları işlenmiştir. Zeynep Cemali'nin *Öykü Öykü Gezen Kedi* adlı hikâye kitabında işlenen konular çocukların düzeyine uygundur.

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Yaşamı ve İnsanı Anlama Sürecinde Okumanın Önemi İşleyen Metinlerle Buluşturulabilir

“Esin’le Ertan teknoloji sayesinde, hemen o gece Siyam kedileri konusunda allame kesildiler. ‘Siyam kedileri ailelerine bağlı, gururlu, atak ve savaşçı olur.” (SB 2017: 14).

“Balkonda gazete okuyordu.” (BA 2017: 31).

“Ama daha da önemlisi, gidonundan sarkan koca etikette, kocaman harflerle satılık ya da kiralık değildir yazıyordu.” (BA 2017: 36).

“...onun elinden tutarak okula gitmişti.” (FG 2017: 44).

“Nino, sallanan koltuğunda gazete okuyarak bekledi torununu kahvaltıya.” (FG 2017: 52).

“Cambridge Üniversitesi’nde ekonomi profesörü olan babasını hazinenin başına getirmiş, doktorasını yapan annesini de yardımcı olarak atamıştı.” (FG 2017: 54).

“Artık okula başlıyorsun. Boyun da büyüyecek, aklın da.” (KO 2017: 78).

“Berkehan elindeki kitabın üstünden baktı.” (NNT 2017: 88).

“Hamacızadeler’in kubbeli Hamamı’ yazıyordu.” (NNT 2017: 98).

“...Emin, dirseklerini dizlerine dayamış, elindeki kitabı okuyor.” (KK 2017: 104).

“Galip Efendi’nin oğlu Fuat, lise son sınıfa geçmişti ve önünde zorlu bir sınav vardı.” (ÇÇ 2017: 128).

“Ranzanın alt katında uzanmış mizah dergisini karıştıran Deniz’e eğilip...” (BB 2017: 153).

“Bu yıl okula başlıyorum. Zaten sayıları ezberledim bile.” (BB 2017: 159).

“Üstelik bir de not var.’ Sayın Coşkun ve Deniz Solmazgil...” (BB 2017: 169).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Dilsel Becerilerini Harekete Geçiren Metinlerle Buluşturulabilir

“Yüz kişilik bir nikâh davetiyesiyle iki çeşit kartvizit basacaktı.” (SB 2017: 9).

“Nergis Hanım’ın çocukluk öyküleri iki kardeşin çok hoşuna giderdi.” (NNT 2017: 91).

Konu Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucuya İletiler Örtük Bir Biçimde Duyumsatılmalıdır

“Zaten dört ayaklının, üç gün önce evden çıkarak sırta kadem basmasına onun dışında mutlu olan yoktu.” (SB 2017: 9).

“Kırk yıllık dedektif gibi ekledi.” (SB 2017: 11).

“Kuşkusuz üçü de karalar bağlamıştı.” (SB 2017: 19).

“Beş yıl önce, babaları onları terk edip gittiğinde de böyle için için ağlamıştı.” (BA 2017: 27).

“Çalıştır sakıyı, oğlum!’ dedi kendi kendine.” (BA 2017: 30).

“Ufaklık, köpeğini al ve uza!” (BA 2017: 39).

“Siz beni yolculamaya mı niyetlisiniz ayol?” (FG 2017: 58).

“Kafa kız! Evet, gidebilirim.” (FG 2017: 59).

“...kadıncağz kendini masanın başında gazeteye kapanmış, kestirirken buldu.” (FG 2017: 61).

“Işık Bey ekti herhalde,’ diye düşünüp keyiflendi.” (FG 2017: 62-63).

“İçim geçmiş.” (FG 2017: 66).

“Sabahtan akşama kadar fırça sallamak hiç kolay değildi.” (KO 2017: 72).

“Belki elin sıkışık.” (NNT 2017: 92).

“Dört kardeşler, ama ağaları kodeste...” (KK 2017: 105).

“Senin anlayacağın, gün battıktan sonra lunapark ve çevresi tekin değil artık.”
(KK 2017: 111).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Davranışın Neden Yapıldığını İfade Eden Yaşam Durumlarıyla Buluşturulabilmelidir

“Erdoğan Bey, ne kadar çul çaput varsa sepetin içine yerleştirdi. Enikleri de alıp özenle içine bıraktı. ‘O dört ayaklı nankör Siyami kadar şanslı değilsiniz, ona göre!’ diye homurdandı. Radyatörün önündeki kolileri çekerek sepetin sığacağı kadar yer açtı. ‘Burası sıcak olur. Üstelik, güvenli de... Umarım, bir an önce ananız gelir alır sizi.’” (SB 2017: 22).

Konu Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kahramanın Yetişkinlerle İletişimini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilmelidir.

“Annesinin onu hala küçük bir bebek sanmasından usanmıştı. Barış artık okula başlıyordu. Saatin ne olduğunu biliyordu ve rakamları da öğrenmişti. Çok yakında ne annesine saati soracaktı, ne de babasının kitap okumasını bekleyecekti.” (KO 2017: 72).

“İkizler Coşkun ve Deniz, kendilerini tutsak hissettikleri yeni evlerinde annelerine isyan bayraklarını açmışlardı.” (BB 2017: 151).

“Çünkü ben gideceğim. Üç odaya tutsak edemezsiniz beni! Oğlunuzum ben, esiriniz değil!” (BB 2017: 172).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Toplumsal Düzenin Sürdürülmesinde Yasa ve Kuralların Önemi Vurgulayan Metinlerle Buluşturulabilir

“Bana da dükkânı tutmak, vergi, ruhsat gibi işleri halletmek ve gerekli demirbaşta bakmak kalıyor.” (KK 2017: 116).

“Koridorlar, tuvaletler arandı. Tutanaklar tutulup, imzalar atıldı.” (ÇÇ 2017: 132).

Konu Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Önyargılı Olmamanın İşlendiği Metinlerle Buluşturulabilir

“Salyalı it dediğin, safkan Avustralya terrieri,” (BA 2017: 35).

“Kuşkusuz köpekçik, Sivas kangala ya da Alman kurdu olsaydı, havası bir başka olurdu.” (BA 2017: 36).

“Annesi nazlanarak gülümserken Barış bağırdı. ‘HAMBURGER!’ (KO 2017: 76).

“O sırada bir sarıca, mutfak penceresinin önünü süsleyen Acem halısının mor çiçekleri arasından havalandı.” (NNT 2017: 88).

4.8.3. İletişim İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 23. Öykü Öykü Gezen Kedi Kitabında Metnin İletişimine İlişkin Maddelerin Dağılımı²³

Kitap Adı: Öykü Öykü Gezen Kedi		Hikâye Adı								
		Siyami Bey	Bisiklet Aşkına	Fındıkçı Güzeli	Kırmızı Onluklar	Natır Naciye'nin Torunu	Kaportacı Kardeşler	Çaycı ve Çocukları	Bay Baykuş	Toplam
Gelişim Alanı	Madde	Sayı								
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1	-	2	2	-	-	1	-	1	6
	2	23	24	37	18	29	23	19	37	210
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1	16	18	16	7	10	4	15	13	99
C. Kişilik Gelişimini	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1

²³ Metnin iletişimine ilişkin maddelere roman incelemelerinde yer verildiği için ayrıca burada belirtilmemiştir.

Destekleyen	2	-	-	-	1	-	2	1	1	5
	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1	-	-	1	-	-	1	-	2	4
	2	2	8	1	4	6	5	5	6	37
	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	4	-	-	2	-	-	1	-	1	4
Toplam		41	52	59	30	45	37	41	59	362

Zeynep Cemali'nin *Öykü Öykü Gezen Kedi* adlı hikâye kitabında metnin iletisine yönelik özelliklerin “Çocuk Okuyucu Sevgi İçerikli Metinlerle Buluşturulabilir”, “Çocuk Okuyucu Farklı Yaşam Ortamlarının Duyumsatıldığı Metinlerle Buluşturulabilir” maddeleri hariç diğer maddelerine örnekleyecek ögelere rastlanmıştır. *Öykü Öykü Gezen Kedi* adlı hikâye kitabında metnin iletisine yönelik toplam 362 öge belirlenmiştir. Belirlenen ögelerin 210'unu “Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 99'unu “Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlığı, 37'sini “Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir” başlığını, 6'ini “Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir” başlığını, 5'ini “Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir” başlığını, 4'ünü de “Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir” ve “Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir” başlıklarını oluşturmaktadır.

Öykü Öykü Gezen Kedi adlı hikâye kitabında yazar deyimlerden, ikilemelerden ve benzetmelerden çokça faydalanmıştır. Bu yolla yazar, okuyucu kitlesine Türk dilinin anlatım inceliklerini sezdirmeye ve onların sözcük evrenini genişleterek kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlamaya çalışmıştır.

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Ögeler/ Çocuk Okuyucu Fiziksel Ve Ruhsal Değişikliği Keşfedip Kabullenen Karakterlerle Buluşturulabilir

“Açık yürekli olması gerekirse, bisiklet o kadar da önemli değildi. Annesinin geliri ortadaydı. Onu deli eden, annesinin artık bir erkek olduğunu kabul etmemesiydi. Annesi, ev kuşu olan ablası gibi, oğlunun da ana kuzusu olmasını istiyordu.” (BA 2017: 25).

“...Özü’cük bıyığı terleyene, sakalı çıkana dek kendini bebek gibi hissedecekti.” (BA 2017: 25).

“Hatırlatırım, insan kendini aştıkça büyür dersin hep. Ben büyüdüm artık!” (FG 2017: 45).

“Ne yani, artık düşüncelerini söyleyemeyecek miydi?” (FG 2017: 46).

“Az sonra köpüklü sular, bıyıkları henüz terlemiş delikanlının bedeninden akıp gidiyordu.” (KK 2017: 115).

“Altıncı sınıfa başlıyorum. Evde yalnız başıma kalıyorum. Fırına, markete gidiyorum. Ama yürüyerek okula gidemiyorum. Neden?..” (BB 2017: 166).

İleti Bakımından Dilsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Kendini Yazılı ve Sözlü Olarak İfade Etmesini Sağlayan Metinlerle Buluşturulabilir

Hikayede kullanılan başlıca deyimler şunlardır: Kulaklarını dikmek(SB 2017: 9), Gözleri kan çanağına dönmek(SB 2017: 10), Sırta kadem basmak(SB 2017: 10), Baş tacı olmak(SB 2017: 10), Şimşekler çakmak(SB 2017: 11), Allame kesilmek(SB 2017: 14), Göz açıp kapayınca kadar(SB 2017: 16), Yüreği ağzına gelmek(SB 2017: 17), Dili damağı kurumak(SB 2017: 17), Kulak vermek(SB 2017: 18), Aklına düşmek(SB 2017: 18), Karalar bağlamak(SB 2017: 19), Gözü takılmak(BA 2017: 25), Yüreği burkulmak(BA 2017: 27), Yüreği el vermemek(BA 2017: 28), Şimşekler çakmak(BA 2017: 29), Kafa tutmak(BA 2017: 29), Burnundan solumak(BA 2017: 29), Gözden kaybolmak(BA 2017: 32), Gözdağı vermek(BA 2017: 33), Şeytan dürtmek(BA 2017: 36), Göz atmak(BA 2017: 37), İçine kurt düşmek(BA 2017: 38), Kendinden geçmek(BA 2017: 42), Yüreğine indirmek(BA 2017: 43), Akli başından gitmek(FG 2017: 44), Dudak bükmek(FG 2017: 45), Kafası basmak(FG 2017: 45), Yüreği sızlamak(FG 2017: 46), Yüz vermek(FG 2017: 47), Tepesine çıkmak(FG 2017: 47), Göz atmak(FG 2017: 48), Göz göze gelmek(FG 2017: 49), İçi daralmak(FG 2017: 49),

Yaka silkmek(FG 2017: 49), Ödünü patlatmak(FG 2017: 50), Bıyık altından gülmek(FG 2017: 52), Yüreği daralmak(FG 2017: 53), Yüreğini ağzına getirmek(FG 2017: 54), Üste çıkmak(FG 2017:), Suratı ekşimek(FG 2017:), Arasından su sızmamak(FG 2017:), İçini çekmek(FG 2017:), Kol kanat germek(FG 2017: 62), Dört gözle beklemek (FG 2017: 69), Kendinden geçmek(KO 2017: 72), Gözünün önünden geçmek(KO 2017: 73), Ağzı bir karış açık kalmak(KO 2017: 74), Kapıya koymak(KO 2017: 82), Tepesinin tası atmak(KO 2017: 78), Aklına düşmek(NNT 2017: 87), İş çevirmek(NNT 2017: 87), Esip savurmak(NNT 2017: 88), Yüreği sızlamak(NNT 2017: 90), Dudağı uçuklamak(NNT 2017: 90), Ağzının içine düşmek(NNT 2017: 91), Can kulağıyla dinlemek(NNT 2017: 91), Beti benzi atmak(NNT 2017: 92), Kol kanat germek(NNT 2017: 92), Göz göze gelmek(NNT 2017: 93), Akla karayı seçmek(NNT 2017: 93), Ölme, eşeğim ölme(NNT 2017: 94), Ayaklara kara sular inmek(NNT 2017: 95), Yüzü sirke satmak(NNT 2017: 95), Tepesi atmak(NNT 2017: 95), Gözleri dolmak(NNT 2017: 96), Burun buruna gelmek(NNT 2017: 98), İçini çekmek(KK 2017: 105), Gönlünü çelmek(KK 2017: 106), Arasından su sızmamak(KK 2017: 106), Gönlü kırılmak(KK 2017: 110), Göz göze gelmek(KK 2017: 112), Burun buruna gelmek(KK 2017: 112), Toz kondurmamak(KK 2017: 113), Eli kolu bağlanmak(KK 2017: 113), Gözdağı vermek(KK 2017: 113), Can ciğer kuzu sarması olmak(KK 2017: 118), Tüpleri diken diken olmak(KK 2017: 119), Tası tarağı toplamak(KK 2017: 11), Çileden çıkmak(KK 2017: 122), Yüreği sızlamak(KK 2017: 124), Dili damağına yapışmak(KK 2017: 125), Kılına zarar gelmek(KK 2017: 115), Dediğim dedik, çaldığım düdük(ÇÇ 2017: 130), Gözdağı vermek(ÇÇ 2017: 131), Göz göze gelmek(ÇÇ 2017: 132), Buz kesmek(ÇÇ 2017: 132), Göz kulak olmak(ÇÇ 2017: 133), Fırıldak çevirmek(ÇÇ 2017: 134), İki gözü iki çeşme(ÇÇ 2017: 137), Ağzıyla kuş tutmak(ÇÇ 2017: 137), Başının etini yemek(ÇÇ 2017: 138), Göz dikmek(ÇÇ 2017: 141), Tozunu yutmak(ÇÇ 2017: 146), Gözleri kan çanağına dönmek(BB 2017: 147), Suratını ekşitmek(BB 2017: 149), Can kulağıyla dinlemek(BB 2017: 149), Cin olup adam çarpmak(BB 2017: 147), Düz duvara tırmanmak(BB 2017: 147)İçi yanmak(BB 2017: 152), Tepesinin tası atmak(BB 2017: 155), İn cin top oynamak(BB 2017: 155), Göz atmak(BB 2017: 156),Gözüne ilişmek(BB 2017: 147), Nuh Nebi'den kalmak(BB 2017: 147), Göz hapsinde tutmak(BB 2017: 147), Yüreğine su serpmek(BB 2017: 160), Yel yepelik yelken kürek(BB 2017: 160), Akla karayı seçmek(BB 2017: 162), Yüzü sirke satmak(BB 2017: 162-163), Kıyamet kopmak(BB 2017: 164), Ödü patlamak(BB 2017: 164), Dil

dökmek(BB 2017: 166), Burnundan solumak(BB 2017: 166), Ağzı kulaklarında(BB 2017: 170).

Hikayede kullanılan başlıca ikilemeler şunlardır: Yumuk yumuk(SB 2017: 11), Sağa sola(SB 2017: 11), Şen şakrak(SB 2017: 11), Yan yana(SB 2017: 11), Bol bol(SB 2017: 11), Konu komşu(SB 2017: 11), Belde bucak(SB 2017: 11), Cins cibilliyet(SB 2017: 11), İvir zıvır(SB 2017: 11), ir tir(SB 2017: 11), Çul çaput(SB 2017: 11), Cırl cırl cırl(BA 2017: 43), Üst üste(BA 2017: 43), Peş peşe(BA 2017: 43), Kendi kendine(BA 2017: 43), Afra tafra(BA 2017: 43), Hoplaya zıplaya(BA 2017: 43), Uslu uslu Patır patır(BA 2017: 43), Yol yolak(BA 2017: 43), Avaz avaz(BA 2017: 43), Birer ikişer(BA 2017: 43), Sağlı sollu(BA 2017: 43), Paytak paytak(FG 2017: 44), Baş başa(FG 2017: 44), Bol bol(FG 2017: 44), Ufak tefek(FG 2017: 45), Kasım kasım(FG 2017: 45), Sık sık(FG 2017: 46), Selam sabah(FG 2017: 47), Cırl cırl(FG 2017: 49), Kös kös(FG 2017: 49), Bilmiş bilmiş(FG 2017: 50), Kıkır kıkır(FG 2017: 51), Doğru dürüst(FG 2017: 51), Sabah sabah(FG 2017: 53), Salına salına(FG 2017: 54), Pis pis(FG 2017: 67), Öpe koklaya(KO 2017: 71), Feryat figan(KO 2017: 74), Kıkır kıkır(KO 2017: 75), Birer birer(KO 2017: 77), Seke seke(KO 2017: 78), Yarım yamalak(KO 2017: 79), Patır patır(KO 2017: 79), Şıkır şıkır(KO 2017: 82), Cicili biçili(KO 2017: 82), Sağlı sollu(KO 2017: 82), Duya duya(KO 2017: 82), Homur homur(KO 2017: 84), Kıyı köşe(KO 2017: 85), İri iri(NNT 2017: 90), Böğüre böğüre(NNT 2017: 90), Çın çın(NNT 2017: 91), Sık sık(NNT 2017: 91), Çoluk çocuk(NNT 2017: 93), Şaşkın şavalak(NNT 2017: 92), Gevrek gevrek(NNT 2017: 92), Ezile büzüle(NNT 2017: 92), Feryat figan(NNT 2017: 93), Yol yolak(NNT 2017: 94), Yavaş yavaş(NNT 2017: 97), Şen şakrak(NNT 2017: 102), Kendi kendine(KK 2017: 110), Aylak aylak(KK 2017: 111), Çoluk çocuk(KK 2017: 111), Bile bile(KK 2017: 112), Yalan dolan(KK 2017: 113), Boncuk boncuk(KK 2017: 119), Baş başa(KK 2017: 121), Sallaya sallaya(ÇÇ 2017: 129), Kötü kötü(ÇÇ 2017: 130), Geri geri(ÇÇ 2017: 131), Sorgu sual(ÇÇ 2017: 132), Şen şakrak(ÇÇ 2017: 135), Salya sümük(ÇÇ 2017: 140), Seke seke(ÇÇ 2017: 142), Sakin sakin(ÇÇ 2017: 143), Bıcır bıcır(BB 2017: 151), Tıklım tıkış(BB 2017: 152), Alık alık(BB 2017: 153), Bilmiş bilmiş(BB 2017: 155), Mışıl mışıl(BB 2017: 156), Pis pis(BB 2017: 156), Söylene söylene(BB 2017: 157), Patır kütür(BB 2017: 157), Kıkır kıkır(BB 2017: 163), Ciyak ciyak(BB 2017: 164), Aval aval(BB 2017: 169), Salya sümük(BB 2017: 170), Çeke çeke(BB 2017: 171), Sallaya sallaya(BB 2017: 171), Çın çın(BB 2017: 175).

“Ne kimseyle yazışmak geldi içinden, ne siteden siteye gezinmek.” (FG 2017: 53).

“Coşmuş bir halde annesiyle yazışıyor...” (FG 2017: 58).

“...ben size projemi anlatacağım.” (BB 2017: 149).

İleti Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Somutlaştırılan Konu ve Kavramların Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“...şimşekler çakan üç çift göz üzerine çevrildi.” (SB 2017: 11).

“Günaydın, baba,’ diyebildiler bağıшта bulunur gibi.” (SB 2017: 10).

“Kırk yıllık dedektif gibi ekledi.” (SB 2017: 11).

“... azman şey, tıpkı bir vampir gibi ağzını açarak keskin dişlerini gösterdi.” (SB 2017: 12).

“Kuyruğu kamçı gibi, Erdoğan Bey’in baldırına indi.” (SB 2017: 12).

“... yıllar önce bir akşam, gök kubbe delinmiş gibiydi.” (SB 2017: 12).

“Erdoğan Bey, kilitleri geçirene dek ıslanıp, lök gibi olmuştu.” (SB 2017: 12).

“Sanki kedi uzmanı, çok bilmiş!” (SB 2017: 14).

“... adam gibi yatmayı öğrenemediler.” (SB 2017: 15).

“Yeşil cam gibi parlak, hafif şaşı gözler düşmanca bakıyordu.” (SB 2017: 15).

“Kedi, tıraşlanan budunun cascavlak parlamasından utanmış gibi, incecik boynunu büktü.” (SB 2017: 15).

“Yatağında parlayan fosforlu iki nokta, iblisin gözleriydi sanki!” (SB 2017: 17).

“Siyami Bey’de utanacak göz yok gibiydi.” (SB 2017: 17).

“Yumruk gibi olmuş gözlerini babasına dikerek mırıldandı kızı.” (SB 2017: 20).

“O akşamdan sonra Siyami Bey evi otel gibi kullanmaya başladı.” (SB 2017: 20).

“Konu komşu her akşam hayvanın canavar düdüğünü andıran sesinden zıplayarak uyandı.” (SB 2017: 21).

“Öztürk yatakta yay gibi gerildi.” (BA 2017: 25).

“Annesi, ev kuşu olan ablası gibi, oğlunun da ana kuzusu olmasını istiyordu.” (BA 2017: 26).

“Özü, ok gibi aştı koridoru.” (BA 2017: 26).

“Sakalı çıkana dek kendini bebek gibi hissedecekti.” (BA 2017: 26).

“Yel gibi geçti bakkalın önünden.” (BA 2017: 27).

“Yüreğinin de tıpkı bisikleti gibi ezildiğini hissetti.” (BA 2017: 28).

“... kızgın boğa gibi burnundan soluyan kardeşine baktı.” (BA 2017: 31).

“Başı yukarda efeler gibi Kırmızı Şimşek’i sürükleyen özü bayır aşağı indi.” (BA 2017: 32).

“Özü yarım saat sonra, bu kez süngüsü düşmüş asker gibi bayırdan yukarı çıktı.” (BA 2017: 32).

“... işaret parmağını tıpkı annesi gibi ablasına doğru salladı.” (BA 2017: 35).

“Keçiden farksızdı kardeşi.” (BA 2017: 35).

“Köpeğin yanıt gibi çağırdığı, “Hev, hev!” seslerinin ardından aralarındaki kayış gerildi.” (BA 2017: 36).

“Özü’nün, peşinde şeytan uçurtması gibi savrulmasıyla eğlendi durdu.” (BA 2017: 38).

“Madem gezi alanı, siz niye sırık gibi dikiliyorsunuz?” (BA 2017: 41).

“Çam yarması gibi delikanlı araya girmeseydi, Özü kızlara parkı dar edecekti.”
(BA 2017: 41).

“Onun deli dana gibi dönendiğini gören arkadaşları da başladılar ünlemeye.”
(BA 2017: 42).

“Birden hatırlamış gibi, “Dur bakayım!” dedi.” (BA 2017: 43).

“Külçe gibi olduğu yere yığıldı.” (BA 2017: 44).

“Bir an için eskisi gibi yine aralarında olmak istedi.”(s.50).

“... sırt çantasını, fındık çuvalı gibi arkasına vurdu.”(s.51).

“Midesine yumruk yemiş gibi oldu.” (FG 2017: 48)

“Yetmişine yaklaşan kadıncağız, küçük bir çocuk gibi neşelendi.” (FG 2017: 50).

“Bir sabah, mis gibi reçel kokusuyla uyanmıştım.”(s.53).

“... fındıkçı güzelinin sesi dayanılır gibi değildi.” (FG 2017: 51).

“O gece inadından aç acına tavuk gibi erkenden yattı.” (FG 2017: 51).

“Sanki kırk yıllık dostlarmış gibi söyleşerek, bahçe kapısına kadar yürüdüler.”
(FG 2017: 52).

“Kızın çam ormanlarını çağrıştıran gözlerine kırağı düşmüş gibiydi.” (FG 2017: 52)

“... felaket tellalı gibi...” (FG 2017: 53).

“Birden araba tekeri gibi açıldı gözleri.” (FG 2017: 55).

“... sıırım gibi bir delikanlyken, topalak bir bilge olmuştu.” (FG 2017: 56).

“Hışımınla döndü, yıldırım gibi mutfığa dalıp gürlledi.” (FG 2017: 59).

“Cam gibi parlak gözlerini Nino ’dan ayırmadan dertop oldu.” (FG 2017: 61).

“Sevgi ’nin tıslar gibi çıkardığı ses hepsinin kulaklarını tırmaladı.” (FG 2017: 69).

“Mırıldanır gibi devam etti.” (FG 2017: 69)

“Kedi gibi sessizce dışarı çıkıp kapıyı çekti.” (KO 2017: 71).

“Babasının yaptığı gibi, pikenin altından çıkan koca ayağı gıdıklamak geçti içinden.” (KO 2017: 78).

“Mıknatısa yakalanmış topluiğne gibiydi.” (KO 2017: 79).

“Kapıyı çalarken yüzü çarşamba pazarı gibiydi.” (KO 2017: 79).

“Ama Nimet Teyze gibi ensesinde.” (KO 2017: 91).

“Kuyruğunu kamçı gibi sallıyordu.” (KO 2017: 83).

“Annesinin deyimiyle ‘gireceği yeri bilen’ hırsız, bu kez kendi evlerine gireceği zamanı bilmiş, kıyı köşe dört bir yanı hallaç pamuğu gibi atmıştı işte.” (KO 2017: 85).

“Söylenerek yorganı üstünden atan kadıncağız, iki çırpı gibi bacaklarını yataktan sarkıttı.” (NNT 2017: 87).

“Zamane kadınları gibi sabahlıkla dolaşmaktan hiç hoşlanmazdı o.” (NNT 2017: 88).

“Alınan bebeği uğruna sular seller gibi gözyaşı döktüğünde, henüz üç yaşında yoktu.” (NNT 2017: 90).

“Ve yine o günlerde, cin gibi akıllı Nergis Hanım’ın Hamamcızade Halil Efendi’nin zamanına kayıp gideceğini de, hiç kimsenin aklına gelmedi.” (NNT 2017: 91).

“Yıllarca anaç tavuklar gibi dördüne birden kol kanat geren sevgili aile büyükleri hastaydı.” (NNT 2017: 92).

“Öyle ki, pek de sık gelmeyen oğlunu el gibi karşıladı.” (NNT 2017: 92).

“Pancar gibi kızarak bardağını sehpaye bıraktı.” (NNT 2017: 93).

“Anneanneleri giysi dolabının önünde, çocuklar gibi zıp zıp zıplıyordu...” (NNT 2017: 98).

“Yeşim, kırk yıllık oyuncular gibi, yaşlı kadının sevincine katıldı.” (NNT 2017: 102).

“Nergis Hanım beşlik simit gibi koltuğa kuruldu...” (NNT 2017: 102).

“...kulaklarını tırmalayan fren sesiyle birlikte yay gibi gerildi.” (KK 2017: 104).

“Kırmızı bir araba karşı kaldırıma çakılır gibi yanaştı.” (KK 2017: 104).

“Cano’ya bak, aslanlar gibi!” (KK 2017: 105).

“Simitçi üstüne vazifeymiş gibi atıldı.” (KK 2017: 121).

“Horon teper gibi ‘Çay ocağında horon teper gibi döneniyordu.’ (ÇÇ 2017: 128).

“Vahşi bir pumayı andıran ‘Avının üzerine atılmaya hazır vahşi bir pumayı andıran, kahverengi-siyah kırçilli azman şey yay gibi gerildi.’ (ÇÇ 2017: 129).

“Yay gibi ‘Avının üzerine atılmaya hazır vahşi bir pumayı andıran, kahverengi-siyah kırçilli azman şey yay gibi gerildi.’ (ÇÇ 2017: 129).

“Asık yüzle buyurur, buz gibi sesiyle teşekkür ederdi.” (ÇÇ 2017: 130).

“Çaycı pancar gibi kızarıırken, polis kasılarak, ‘Gir içeri!’ diye buyurdu.” (ÇÇ 2017: 132).

“Çocuğun narin bedeni gece karanlığında bile yamalı bohça gibi görünüyordu.” (ÇÇ 2017: 138).

“Sonunda, toprağa çakılıymış gibi taş kesilen bacaklarına söz geçirebildi.” (ÇÇ 2017: 139).

“Sırım gibi delikanlı tıslayarak sustu.” (ÇÇ 2017: 139).

“Onların arasında yavrucuğu, karanlık gecede parlayan dolunay gibiydi.” (ÇÇ 2017: 139).

“Galip Efendi’nin yüreği kor gibi yanıyordu.” (ÇÇ 2017: 140).

“Ama, parmak kadar kardeşinin üç kuruş parasına göz dikmesini asla hoş göremezdi.” (ÇÇ 2017: 141).

“Kızı, ağabeyinin şantajına boyun eğmemiş, aslanlar gibi dikilmişti karşısına.” (ÇÇ 2017: 141).

“Galip Efendi’nin ciğerlerine dolan temiz hava ilaç gibi geldi.” (ÇÇ 2017: 142).

“Yarasına tuz basılmış gibi irkildi Galip Efendi.” (ÇÇ 2017: 144).

“Delikanlılık, yatağını arayan suya benzer,’ dedi kadın.” (ÇÇ 2017: 145).

“İlk bir banyo, bir bardak süt, üç beş bisküvi ve birkaç saatlik uykunun ardından yine zıpkın gibi olurdu.” (BB 2017: 147).

“Yolun ortasında durmuş iri bir Siyam kedisi de tıpkı onun gibi, karşı apartmanın kapısındakileri dikkatle izliyordu.” (BB 2017: 150-151).

“Su damlaları gibi birbirine benzeyen iki oğlan ve gözlüklü topalak arkadaşları...” (BB 2017: 151).

“Aslında o gün, tıpkı Cevdet Bey gibi o dört çocuk için de özeldi.” (BB 2017: 151).

“Keçi gibi ‘Gerçekten de ikizler keçi gibiydi.’ (BB 2017: 153).

“Kapının önünde dilenciler gibi oturmayacağımıza göre...” (BB 2017: 153).

“Sinsi bir kedi gibi koltuğa doğru ilerleyen Miray, upuzun kırmızı tırnaklı pençelerini savurarak bağırды.” (BB 2017: 154).

“Ama hap kadar konfeksiyon atölyesinde, girip çıkanın belli olmadığı bir pasajda ne işi varmış?..” (BB 2017: 155-156).

“...tıpkı horoz ibiği gibi sallanıyordu.” (BB 2017: 159).

“Yeter, kes artık! Eşek kadar oldu, sıra.” (BB 2017: 163).

“Pişirdiği yemekleri değirmen gibi öğüten oğlu, buzdolabına elini değdirmez olmuştu.” (BB 2017: 168).

“... tıpkı kızı gibi tepesinde topladığı açlarını sallaya sallaya mutfağa yollandı.” (BB 2017: 171).

“Renk Cambazı Cevdet Tan, kanatlanmış gibi konuklarını karşılarken, gülüşmelere meraklı fısıltılar karışıyordu...” (BB 2017: 175).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Ergenlik Dönemi Konularını İçeren Metinlerle Buluşturulabilir

“Delikanlılık, yatağını arayan suya benzer,” dedi kadın. Konuşurken düşünceliydi. ‘Önüne set çekersek, köpürür taşar, ne yana akacağı bilinmez.’ (ÇÇ 2017: 145).

İleti Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Zorluklarla Mücadele Etmenin Değerini Vurgulayan Konularla Buluşturulabilir

“Dudaklarının kenarından akan salyayı umursamadan onlukları eline alıp keyifle saydı. On adet on liralık kağıt para ve üç tekliği vardı.” (KO 2017: 86).

“Emin’in gözünde yalnızca hindi gibi kabaran babası ve onun büyük düşü ‘Köfteci Ali Usta’ zinciri vardı.” (KK 2017: 115).

“Biri yıllardır çalışıp didinerek, küçük mücük de olsa sonunda bir dükkan açabilmenin mutunu yaşarken, diğeri büyük köfteci zincirine rakip olmanın düşünüyü kuruyordu.” (KK 2017: 117).

“İş hanının loş koridorlarını kurumla arşınlarken, oğlunun parlak geleceği sayesinde gamsız geçireceği emekliliğini düşünüyordu.” (ÇÇ 2017: 129).

“Tablosunun son rötuşlarını bütün gün ve gece durmadan çalışarak tamamlamıştı.” (BB 2017: 147).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Alanında Başarılı Olan Ünlülerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Hemen o akşam Osman Hamdi'nin Kaplumbağa Terbiyecisi adlı tablosunun yapboz röprodüksiyonu özenle tutkalandı ve Hoşcan'ın kaldığı oturma odasının duvarına asıldı.” (FG 2017: 66).

“Kışla yönünden gelen motor gürültüsüyle birlikte yükselen Müslim Baba'nın ezgileri...” (KK 2017: 104).

“Hakan Şükür golü bu kez de Tuncay'ı sollayarak atmıştı.” (BB 2017: 156).

“Bu yüzden akşam eve döndüğünde soracağı ilk sorunun, Mehmet Okur'un maçı olacağını biliyordu.” (BB 2017: 156).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Meslek Tanıtımının Yapıldığı Konulara Buluşturulabilir

“Değerini bilin, safkan Siyam kedisi,” diyordu veteriner, onu her görüşünde.” (SB 2017: 10).

“Yorgancı, ‘Ben bir koşu süt alır gelirim,’ diyerek telaşla dükkândan çıktı.” (SB 2017: 22).

“Yel gibi geçti bakkalın önünden.” (BA 2017: 26).

“...Özü, yardımına koşan kapıcıya güçlkle mırıldandı.” (BA 2017: 26).

“Sabit pazarın orada bir bisiklet tamircisi var.” (BA 2017: 27).

“Kapıdan geçen ilk hurdacıya verilecek!” (BA 2017: 29).

“Eskiciler, eskici değil, beleşçiydi neredeyse.” (BA 2017: 30).

“Annesinin tutkuyla seyrettiği dizinin küçük oyuncularındı.” (BA 2017: 397).

“Yanlarında, spotların aydınlattığı bir masada kılkuyruk saçlı, mavilere bürünmüş bir makyöz, oyuncuların birinin suratının boyamakla meşguldü.” (BA 2017: 39).

“Parkın büyük demir kapısının bir kanadını kapatan bekçiye baktı.” (BA 2017: 40).

“Sinop’un bir köyünden çıkıp gelen genç doktor adayı, arabadan inen bu kız olmalıydı.” (FG 2017: 47).

“Onun için, asla boyacı olmayacaktı.” (KO 2017: 72).

“Belki sen de büyüdüğünde gitarist olursun, kim bilir!’ dedi.” (KO 2017: 73).

“Aynı anda karşı apartmanın kapısı açıldı ve feryat figan dışarı uğrayan Feryal Hanım polisleri karşıladı.” (KO 2017: 74).

“Geçen hafta bakkalın üstüne, üç gün önce doktorlara, şimdi de Feryal Hanım’a...” (KO 2017: 74).

“Avukat Nedim Bey’i arayacaktı.” (NNT 2017: 88).

“Yardımcı tutacaktı ya, anneanne...” (NNT 2017: 89).

“Nergis Hanım’ı hemen doktora götürmüşlerdi.” (NNT 2017: 92).

“Tuhafiyecinin ardına kadar açık kapısının önünden geçerken...” (NNT 2017: 94).

“Sakatatçı Şerafettin Efendi’nin eski mahallede kaldığını unutmuşum.” (NNT 2017: 95).

“Danışmalık yapan arkadaşlarım var.” (NNT 2017: 96).

“Simitçi Haydar, hemen ağacın dibinde, ayaklarını tablasına uzatmış kestiriyor.” (KK 2017: 103-104).

“Az ötede, camekanında ‘Köfteci Ali Usta’ yazılı...” (KK 2017: 103-104).

“Baba rehber, annem de hostes olunca, benim de göçmen kuşlardan farkım kalmıyor.” (KK 2017: 108).

“...genç komiser ekip arabasının penceresinden uzattığı elinin başparmağını kapatıp, diğerlerini oynattı.” (KK 2017: 111).

“Polisi de, üstüme yıkacakları suçları da umursamadığımı söyledim.” (KK 2017: 123).

“...muhasbeciyle ayaküstü laflıyordu.” (ÇÇ 2017: 129).

“...kaza yerine gelen polisler sayesinde kurtuldu.” (ÇÇ 2017: 130).

“Avukat Hanım’ın kahve istemesiyle belirdi.” (ÇÇ 2017: 130).

“Hanın gece bekçisi vardı.” (ÇÇ 2017: 133).

“bahçeyi sulayan duvar ustasıyla laflamaya başladı.” (ÇÇ 2017: 133).

“Renk Cambazı’ adıyla anılan değerli resim sanatçımız Cevdet Tan...” (BB 2017: 148).

“Bak, evlat, benim babam maden işçisiydi,’ diyerek...” (BB 2017: 149).

“Duygularını yetenekleriyle anlatabilene sanatçı denir.” (BB 2017: 150).

“...onları bakkala, kasaba, hatta tıklım tıklım semt pazarına bile gönderen kadın, şimdi iki blok ötedeki markete salamıyordu.” (BB 2017: 152).

“...ayaküstü laflayan yorgancıyla köftecinin yanına düştü.” (BB 2017: 155).

“...mısırcı köşeyi dönüp sokağa girdi.” (BB 2017: 158).

İleti Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu İnsanların Doğayla İlişisini Konu Edinen Metinlerle Buluşturulabilir

“Reçine ise doğa tutkunuydu. Geri dönüşüm mümkün olmadığı için plastik kullanımının yasaklanması gerektiğini savunuyordu.” (FG 2017: 46).

“Atom santrallerinin doğaya verdiği zararları tartışıyorduk...” (FG 2017: 62).

“Erik ağacının dalları, üç yanında sur gibi yükselen apartman duvarlarına, kök saldıği avuç içi kadar toprağa karşın silme erik kaplıydı.” (KK 2017: 116).

“Her yerde yükselen betonlar insanoğlunu kendine benzetti. Ne bileyim? Soğuk, duyarsız bir toplum olduk çıktık...” (BB 2017: 150).

4.8.4. Karaktere İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 24. *Öykü Öykü Gezen Kedi* Kitabında Metnin Karakterine İlişkin Maddelerin Dağılımı²⁴

Kitap Adı: Öykü Öykü Gezen Kedi		Hikâye Adı								
		Siyami Bey	Bisiklet Aşkına	Fındıkcı Güzeli	Kırmızı Onluklar	Natır Naciye'nin Torunu	Kaportacı Kardeşler	Çaycı ve Çocukları	Bay Baykuş	Toplam
Gelişim Alanı	Madde	Sayı								
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1	-	-	3	-	-	1	-	1	5
	2	2	3	1	3	3	1	-	3	6
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1	2	1	-	-	-	-	-	-	3
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-

²⁴ Metnin karakterine ilişkin maddelere roman incelemelerinde yer verildiği için ayrıca burada belirtilmemiştir.

Toplam		4	4	4	3	3	2	-	5	25
---------------	--	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Zeynep Cemali'nin *Öykü Öykü Gezen Kedi* adlı hikâye kitabında metnin karakterine yönelik özelliklerin “Çocuk Okuyucu Açık ve Devingen Özellikteki Karakterlere Yakınlaşırken Durağan Özellikteki Karakterlerin de İnandırıcılığını Duyumsayabilmelidir ve Çocuk Okuyucu Diğer Kültürlere Saygılı Olma Özelliği Taşıyan Karakterlerle Buluşturulabilir” maddeleri hariç diğer maddelerini örnekleyecek öğelere rastlanmıştır. *Öykü Öykü Gezen Kedi* adlı hikaye kitabında metnin karakterine yönelik toplam 25 öğe belirlenmiştir. Belirlenen öğelerin 6'sını “Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır” başlığı, 5'ini “Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır” başlığını, 3'ünü “Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlığını, 1'ini de “Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir” başlığını oluşturmaktadır.

Öykü Öykü Gezen Kedi adlı hikâye kitabında Öztürk, Sevgi, Hoşcan, Emin ve Feride birçok özellikleriyle okuyucuya tanıtıldığı için açık (geliştirilmiş) karakterlerdir. Romanda yer alan diğer kahramanlar okuyucuya birçok yönüyle tanıtılmayıp sadece belirli yönleriyle tanıtıldığı için kapalı (geliştirilmemiş) karakterlerdir. Sevgi olay akışında bazı değişimler yaşadığı için devingen bir karakterlerdir.

Karakter Bakımından Bilişsel Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dilsel ve Bilişsel Becerilerinin Devindirilmesi Amacıyla Metinde Temel Sorular Oluşturulmalıdır

“Allah aşkına, yavrum; ne var o kutunun içinde?” (FG 2017: 45).

“Dün bir bugün iki, ne çabuk kanka oldu bunlar?” (FG 2017: 59).

“Sevgi gerçekten de Hoşcan'ı benimseyebilir mi?” (FG 2017: 65).

“Hani Kahire’ye gidiyordun? Bela kokan bu hurboları nerde buldun?” (KK 2017: 109).

“Gül kokulu sokakların, ayrılmak zorunda kaldıkları arkadaşlarının yerini hangi makine alabilirdi?” (BB 2017: 151).

Karakter Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucunun Dünyayı Anlamlandırma Çabasını Devindirmek Amacıyla Sorma-Bilme Özellikleri Karakterlere Yansıtılmalıdır

“Kaza nasıl oldu baba?” (SB 2017: 13).

“Ne yani? Siyaminin gidişini mi kutlayacağız?” (SB 2017: 20).

“Ne zaman çıkarlar acaba?” (BA 2017: 25).

“Kırığın çıkığın var mı? Canın çok yanıyor mu?” (BA 2017: 26).

“Bu salyalı iti daha ne kadar gezdireceksin, oğlum? diye seslendi.” (BA 2017: 35).

“Hoşuna gitti, değil mi? Söylesene... Nermin Teyze nerede?” (FG 2017: 63).

“Bizim eve girmez, değil mi?” (KO 2017: 74).

“İşin bitmedi mi daha? Babam kaçta gelecek?” (KO 2017: 79).

“Anne, kırmızı elbiseni mi giyeceksin? Ben de yeni eşofmanımla gelebilir miyim?” (KO 2017: 80).

“Soktu mu?” (NNT 2017: 88).

“Bu ne ya?” (NNT 2017: 98).

“O ne davetiyesiydi öyle?” (NNT 2017: 99).

“Bana güvenebilir misiniz?” (KK 2017: 127).

“Ne yapalım? Başka oyuncağımız mı var?” (BB 2017: 153).

“Kan oturması ne demek?” (BB 2017: 154).

“Kangren ne?” (BB 2017: 154).

“Bu nasıl futbol oyunu?” (BB 2017: 158).

Karakter Bakımından Kişilik Gelişimini Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Olumlu ve Olumsuz Özelliklere Sahip Açık ve Devingen Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“Miray tepemin tasını attırma!”

“Tepende tas yok ki!” (BB 2017: 155).

Karakter Bakımından Toplumsal Gelişimi Destekleyen Öğeler/ Çocuk Okuyucu Akran Olan Karakterler Arasındaki İlişkilerin Yansıtıldığı Metinlerle Buluşturulabilir

“En iyisi ailece bir Boğaziçi gezisi yapmak, diye mırıldandı.” (SB 2017: 9).

“Kızlarla sinemaya gideceğiz.” SB 2017: 11).

“İki kez de okulla pikniğe gitmişlerdi.” (BA 2017: 38).

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1.Sonuç

Bu araştırmanın temel amacı, Zeynep Cemali'nin çocuk kitaplarının Canlı'nın (2016) geliştirdiği yönergeye uygun olarak çocuk edebiyatının temel öğelerinden olan konu, ileti ve karaktere göre incelenip Türkçe ders kitaplarında metin seçimine uygunluğunun belirlenmesidir. Bu amaca bağlı olarak konu, ileti ve karakter öğelerine bağlı olarak üç alt amaç belirlenmiştir. Bu başlıklar altında incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Zeynep Cemali'nin kitaplarında çocuk edebiyatının temel öğelerinden konu yönünden tespit edilen öğe sayısı şu şekildedir: Ballı Çörek Kafeteryası 59, Patenli Kız 56, Güzelce'de Bir Kaçak Memo 48, Çılgın Babam 45, Ankaralı 43, Öykü Öykü Gezen Kedi 41, Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği 35, Gül Sokağı'nın Sakinleri 34'tür.

Genel olarak Zeynep Cemali'nin eserlerinin çocuk edebiyatının temel öğelerinden olan konu yönünden yeterli düzeyde örnek içerdiği tespit edilmiş ve Türkçe ders kitaplarında metin olarak seçiminin uygunluğuna ulaşılmıştır.

Konu, bir eserin meydana gelmesi için gerekli olan ilk öğe olduğu gibi çocuk okuyucunun da kitabı ilgiyle okumasının temel belirleyicisidir. Bu nedenle çocuk gerçekliğini önceleyen, çocukların hayal dünyasına seslenen, çocukların yaşantılarına hitap eden konuların işlendiği kitaplar çocuğun okuma edimini artırıp okumayı alışkanlık haline dönüştürmeyi sağlamaktadır. Bu bağlamda Zeynep Cemali'nin eserlerinin yukarıda sayılan özellikler bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Zeynep Cemali, eserlerinde konu çeşitliliğine yer vererek çocukların dünyaya açılan pencerelerinde farkındalık ve duyarlılık oluşturmayı amaçlamıştır. Cemali kitaplarında çocukların günlük yaşamlarında karşılaşılabilecekleri konulara yer vermiştir. Zeynep Cemali'nin eserlerinde konuların genel olarak çocuk okuyucuda insana, doğaya,

çevreye karşı bir duyarlılık oluşturacak özelliklere sahip olduğu; çocuk okuyucunun dikkatini çekip, gereksinimlerini karşılayacak ve onların ruhsal ve psikolojik gelişimlerine katkı sağlayacak özelliklerde olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda Cemali'nin eserlerinin genel olarak çocukların yaşam evrenine uygun olduğu belirlenmiştir. Zeynep Cemali'nin eserleri tema açısından oldukça çeşitlidir. Genellikle aile, dostluk, yardımlaşma, eğitim, sevgi gibi çok farklı konulara yer vermektedir. İşlenen konular karakterler aracılığıyla eserlerindeki temaları canlı bir hale getirmiştir. Ballı Çörek Kafeteryası'ndaki Sıla'yla çalışkanlığın, hayalleri gerçeğe dönüştürmenin mutluluğunu, Güzelce'de Bir Kaçak Memo'daki Memo'yla törenin insanların yaşamındaki olumsuzluklarını ve savginin gücünü, Patenli Kız eserindeki Şerare'yle engellerin üstesinden gelmeyi, Ankaralı eserindeki Doğa'yla doğaya, çevreye karşı duyarlılığı yaşamaktayız.

Zeynep Cemali'nin kitaplarında çocuk edebiyatının temel öğelerinden ileti yönünden tespit edilen öge sayısı şu şekildedir: Çılgın Babam 366, Ballı Çörek Kafeteryası 365, Öykü Öykü Gezen Kedi 362, Güzelce'de Bir Kaçak Memo 312, Gül Sokağı'nın Sakinleri 258, Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği 252, Ankaralı 249, Patenli Kız 226'dır.

Genel olarak Zeynep Cemali'nin eserlerinin çocuk edebiyatının temel öğelerinden olan ileti yönünden yeterli düzeyde örnek içerdiği tespit edilmiş ve Türkçe ders kitaplarında metin olarak seçiminin uygunluğuna ulaşılmıştır.

Okuyucu kitlesinin duygu ve düşünce evrenine uygun olan iletiler yazar tarafından doğrudan verilmek yerine metnin dokusuna sindirilerek verilmiştir. Zeynep Cemali, eserlerinde çocuklara direkt bir şeyler öğretmek yerine onların hayal dünyalarına seslenerek onların duygu ve düşünce alanlarını geliştirmeyi amaçlamıştır. Hayatta yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen yaşama olan ümidimizi yitirmememiz gerektiğini; sevgi, dostluk ve iyimserliğin yaşamımızın şekillenmesinde önemli değerler olduğunu; ailenin ve eğitimin yaşamımızdaki önemi; gelenek ve göreneklerimizin kültürel kimliğimizin bir parçası olduğu ve onların yaşatılması gerekliliğine yer verilmiştir.

Bu bakımdan Zeynep Cemali'nin eserlerinde iletiler aracılığıyla demokrasinin, adaletin, özgürlüğün, ailenin, eğitimin, dostluğun önemini ifade edilmeye çalışılmıştır.

Zeynep Cemali'nin kitaplarında çocuk edebiyatının temel öğelerinden karakter yönünden tespit edilen öge sayısı şu şekildedir: Çılgın Babam 41, Ankaralı 39, Güzelce'de Bir Kaçak Memo 38, Gül Sokağı'nın Sakinleri 35, Ballı Çörek Kafeteryası ve Patenli Kız 29, Öykü Öykü Gezen Kedi 25, Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği 23'tür.

Genel olarak Zeynep Cemali'nin eserlerinin çocuk edebiyatının temel öğelerinden olan karakter yönünden yeterli düzeyde örnek içerdiği tespit edilmiş ve Türkçe ders kitaplarında metin olarak seçiminin uygunluğuna ulaşılmıştır.

Cemali, eserlerinde çocukların örnek alabileceği, fiziksel ve ruhsal olarak iyi bir şekilde geliştirilmiş, eserde geçen olaylara yön veren, duyarlı, çalışkan kahramanlara yer vermiştir. Cemali'nin eserlerindeki olaylara yön veren kahramanlar genellikle çocuklardır. Bu yolla çocuk okuyucuya verilmek istenen iletiler öğretici bir üslup gütmeyen örtük bir şekilde verilmeye çalışılmıştır. Kitaplardaki kahramanların örnek alınacak, olumlu özelliklerle donatılmış, araştırıp öğrenme güdüsü taşıyan devingen karakter yapısına sahip olması çocuk okuyucunun kahramanla özdeşim kurmasını sağlamaktadır. Olayların yön veren merkezi bir konumda bulunan kahramanların açık ve devingen özelliklerde bulunan, özellikle yazarın, diğer karakterlerin yorumuyla geliştirilen sağlam kişiler olduğu belirlenmiştir. Bu durum da çocukların kitapları ilgiyle okuyup, kitaplarda yer alan karakterlerle hayali arkadaşlıklar kurmasını sağlayan modeller oluşturmaktadır. Çocuklara örnek teşkil edecek olan kişilik özelliklerine sahip olan karakterler çocukların bilinçli ve duyarlı birer yetişkine dönüşmesinde olumlu katkılar olacağı düşünülmektedir.

Çocuk edebiyatı kitaplarının en önemli özelliklerinden birisi de dil ve anlatım yönünden çocuğun içinde bulunduğu evrene göre olmasıdır. Cemali'nin kitapları başarılı kılan temel faktör de dil ve anlatımdır. Türkçeninengin ifade gücünün en güzel örnekleridir. Kısa, yalın bir anlatım öncelemiştir. Özellikle deyimler, ikilemeler ve benzetmelerden sıkça yararlanması Türkçe'nin anlam gücünü çocuk okuyucuya duyumsatmak açısından çok önemlidir. Cemali, bu yolla çocuğun anlam evrenini renklendirip zenginleştirmiştir. Cemali'nin kitaplarında soru cümlelerine çokça yer vermesi okuyucuda eleştirel ve sorgulayıcı düşünmenin gelişimine katkı sağlamaktadır.

Bu bağlamda, incelenen romanlardaki iletiler çocukların yaş düzeyine uygundur ve çocuk okuyucuyu yaşama hazırlayacak niteliktedir. Evrensel içerikli konulardan oluşan olay örgüsündeki merak ögesi deyim ve ikilemelerle zenginleştirilen anlatım biçimiyle okuyucunun ilgisini canlı tutacak niteliktedir. Kitaplarda yer alan karakterler okuyucuya iyiyi güzeli duyumsatan okuyucunun özdeşim kurabileceği niteliktedir. Dolayısıyla Zeynep Cemali'nin konu-ileti-karakter bağlamında incelenen eserleri çocuk yazını açısından nitelikli ve yetkin olarak değerlendirilmiş, çocuk okuyucunun okuma hevesini artırmada, ana dili duyarlılığı edinmesinde ve okuma alışkanlığı kazanmasında büyük katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Tüm bu sonuçlardan hareketle Zeynep Cemali'nin çocuk kitaplarının Türkçe ders kitaplarına metin olarak seçiminin uygunluğuna ulaşılmıştır.

5.2.Öneriler

1. Zeynep Cemali'nin incelenen sekiz kitabı da öğretmenler ve aileler tarafından ilköğretim düzeyindeki öğrencilere okumaları için önerilebilir.
2. İlköğretim Türkçe dersi öğretmenleri çocukların söz varlığını geliştirmek amacıyla deyimler ve ikilemeler yönünden zengin olan Zeynep Cemali'nin kitaplarından faydalanabilirler.
3. İlköğretim Türkçe ders kitaplarında edebi bir duyarlılıkla oluşturulmuş olan Zeynep Cemali'nin kitaplarından faydalanılabilir.
4. Öğretmenlere ve ailelere nitelikli çocuk kitaplarının seçimine yönelik kurslar verilebilir.
5. Çocuk yazını alanında eser veren diğer yazarların da eserleri çağdaş çocuk edebiyatının temel öğelerine göre incelenebilir.

KAYNAKÇA

a. Zeynep Cemali'nin incelenen kitapları

CEMALİ, Zeynep (2012). *Ankaralı*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

CEMALİ, Zeynep (2018). *Ballı Çörek Kafeteryası*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

CEMALİ, Zeynep (2018). *Ben, Çınar Ağacı ve Pufpufböreği*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

CEMALİ, Zeynep (2018). *Çılgın Babam*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

CEMALİ, Zeynep (2017). *Gül Sokağı'nın Dikenleri*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

CEMALİ, Zeynep (2018). *Güzelce'de Bir Kaçak, Memo*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

CEMALİ, Zeynep (2017). *Öykü Öykü Gezen Kedi*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

CEMALİ, Zeynep (2018). *Patenli Kız*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

a. Yararlanılan Kaynaklar

Alaylıoğlu, R. ve Oğuzkan A. F. (1976). *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitapevleri.

Akçakoyun, F.E. (2019). *Zeynep Cemali Öykü Yarışmalarında (2011- 2017 Yılları) Ödüllü Eserlerin Söz Varlığı İncelemesi*. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Elazığ.

Arseven, T. (2005). Mesaj Açısından Çocuk Kitapları. Hece Dergisi. (Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı). S.: 42-51.

Baş, B. (2015). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Canlı, S. (2016). *Türkçe Öğretimi ve Çocuk Edebiyatı*. (Ed. Erkan ÇER). Türkçe Derslerinde Kullanılacak Metinlerin “konu” “ileti” “karakter” özelliklerine ilişkin bir kuramsal çerçeve önerisi. Ankara: Anı Yayıncılık.

Ciravoğlu, Ö. (1999). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.

Dayıoğlu, G. (2000). *Çocuk Kitaplarında Eğitsellik. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları*. Ankara: AÜ. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Tömer Dil Öğretmen Merkezi Yayınları. S: 178-186.

Demirel, Ş., Çeçen, M. A., Seven, S., Tozlu, N., Uludağ, M. E. (2010). *Edebî Metinlerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş Çocuk Yazını-Yazı Eğitimine Atılan İlk Adım*. İzmir: Tudem.

Dilidüzgün, S., Sever, S., Öztürk, A., Adıgüzel, Ö. (2009). *Okulöncesinde Çocuk Edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Erdoğan, Y. (2008). *Zeynep Cemali'nin Öykü Ve Romanlarında Çocuk Ve Eğitim Teması*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale.

Ergin, A. (1992). *İletişim* İstanbul: Nobel Yayınları.

Güleryüz, H. (2003). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Gürel, Z., Şahbaz, N. K., Temizyürek, F. (2016). *Çocuk Edebiyatı* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Horosan, A. E. (2015). *Zeynep Cemali'nin çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Konya.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5b0646d73ebdc2.75732817.

Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karatay, H. (2011). *Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. (Edt. Tacettin Şimşek) Ankara: Grafiker Ofset Yayıncılık.

Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.

- Kıbrıs, İ. (2016). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuzkan, A. F. (2006). *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayınları.
- Özbaşı, S. (2016). *Zeynep Cemali'nin çocuk edebiyatı yapıtlarının sözvarlığı öğeleri açısından incelenmesi*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.
- Özdemir, E. (2002). *Eleştirel Okuma*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Püskülüoğlu, A. (1994). *Arkadaş Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. Ankara: Tudem.
- Sever, S. (2015). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Tudem.
- Şirin, M. R. (1998). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayını
- Şirin, M. R. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Çocuk vakfı yayınları.
- Şirin, M.R. (2007). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*. Ankara: Kök Yayınları.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller için İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Temizyürek, F. (2003). "*Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Önemi*", Türklük Bilimi Araştırmaları Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı, Sayı 13, s.161-167.
- Ural, A. ve Kılıç İ. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yalçın, A. ve Aytaş G. (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi

Yener, M. (2007). “*Masal, Öykü ve Şiirlerde Duygu Eğitimi*” II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, B. (2009) “*Çocuklarda Okuma Kültürünü Geliştirmede Ebeveyn ve Öğretmenin Rolü*”. *Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu-24.25 Mayıs 2008* (Edt. Aydın Afacan). Ankara: Eğitim Sen Yayını. S.: 133-140.

Yürükoğlu, A. (1983). *Çocuk Ruh Sağlığı*. Ankara: İş Bankası Yayınları.

EKLER

EK 1. Canlı (2016) tarafından geliştirilen yönerge.

METİN KONUSUNA İLİŞKİN ÖZELLİKLER	
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1. Metinlerin iletileri aracılığıyla okumanın, araştırıp-sorgulamanın, yazarak ya da konuşarak duygu ve düşünceleri paylaşmanın, yaşamı ve insanı anlama sürecinde önemli etkinliklerin olduğu duyumsatılmalıdır.
	2. Seçilen metinlerin çocuğu diğer dilsel becerileri kullanmaya dönük bir çabaya yönlendirmelidir. Yeni bir metni okuma ya da herhangi bir dilsel üretimde/ yaratımda bulunma isteği uyandırılmalıdır.
	3. İletiler, örtük bir biçimde sezinleterek duyumsatılmalıdır. Özellikle anlatı metinlerinde iletiler doğrudan ve tek bir yargı biçiminde çocuğa sunulmamalıdır.
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1. Metnin içeriğinde, çocuğa neyi yapıp yapmayacağını söylemekten çok sözü edilen davranışları neden ya da niçin yapıp yapmaması gerektiğine ilişkin insan ve yaşam durumları kurgulanarak bu gerçekleri çocuğun bulması/ duyumsaması sağlanmalıdır.
	2. Çocuk okur, kahramanın yaşadıklarına, yetişkinleri algılayışına, yetişkinlerin kahramanı algılayış biçiminin yansıtılışına, kahramanın ailesiyle kurmaya çalıştığı iletişime ve inşili-çıkışlı duygularına, karşılaştığı zorluklar karşısında gösterdiği çabaya, hemcinsleriyle ve karşı cinsle kurduğu arkadaşlarına tanıklık etmeyi ister. Tüm bu tanıklıkların sonucunda çocuğun metni okurken gülmesi, düşünmesi ve metni inandırıcı bulması istene ama çok zor ulaşılan bir durumdur. Bu özelliklerden bir ya da birkaçına sahip metnin iletileri de örtük bir biçimde çocuğa duyumsatılmalıdır.
C. Kişilik Gelişimi Destekleyen	1. Ergenlik döneminin geçici bir dönem olduğunu ve bu sorunların aşmada birçok çözüm yolunun ve etkinliğin bulunduğunu sezinleten iletiler yeğlenebilir. Bu süreçte yalnız olmadığını ve umutsuzluğa kapılmaması gerektiğini duyumsatan metinlerle buluşturulabilir.
	2. Yaşamda bireyin kendini gerçekleştirebilme yollarını keşfetmesinde ve demokratik kültürün kazanılmasında; okuma sürecinin ve okuma alışkanlığı kazanmış olmanın önemi belirtilebilir.
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1. Toplumsal düzenin sürdürülmesi adına yasa ve kuralların yerinin, sınırının ve gerekliliğinin ne olduğu duyumsatılmalıdır.
	2. Toplumdaki farklılıklara, azınlıklara saygı, çocuk ve insan haklarının önemine ilişkin iletiler çocukla paylaşılabilir.
	3. Diğer kültürleri anlama, onlara saygı duyma ve önyargılı olmama gibi özelliklerin olumlandığı metinler de yeğlenebilir.

METİN İLETİSİNE İLİŞKİN ÖZELLİKLER	
A. Dışsel Gelişimi Destekleyen	1.Çocuğun (özellikle kızların) bu dönemde bedenindeki değişimleri, fiziksel özelliklerini ve kendi ruhsal, düşüncel değişimini anlamaya, kabullenmeye ve keşfetmeye çalıştığı bir dönemdir. Kendisini bulma yönünde onunla aynı dönemi paylaşan karakterlerin sorunlarının paylaşıldığı metinler yeğlenebilir.
	2.Kendilerini ifade etmeye (yazılı ve sözlü) ve sağlıklı iletişim yolları kurmaya dönük yüreklendirecek ve destekleyecek metinlerle buluşmaları sağlanmalıdır.
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1.Soyut işlem döneminin özelliklerinin görülmeye başlanmasıyla benzetmelerin, soyut konu ve kavramların, imgesel anlatımların kullanıldığı yazınsal yapıtları daha iyi anlamaya başlarlar. Sevgi, dostluk, aşk, arkadaşlık, adalet, haksızlık gibi konularda artık çocuğun okuma evreninde daha yoğun biçimlerde yer alabilir. Bu konuların metinlerde işlenişi ve sunumu; temel anlamı önceleyen bir kavram örüntüsü yerine metinlerarası ilişkilerin kurulduğu, yan anlam , deyimsel anlam gibi anlamsal boyutlarla oluşturulmuş bir kavram örüntüsüyle oluşturulmuş olabilir.
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1.Bu dönemde ergenliğe adım atan çocukların duyumsadıkları kaygıları, duygu ve düşünceleri paylaşan, dile getiren konular yeğlenebilir.
	2.Düşlerin insanı sağaltan gücüne, zorluklarla mücadele etmenin, emek vermenin değerine ilişkin konular çocukla buluşturulabilir.
	3.Cinsellik ve karşı cinsle yakınlaşmaya ilişkin konuların sevgi ve aşk bağlamında yalın bir biçimde ele alındığı metinler yeğlenebilir.
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1.Alanında başarılı oyuncu, yazar, şair, ressam, müzisyen, modacı, sporcu, iş adamı gibi ürünlerin yaşam öyküleri çocuklarla buluşturulabilir. Ancak metinlerin yavan bir dil ve anlatımdan uzak, anadilinin yetkin bir biçimde kullanılmış olması önemlidir.
	2.Mesleklerin tanıtıldığı, bir mesleğe ilişkin yeterliliklerin anlatıldığı bilgilendirici metinlerde yeğlenebilir.
	3.Hem şehir hem kırsal yaşamı konu edinen, farklı yaşam ortamlarının varlığını çocuğa duyumsatan, oradaki yaşamların, insanların özelliklerini işleyen metinler gündeme getirilebilir.
	4.Canlıların bir arada yaşama durumunu, toplumsallaşmayı, toplumsallaşan bireyin doğayla olan ilişkisini irdeleyen, eleştirel bir yaklaşımla ele alan, insanların buldukları ortamları nasıl kendilerince yeniden düzenlediklerini, ne tür düzenlemeler ve kurallar oluşturduklarını, bunların neden var olduğunu, insanların doğaya nasıl müdahale ettiklerini işleyen metinler seçilebilir.

METİNDEKİ KARAKTERLER İLİŞKİN ÖZELLİKLER	
A. Dilsel Gelişimi Destekleyen	1. Bu dönemde de açık ve devingen özellikteki karakterlerin düşsel dünyası, araştıran sürekli soru soran çocuk bakış açısı çocuk okuru karaktere/ başkahramana yakınlaştıracaktır. Metinde yer alan durağan özellikteki karakterlerin de davranış özellikleri bağlamında neden bu karakter özelliğinde olduğu iyi bir biçimde kurgulanmalı ve gerçekleştirilmelidir. Çocuk okur bu karakterin neden durağan özellikte olduğunu ve inandırıcılığını duyumsayabilmelidir.
B. Bilişsel Gelişimi Destekleyen	1.Anlatısal ve bilgilendirici metinlerde bu dönem çocuklarının düşünebileceği –sorabileceği türden sorular metnin temel soruları/ sorunları durumuna getirilerek kahramanın belleğinde belire bir soruya yanıt bulma çabası, kendini kanıtlaması/ gerçekleştirmesi için de sık sık düş kurması, araştırması, sorgulaması çocuk okurun dilsel ve bilişsel becerilerini devindirmesine olanak sağlayacaktır. 2.Bu dönemde de çocuklar çevresini keşfetmeyi sever; çocukların evreni dünyayı, insanları kafa yorarak ya da büyüklere sordukları sorularla anlamlandırma çabası, kısaca sorma-bilme (öğrenme) özellikleri karakterlere yansıtılabilmelidir.
C. Kişilik Gelişimini Destekleyen	1.Karakterlerin güldüren, eğlendiren, kendini iyi ifade eden, zekice davranan, zorluklar karşısında yılmayan, serüvenlere atılan açık ve devingen karakterler olması önemlidir ve bu tür metinler yeğlenebilir. Ancak tüm karakterlerin ya da tüm başkahramanların böyle olması gerekmez. Çünkü çocuklar kusursuz bir biçimde bu denli olumlu özelliklerle donatılmış karakterleri inandırıcı bulmayabilir; öte yandan kendilerine ilişkin güven duygularında da eksikliklere neden olabilir. Çocukların mükemmel ve kusursuz olmalarından çok devingen, yeniliğe ve değişikliğe açık olması önemlidir. Bu tür karakter özelliklerinin sunulması, bu dönem çocuğunun ergenlik döneminde duyumsanan olumsuz duyguları aşmasında ve yalnız olmadığını duyumsamasında önemlidir.
D. Toplumsal Gelişimi Destekleyen	1.Akran olan karakterlerin arasındaki ilişkilerin yansıtılışı, çocuğun arkadaşlarıyla olan ilişkilerini de etkiler, örnek olur. Özellikle okuyan, okuduklarını paylaşan, birlikte serüvenler yaşayan, ergenlik dönemine ilişkin sorunlarını, duygularını ve düşüncelerini paylaşan, gezi ve etkinlikler düzenleyen karakterler ergenliğe geçiş sürecinde olan çocuk okurun karakterler özdeşim kurmasını sağlayabilir. 2.Karakterlerin özellikte de başkahramanın; diğer kültürleri anlama, onlara saygı duyma ve önyargılı olmama gibi özelliklere sahip olması önemlidir. Metnin bütünsel yapısı içinde bu özelliklere sahip olmayan; kapalı ve durağan nitelikteki karakterler olumlanmamalıdır.